

# პ რ ი ლ ი

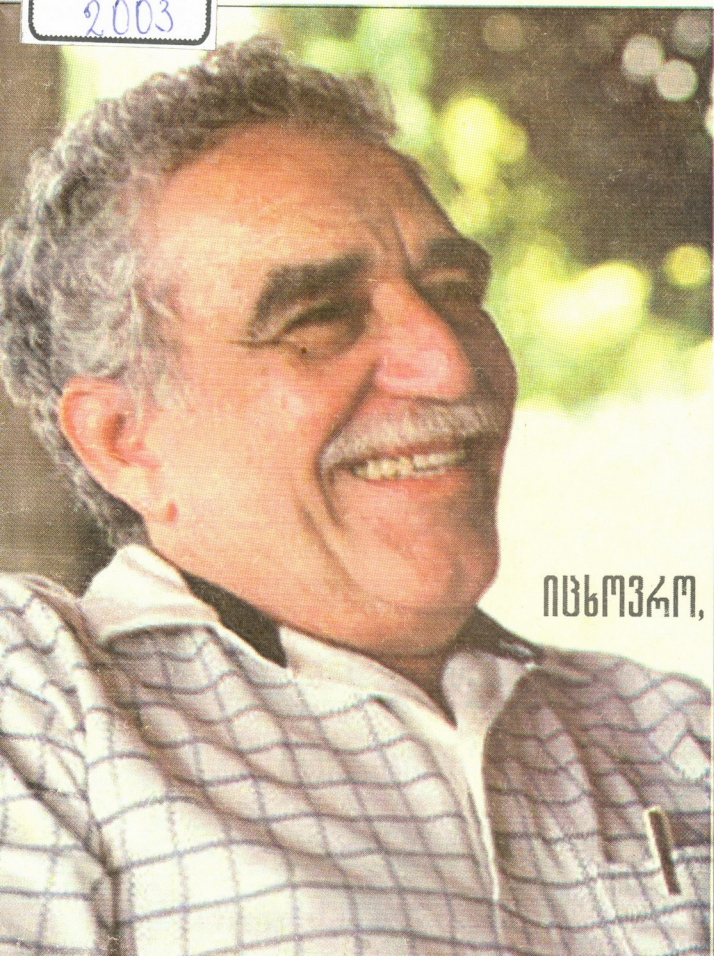
№7 (193)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

30 სექტემბერი

ფასი 1.50 ლარი

1134  
2003



გ ა გ რ ი ე ლ  
გ ა რ ს ნ ი ა  
გ ა რ კ ე ს ი

ი ხ ს ო ვ რ ო, რ ა თ ა მ ო ჯ ყ ვ ე

#7  
2003

# არილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური  
ასოციაცია "არილის" გამომცემი

The Literary Magazine ARIILI

არილი - დასასვენებელი სიწმინდე(ნი)  
სულხან-საბა

არილი - შხის შუქი, რამეზე დამდგარი  
ძველი ნების  
განმარტავთი ლეხსაოცნი

მთავარი რედაქტორი  
**შადიშან შამანაძე**

**სარედაქციო საბჭო**

მალხაზ ხარბედია  
(მთ.რედაქტორის მოადგილე)  
ლევან აბაშიძე  
ია ანთაძე  
ირმა არჩუაშვილი  
ანდრო ბუაჩიძე  
ნოდარ ებრაღიძე  
თამაზ ვასაძე  
ეთერ ვიბლიანი  
ზაზა თვარაძე  
ზურაბ კვიციანი  
ვახტანგ კომახიძე  
ვასილ მაღლაფერიძე  
ზვიად რატიანი  
ირაკლი სამსონაძე  
გულსუნდა სიხარულიძე  
სოზარ სუბელიანი  
ზაზა ფაჩუაშვილი  
ზაზა ჭილაძე  
ბესო ხვედელიძე

*მენეჯერი* - ნანა ჩხვიმიანი  
*კომპიუტერიული დირექტორი* -  
გიორგი სუბარი

*კომპიუტერიული უზრუნველყოფა*  
თამაზ ჩხაიძე  
ელისო კალმახელიძე  
მანანა კორძაძე

ტელ: 93-37-43; 99-83-00

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: ლესელიძის ქ. №4

ფურნალი იბეჭდება გაზეთ  
"კავკასიონის" სარედაქციო ბაზაზე



№7, 30 სექტემბერი, 2003

## ლიტერატურა

მიხეილ ქვცივიძე ჩემი ალსასრულის რეპეტიცია .....	1
დავით ჯავახიშვილი ბასეირნება პუშკინოში .....	2
ლაშა ბულაძე ნესტორის გოლო ისა .....	5
რატი რატიანი ფიდი პოლიტიკა .....	9
ჰენრი მილერი ჩემი ცხოვრება როგორც ეძო .....	11
შერვუდ ანდერსონი ძმების სიკვდილი .....	13
ემილი დიკინსონი ლექსები .....	21
თომას პინჩონი გზა "1984"-ისკენ .....	23
გიორგი ლოპუნიძე ძარტველი კაცი ოცი საუკუნის შემდეგ .....	28
ხალილ ჯიბრან ჯიბრანი იესო ძე კაცისა .....	34

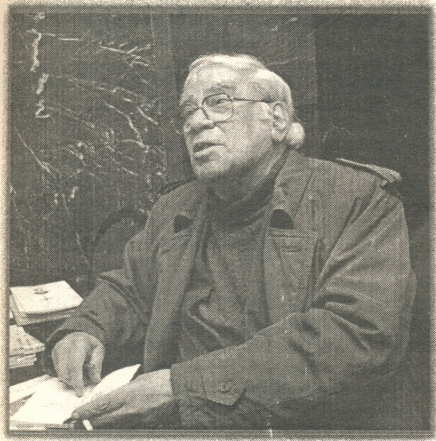
## პერსონა

გაბრიელ გარსია მარკესი "გავშვება" .....	47
ემერჰარდ ფალკე მტვრის მარქანაბალი .....	50
თამარ ბაბუაძე სანამ სიკვდილს სახელი არ ჰქონდა .....	52

## ხელოვნება

ინტერვიუ ოთარ იოსელიანთან .....	54
---------------------------------	----





# ჩემი აღსასრულის რეპეტიცია

რადიო მოთხრობა

**დიქტორი:** "ეთერშია "ღამის ლაბირინთი"... სანამ ჩვენს სტუმარს წარმოგიდგინთ, მის სიტყვებს წაგიკითხავთ: "ხსოვნა უძირო ქსასავითაა, მასში არასადროს არ შრება წყალი. საჭიროა შოლოდ რაც შეიძლება ღრმად ჩაუშვა თოკი და მოთმინებით დაელოდო კასრის გაქვებას. მერე კი ფრთხილად ამოსწიო, რომ არც ერთი წვეთი არ დაიღვაროს. ხსოვნა ქსასავითაა კიდევ იმიტირება, რომ ძირაშდე თუ ჩახვედი და მოგონებათა სიღრმეში ჩაყვინთე, იქიდან ვარსკვლავებსაც დაინახავ, არა მარტო ღამით, დღისითაც, ვარსკვლავების მიხედვით კი ბედის გამოცნობა შეიძლება, - ამტკიცებენ მოხუცები, რომლებსაც, თურმე ტყუილიც დაეჯერებათ..." გამარჯობა, ბატონო მიშა მოდით, ჩავეყვინთოთ მოგონებათა ჭაში და რაიმე გავხსენოთ."

**მხილველ ქალიწიძე** - ამ ბოლო წანს, მეშუაგების წერა დაიწყო და მათ ჩემი ერთი ლექსის სახელწოდება დაეარქვე: "ვაპირებ ცხოვრებას". ეს ფრაზა საყვარელ პოეტს, ბორის პასტერნაკს დავესესხე... გახსოვთ, გენიალურად ამბობს ექიმი ჟივარო: "ადამიანი იბადება იმისათვის, რომ იცხოვროს და არა ეშაადებოდეს ცხოვრებისათვისო?" (ალბათ ამ სიტყვებმა გავაცოფა ყველაზე მეტად საბჭოთა ხელისუფალი, ასე რომ შეუტრის პასტერნაკის რომანს და სასიკვდილოდაც გაიმეტეს ავტორი: კომუნისტები ხომ სულ რაღაც "კომუნისტს" აშენებდნენ და იმ ფაქტორ "სამოთხეში" ცხოვრებისთვის ჰყავდათ გამეტებული საბჭოთა კავშირის მოსახლეობა!...) ჰოდა, მეც, როგორც საბჭოთა მოქალაქე, მიუღი ჩემი დღე და მოსწრება, სულ იმ "კომუნისტში" ცხოვრებისათვის "ეშაადებოდი" და ისე დაებერდი, რომ ვერ დაეინყე ნორმალური ადამიანური არსებობა: ვერც იმედები ავისრულე, ვერც ის მონადეობა გავამართლე, რისთვისაც გამაჩინა მამაზეციერმა... მოკლედ, ვერ შევიქმენი ისეთი ბოგარაფა, მე რომ მინდოდა...

ჩემი ენ. "მეშუაგები" დავამთავრე და წიგნადაც გამოვეცი, მაგრამ იქ ერთი თავი მაინც დამრჩა დაუნერული და აი, ახლა გიამბობთ. ამ ჩემს მოგონებას ალბათ "როგორც ვკვდებოდი" უნდა ეწოდოს, ანდა "ჩემი სიკვდილის გენერალური რეპეტიცია"... რეალური ამბავი და რა სახელწოდება უფრო მოხუცდება, მკითხველმა თვითონ განსაჯოს.

ბავშვებით ცნობისმოყვარე კაცი ვარ, მოხეტიალე და თვითგადასავლების მოყვარული და მაშინ ალბათ 50 წლისა თუ ვიქნებოდი, როცა ბალტიისპირეთში მოვხვდი. იქ მწერალთა სახლია პაჭარა დაბაში, რომელსაც "დუბულტი" ჰქვია. საოცარი ლანდშაფტი აქვს ამ დაბას: ზღვა ძალიან მუხერია, ნახევარი კილომეტრიც რომ გაიგრო, მუხლებამდე გწვდება წყალი, მაგრამ ძალიან ვრცელი სივრცე იშლება ნაპირიდან ჰორიზონტამდე... ჩვენი შემოქმედებითი სახლი - 16-სართულიანი გიგანტი - ზღვის პირას დგას. ოთახი სადღაც მეთორმეტე სართულზე მქონდა, მარტო ვიყავი, ჩემები მოსკოვში დარჩნენ. ვსივრობოდი, ვფიქრობოდი, ცოტ-ცოტას ვწერდი, ცურვა არ ვიცი და პლაჟზე ნაკლებად გავდიოდი, ბინოკლი მქონდა და აივნიდან ვათვალიერებდი იქ შეკრებილ ნახევარამოშველ ქალებს, რათა მათში, ჩემი შესაფერისი საკბილი ამომეჩნია. თუმცა ქალების ნაკლებობას მაინცდამაინც არ განვიცდიდი... ერთი სიტყვით, ჩემს ნებაზე დროს ვატარებდი: ვსვამდი, ღამეებს თეთრად ვთიფებდი და... ცხვობა, მტისმეტი მომივიდა, ერთ დღეს გულმა ძალიან შემაწუნა! ისე ცუდად გავხდი, ადგილს ვეღარ ვყოლობდი: ხან დაწვებოდი, ხან ავადგებოდი, რაც კი წამლები მქონდა, ყველა დაველიე, მაგრამ არავფრმა მიშველა, გული ღამის ყელში მებჯინებოდა და საშინლად მტკიოდა... წარმოიდგინეთ ჩემი მდგომარეობა: ღამის ორი საათია, მარტო ვარ უცხო ქვეყანაში, აგვისტოა და ცხელი, დახუთული ჰერია, ზვიდან ნიავეც არ ქრის და ვატყობ, ვკვდები...

არადა, გაციონილი მქონდა: გულის შეტევის დროს მთავარი არ შეგემინდეს, რაღაც უნდა მოიმოქმედო, არ დაწებდე ულაჯობის გრძობას, მე კი პანიკურმა შიშმა ამიტანა, რადგან სრულიად მარტო ვიყავი და მშველელი არავინ მეგულეობდა... გამოვედი ოთახიდან და კიბეს დავუყვევი, ღამის! სწორივით ჩავაღნიე ძირამდე (კონდუ კარგი, შენობის კარი ღია დამხვდა) და პლაჟზე გამოვედი. იქ სრული სიბნელეა, ერთი ნათურაც არ ანთია, ერთი სკამი ან რაიმე ჩამოსაჯდომი არ ჩანს. ბალტიისპირეთი ქობულეთი არ გგონოთ - მშრალი და ქვიანი ნაპირი იყოს, აქ ტალა-

პროზა  
მხილველ ქალიწიძე  
ჩემი  
აღსასრულის  
რეპეტიცია



ლავით ჯავახიშვილი

# ბასეირნება კუზჩინოში

ზიეთ ნესტიანი ქვიშა. ძლივსძლივობით მივფორთხავ, ნინ მივიწვევ თავდახრილი, ვიცო, თუ გაეწერდები, ნა- ვიქცევი და ვეღარც ავადგები. გარშემო არც ბუჩქია, არც ხე. ერთ მხარეს უკბილო მოხუცივით მოჩიფნიფე უზარმაზარი ზღვაა, მეორე მხარეს კი სანატორიუმების ყრუ კედლებია აღმართული და უცებ, ჩემდა საზუნდნი- ეროდ, მოშორებით მერხი დავინახე, ძლივს მივალას- დი იქამდე, გადავესვენე მერხზე, ფესსაცმელიც გაიხა- დე, რომ გახურებულ ტერფებს სიგრილედ ეგრძობო და თავი რომ ანევი და ზემოთ ავიხედე... ღმერთო ჩემო, სასწაული დავინახე: ვარსკვლავებით მოჭადილი ზეცა! ასეთი რამ მანამდე არსად და არასდროს არ მენახა: ნაპირიდან შორიზონტამდე მთელი სივრცე გაჭყდილი იყო მიკაშკაშე მნათობებით, თანაც ისე მჭიდროდ, რომ ვარსკვლავსა და ვარსკვლავს შუა ცხენის ძუა არ ჩაე- ტყოდა. ეს იყო ერთი მთლიანი ვარსკვლავების მოზაი- კა... სანახაობა ღვთის მიერ მოგონილი და შექმნილი..

ყველაფერი დამავინყდა: გულის ტკივილიც, მაცოცხ- ლებელი კუნთის უმწეო ფართხალიც მკერდის არეში, და რაც მთავარია შიშიც, ჩემი აღსასრულის პანიკური შიშიც გამიქრა ამ ხელთუქმნელი სილამაზის წინაშე! უძრავად ვესვენე მერხზე, მიჭერებოდი ცას და აღარ მახსოვდა ვინ ვიყავი, როგორ ვგრძნობდი თავს, სად იყვნენ ჩემი ახლობლები, ცოლი, შვილები, მეგობრები და საერთოდ, სად იყო ჩემი სახლი ან ჩემი სამშობ- ლო... და უცებ გავბრაზდი საკუთარ თავზე და შევეუ- ტიე: რა მოგივიდა, შე ოხერო, - ვუთხარი, - რას დაჰ- კანკალებ შენს უბადრუკ სიცოცხლეს? განა ცოტა გიცხოვრია ამ ქვეყანაზე? ცოტა რამ გინახავს, ცოტა სიახე გიგრძენია? რამდენი შენზე ბევრად უკეთესი და საყვარელი ადამიანი და მეგობარი გაისტუმრე იმქვე- ნად, აბა, გაიხსენე?! მამა გიცხონდა, შენც თუ გადაბ- რუნდები, რა მოხდება: დაიქცევა ეს ქვეყანა, გაქრება ეს ზღაბრული სილამაზე, ახლა რომ უფურებ? მას ხომ სხვები შეხვდავენ, შენი შვილები და შვილიშვილები?!

ისევ და ისევ შევცქეროდი ვარსკვლავებით გაჩი- რადღნებულ ცას და ვტკბებოდი მისი სიღიადით და უსაზღვროებით და რაც უფრო დიდხანს ვუყურებდი, მით უფრო უმნიშვნელოდ მეჩვენებოდა ჩემი სიცოცხ- ლეც და სიკვდილიც და თანდათან დიადი სიმშვედე ფუფულეობდა მიელ ჩემს არსებას... ამ ფიქრებში ვიყავი და შეუქმნევილად ტკივილმა გაშიარა, დავწყნარდი, გუ- ლი საგულეში ჩადგა და თქვენ წარმოიდგინეთ, ავლი- ლინდი კიდევ... მერე ავდექი და სახლისაკენ გავენი, რა- თა მეორე დღეაღც გამეგრძელებინა ჩემი ყალთაბანდუ- რი, პოეტური ცხოვრება.



უშწინო მოსკოვის სამხრეთით, ას ოცი კილო- მეტრის დაშორებით მდებარე პატარა პრო- ვინციული ქალაქია; საბჭოთა ეპოქაში "აკადე- მიური" სტატუსი ჰქონდა და მასში ძირითადად ბიოლოგიური განხრის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები იყო განათავსებული; მათგან ერთ- ერთში, თხუთმეტიოდე წლის წინ, ჩემმა უფროს- მა გაუმე ასპირანტურა გაიარა, რის გამოც, ერ- თი-ორჯერ, შემოდგომობით, მეც მომიხდა ამ ქალაქში ყოფნა. დღეს რა ხდება იქ, ცხადია, აღარ ვიცი.

მოსკოვის ჯოჯოხეთის გავლით პუშკინოში მოხვედრილ მგზავრს თავი ნამდვილ სამოთხეში ეგონებოდა: სიმშვიდე, ნესრიგი, სისუფთავე, წყალუხვი და მდორე ოკა თავისი ლამაზი, ტყი- ანი ნაპირებით... სხვა რაღა უნდა ჩემნაირ ბუ- ნებისმოყვარე ადამიანს?!

გზა მოსკოვიდან პუშკინომდე ლარევით სწორია და თავიდან ბოლომდე ნინოვნებისა და არყის ხეების შერეულ ტყეში მიიჭიმება. შე- მოდგომა ყველგან წლის საუკეთესო დროდ მი- მჩანია და ეს აზრი არც იქ ყოფნისას შემცვ- ლია.



ცნობილია, რომ რუსეთში ძალიან მაღალ დონეზე დგას სკოლის კულტურა; მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა ზედმიწევნით ერეკვება ამ ერთობ რთულ საქმეში, ისევე როგორც კენკროვნებსა თუ სამკურნალო ბალახ-ბუბახსა და ტყის ნობათის აქტიური მომხმარებელი არამარტო პოტენციურად, არამედ, თუ შეიძლება ასე ითქვას, კინეტიკურადაც. ჩემი მგზავრობისას თვალნათლივ დავრწმუნდი ამაში: მთელი ას ოცი კილომეტრის მანძილზე, მოსკოვიდან ვიდრე პუშკინოში, გზის ორთავ მხარეს მსუბუქი მანქანების ისეთი მჭიდრო და უწყვეტი მწკრივები იდგა, ძალიანაც რომ მოგწოდებოდა, ვეღარსად ჩაეკვებებოდი. თუ რატომ იცანა მათ ეს საქმე ჩვენზე გაცილებით უკეთ და რატომ მისდევენ მას ასეთი გაცხადებით - ამაზე საკუთარი მოსაზრება მაქვს და მკითხველმა განსაჯოს, მართალი ვარ თუ ვცდები: იმტომ, რომ ისინი ჩვენზე ბევრად უფრო გვიან გამოვიდნენ ტყიდან, პირდაპირი და არა გადატანითი მნიშვნელობით. აქ არ შიშობილა არ გაიხსენო ერთი ქართველი მენეჯერის (თუ არ ვცდები, კაკი წერეთლის) ცნობილი რეპლიკა, "ნასროლი" თავისი რუსი ოპონენტების მისამართით: "კოდა ვაში ვ ლესუ ბროფილი, ნაში ვენაგლეუ პერეკოვილი". ერთი-ორგან, ავტობუსის ფანჯრიდან, ვეებერთელა საგზაო სტენდს მოკვარი თვალს: "რუსუ ლეს", ოფს-ებობა მსვლილი წარწერა. კიდევ კარგი, რუსულად კითხვა ვიცი-მეთქი, გავიფიქრე, თორემ ხომ შეიძლებოდა აფრიკის სავანებში მგონებოდა თავი?!

ქალქასაც გარშემო იგივე "რუსუკი ლეს" აკრავს და საითაც არ უნდა გაიხედო, მით უფრო მეცამეტე სართლის აივნიდან, მას არც ბოლო უჩანს და არც თავი. გამაოგნებელი მასტუბებია! თითხვი მხარეს, თვალსაწიერზე, სულ ცოტა ხუთ-ხუთი საქართველოსხელა სივრცეები გადაჭიმულა, ხოლო იმაზე რაღა ითქმის, რასაც მხოლოდ გონების თვალთა თუ განვებაში? და განა გასაოცარი არ არის, ასეთ უკიდვგანო სივრცეთა პატრონს კიდევ სადაცა, ამ სივრცეთა გარეთ რომ უჭირავს თვალს? მართლაც უსაზღვრო ყოფილა იმპერიული არსის სიხარბე და გაუშადრბო...

ჩემი ეს სერიოზული ფიქრიც, ვიცი, პუშკინოში ჩასვლისთანავე უმაღ დილის ბურუსებით გაიფანტებოდა: იქ ხომ ჩემი ერთადერთი, ახლად ფესვადგმული შვილიშვილი თინათო მეტყულებოდა და ძნელი წარმოსადგენი არ უნდა იყოს, რა სინაზე და რა განცდები დამიტრიალდებოდა გულში. მასთან ერთად ქალაქის მშვენიერ პარკში თუ ტყიან შემოგარენში სერიოზულა თუნც დაძლიავე, მაგარამ უდიდესი სიამოვნება იყო ჩემთვის. სწორედ ერთ-ერთი ასეთი გასიერების გასტენება ჩემი ამ ჩანანების მიზანი, რაც, ვფიქრობ, საინტერესო უნდა იყოს არამარტო ჩემთვის.

ჩვილი ბავშვების სატარებლად მეტად მოხერხებული, ორიგინალური ჩანთა ეგზოტიკური სახეობა - "კენგურუ" იმზანად საქართველოში სიხსენ იყო და მისი პირველი თუ არა, ერთი პირველთაგანი მომხმარებელი, დიხსახე, მე გახლავით. ჩავისვამდი ხოლმე ჩემს პატარა, მოუსვენარ თინათოს და დავასიერებდი ხან "მზიურში", ხან ზოოპარკში, ხან ოქროყანაში... პუშკინოში ხომ ეს "კენგურუ" ჯერ არავის ენახა და ამის გამო თინათო და მე მალე ლამის ქალაქის ღირსშესანიშნოვად იქცევი. "კენგურუ" პიჯაკის ქვეშ შევტავა ხოლმე და არ ჩინდა; პიჯაკი ერთ დღილზე მქონდა შეკრული და რაკი ორი-ეუ ხელი თავისუფალი მქონდა და ბავშვი არ მეჭიბრა, ეცნობა, იმ ერთ დღის ვეფლობიდი - ყოველ ნაბიჯზე მაჩერებდნენ და ჭკუას მარიგებდნენ. ერთხანს ამით კი-

დეც ვერთობოდი: უეცრად გავიხსნიდი ხოლმე იმ ერთადერთი დილსაც და ჭკუის მასწავლებლებს, განსაკუთრებით - ლამაზ ქალებს, გულებს ვუჭუჭუქავდი... ერთი სიტყვით, "კენგურუს" წყალობით პუშკინოს მცირერიცევიან მოსახლეობასთან ფრიად თბილი ურთიერთობები გავიხსენებ.

ერთხელაც, ქალაქის პარკში ერთი სიმბათიური კაცი "დამეზავარა", ისიც თავისი შვილიშვილი, ხუთი-ოცე წლის ცისფერთვლა, ქვათთმანი გოგონათი. თვითონ პაპს ასაკით ჩვენზე უფროსი ჩანდა, თავიდან ფეხებამდე ვერაპულად იყო გამოწკეპილი და მიხერა-მისვრითაც აშკარად დახვეწილი ინტელიგენტის შთაბეჭდილებას სტოვებდა. ასეც აღმოჩნდა. თავდაპირველად "კენგურუთი" დაინტერესდა, დიდი მოწინებითა და ბოლომდომი გამოკითხვა მისი წარმომავლობა, მოინროს და გამოცდილების დაუზარებელი გაზიარებისთვის ათასი მაღლობა მომასხენა. მერე უკვე ჩემი და თინათოს ვინაობითაც დაინტერესდა და ძალიან ტაქტიკად, ძალდაუტანებლად ჩვენ შესახებ ყველაფერი მამამოინა. შიგადაშიგ, პარალელური ჩანართების სახით, თავისი ცხოვრების ამბებსაც მიყვებოდა და თუმც მისი მონაყოლში დიდად უწყველო არაფერი იყო, რატომღაც მაინც საინტერესოდ ისმინებოდა. მოკლედ. კულტურული, განათლებული და სასიამოვნო მოსაუბრე გამოდგა, ბავშვებიც და ბურუნის მოყვარული, ხელოვნებაში, ლიტერატურაში, მეცნიერებასა და მუსიკაში - ყოველ შემთხვევაში ჩემი საზომით - საკმაოდ გათვითცნობიერებული. ჩემი გული განსაკუთრებით იმით მოიგო, რომ, როცა თინათოს მიეფერ-მიესიყვარულა, მის სინაზეცა და აღწერისთანაში სიკვამილეს ნატამალიც კი ვერ ვიგრძენი. იოლად გადაუფახდე სამაგიერო: მისი მეშენკაც ისეთი მოშიშობავი არსებია იყო, რომ იტყვიან, გადაყლაპავდი.

ერთადერთი, რასაც ჩვენი საუბარი არ შეეხება, პოლიტიკა გახლავთ, რაც ადვილი ასახსენილია: იმზანად ამ თემაზე ღიად ან არავინ საუბრობდა, მით უფრო უცნობ ან ახლადგაცნობილ ადამიანთან, ან თუ საუბრობდა, მხოლოდ და მხოლოდ ყალბ, ოფიციალურ ჩარჩოებში. ჩვენი საუბრის უფრო დანერგულობით გადმოცემით მკითხველს თავს არ შევანყენ და მისი ყურადღების გამახვილებას მხოლოდ ამ საუბრის უცნაურ დასასრულზე შევედები.

მოკლედ, ორმა პაპამ ანუ "კოლეგებმა", როგორც ვუნორდეთ ერთმანეთს ხუმრობით, საწყვარელი შვილიშვილების თანხლებით მეტად სასიამოვნოდ გადავტვირთნახვეარი დღე ლამაზ, დაბურულ პარკში და შინაგანად ორივენი უკვე გულთიად დამშვიდობებისთვის ეგზამდვიდით, რომ მეტი წინ, მაშენკასთან ერთად თავისი ფეხით მიმავალი თინათო ნაიქცა და სასაცილოდ გაგორდა ბალახში. გული შემეძანდა, მაგრამ უმაღვე დავემშვიდდი, არაფერი მომხდარა საშიში.

- ადგ, არ იტირო! - ვითომ მკაცრად ვუბრძანე სატრირლად გამზადებულ თინათოს და მერედ დაუფრევეც, - შენ თითონ ადგე, შენ ხომ ყოჩალი გიგო ხარ!

თინათომ მართლაც სანაქებო სიმკვირცხლე გამოიჩინა და ვიდრე მაშენკა მიეშველებოდა, უკვე ფეხზე იდგა, თან, რაც მთავარი იყო, არ ტირიდა. "კოლეგას" თავმოწონედ გადავხედე, ის კი რატომღაც გაკვირებული შემომცქეროდა. რამ გააკვირებია-მეთქი, უხმოდ, თვალნათლივ შევვციოხვ და იცით რა მიზნარ? როგორ, რუსული ასე პირგად ცცოდნით და მაინც კიდევ თქვენს ენაზე ლაპარაკობით?

გაოცებულსაგან პირი დავაღე: ასეთი კაცი რომ ამას გეტყვის, სხვას რაღა უნდა მოსთხოვო?!



გული მეტკინა: ყველაფერი, რაც აქამდე მასიამოვნა, ერთბაშად გადაყარა წყალში და ამას ვერცა გრწონოდა, ევროს, მის ნათქვამს ქათინაურად მივიღედი.

ვიფიქრე, ვცდი, იქნებ რამე გავაგებინო-მეთქი, თუმც ამის იმედს მხოლოდ თეორიულად მექონდა და დამარცხვით შევეკითხე: თუ ღმერთი გნამთ, გამაგებინეთ, ჩემს მშობლიურ ენაზე რატომ არ უნდა ვილაპარაკო-მეთქი.

დაფიქრდა, ვერაფერი მიპასუხა და ახლა ამით ჩანდა გაკვირვებული; ერთხანს თხასავით უაზროდ შემომ-ცქერიდა, მერე, დამშვიდობების ნიშნად, უხმოდ მიმო-ხადა ქუდი და თითქოს დარცხვენილი გამშორდა. ან იქნებ მომეჩვენა?

სინამდვილეში გაცივებით გავაყოლე თვალი... ეს ამბავი ასე დასრულდა და იქნებ არც არასდროს გახსენებოდა, რომ არა ერთი საინტერესო შემთხვევა ისევ და ისევ ჩემი პატარა თინანოს ბიოგრაფიიდან, რომლის მოყოლაც აქ ძალიან დროულად მეჩვენება.

იმხანად თინანოს ენა უკვე კარგად ადგმული ჰქონდა და როგორც ყველა მისი ძლიო, საყვარლად ტიტინებდა. ერთხელ, როცა კალთაში მეჯდა და მისი აღ-რისხით ვერ ვძღვობოდი, სათუბელა მომხსოვა სათამა-შოდ. ცივი უარის თქმა კი ვინდომე და პატარა ტყე-ვილი მივივიქრე: მოვიქექავ ჯიბეები და ვითომ ვერ ვი-პოვი. მართლაც, მოვიქექე ჯიბეები და... მართლა ვერ ვპოვე, დამეკარგაოდა. გამიხარდა, ტყუილის თქმა რომ აღარ დამეკარგა, შენ უხებულმა თინანომ კი სათუბელის დაკარგვის ამბავი ბუბოს ასე ჩაუკაკალა: ყო, ყო, ყო პა-პამ ხელს ჯიბეებში და ვერ იპოვია. უცებ ვერც მიგზ-ნის არ ამბობდა, ამ "ყო ყო ყოშ" შენამდგომითა, ისევ ენა ხომ არ დაება-მეთქი: ცოტახანს წინ დაგვემუქრა ეს სა-შვიშოვლად და ძლივს ავიცილეთ გამოკიდული ლოგოპე-დის შემგვობით. რომ ჩაუუკვირდი, კი მიხვდები, რომ ყველაფერი წესრიგში იყო, მაგრამ ვერ დავიჯერე და ჩემს უმცროს, გრამატიკოს შვილს პაატას მივმართე განმარტებისთვის. პაატა ადამიანთა იმ უღუგათის კა-ტეგორიას ეკუთვნის, რომელთაც ბავშვობაში გრამატიკა არათუ არა სძულთ, არამედ უყვართ კიდევაც, აინ-ტერესებთ და კარგადაც იცინან. ეს თვისება მას ალბათ იმ დღიდან დაეკვება, როდესაც ერთხელ, ოთხი წლის ასაკში, სოფლად ყოფნისას, ორლობიდან ატირებული შემოვიდა ეზოში და მიზეზი რომ ვკითხეთ, გვიპასუხა: ცუდ სიტყვაში ფეხი ჩავდგიო. ჰოდა, აი ამ "ბავშვობი-დანვე გრამატიკოსმა" ასე განმიმარტა: "ყო" საესებით სწორი ფორმაა ზმნისა და მას "ნამყო წყვეტილის უს-რული ასპექტი" ჰქვიაო.

ისე გაცივდი, ლამის მისტიური განცდა დამეუფლა: მართლაც და, საიდან უნდა სცოდნოდა სამხანგური წლის ბავშვს ზმნის ასეთი უჩვეულო და რთული ფორ-მა, რომელიც სალაპარაკო ენაში, პრაქტიკულად, არც კი იხმარება? ე.ი. თვითონ ანარქიზა. ეს ხომ ნიშნავს იმ-ას, რომ მშობლიური ენა ადამიანს პატარაობიდანვე ძელ-რბილში აქვს გამეფდარი? და რაკი ეს ასეა, რა-ტომ უნდა მიინდომოს ვინმემ, თუნდაც პოლიგლოტმა, მისი დაეინყება და სხვა ენაზე გაცვლა? ეს კითხვა რი-ტორიკული არ გახლავთ და იგი კვლავ ჩემი პუშჩინო-ელი "კოლეგისა" და ძმათა მისთა საყურადღებოდა დასმული, თუმცა ვეჭვობ, რომ ოდესმე შეისმინონ და მით უფრო - გამეცნ პასუხი.

ბარემ აქვე ერთ პატარა ამბავსაც მივაყოლო, რად-გან ისიც ამავე კონტექტსში ჯდება, თუმც ქრონოლო-გიურად წინა ორივეზე ადრეულია.

ყველა მომხმარებს ასსოვს, იმედა, 1978 წლის 14 აპ-

რილი. მღელვარებაა თბილისსა და მთელ საქართველო-ში: ქართული ენის სახელმწიფოებრივი სტატუსის და-საცავად ახალგაზრდობა ქუჩაშია გამოსული. უფრო-სებს არ დაგვიწყებია 1956 წლის 9 მარტის მხარე გა-ვეთილი, შვილები ქუჩაში არიან და ჩვენ რა გავაჩე-რებს შინ?

მთავრობის სასახლისაკენ გავრბივარ, იქაა ეპიცენტ-რიო.

მათამინდის ვინრო ქუჩებში, ვიცით, ტანკები და მერვე პოლიცია განლაგებული.

რუსთაველის პროსპექტზე ნაცნობი მხედება, ოთარ ბერიძე, თავისი პირველკლასელი თამუნიათი. გაკვეთი-ლები ჩაშლიათ სკოლაში. ოთარი თვალს მიგრას და მეწურწუბედა, ჰკითხე ერთი ბავშვს, რა ხდება-თქო. მეც ვეკითხები, თამუნია, რა ხდება-მეთქი.

- დედეანს გვართმევენ! - სასაცილო ჩლიფინით მი-პასუხებს თამუნია, რაღაც არაბავშვურად აღელვებული. მთავრობის სასახლესთან მიახლოება თანდათან ძნელდება, სტუდენტობითაა იქაურობა გადატენილი. მათში მგულუბაა ჩემი უფროსი შვილი და უკლებლივ ყველა მისი მეგობარი.

მიუხედავად ხალხმრავლობისა, ავისმომასწავებელი სიჩუმე ჩამონოლილა ირგვლივ უკანდახევას არავინ აპ-ირებს, სასწორზე ერის არსებობა და ქვეყნის ბედია შეგდებული.

"დასხდები!" - გაისმის მონოუნება და ყველანი ძირს სხდებიან, ქვაფენილზე. მეც ვჯდები, ცხადია, სათუბელ ნელკავი მანუხებს და ძალიან მიჭირს.

ერთი ჯგუფობა რჩება ფეხზემდგომი, დაახლოებით ოცკაციანი; ქალებიც ურევია; უხმოდ უღერებენ მუშ-ტებს მთავრობის სასახლეს, აშკარად აღშფოთებულნი; ერთმანეთსაც უხმოდ, ენერგიული ყესტებითა და მიმი-კით "ესაუბრებიან" - ვერა-უფუნჯები ყოფილია, ესალაა ხვდები; მაშ, რალა აღელვებთ? მათ "ენას" ხომ არაფე-რი ემუქრება? და მაინც აქ არიან, თავის ხალხთან - აი, ეს მესმის! უცებ ვშვიდდები და გულს მტკიცე რწმუნა მივსება: ვერა, ასეთ ერს ვერასოდეს მოსპობს თუნდაც საკუწრუანი პოლიტიკური ბოროტება, ცივი, მომწესხავი ქვეყნით რომ უბერავს ჩრდილოეთიდან, სა-იდანაც ზოგისთვის, თუ კი საჭირო ხდება, თურმე მზეც ამოიღს.





# ნესტორის გოგლო ისა

რამდენიმე დღეში გამომცემლობა "არტე" დაშა ბუღაძის მოთხოვნების ახალ კრებულს გამოსცემს. "არილის" მკითხველს ვთავაზობთ ერთ-ერთ გამოუქვეყნებელ მოთხოვრებას კრებულისა.

ჩემი ერთი ნახევარი ახლანდელ ინგოროცვას ქუჩაზე გაჩნარდა - თითხმეტ ნომერში. მეორე ნახევარი - ვაკის ბოლოს. თუმცა, აქ მეორე ნახევარს არც შევცხებით. თბრობა, გპირდებით, მთანმინდას არ გასცდება.

ინგოროცვას ქუჩას ადრე ძერუინსკის ქუჩა ერქვა. მანამდე - პეტრე დიდის. ხოლო პეტრემდე, ანუ მთლად ადრე, ლაბორა ტორიის ქუჩადაც მოიხსენიებდნენ. მანამდე აქ ქუჩა არც იყო. აქ დინოზავრები ცხოვრობდნენ.

ჩემი ერთი ნახევარი კაცკამია ჩეკისტის სახელობის ქუჩაზე გაიზარდა. იქ ატარებდა ნახევარ დღეს, იქ ძღებობდა საქმლით ნახევრად და იქ ისუნთქავდა ცალი ფილტვით მთანმინდის გამჭვირვალე ჰაერს.

ეს უღამაზესი სახლი - ოცესლაც დიდი ბრიტანეთის საკონსული - მწვანე ატლანტების მხრებზე აგებული - დღეს დანგრევის პირასაა მისული. მინისძვრის შემდეგ გაჩენილი ბზარებიდან მტკვრის მარცხენა სანაპირო მოსჩანას უკვე თუკი დროზე არ მიხედეს შესაბამისსა სამსახურებმა, თითხმეტ ნომერი - ან პავლე ინგოროცვასი - ისევე როგორც პირველი, მეზუთე და შერომელილაც, შესაძლოა, თავზე ჩამოგვეშოს...

ამ მოთხოვრების მაგიერ ბარემ საჩივრის ნერილი ხომ არ დამწერა ქალაქის მერის სახელზე?

ქ. თბილისის მერს,  
ბატონ...

...თუმცა, არა. ნერილების ნერას შესაბამისი გუნება-განწყობა უნდა, ჩვენ კი, ბოდიში მოგვითხოვია და, ამჟამად სხვანაირ ხასიათზე გახლავართ. გარეთ მზე იმასაშურება, ბაღლები ეზოში ცელქობენ და მელნის ტბაც მოგონებებით იგვება...

ჩემი ერთი ნახევარი ოთხიოდე წლისაა. წინაპარი ასე იძინებს: არილობს და თვითონაც ერთობა.

ბაღლის კისკისი, ანუ ჩემი ერთი ნახევრის მსუბუქი ცელქობა აცოცხლებს ძერუინსკის თითხმეტს. უზარია ყველას - სულიერსა და უსულოს - პლასტმასის ტაშტებიც კი რამდენადაც შესაძლებელია - ალერსიანად მილიმიან. შხოლოდ ერთია აქ განრისხებული, მეორე სართულზე მცხოვრები დედაბერი - თითქმის ასი წლისა და ათი ათასი ნაოჭით დაღარული. მომავინეთ! - დაგვჩავის ბოროტად, - თავი გამისკდაო.

ჩემი ერთი ნახევარი შემინებული ჩუმდება. გალიზიანებული წინაპარს სახლში შეყვავარ. გზაში ჩურჩულით ლანძღავს მეორე სართულის დედაბერს.

მე ვკითხვები:

- ის ქალი ვინაა? - ბუნებრივია, ენისმოწლიქით-წინაპარი უცნაური სიტყვებით მმასუბობს;
- ბერიას დროს დამშენი იყო.

ეს ამბავი ამ დედაბერზეა.

"დამშენი" - ეს სიტყვა მაშინ უცნობი იყო ჩემთვის.

"ბერია" - ესეც ვინ იყო და რა იყო, წარმოადგენა არ მქონდა. თუმც, ორივე სიტყვა დავიმეხსოვრე.

მეორე სართულის დედაბერი, პირადად მე უფრო სწორად, ჩემს ერთ ნახევარს, არც მეტი, არც ნაკლები, კუდიანად მიაჩნდა.

ბაღლებს, რასაკვირველია, გვემინოდა მისი, უფროსების კი სძულდათ.

ის იყო ერთი ბუნე. დამჭანარი. მთლად ჭაღარა და კუ



ზიანი. მისი ოთახიდან მარტო ხვედლება ისმოდა.

ნახევარი იყო. იყო ის, რაც ეზოდან ჩანდა. მეორე სართულის აივნიდან გადმოგვეყურებდა და უაზრო შენიშვნებს გვაძლევდა. ქვე- მოთ ჩამოსული არასდროს გვინახავს.

ხუთ წლამდე მისი მეშინოდა. მერე დამავინყდა. მერე ისევე გაბახსენდა და შემეცოდა. მერე აორთქლდა. კიდევ ერთხელ დამავი- წყდა.

ახლა გამახსენდა და ვწერ კიდევ მის შესახებ.

რა არ ვიცოდით:

- სად დიბადა?
- რომელ წელს?
- მშობლების ამბავი?
- აქ როდის დასახლდა?
- რატომ ცხოვრობდა სრულიად მარტო?
- რა უყვარდა?
- რითი ერთობოდა?
- ვის ენდობოდა?
- რითი ავადმყოფობდა?
- წერა-კითხვა თუ იცოდა?
- ან ჭრა-კერვა?
- სადაური იყო?

ვიცოდით:

- მისი გვარი.
- სახელი.
- მამის სახელი.

რომ იყო ჩამშენი, რომ იყო თვით ბერიას საყვარელი (ჭორის დონეზე) და ბოლოს, მთავარი: ერთი კაცი რომ უყვარდა.



თუკი რაიმეს შევებოდნენ დედაბერის შესახებ, ჰყვე-  
ბოდნენ მხოლოდ ამ ამბავს - ფრიად ტრადიციულს და კო-  
მიკურულს ამასთანავე - ნაფ, უსაბუთოდ და დაუფერებელს.

მეც არ დაიფერებო უცნა თქვენი ჯერია.  
პირქუში დროება იდგა. სახელმწიფო სასაკლავოდ გა-  
დადევია ბოროტ უღვაძას.

ტყვილისში კი ოპერებს დამამწენ.  
ფრანგი ჟორჟ ფერმონის იტალიურ არიას რუსულ ენა-  
ზე ისმენდა მარტოხელა ქალი. შვიი თმა ჰქონდა და კე-  
ხიანი ცხვირი. მოკლე იყო, თუმც, უწინი არ ეიქმებოდა. მაგ-  
რამ ლამაზიც არ გხლბდათ.

ინფორმაციისთვის:  
მას უკვე მოესწრო და დაებეზულებინა ორი მეზობელი,  
ერთი საბავშვო ბაღის გამგე, ოთხი არტისტი, ერთი ფოს-  
ტალიონი, ექვსი უსაქმური, რვა ლოთი და თორმეტი მო-  
ცემე-... უფრო სწორად, თორმეტი უსარტიკო-...

პურის ნამცხვებს უმიშროება უყრიდა. უბედური იყო.  
შესაძლოა, გვიც.

ჟორჟ ფერმონი კი მღეროდა:  
"ტიი ზაბილ სვოი კრაი რადნიოიი..."  
ჯ. ვერიდ საფლავში ბრუნავდა.  
და აი,დაპკვილა მსუქანმა აღფრეივმო და მეორე აქტიც  
დაბათავდა.

ჩამოვევით ბუფეტში. გეახელით რაღაც ჩალას. თვა-  
ლებს ვაცეცებთ. დასაბეზულებელს ვეძებთ. პირველ პირში  
წნორი. ქალის მაგივრად ვლამაზაკობთ. მონიტორილენტი  
საზოგადოება საცოდავად იცოვრება ოპერის ბუფეტში.  
ულავმას მონები ვართ. გვეძულს ერთმანეთი. ვიღაც გვეკავ-  
ნება. გვემოდიშება. ხოხი კიდევ ერთი მონიტორილენტი.  
მზრებთ მოხრილი. ცხვირზე - სათავად მაპატუო, ამბობს.  
არაფერია, ვასუსობთ. კაცები დიდად არ გაინტერესებს.  
კაცსაც გააჩნია. ერთხელ, ერთმა ჩეკისტმა მოგისაძინა ამა-  
ვე შენობის ტულეტში. ერთხელაც, თავადვე მიიკაცება. ეს  
იყო და ეს. თუმცა, კიდევ იყო რაღაც-რაღაცეები. მონიტ-  
ორილენტი? ცუდად გვიყვარს. მერმე თვალებს შპრის. და-  
ბეზულება არ უნდოდეს! ხოხი სასაცილოა... ტრინწი - შესამე  
ზარი გვიმბობს. შევდგარით დარბაზში. ევადებით. თავს  
ცუდად ვგრძნობთ. გულს გვიანაიშებს ცოდავმა სირბილვე.  
მესამე აქტი იწყება. ბოშების მაგიერ კოლმეურენ ქალები  
გამოიდან სცენაზე. ქართულები ქალები ვერის მღერინ  
რუსულ ენაზე აგერ, ვიოლაც - ქლექით გათანაგული. აგ-  
ერ, აღფრეივც - ტენორი ხრწნით. რა გვემართება? მუ-  
სიკა ვეჭრისა გვიხოვს. გეახსენდება დაბეზულებულნი. განე-  
ლილი ცხოვრება. მარტოხელა. შიმშილი. ტანჯვა. მკვდარი  
მშობლები და გამშობარი პური. უფრო სწორად, ყუა. აბა...  
ფერმონიც მოვიდა. რასა შერებობ, ვაიფიელის მიმართავს.  
ყველანი მღერინა. ჩვენ ფტორით. აღარ შეგვიძლია. ცოტაც  
და დასრულდება მესამე აქტი. მტკვარში უნდა გადავხტეთ.  
ეს სიცოცხლვე უნდა დავასრულოთ. მომავალში რა გვე-  
ლის? არც რა. ვიოლა მღე-რის. ვაიცი და მამაც, კოლმე-  
ურენ ქალებიც მღერინა. ჯ. ვერიდ საფლავში ბრუნავს.  
ჩენ კი ღვარად ჩამოგვიდის ცერმლები. ბოროტები ვართ.  
რამდენი ადამიანი დაგვიტულავს! მარგამ რა გვენა? სხვა  
გზა არ გვეჩრდა. ან ჩვენ, ან ისინი. სულ ტყუილად გვა-  
დებენ კატებს, ჩვენ ხომ მგლები ვართ! აუტანელია. გე-  
ყო. გული არ გაგვისკვებს. ფესზე ვდგებით. ინტელიციენტებს  
ვევდიშებთ. გასასვლელსკენ მივდივართ. კვლავ ფტორით.  
ჩვენში ქალმა გაიღვიძა. საცოდავმა ქალმა! ოპერას  
წივოვებთ. ჯოჯოხეთში გამოვდივართ. ტრამეგას ამბავით.  
ავიფრეთუ დავუნევი? უფრად ხმა გვესმის: "სამანაგო!"  
ვინ ოხერია? "ცხვირსახოცი დაგივარდათ." ჩვენა? ჰქონდა  
კი? ფლენტი მკლავით ვიშორებთ. ბოლშევიკური ჩეკვა. ის  
მონიტორილენტი. მზრებთ მოხრილი. ცხვირზე სათავადი.  
გვაძლევს ცხვირსახოცს! მადლობას ვამბობთ. ვუღიძობთ კო-  
დეც გაჭირვებით. სანყლად. კვლავუცნა მენწყვებს თან  
გავაბნებთ. ტრამეგავით ავიდვართ. კუფით ვგრძნობთ: ის  
გვიყურებს. მოვეწონეთ? რა დრის ედა! არავითარ შემთხ-

ვევაში! ანკი, რა გავატეს მოსანონი? არც რა. ტრამეგა მი-  
დის. აქეთ რა გინდოდა? ტრამეგაში რატომ ჩავეყვით?  
ჩენი სახლი ხომ ორ ნაბიჯზეა. დავიხუნით? მონიტორილენ-  
ტიმ დაგვაბნია? ფუი, სირცხვილი!

ღამე ფტორით. უმიზნოდ. თუმცა, რატომ უმიზ-  
ნოდ? მიზეზი ბერეი გავატეს.

გათენდა. ტრამე დავიძინეთ და გვაძობთ გაგიღვიძეთ.  
გვაძობ ჩვენა ვართ, საფლავი ჩენი საწოლია. მინც ვცოცხ-  
ლდებით. მსხვე-რალს ვეძებთ. მსხვერპლი თავად ვართ.  
აღარ შეგვიძლია ამგვარი სიცოცხლელ მავრამ სიკვდილც  
არ შეგვიძლია.

ქუჩას მიუყვებით. ცოლიდ ვართ. თოვრამი დილის  
სამეტყალია. ოპერა? მონიტორილენტი? სხვირ ცხვირსახო-  
ცი? სიხსულელა! რასა მღერინა? "პიონერის ფრიადი!" -  
ოპერა ხმა მოქმედებდა. ფესზე ვხარებოთ, გული დარბა-  
ზისკენ იწევის. ბილთს ვეფულობთ. შევდგარით. თვალებს  
ვაცეცებთ. გვიკვირს აქ რა გინდა! გერცხვენი. ბალებებს,  
მათი მშობლებისა და ჩენს მტეი დარბაზში არავინა. გა-  
მობს დირიჟორი. ამას, სულ ცოტაც, ათი კაცი მინც ყე-  
რილება დაბეზულებული. ტამით ვხვდებით. ორდენისანია. ის-  
მის მუსიკა. სიჩქურე - კუჩის ცხოვლი. მავრებელს შია.  
პიონერი საშა თავის არიასა და სტრატეს ვევიძლებს. მე-  
რე ფიზკულტურის მასწავლებლისა და მისი დედაცა. პირ-  
ველი აქტი მშობელთა კრებით მიავრდება. დედების ომა-  
ხიან ქორის მონყენილი ტამით ვასუსობთ. აქ დარწმუნ შე-  
უდებელია ვდეგებით. ჩენ და ჩენი გვაძობ დარბაზიდან  
გავდევით და გასასვლელსკენ მივლასლებთ. სიტყვა  
"მივემართებით" ჩენი ამჟამინდელი მეგობარობისათვის  
შეუფრებელია. უფრად - თუმცა, უფრად განაძობ არაფე-  
რია- გვესმის ხმა: "სამანაგო!" ნაცნობი ხმია ამ ხმის  
გამო არ მოვიდეთ აქა? ერთი ბრუნველ და მის თვალზე  
შევეფრებთ. ასეც ვფრებთ. ფტორილენტი. ჩენს წინა-  
ზე მონიტორილენტი დგას. მზრებთ მოხრილი, ცხვირზე  
სათავადი. დიდება შენდა! "დაბა, ვესმინო!" - ვამბობთ ჩენ  
და თითქოს ვგრძობთ, თითქოს გვინა, ის იღვიძება. მცირედ  
პაუზას გვაგებებს პასუხად. მერე კი სცერის: "ამჯერად  
ცხვირსახოცი არ დაგვარდნიათ..." უი, ხუმარა და თამამ  
ფტორი ყოვილას ანუ, სიტყვა მან ამ შაირის, გუმიდენი  
ცხვირსახოცი ამბავი მხოლოდ მიზეზი იყო თვენი გაც-  
ნობისაო. მაშ, თავი მოკვანინე, არა? იღ, იყოს ასე. ვალი-  
რებით: მოვეწონებართ. მის შაირს კისკისას ვაუთავებთ  
და შემდეგ სიტყვას ვეძებთ, ჩენცა და ისიც. სიტყვაც იბადე-  
ბა:

- არ მოვეწონათ?
- ვი რო... არა.
- არა... არა... არა და, არც მე.
- ვისი ოპერაა? პროლარამაში არც ჩამიხვდავს.
- ტრუშნიანის... არ გეცოდინებთ. მუშაბუნ იყო. შარ-  
შან დარბაზ დონნასაო. ოპერებს შახტაში სწენდა. ომის  
დრის, გერმა-ნელებს დაუჭერიათ და ნოტებიც იმათთან  
უსწავლია, ცისმეი.
- თქვენც მუსიკოსი ხართ?... თუ, უბრალოდ, მცოდნე?
- არა... ხიხ... მე მხოლოდ დილომანი ვარ. ჩემი პროფე-  
სია მუსიკის სიყვარულია. მივლომთ ფილოლოგი გახლა-  
ვართ. ვე- დავოგობ ამ და ამ სკოლაში.
- სასიამოვნო...
- მქვია ნესტორი. გვარად ტაკიძე ვარ.
- ესეც მსიამოვნებს...
- და თქვენ?
- მე რა?
- თქვენ რაღა გქვიათ?
- ახ, სახელი? ესა და ეს.
- ვიცი, რომ რასაც ქალი შაირს, კაცს სწორედ ის  
ანტეფრებსებს ყველაზე გეტყვით...
- ჩემს ძაასა ახლავ გეტყვით...
- ხა-ხა... არა, ეს არ მიგვიღისხმია. ნურც რამე მანკე-  
ერს გაივლებთ თავში. მე თქვენს თვალებში ფარულ



დარდს ვხედავ რაღაც საიდუმლოს. რაღაც მიღმიერს... მაპატიე, მე მოვიწყობ.

- გიყვართ "ტრაგიატა"?
- ვერდი თავიდან ბოლომდე ჩემია.
- უცნაურად ლაპარაკობთ...
- ეს ცუდია, თუ კარგი?
- სპეციალურად შერჩეობ?
- ღმერთო ჩემო, რასა?!
- სპეციალურად ლაპარაკობთ ასე უცნაურად?
- ვლაპარაკობ ისე, როგორც ვლაპარაკობ. ჩემი სენი გულწრფელია.
- თავისებური ხართ...
- თქვენ კიდევ არ იცნობთ ნესტორ ტაკიძეს.
- ჭეშმარიტს ბრძანებთ...
- თავისუფალი ხართ?
- როდის?
- დღეს... საღამოს.

თუკი ვეტყვით, რომ თავისუფალი ვართ, მერე ბევრ რამეზე მოგვიწყობს კის თქმა. სჯობს ასე ვუთხრაბო: " უკაც-რაგად, დაკავებული ვართ, არა გვცალია."

- დაბა... დღეს საქმე არა მაქვს.
- მაშ, ვეგებ გაგვეყვინრა...
- სად?
- სადაც გნებავთ. კინოში წასვლაც არ იქნებოდა ურცხო.

- რა გადის?
- \* - "ლენინი ოქტომბერში", რალათქმანურად.

ეს "რალათქმანურად" არ მოგვეწონა. თუმცა, რასაკვირველია, დაეთანხმდით.

მივღე დღეს ვისყირნეთ. ესაქამეთ ნაყინი რესტორან "თბილისი" სწრაფად ჩაფურთეთ. სადა აქეთ პედაგოგებს ფული ვიცინეთ. ვისურეთ. ნესტორმა გაგვარიო. სიმპათიურიც აღმოჩნდა... დაკუნთულ-დაძარღვეული ყელი აქვს. ქუჩაში ბევრს ესალმება. ყურადღებიანი კავალერია. დუმილის დროს, უკვე მოვასწარიო და რამდენჯერმე მრავალისმთქმელად ჩაზედგეთ ერთუთოს თვალბეში. კინოში ხელზეც შეგვეხო. ვფიქრობდით, რომ დღესვე გაგვაცობდა. ასე არ მოხდა. სახლადვე მიგვაცილა და მხოლოდ ლოყავი შეგვახო ცხელი ტუჩებით. ჩვენი აზრით, ამიტომაც შეგვაცვარათაი.

მივლი ღამე ძილში ვბორგავდით. ნესტორი გველანდებოდა. ნესტორ ტაკიძეს ამხანაგი ნესტორ ვილაცის ძე ტაკიძეს ნეტავი, მამის სახელიც გვეკითხას ამხანაგი ნესტორი... ნესტორ! ჩემო ნესტორ... ო, ჩემო ნესტორ... აგვეკვიტეს!

მიუხედავად იმისა, რომ ტელევიზიის ნომერი გამოგვართვა, მერე დღეს არ დავერეკავს. გვანერვიულა. სკოდნია გველს მამაკაცური ფოკუსები ორ დღეში გამოიწადა. დარეკვა ვცინდით, რომ გაბრუნული ხმით გველაპარაკებდნენ ვერ შეეძლებო. გვიხარადა მისი გამოჩენა. ოპერაში დავეპატიუა... "ტრაგიატაზე".

თითქოს წლები ჩამოგვეფრთხათა ნესტორმა. გაგვასენა, რომ დედაკაცი კი არა - ქალი ვარ...

- ჩვენ ხომ "ტრაგიატაზე" გავიცანიო ერთუთოი. - ყურში ჩაგვჭურწულა ნესტორმა უფერტორის დროს.
- დაბა, მასკა, - დასტურეყვავითი ჩვენცა.
- ყოლიონი კი ვწვნიოდა...

მერე ვიოლაც გამოჩნდა. თან მღეროდა, თან ასველებდა. რლიო მჭირდა ასეთი.

პირველი აქტის ბოლოს ნესტორი ჩვენსკენ გადმოხარა და ყურის ქვეშ გავაკოცა. ჩვენ ურუანტელმა დაგვიარა ტანზე.

მერე - უკვე გარეთ - ხესთან მიგვიმწყვდია და ტუჩი მოგაგაზობა. ჩვენ, ჩვევისამებრ, თვალბეში დაჭეუჭეთ. ის კი გვიყურებდა. მომწონს ყურებო.

- ნესტორ! - გავიერეთ, - მე ხომ თქვენ არ გიცნობთ...
- მიყვარხართ, - გვასუსობს, - მამატიეთ... ეს სიმართ-

ლეა. რას გუებუნებთ ინტუიცია?

- რაა?
  - წინათგრძნობა...
  - არ ვიცო...
  - გული გივანცქლებთ... ო, ჩემო ყველაქ ერთავ ჩემო...
- მე მარტობულა კაცი ვარ... მოსუცებულ დედასთან ერთად ვცხოვრობ... ვედაგოვობ, მაშვეებს ვასწავლი... მქვია ნესტორი... ნესტორ ტაკიძე აბა... ახლა ხომ მიცნობთ?!
- პაპა-თ... ხუმარა ბრძანდებთ...
  - დამიჯერეთ, არ ვხუმრობ. ო, ღმერთო ჩემო, მძულს ეს "თ"... მძულს ეს უაზრო ტრიკეტო... ყოველგვარი თ-ს გარეშე მიყვარხარ, ჩემო!

კვლავ გვეკონინს.

- თქვენ ხომ მე არ მიცნობთ! - ვაწერებთ მეორედ.
- მიტომაც მიყვარხარ. - გვასუსობს ღმობილი. რატომ-ღაც თვალბეში ცრემლებით ვცხება.
- სტირით?

მე ვჯამბაში ვარ. ხან ესტორი, ხან ვიცინი. ხმას აღარ ვიღებთ. ერთმანეთს ვკოვნიო.

- ჩემთან წავიდეთ...
- შენთან? - "თ" ჩვენც მოვიპოვეთ, - შენთან ხომ დედა...
- დედას არ ესმის... ყრუა.
- ბრმა ხომ არაა!
- მაშ, რა ვქნათ?
- მეზობლები...
- რაო?
- არაფერი... ხმამაღლა ვფიქრობ. მეზობლებს მეშინია... თორემ, ჩემთან ავიდიდიო.

- მეზობლების მეტი არავინა გვაცას?
- ხომ გუებუნებოდა, ჩემს შესახებ არაფერი იცო-მითქო.
- ობოლი ხარ?
- ნესტორ...
- მამატიე იყავ გულგრილი. ნამობი, შენსას ავიდეთ.
- ბავთობო შენი ვენებო...
- მოდი... საკუთარ თავს დღეს მეც ვერა ვცნობ...

და კვლავ დაგვეკონცა.

უცრედ გავკითხა:

- ქალიშვილი ხარ?
- უა...
- მეტმის... უკაცრავად. მიყვარხარ.

ოცობდ ნუთში ძყრენისკის თობსმეტში ვიყავით. კიბეზე, რასაკვირველია, ფეხბურთით ავიდით. ბინაში შესვლამდე დავეწყეთ ერთმანეთს ტანსაცმელს გახდა. პირველ ჯერზე ნესტორის წინდები არ გაუხდია. გახვრტილი წინდებიან ცირც მოუწინადა. ეს დეტალი მერე გაგვხსენდა. იმ დღეს ეს ცირი არც კი დაგვასახავს. სიყვარულმა თავბრულ დაგვახვია. ჩუმად გავატრია და ჩუმადვე გვათქმევინა სამი მადლობა.

- მადლობა... ნესტორ... მა... დლო... ბა... ნეს... ტორ... მ... ა... დ... ლ... ო... ბ... ა... ნ... ე... ს... ტ... ო... რ...
- არაფრის, ჩემ... როგორ... გვეპადრება...
- მიყვარხარ! - ვიქვ ვთქვით.
- მეცა...

მერე გავაბოლეთ. ჩვენ ლაპარაკის ხასიათზე დადევქით. მან მოიწყინა, თუმც, მზარი აგვინა. ცოლად გამომყვებო?

- ესუც კი გავკითხა. ჩვენ ჩვენი ცხოვრების ამბავი მოვეყვით, ოლიონ, ზოგადედ. მან - თვისი.

- თითქოს ზღაპარში ვარ, - გამოთქვით აზრი, - რალაც მეტისმეტად სწრაფად მოხდა ყოველივე...

ვიგარებო, მან ჩამოგვხედა - ჩვენი კვლავვე გველოთათვი- ეს ცუდიაო, თუ კარგია, გვკითხა. რა? სწრაფად რო მოხდა ყოველივე არ ვიცო... - გულწრფელად მივუგეთ. მერემო სხვა დ სხვა თემას შევჩეთ: ქალობას, კაცობას, ადამიანობას, ცხოვრებას, გაჭირვებას, მის ბრუციანობას, კინოს, თეატრს... ბოლოს, მუსიკასაც.

- ჩემი, როგორც გითხარი, ვერდია... ოპერაში ვერ-



დი. სიმფონიურში ბეთოვენენ... ისე, შოპენი. მეზობლებთან თანამდროვნები

ნესტორმა სცილილი დაიწყო: ერთმა ბალეტსაც კი დასწერა: "კამოს სიკვდილი"... გონებ, გვარად პროტოვმა... ყველაზე დიდხანს ქაქის ჭამის სცენაზე უმუშავია... მაშ ბალეტის კულმინაციაც სწორედ ეს არის... გედები ცეკვავენ... კამო კი ქაქსა სჭამს.

ჩვევს ვიცნობდით. ნესტორ ტაკიძე ნიჭიერად ხუმრობდა. მერმე გვეცა, ვითარცა ტახი, და დილაზედ ოთხგზის გვასახელა. ჩვენ ვმშობდით, კახა არ ვეგონო - რადგან ასეთი წამდევილად არა ვართ, ამიტომ ვიხივით: " გიყვოვა, ნესტორ... გიხოვ, დამასენო..."

მგონი, შეგვიყვარდა. მგონი, მართლაც შეგვიყვარდა ნესტორ ტაკიძე! მშობლიური პარტია, მგონი, მარში გავცვივით...

- ო, ნესტორ! მე მკვდარი ვიყავ და შენ გამაცოცხლე...
  - ჩემი შენ გითხარო, ყველაზე ჩემო, ერთად, ვაჩვენებ...
  - ეს მე ვიყავ მკვდარი და არა შენ...
  - გაილომა გინდოდა და ვერა ვძლებოდით...
  - მიყვარხარ-მეთქი...
  - პაიტ, საბაგელო... მეცა!
  - აქეთ მო...
  - ცხვირიდან ვერ სუნთქავ?
  - ცხვირი ბაღლობიდან უფუნქციო მაქ.
  - ნესტორ, რად შეშვდვი?
  - ღმერთმა იწება...
  - არსებობს კია?
  - ვეჭვობ, არ იყოს.
  - მამაშენს რა ერქვა?
  - რად გინდა?
  - ისე...
  - ივლიანე... იულონი ანუ,
  - ნესტორ ივლიანეს ძე ტაკიძე... გასაგებია.
- გამთინიხას ჩაგეძინა მოლოდ.
- ცხადი და სიზმარი ერთმანეთს შერწყმოდა. ეს არ ჰგავდა არც ძილს, არც სიფიზებს, - ჩვენ მიწასა და ცას შორის ვცვივდით. ჩვენს სხეულს ეძინა, ტვინი კი ფიზიკობდა. სახეხატებანი თავს დაგვხვეოდნენ: ნესტორი, ოპერა, შინასხეობი... ბელადი... მეზობლები... ლიფი, იქვე მიგდებულ... გვიყვარს? არ გვიყვარს?... გვიყვარს კი?... არა?! და მინც ეჭვი... გულსა და სულს გვიღირდნის ქალური ეჭვი - ხომ არ მოგვატყუებს ხომ არ გავგავტყუებს!
- თითქოს მთავრულად ვიქცევით. უფილაგმა ძალამ ლოგინს მოგწყვიტა. გადახედვით სატრფოს - მას მშვიდად ეძინა...

- ო, ნესტორ... მართლა აქა ხარ, თუ მეჩვენები?

ჩვენმა შიშველმა სხეულმა სამზარეულოს მიაშურა. შეგრძნება იყო ისეთი, თითქოს მიგფრინავდით. აგერ ონკანი, აგერ ფანჯარა, აგერ მაგიდა, უჯრა, ფურცელი, საშელნე, კალამი...

ჩვენი ტანი მაგიდას მიუჯდა, წინ ფურცელი დაიდო, კალამი მელანო წიწკანო და წერად იქცა...

თითქოს ლექსს ვწერდით...

*"ამს. ვ. ს. მამულაშვილს,  
ამხანაგო ვალერიან სვერიანეს ძე!  
თავადაც კარგად მოგახსენებთ, თუ რამდენი მტერი ჰყავს ჩვენს დიად სამშობლოს და პარტიას, დიადს ასევე. მოლაღატეებს არ სძინავთ! მაგრამ არც ჩვენ გეძინავს, პატივცემულო!*

ამა წლის 4 ოქტომბერს მოქ. ნესტორ ივლიანეს ძე ტაკიძემ აუჯად მოიხსენია გმირი და, ჩვენი აზრით, გმირზე მეტიც - კამო, ეს ჭეშმარიტად დიდებული შვილი თავისი ერისა და საბჭოეთის ერთ-ერთი მამათაგანი. მოქ ტაკიძემ ოთხიოდე უსუსური სიტყვით მოგვიკლავა გული. მან სთქვა: კამოს - მამატივე, დიადო- ქაქი აქვს ნაჭამიო. მერმეთ დასცინა კროტოვის

ბალეტს "კამოს სიკვდილი" და შეურაცხყოფა მიაყენა ზოგადად ოქტომბრის რევოლუციას.

ვინ არის მტვის ასაგდები?  
ვის უბედავს ეგ დაცინავს?  
გაცივებას ვართ პირდაპირ!  
ამს. ნესტორ ივლიანეს ძე ტაკიძე გახლავთ პედაგოგი. უფრო სწორად - ვაიბუდაგოგი! რას უნდა ასწავლიდეს ეგ უსწინდისო ბავშვებს! რა მაგალითის უნდა ასწავლდეს ჩვენს მომავალ თაობას! ამბობს, ფილოლოგის დიპლომი მაქვსო...

უკან გაცივებთ ეგ დიპლომი, საბავშვო მავან! ნესტორი, ალექსებულე ვარ, მიჭირს ზიზლის დაფარვა ერის მოლაღატის მიმართ...

მამას, ჩვენს ჩივილს ყურადღებას ძვირფასი შინსახკომი და სამეფოლც შესაბამის ღანაჩენს გამოუტანს მოლაღატე ნ. ი. ტაკიძეს.

პატივისცემით,  
ინფორმატორი."

ნერტლი დავსვით. მოვისვენეთ. შთაგონებაც ამახსენებ!

ეს, მერამდენედ უნდა მოგეტყუებდეთ ასე! არა, არა... სანამ ბოლოზედ არ გავფრვევით გრძობებში, მამაკაცს ლოგინში არ უნდა ჩავუწვდეთ...

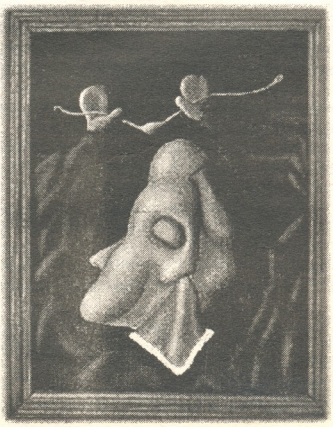
ნესტორის ეძინა. დედიშობილა დაშმენი მის გვერდით მიწა. საბანი თავზე წაფარა. ნესტორს გამოეღვიძა. დაშმენმა გაუღვიძა. გაილომა ნესტორმაც. თქვა: "რომელი საათია?" ძილისგან პირი აქოთებოდა. "ჯერ ადრეა!" - უპასუხა დაშმენმა და თავი, უფრო ზუსტად, ცხვირი- კედევ უფრო ღრმად ჩაშალა საბანში.

ნესტორი სამ დღეში დაიჭირეს. რა აღარ დააბრალებს კამოც უსწენეს. ნესტვი ვინ დამასწინაო, ფიქრობდა სანყალი, სატრფოვო ეჭვი არც ჰქონია.

ქალი კი მარწივლითა:

ნესტვი, ნესტორს მართლა შეუყვარდით, თუ გაატყუებდაო?

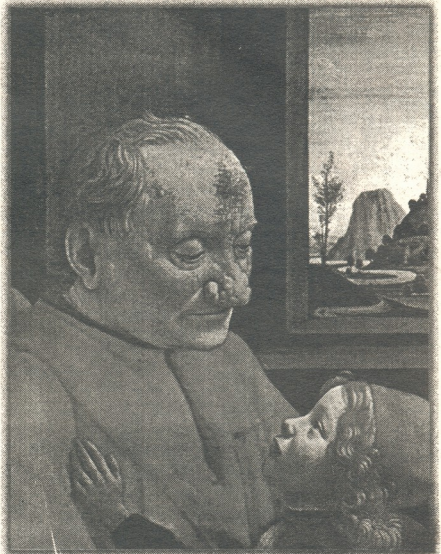
2003, ივლისი





პოლიტიკა

სიმაღლე გითხრათ, როდესაც შინამოსამსახურემ კრძალვით განგვიცხადა პროფესორი დღეს გადაიღალა და ისვენებსო, თვალწინ წიგნის თაროებით დაფარული კედლები წარმომიდგა, მათ შორის კი ძველებურ სკამოვანზე ნაშრომილი პროფესორი, ბებერ მუსხელებზე პლუდი ეფარა, კალთაში წიგნი ედო და სათვალის მოუხსნელად თვლემდა. როგორც ჩანს, მოახლისათვის პროფესორი რაღაც ღმერთის მაგვარი არსება იყო, მიუხედავად ამისა, ჩვენმა ახალგაზრდობამ და ყალბმა მოკრძალებამ, რომელსაც ბევრჯერ ვუსწინვართ, გულისამაჩუყებლად იმოქმედა ამ დაუკმაყოფილებელი დედობრივი მზრუნველობით აღსავსე ქალზე და საგარძობლად შეაჩრია მისი უდრეკი პოზიცია პატრონის სიმშვიდის სადარჯოზე. ხანმოკლე მოლაპარაკების შემდეგ, რომელიც, პროფესორის სამოყვლელის კარს მიღმა მიმდინარეობდა, ნება დაგვართეს შეესულიყავით და სამასხურეობრივი ვალი მოგვებადა, რომელშიც იმ დროისთვის ერთერთი პოლიტიკური პარტიის მხარდაჭერთა ხმების შეგროვება შედიოდა. უფრო ნათლად რომ წარმოიდგინოთ ეს რას ნიშნავს, გეტყვით, რომ ივლისის შუა რიცხვები იდგა, ტემპერატურა ცელსიუსით თითქმის ორმოც გრადუსს აღწევდა, ჩვენ კი წილად გვცხდა ბედნიერება სანახევროდ დაცარილებულ და მზეზე გადასურებულ ქალაქში კარდაკარ გვევლო ჩვენთვის ასე გულუხვად გამოყოფილ მისამართებზე და არც თუ ყოველთვის თავაზიანი მასპინძლებისთვის პარტიის ლიდერების წინასაარჩევნო დაპირებები და კეთილი სურვილები გადაგვცა, რომლებსაც არჩვენების შემდეგ ცხადია ჩალის ფხი ექნებოდა. ჩვენ ერთგვარი პარაზიტები ვიყავით პარტიაში - ეს იყო სახალისო, რომელიც მე და ჩემმა მეგობარმა იმ ზაფხულს გავილეთ, რომ ამ წყევლი ქალაქისათვის რამდენიმე დღით თავი დაგვედინა და ერევანში გადასულიყავით, თუმცა თვი გეტყვით ან იქ რა მრავალფეროვნების იმედუნდა გვეპოვება.



იმ შემთხვევებში, როდესაც კარს გვიღებდნენ, ან კიდევ უფრო იშვიათად - შინ გვეპატივებოდნენ, გვხვდებოდნენ მიაშიტებდა, რომლებიც ჩვენს პარტიასა და მის ლიდერში ქვეყნის ერთადერთ სხნას ზედადგენ - ასეთები ხალხით გვიცხებდნენ მხარდაჭერის ანკეტას, ყავას გთავაზობდნენ და დამშვიდობებისას წარმებლებას გვისურვებდნენ; სხვები თავიდან მოსაშორებლად საჩქაროდ აფხედნენ ზღაპრს და ნაძალადევი ლომილით გვაკილებდნენ; შედარებით ცნობისმოყვარეებს აინტერესებდათ, იყო თუ არა ჩვენი პოლიტიკური შეხედულებები ერთადერთი რამ, რის გამოც ვასრულებდით ამ დამატარებულ საშუალოს, ასეთ შემთხვევაში გულახდილობა საუკეთესო იარაღი იყო ამომრჩევლის გულის მოსაგებად; ბევრ მათგანს შეუცხდა ზღაპრი, უპოვარი სტუდენტებისადმი უსიტყვო თანაგრძობის ნიშნად; მართალია, ჩვენ გვაკლდა განაწამები პეშიმოწინეების ხიბლი, რომლებიც პარტიის აგიტატორების უნრავლელობას შეადგენდნენ, სამაგიეროდ ახალგაზრდები ვიყავით და ყოველთვის ვიპოვობდით ძალის ოპტიმიზმის საწინებლად, რომელსაც ჩვენი პარტია განასახიერებდა.

უზარმაზარ, ქურჭლით სავსე ძველებურ ხის კარაფა, ფართო, ღია ყავისფერი ქსოვილით გადაჭრულ დიფანსა და საფარძლებს შორის, კავშირი დაკარგულიყო. აქ თითოეული წიგნი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად არსებობდა, ეს კიდევ უფრო აძლიერებდა უაზრო ქარის შთაბეჭდილებას, რომელსაც სასტუმრო ოთახი ტოვებდა.

პროფესორის სამოყვლელის ზღერობელ მოკრძალებად, რომლითაც ეკამდე ვემუხტავდა ერთგული მოახლის დამოკიდებულება პატრონისადმი, მოულოდნელი სანახაობისგან განაწონულმა დაბნელობამ შეცვალა; პატარა, კვადრატული ოთახის ერთ კუთხეში უწესრიგოდ ეყარა ტანსაცმელი, რაღაც ღვედები და ფეხის პროთეზი. კედლიდან ლიტრიანი მინის ქილებით ალყაშემორტყმულ სანოლში პროფესორი იწვა, რომლის შესასვლელსაც, სხვა ყველაფერთან ერთად, სრულიად არ შესასვლელია ჩემს წარმოდგენას მოხუც სწავლულზე პლედითა და წიგნით. ბრუკ ტანზე ეკავილილი ზოგამა ეკვა, ხორცსავსე სახე მელეჯარებისაგან ნამოჭარბლდებოდა, იშვიათი ქალღარი ბუნუნები კი ოფლიან მელოტ თავზე ჰქონდა მიკრული. ჩვენს დამორგუწულ გარემოებს ისიც ემატებოდა, რომ პროფესორი მრისხანედ შემოგვეცქერდა თავისი სიმაგრედან და სრულიადაც არ ჩქარობდა დამსაგაძეფობა თავაზიან მასპინძელს. რამდენიმე წამის უხერხულო დუმილის შემდეგ გონება პირველმა ჩემმა მეგობარმა მოიკრიბა და ოთახის ბინადარს მიესალმა. მასუბის ნაცვლად მის სახეზე რაღაც საშუალო აღიბეჭდა მწარე ლიმილსა და დამკვიწვ მანქანს შორის. მიუხედავად ამისა, გადაცნევიტები, რომ იხტბარის გატყევა არ ღირდა და რიგრიგობით შევუდევით ჩვენი საფერმო გატყეზბოს

პროფესორის ბინა რიგით 23-ე თუ 24-ე იყო, რომლის კარზეც იმ დღეს ზარი დაგვრეკოთ. ვიდრე დიდ და გამოსუნებულ სასტუმრო ოთახში აქაურობის იდუმალებით მოვლულ პატრონთან აუდიენციას ველოდით, დაბალ მაგიდაზე მდგარი ლაგრიანი უხმაურედ აწვანებ ორიოდე თხილი, თან თვალს იმ კარზე მეყრა, რომელშიც უცნაური შინამოსამსახურე გაუჩინარდა. ბინაში მტერისა და უმოქმედობის თავისებური, დახუთული სუნი იდგა.



კითხვას. როგორც აღმოჩნდა ეს, იმ უიდელობათა ჯაჭვის დასაწყისი იყო, რომელიც უახლოეს მომავალში გველოდა; მოულოდნელად მოხუცმა დუმილის აღთქმა დაარღვია და ხრინწანი ხმით მრისხანედ გვეკითხა, რას ვაკეთებდით მის ბინაში და რა გვირდობა მისგან, მერე მკვირცხლად, თეატრალური ფესტით - ერთი ხელის მოძრაობით გადაიხადა საბანი, რომელიც ნელს ქვემოთ ფარავდა:

- აი! - მიგვითითა მტკაველით მუხლს ზემოთ გადაჭრილი მარჯვენა ფეხზე და ნინწისმოცებით მოგავიწროდა - აინტერესება, დავგვა თუ არა თავზარი მოულოდნელმა სანასაობამ; ამ გამოსდომამ ნინდახედული რომაელის დევიზის ყველა კვალი ნაშალა - საბედნიეროდ დროზე მოვახსარი თავაზიანობის ყველა ნების სანინაღმდეგოდ დღევნული პირის დახურვა, ჩემს მეგობარს კი ნაკლებად გაუმართლა, ის ჯერ კიდევ გაურკვეველ ტრანსში იმყოფებოდა. ამ გასაჭირში ვიყავი თნიშამისამსახურში რომ შემოხვდა, დახვეწებული ტანსაცმლისაგან ორი დაბალი სკამი გაათავისუფლა და დაჯდომა შემოგვთავაზა. იმ წუთის ყველაზე მტკბარე იქნადა წასვლა მინდოდა, სიმაღლივ გათხრათ, უფრო პროფესორის შემოღობა მზერამ გვარიანად დაბაოთნო, ამ უნდო სახლში სასწრაფო კვებით სავსე დასაშვები ზღვარი გადავლახა და მისი ბინადრები, სხვა მრავალი ადამიანის მსგავსად, გამოუსადეგარი და გაბოროტებულ სეპირებად ექცია. გულში დავწყველე ჩემი ბრიყული სამუშაო და ჩამოვეციქი.

პროფესორმა საბანი გადაიფარა და იქვე ლოგინთან მიყვანებულ ხელჯღოს გადაწვდა, ერთი პირობა თავში ბუნდოვანმა ექვმა გამოივლია, მაგრამ ამაზე დაფიქრება ვერ მოვახსარი, რომ მოხუცმა თავისი ხელჯგოხი ენერჯულიად დაუმინა ოთახის იმ კუთხეს, სადაც ვიჯექით:

- შეხედეთ - ჩვენს უკან, კარადასთან თვედრებულ-ლი თეთრი ფეხის პროთეზი იღო - ეს ჩემი საგარეო პროთეზია. ექიმნი ვარ, ფეხი ომში დაავადრც დღეს ვეცურანების შეტრებაზე ვიყავი ოფიცერთა სასახლეში... - ხელჯგოხი დაუშვა მოხუცმა და თავის ადგილზე დაბრუნდა სახლის ოთახან - ჩვენ ყველანი გამოუსადეგარი გვაქმენი გაჯებდით; ეს შეკრება ხომ სასაცილო იყო, ვის სჭირდებოდა მთელი ეს ბალაგანი - მეგონა რაზეც ვაკეთებდნენ - ტყუილად მიგვიყვანეს, რაღაცებს დაგვიბრუნდნენ; თვექნი არ იყოს, იმათაც ერთი რამე უნდოდათ - ჩვენს ხარჯზე დიდ პოლიტიკაში გაქვრომა, ვიბეების ამოცხება და პატივმოყვარეობის დაკმაყოფილება! მძულს პოლიტიკა! პოლიტიკანებს მ წლიდან აღარ ვნდობო, როდენაც მამაჩემი ყალბი ბრავდებით დაიჭირეს და გაასამართლეს - უფრო ექიმის მრისხანებისაგან ამღვრულ თვალბში მოულოდნელი გონიერება გამოკრია - ომში თითქმის არც პოლიტიკა იყო, არც ტყუილი, მაგრამ საბოლოოდ მაინც ისინი გემართადნენ: ჩვენი მხრიდან ეს იყო თამაში თამაშისთვის, მაგრამ თავიდან რომ დამაყვინო არჩევანის წინაშე, მაინც ისე მივეტყვიოდი, როგორც მაშინ, ამას პოლიტიკოსების გულსთვის კი არა, იმის გამო გავაკეთებდა, რომ სხვანიარად მოქცევა ჩემი მხრიდან გაუმართლებელი ფუნქცია იქნებოდა.

მოხუცი გაჩუმდა. რამდენიმე წამით თავისი ვინრო ოთახის სიღრმეში გაუმტვრდა მზერა, თითქოს ჩვენი არსებობა დაავინყვარო.

უხერხული დუმილი პირველმა ჩემმა გამბედავმა მეგობარმა დაარღვია, უკანასკნელი ხერხი მომიგვლია და გაულოხდალად გამოტყდა, ერთადერთი მიზეზი, რის გამოც ამ ბრიყულ სამუშაოზე დავთანხმდით, არავითარ კავშირში არ არის დიდ პოლიტიკასთან, სტუდენტები ვართ და ზაფხულის არდადეგაზე ცოტათოდინ ფულის გამოიმუშავება გვინდაო. ოთახში ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა. პროფესორი დახვეწებულ ბალიშებს მიყვრნო და თავი

ჩვენსკენ მოაბრუნა; შევეცადეთ სახეზე მონარე ცრმადვილისა და უძენი შვილის გამომეტყველებას შორის რაღაც საშუალო აღგვეხედა. არ ვიცი ამან გაჭრა, თუ შერაოდ დავიღალა - ახლა უკვე მწვეთად გამოგვეკითხა რა გვერქვა, ვინ ვიყავით და რას ვაკეთებდით. ამის გაგონებაზე ჩემს მეგობარს თვალები სახიფათოდ აუნიო და მორიგი სახლდახელი იმპროვიზაციის გამოხატობად მოეშადა, ცალფეხა პროფესორს ურცხვი მზერა მიაპერი, გუდას პირი მოხსნა და ღირსეულთა ითმებლობით ჩამოთვალა, თეატრალურ ინსტიტუტში მესამე კურსზე ვსწავლობ, პიესებს ვწერ და გონებისთვის უამრავი სასარგებლო საქმიაც ვარ დაკავებული - მიოლი ეს აბადუბდა მოთმინებით ჩემს მოსმენილ (თუ სავარაუდოდ დაჯერებულად, რადგან ჩემს მეგობარს დედა თეატრალურ ინსტიტუტში არასოდეს შეწავლია, ეჭვრებობდა უზომობის გამოიყვება, სინამდვილეში კი ეს წყალნადეული და ურცხვი მატყუარა, ნამდვილი უსაქმიო იყო და მის საქმიანობასთან დაკავშირებული შეკითხვებისგან თავის დასაქვლად მწროლობას იბრალვდა სიომე). ამის შემდეგ მოხუცი ექ მომობრუნდა; შეიტყო თუ არა პროფესიით ისტორიკოსი ვიყავი, აღშფოთების ახალი შეტევა დაეწყო და თავიდან მომეცა მტკიცებას, რომ პოლიტიკა ლოგიკაზე კი არა, ადამიანის მანკიერებაზე აგებული ყველაზე უსამართლო თამაშია, რომლისგანაც მიოლი კაცობრიობის ისტორია შედგება; ჩემი პროფესიის ადამიანმა ყველაზე უკეთ უნდა იცოდეს ეს და თავს არ უნდა იტყუებდეს ილუზიებით.

ამ ყველაფერმა გვარიანად მომაბეზრა თავი, მინდოდა აქაორობას რაც შეიძლება მალე გავცოდი, მეგობარს ჩუმიად გადავხედე, იქნებ განზრახვას მიმხედვს მეთქი და ნელნელა უკან დახვევა დაიწყო; პროფესორის მხოლოდობი ყველაზე თავაზიანი ღიმობის თანხლებით აუფხილი, რომ ჩვენთვის სულ არ ჰქონდა გადამწყვეტი მნიშვნელობა, შევხედე თუ არა წყულად მხარდაჭერის ანექტას. ამ და სხვა ამაღლებელი იფუნების მეშვეობით საქმე თითქმის ბოლომდე მივიყვანეთ და ის იყო გამოშვიდობება ვაიმორებით, რომ დიდ სამშრომლო ექმის უცებ თავში აზრად მოუვიდა ეკითხა, რამდენჯერ მქონდა გადახანილი ტრიპორ; გამოვიბა და ვანუგეშე, რომ თანამედროვე კონტრაკტების ეპოქაში ეს საფრთხე არც ისე გარდუვალა, როგორც ძველ დროში მეთქი. მიუხედავად ამისა, მაინც ვერ დავაჯერე, რომ არც ერთხელ არ ვყოფილვარ დავადებულნი. გამოშვიდობებისას მოახსენის ხელით გაზეთ "მედიცინის" თითო ეგზემპლარით დაგვასაჩუქრა, რომლის ბოლო გვერდზეც, როგორც გავიხსენა, მისი მემუარები იყო დაბეჭდილი. როგორც გვაცოცხლდა, მოსამსახურეს (უჭველია პატრონის გავლენით) საკუთარი ცხოვრებისეული ფილოსოფიის გაზარბის დაუშლელვლმა სურვილმა მოუზარა და ათიოდ წუთი გვაყურებდა ბნელ წინკარში, სანამ კაცობრიობის სიგვრავა და იმ სამშრომლები შესახებ არ დაგვმოძღვრა, რაც თითოეულ ადამიანში შეიძლება იმბლობდეს.

კორუპსის წინ ტრიტუარზე ვიჯექით და ვწაფდით. ჩემმა მეგობარმა ნაწყოარი გაზეთი გაშალა; რამდენიმე გვერდი თლიანად ნეკროლოგიები იყო სახეც; ბოლო გვერდიდან პროფესორის ფორტი შემოგვეცხლდა, რომელზეც ჩვენს მასხმინელს ორენებდით დახუძნულად პიჯაკი ეცვა და ათიოდ წლით ახალგაზრდა ჩანდა. მისი "მემუარები" რომელიცაც ნაკლებად ცნობილი დაავადების მოკლე აღწერას შეიცავდა და ორ სვეტს იკავებდა ექიმს ქალის ლექსების მეზობლად.





# ჩემი ცხოვრება როგორც ემო



ღწილივით კრიტიკოსები მლანძღავენ უმთავრესად იმის გამო, რომ საკუთარი პერსონის გარდა არაფერზე ვწერ. ამჯერად მართლაც რამდენიმე მილიონი სიტყვა მაქვს დასაწერი ეგრეთ წოდებული ავტობიოგრაფიული რომანებისთვის. მომებზრდა ჩემს თავზე ლაპარაკი. მაგრამ რადგან კვლავაც მიწევს წერა და თანაც ისევე ჩემზე, უნდა შევერიგდე ვითარებას, თუმცა ვიცი, რომ ამით მკითხველს მოვაწყენ. რა გავწყობა, დაიწყეთ...

ჩვეულებრივ მსგავს ექსკურსებს რამდენიმე მორიგი ფაქტიდან იწყებენ. დაბადების თარიღი და ადგილი, განათლება, ოჯახური მდგომარეობა და სხვა. ვინაა ეს აუცილებელი? გაისად სამოცდაათი წელი შემსრულდება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, საკმაოდ მოსუფი ვარ და ლირს კი რაგიით მკითხველისთვის იმის მოყოლა, თუ რას წარმოვადგენ. მე ვარ ფუნოზი უწმანურობის, ფარსის, მისტიკის და ცრურწმენის სფეროში.

მოუხედავად იმისა, რომ დავიბადე მანჭეტენში, იორკეის ოლქში, ჩემს სამშობლოდ ბრუკლინის მე-14 ოლქი მიმაჩნია. თუმცა ასეთივე წარმატებით შეიძლება დაგებადებულიყავი ჰიმალაიზე ანდა პასეის კუნძულზე. ასპროცენტინი ამერიკელი ვარ, მაგრამ ჩემს სამშობლოში ვერ ვგრძნობ თავს ისე თანამოქალაქად, როგორც უცხო მხარეებში. ჩემს თავს ანაშობლიად, პარაკოქსად, ხელმოცარულ კაცად აღვიქვამ. ჩემთვის იდეალური იქნებოდა უსახელობა. ვიღაც მისტიკური ვიქნებოდი, ვიღაც ჯოჯოხი. ყველაზე პირვად თავს მაშინ ვგრძნობ, როცა არავინ მიცნობს, როცა ყველასთვის უც-

ნობი ვარ, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, როცა კაცობრიობის უცნობი წარმომადგენელი ვარ.

ოცდაათიან წლებში გავცეანი ძენ-ბუდიზმს და დავინყე იმის გაცნობიერება, თუ რა არაჩვეულებრივია იყო არავინ/კარიერის გაკეთება არ მსურვებია, დემონს გამუდმებით იმას ვესვენებოდი, მწერალი გამახადე-მეთქი, არა ბრწყინვალე ან ცნობილი კალმოსანი, არამედ უბრალოდ მწერალი. მე სხვა ასპარეზიც მოვსინჯდი, თუმცა ამოდ. ჩემგან არ გამოვიდა არც მენაგვე, არც მესაფლავე. ერთადერთი თანამდებობა, რომელსაც ასე თუ ისე თავი გავართვი, იყო ადმინისტრატორობა ნიუ-იორკის სატელეგრაფო კომპანიაში "ვესტერნ იუნიონი". აქ გატარებული ოთხი წელიწადი, უიღბლოთა დაკავებით და შემდეგ გაშვებით რომ აღიანიშნა, ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ეტაპი იყო ჩემი მწერლად ჩამოყალიბების საქმეში. სწორედ აქ მქონდა მუდმივი შეხება სამოთხესთან და ჯოჯოხეთთან. ჩემთვის იქ მუშაობა იგივე იყო, რაც დოსტოევსკისთვის ციმბირში გადასახლება და ტუსალობის წლები. სწორედ კომპანიაში მუშაობისას გადავდგი პირველი ნაბიჯები მწერლობაში და ძალზე დროულად მე უკვე ოცდაცამეტი წელი შემსრულებოდა. ჩემს თავზე უკვე ის უნდა განმეცადა, რასაც ჩემსავე ტრილოგიის სათაურში "ჯვარცმის ვარდი" ვწოდებ. მიძიმე გამოცდილების ფაზი "ვესტერნ იუნიონში" მუშაობამდე დაიბედა. ეს იყო ფაზი პირველი ქორწინებისა და მეორის დადგომისა (ეგროპემა მკითხველმა უნდა იცოდეს, რომ ოცდაცამეტი წლის ასაკში ამერიკელები გარკვეულწილად ბავშვებად რჩებიან. ისე კი, ასი წლისაც რომ მოიყვაროს კაცი, სიყმანვილეს ვერაფერს დააღწევს თავს). ბუნებრივია, ცილ-ქმრული ცხოვრება სულაც არ ქცეულა ჩემს უბედურებათა მიზეზად. მიზეზი თავად ჩემშივე იყო საძიებელი, ჩემს წვეულ ნატურაში. მუდამ დაუკმაყოფილებელი ვარ, უკომპრომისო და შეურიგებელი.

და მხოლოდ საზრანგეთში ჩასვლის შემდეგ გავაცნობიერე, რომ თავსადატყელი ყოველგვარ უბედურებათა გამო პასუხისმგებელი თავად მე ვიყავი. როგორც კი ჩავეხადე არ წყმარიტებას, დანაშაულის ტვირთი მხრებიდან ჩამოქვსნა. საოცარი შუება ვიგრძენი, რადგან აღარ ვადაწმალეუბად საზოგადოებას, მშობლებს და ქვეყანას. ამის შემდეგაც ვიტანჯებოდი და მომავალშიც მომიწევს ტანჯვა, მაგრამ სხვათა და სხვათა მიზეზთა გამო. დღეს მე უკვე იმ ლოთს ვგავარ, რომელიც ვაბი, მაგრამ აღარ თვრება. უფრო სწორად, სწავლობს არდათობის ხელოვნებას. მინდა ვთქვა, რომ



ტანჯვას შეეზარადა. ტანჯავ თქვენი ცხოვრების ისეთივე ნაწილია, როგორცაა სიცოცხლე და ყმაოვრეობა. საკმარისია გაიგო ტანჯვის დანიშნულება, ფასი, მნიშვნელობა და სარგებლობა და მის მიმართ შიშისაღებ დაძლევ ავი ყველა ზურგს აქცევს ტანჯვას. თუკი განაზრების თვალსაზრისით მოედინებ მას, სულ სხვა მნიშვნელობას იძენს. იმხანად ჩემთან ლორენს დარელი იყო სტუმრად. მან მე "ზედნიერი კლდე" მინოდა.

მწერლად ყოფნას ამ სიკეთის რომ შევთხოვდი ღმერთს, ნაკლებად ვფიქრობდი იმაზე, ეს პრივილეგია რას მომიტანდა. აბა რას ვიფიქრებდი ამდენ იდიოტს და ყველა თუ გადავედგინებდი. ბოლო ოცი წლის მანძილზე ხომ სულ მათთან მაქვს საქმე ვფიქრობდი, ჩემს შემოქმედებას მონათესავე სულს მივუძენი-მეთუ. ვერასდროს ვიანზრებდი, რომ უბრალო, იფხვასიანი გაზვეთების მკითხველები მაღიარებდნენ. ყველამ, ვინც წაიკითხა ჩემი ნივთი ბოგ სურვერ (სადაც ბოლო თოთხბეტი წელიწადი ვცხოვრობ) შეგრძნია: ჩემი ცხოვრება ამ მივარდნილ მხარეში ძალიან ჰგავს ციყვის ყოფნას გალაშქრო. გამუდმებით მაკვირდებია ცნობისმოყვარი უსაქმურები, კოლეჯიონერები, რეპორტიორები. აქვე გაჩნდა აბსურდის გრძობა, რომელმაც მაიძულა ვრცელი ციტატა ჩამეკაა პაპინის "უკანასკნელი ადამიანიდან" ჩემს პირველ ნივთში "კრიზისის ტროიკი". დღეს, აინშტაინისა არ იყოს, ვგრძნობ, რომ მეორე სიცოცხლეს თუ მაჩუქებენ, მწერლობას სხვა არამეს ვარჩევ, დურგალი ან მებაღური ვაგებდები. ის მცირერიცხოვანი ადამიანებია, რომელთაც ესმით შენი სიტყვები და ამ სიტყვების შინაარსი სინარჯულს და შეებას ანიჭებს, მაინც იმად დარწმუნებან, რაც არიან, გამუდმებითაც რომ იკითხონ შენივე შემოქმედება.

იბადება კითხვა: რატომ არ დანებებ თავს ამ უფიქრსი პაპინის ზიფას? პასუხი უბრალოა. დღეს მე ვწმირ, რადგან ეს საქმე მომწონს, მე ჩვევათა მონა ვარ, ბედნიერი მონა. მე გამეფანტა ილუზია სიტყვათა მნიშვნელობების შესახებ. ლაო-ელზის სიბრძნე რამდენიმე უჭკნოდ ფურცელზეა დატეული. იესო ქრისტეს არასოდეს ერთი სიტყვიანი კი არ დაუწერია. რაც შეეხება ბუფას, ის თავისი უსიტყვო ქადაგების დროს მსმენელების აზრებზედა ყვაივს, რათა ეს ყვაილი შეეფასებინათ (ან მოესმინათ). სიტყვები, ისევე როგორც ყოველგვარი ნაგავი, არარაობაში ტრება. რჩება მხოლოდ ნამოქმედარი, მოციქულთა საქმენი სულაც არ არის ამაი და ფუჭი.

მოქმედება. ასე წარმოემდგინა ხშირად: მე და ჩემი სხეული. შენ ყველგან მიმოაზნეე მას; მარჯვნივ, მარცხნივ და ა.შ. - მაგრამ მაინც უტყველოი ხარ. ასეთივე წარმატებით შეიძლება უმოძრაოდ ყოფნა, ერთ ადგილზე გატყვევება.

დრო ჩვენ ბევრი გვაქვს, რასაც აუცილებლად უდა მივყვით - ეს მარადისობაა, ნამდვილი ცხოვრება - მარადიული ცხოვრება. მე არ გამაჩნია საიმისო რეცეპტი, როგორ უნდა მოვიპოვო იგი.

უტყველოა, ზოგიერთი ზემოთდასახელებული დაკვირვება ძალზე უსამოყუნოა, განსაკუთრებით მათთვის, ვინც ელოდება ამქვეყნიურ ხანძარს. ნუთუ ენა გავტიათ, რომ ქვეყნიერება ჯოჯოხეთის ალით იყრება გარშემორტყეული? განა ვერ აღცნობიერებენ, რომ ჯოჯოხეთი, რომელშიც ვცხოვრობთ მისალამდნელზე უფრო რაღაღური? მათ უსულიათ იამაყონ ამ ჯოჯოხეთის შექმნაში შეტანილი წვლილით. დედამისაზე ცხოვრება მუდამ ჯოჯოხეთიერი იქნება. ამის საწინააღმდეგო მომავალი კი არ არის თუი. ზუცის წიაღში ყოფნა, არამედ აქაური, ახლად დასამკვიდრებელი ცხოვრებაა.

ჩემს თავს იმაზე ვიჭერ, რომ მთავარ თემს გინდა ვუსხვიე ეს მთავარი თემა ჩემივე თავია. აშკარაა, მე სხვა სიტუაციები უფრო მიტაცებს. ზოგჯერ თეოლოგიაც მიმზიდველი მეჩვენება. ეს შესაძლებელია, უბრალოდ არ უნდა გასურდეს თეოლოგობა. მცენიერებამაც შეიძლება სპოვო სანტეგრესო ასპექტი, ოღონდ სერიოზოდ არ უნდა მიიღო იგი. ნებისმიერი თეორია, იდეა, შიპოთეზა მოგანიჭებს ყოფიერების სინარჯულს მაინა, სანამ მიზნის მიღწევის ელოზია არ გაგიწვია. ჩვენ ვერაფრით მიზანს ვერ ვაღწევთ, რადგან მეტაფიზიკურ პლანში მოძრაობა შეუძლებელია. თვალში ფართოდ უნდა გვეჩინდეს გასული, მერა - გასული.

გონს მოსახლეულად ორმოცდაათზე მეტი წელი დამატრია. დღემდე არა ვარ გამომზიზილებული, ამიტომაც ვერ ამ სისულელეს. ერთ-ერთი ჭკუშმარტობა, რომელსაც წლებს მანძილზე ითვისებ, ის არის, რომ სისულელესაც აქვს ადგილი სინამდვილეში. ნამდვილი უაზრობა ისეთ ხმახალად სახელებს ატარებს, როგორცაა მეცენიერება, რელიგია, ფილოსოფია, ისტორია, კულტურა, ცივილიზაცია.

გულწრფელად რომ ვთქვათ, თუ საძყაროს გადარჩენის იდეას ავიტაცებთ, მაშინ უნდა ვიცოდე, რომ რაც გვიყვარს, ის გადაგარწინებს ყველაფერს. ვთქვათ, თუ მე მინდა აკავრულით ხატვა, ამით კაცობრიობის სხანსი უფრო მნიშვნელოვანი წვლილი შეგვაქვს, ვიდრე ნებისმიერ პორტფელთან მინისტრს (ან უპორტფელს).

როგორც უკვე ვთქვი, საფოსტო განყოფილებიდან ნამოსული ფიბრედაცარიელებული აღმოვწნდი პარიზში. შესაძლებელი რომ ყოფილიყო და სამისო უნდა მექონოდა, სუტნიერიანი გადმედილი. არადა, რე შეყვარა და მწერალი გახვდი. კიდევ რისი გაგება გასურთ? დროადრო ისეთი მოვლენებაც ხდებოდა, რომელთაც გამოვტოვებ "ავტობიოგრაფიულ რომანებში" აღწერილის გამო. ამ მოვლენების აღსაქმელად განსაზღვრული სკეპტიციზმი საჭირო. საბოლოოდ მე თვითონვე ვეღარ ვარკვევდი, რასაც ვნერდი ის მართლა მოხდა თუ ჩემივე ფანტაზიის ნაყოფი იყო. ჩემი ფანტაზიის ფუნდამენტი კი მუდამ ნამდვილი გახლდათ. ცოტას თუ ვიკრებო ხოლმე, ისიც იმიტომ, რომ ჭკუშმარტობის ინტერესები დავიცვა. ამგვარად, ჩემი თავი მინდა ნამცეც-ნამცეც შევაკონწირო. განა არ არიან ადამიანები, რომლებიც სიზმარში ძალადობას ეწევიან ამ კლავენ, დილით კი ბანკში მიეშურებიან და მთელი დღე სხვის ფულს ითვლიან, ანდა ქვეყნის პრეზიდენტის მოვალეობას ასრულებენ? ასე არ არის? განა ამ საზოგადოების უარეს წარმომადგენელთაგან ყველა ციხეში ზის? განა ზოგიერთი მათგანი ფინანსთა მინისტრად არ მოგვევლინება ხოლმე?

დადგა დრო ჩემი დაუსრულებელი ავტობიოგრაფიული ობლესის დამთავრებისა. "ნესკუსის" პირველი ნაწილი ახლასან გამოცემა პარიზში. მეორე ნაწილი (კიდევ ზუთი წელი მინდა ბოლომდე მოსაყვანად) 1927 წლის ჩანაფიქრის ხორცშესხება იქნება. იმხანად მე ჩემი ცხოვრების ისტორიას ვლაპაგებდი და ვფიქრობდი ერთი ფილიანტში ჩავეტყევი-მეთუი (ჰენრი აბელიარ მილერი - ჩემ უბედურებათა ისტორია). სიბრძნეზე უბნებრივი არავცე არ არის. მე მოვექევი ჩემსადე იობისა ქსელში. ახლა კი თვითონვე უნდა გავარკვიო, შევძლებ თუ არა თავის დაღწევას. "იობისა ქსელი და კლდე" - განა ეს ერთი და იგივე არ არის?

დაუწინყარია ჩემთვის ოტო რანკის ნივთი "ხელოვნება და მხატვრობა". განსაკუთრებით ის ნაწილი, სადაც იგი წერს იმ ტიპის ლიტერატურაზე, რომელიც თავის შემოქმედებაშია გათქვეფელი. როგორ ფიქრობთ, რან-



შეკვეთილი ანგარიში

# ქმეზის სიკვდილი

კის მიხედვით ვინ არის მათ შორის გამოჩენილი? შექსპირი. მათ რიცხვს მე იერონიმუს ბოსხსაც მივაკუთვნებდი, აკი მის შესახებ ისევე ცოტა ვიცით, როგორც შექსპირზე. როცა მწერალზე ან მხატვარზე საუბარი, მუდამ იმას ვცდილობთ, მათი პიროვნება წარმოვაჩინოთ.

მე ვინც ახლოს მიცნობს, ე.ი. უმთავრესად ჩემი მეგობრები, გულწრფელად აღიარებენ ხოლმე, რომ ჩემივე ნაწერების არაფერი გაეგებათ. მათ შორის ზოგიერთი თავხედი იმასაც ამტკიცებს, თითქოს ეს ყოველივე ცარიელი გამონაგონია. მაღლობა ღმერთს, ერთი-ორი ისეთი მეგობარიც მყავს, ამ აზრს რომ არ იზიარებს. საერთოდ, მწერლისთვის პიროვნების გაორების მომენტი გარდაუვალია. მაგრამ სასიეროდ წასვლას რომ დააპირებ და თავზე შლაპას დაიხურავ, უნდა იცოდე, რომ ეს შენი შლაპაა, რომ ეს შენ ხარ ჰენრი მილერი და არა მაშათმა განდი.

მომავალზე საუბარს აზრი არა აქვს. ჩემი გუშინდელი და ხვალისდელი დღე უკვე ამოვწურე. ახლა დინებასა მივყვები.

თუკი კიდევ რაიმე დაგწერე ისეთი, რის დაწერასაც არასდროს ვაპირებდი, ამას რაკში გასიერებებს დავარქმევ... "დილა მშვიდობისა ტომ, როგორ მიდის საქმე?" - მშვენივრად... თქვენი?"... თქვენი ნებართვით ცხოვრებას გავაგრძელებ. არ არის აუცილებელი ხელებში საბარაბნე ფოხი მირტყათ. ბოლომდე არა მაქვს ყველაფერი გაცნობიერებული, მაგრამ უმთავრესი იდეა ასეთია, როგორც ვამბობთ ხოლმე ამერიკულ ჟარგონზე.



ინგლისურადან თარგმანი  
ბელა ოქიბაძემ



საკმაოდ სწორად გადაჭრილ ორ მუხის ძირკვს, მუხლამდე რომ მისწვდებოდა არც თუ ისე ტანმალალ კაცს, ორი ბაღლი საგონებელში ჩაგედო. ისინი მუხების მოჭრას კი შეუსწრნენ, მაგრამ ხეების მოსხევა და ბავშვების იქიდან აორთქლება ერთი იყო. მერე აღარც კი დაფიქრებულან იქ დარჩენილ ორ ძირკვზე, იქით სულაც არ გაუხედავთ. კარგა ხანი რომ გავიდა, მაშინლა ჩამოუდგო სიტყვა თედმა თავის დას, მერის:

- ნუთუ მათაც ისე სდიოდათ სისხლი, ქირურგის ხელით მოკვეთილ კაცის ფეხს რომ სდის? თედს გაგონილი ჰქონდა ომის ამბები. ერთხელ ფერმაში ერთ მუხას ვილაც კაცი სწვეოდა, მსოფლიოომგადახდელი უმკლავოდ რომ დარჩენილიყო; ფარდულში იდგა და ამბებსა ჰყვებოდა. სიტყვა დაძრა თუ არა ამაზე თედმა, მერიც მყის აპყვა. მას, აბა, ვინ მისცა იმის ბედი, ფარდულში ყოფილიყო მაშინ და კი ცალხელასათვის ესმინა? ჰოდა, შემურდა კიდევ მისა.

- რატომ კაცის ფეხს და არა ქალისას ან გოგოსას? - შეეპასუხა იგი; მაგრამ თედმა თქვა, სისულელიაო.

- ქალებსა და გოგოებს ხელ-ფეხს არ ჰკვეთენ, - განაცხადა მან.

- ვითომ რატომო? ერთი გამაგებინე, რატომ - დაიფინა მერიმ.

უუჰ, რა იქნებოდა, იქ რომ დარჩენილიყვნენ იმ დღეს, ხეები რომ მოჭრეს!





- მაშინ ხომ მივიღდი და ხელსაც მოვიკიდებდი! - თქვა თემა.

ძირკვებსა გულისხმობდა. ნეტავი, სითბო თუ შერიჩინეს? ან, იქნებ, სისხლი სდიოდა? მერე კიდევ მივიღე და ხელითაც მოსინჯეს, მაგრამ სუსხის დღე იყო და ძირკვებსაც სუსხი შეჰპარავოდა. თედი ისევ იმას იყინებდა, ხელ-ფეხს მარტო კაცებსა ჰკვეთნო, მაგრამ მერის უფებ ღრუბურში შემთხვევები მოკვნიდა.

- რა სულ ომები გიტრიალებს თავში? ხომ შეიძლება, ავიარა მოხდეს? - თქვა მან, მაგრამ თედი მინც ვერ გადაარჩენდა.

ბავშვები იყვნენ ერთიცა და მეორეც, თუშეა რაღაცს უცნაური ხნიერების კვალი დაფენია ორთავეზე. მერი თითხმეტისა იყო, თედი კი - თერთმეტისა, მაგრამ თედისათვის ჯანმრთელობას ემტყუნა და ამის გამო თითქოს ყველანაირი ზღვარი ნაშლილიყო მათ შორის. ისინი სამხრეთ-დასავლეთ ვირჯინიაში მცხოვრები შექლებული მემამულის ჯონ გრეის შვილები იყვნენ. ის მიდამოები ბლურისის (1) სახელწოდებითა ცნობილი. ვაშლი ველზე, რომელსაც "ბარბიან ველს" ეძახდნენ, რკინიგზა გადიოდა და პატარა მდინარე მოჩუქსუხუხებდა; შორით კი, სამხრეთითა და ჩრდილოეთით, მაღალი მთები ამოხიდიყვნო. თედს რვა წლის ასაკში ზუნავი გამწვანებდა და მას მერე რაღაც გულის სნეულება შეჰყრიდა. გამძდარი იყო და არც ჯანი ერჩოდა, მაგრამ უჩვეულო სიმკვირცხელ მოსდევდა. ყვეში ამბობდა, მისი ხევიდლი უკვილწუთისა მოსალოდნელი, შესაძლოა, ასე ასე, ერთბაშად, უსულოდ ძირს დაეცესო. ამ ამბავს უენდაურად მიეჯაჭვა იგი მერზე - თავის დაზე, გოგონას კი უჩვეულოდ სალი აზროვნების იყარი გააცვივებოდა.

ოჯახობა იყო, იქვე, ველზე, მომიჯნავე მამულებში მოსახლე მეზობლობა თუ თეთი მათთან ერთად სასწავლებელში მოხარული სხვა გოგო-ბიჭობა, - ყველა ხდებოდა, რომ ამ ორ ბაღსს შორის იდუმალი რამ სიახლოვე ჩასახლყო.

- აი ისინი, აბე, მოდიან, - თამბოდნენ იქაურები. - ნაღია, კარგად გრძობან? აბს ერთად; ოლონად, რა დარბაისლები არიან ასე პატარებისთვის ამისთანა სიდარბაისულ უკვე მეტისმეტია. თუშეა, მავათ მდგომარეობაში ეს, ალბათ, ბუნებრივიადა.

რა თქმა უნდა, ყველამ იცოდა თედის ამბავი; მერიც კი ამ ყველაფერს უცნაური კვალი დაფენია, - თითხმეტი წლისა იგი ერთდროულად ბავშვიც იყო და დასრულებული ქალიც. და ეს ქალური მხარე ანახდად გამოკრებოდა ხოლმე მასში.

მერი უგზობით მიმშედიოდა, მისი მისს - თედის თავს რაღაც რომ ხდებოდა. ხდებოდა, რა დღეში იყო იგი; ან კი რა დღეში უნდა ყოფილიყო მისი გულის პატრონი - გულისა, რომლის ფეხები, ვინ იცის, რა წამს შეწყვდებოდა და ბიჭიც ახლადამყრილ მოსხვილ სხვასთვის უსულოდ ძირს დაეცემოდა. სხვებისთვის ამ ოჯახში, ან უკეთ, უფროსებისთვის - დედა იქნებოდა, მამა თუ უფროსი ძმა, თვრამეტი წლის დონი - საცნაური შექნა იმ რაღაცის არსებობა. რა ბავშვებს თავისად დაეცვლებოდა და რასაც ერთმანეთს, დაბს, მარტო ერთმანეთს უზარებდნენ; თუშეა ისინი ბოლომდე მინც ვერ აცნობიერებდნენ ყველაფერს. შენივე ოჯახსს წყვეტილი თითქოს მუდამ მზად არიან უცნაურად მოგექცნენ, ზოგჯერ გულიც კი გატყვინენ; სულ უნდა იფრთხილო! თუდასა და მერის ეს უკვე ეწევიან.

მათი ძმა დონი მამას ჰგავდა; თვრამეტი წლისა ლამის უკვე დასრულებული კაცი იყო. სწორად მისწარბებო იტყვიან რომე ვეითი ადამიანები, - კაი ბიჭია და კაი ყოალი, ჯიჯრანი გაციც დადგებო. მამა ყმანვილკაცობისს არც სასამელს მოსტანებია ოდენმე და არც

შეოთისთავი და მორაშიე ყოფილა. მის ყრმობაში რაჩიან თედეუ? არაერთი დაფ-გრომელი ჭახუნი ღეროდა. ზოგ მათგანს უზარმაზარი მამულები დაერჩნოდა და სამეშველიც, მაგრამ ლიობას, ყომარბაზობას, ფეხმარედ ბედაურებას თუ არმიყოზას გადაყოლილ მთელი ქონება ქარისათვის გაუტანინათ. ეს ლამის ჩვევად ქცეოდათ ვირჯინილებს; მაგრამ ჯონ გრეი, ისევე, როგორც ყველა სხვა გრეი, მერზევე კაცი გახლდათ. ველზე კიდევ იყო საქონლის უზარმაზარი ფერმები, - ასევე გრეების საკუთრები.

ყველა იმას ამბობდა, ჯონ გრეი მემამულედა დაბადებულიო. ის კარგად ერკვეოდა ენ. საექსპორტო ხვასტაში (2). ისიც იცოდა, რა და როგორ შეერჩია და ისიც, თუ რა საკვები მიეცა, რომ სახორცედ ევარცა. იცოდა, სად და როგორ ებოვნა სათანადო ჯიშის მოზარდი თთხეზი, რომელსაც თავის საძოვრებზე გაუშვებდა საბაღამოდ. ის მსავე თივაქარის (3) ქვეყანა იყო. ზორბა ხვასტაცს საძოვრებიდან პირდაპირ ბაზარზე მიერეკებოდნენ. გრეის ფერმას ათას ორას აკრზე (4) მეტი ფართობი ეკავა და მეტწილად თივაქარის ბაღებით დაფარულიყო.

მინა იყო მამის სულისდგმა, მინა აბურებდა სახრელელაშლილს. მას, როგორც მესაქონლე ფერმერს, თავის საქმიანობა მამამისისაგან მემკვიდრეობით მიღებული მინის მცირე ნაკვეთის დამუშავებით დაეწყო, - ნაკვეთისა, რომელიც ორსიათვე აკრით შემოფარგლებოდა და უზარმაზარ ადგილ-მამულს ემიჯნებოდა, ჯერაც ესპინულოთა საგვარეულოს რომ ეკუთვნებდა. ჰოდა, რაკი დაიწყო, ნინ რაღა დაუდგებოდა, - ნელ-ნელა იგდებდა ხელში მინას და სულ უფრო ღრმად იჭებოდა ცტენონისობასა და დროსტარებას გადაყოლილ ესპინულოთა ადგილ-მამულში. მათ თავი ვირჯინიელ დაფებულებად მოჰქონდათ და სულ იმის აღიარებას თაკილობდნენ, მათი ოჯახის საქმე არც უკან-უკან მიდებოდა, რისი ბიჭიც გახლდათ მათეული ზენ-ჩვეულებებისამერ გაუთავებელი სტუმრია-ნო. მათ დახმარედ ბედაურების შენახვა-პატრონობა თუ მათზე ფეხმარედ საწანაღებებში ფულის განიკავდა. ჯონ გრეი კი ნელინელ ეპატრონებოდა მათ მინას, - ჯერ იყო და ოცი აკრი შემოიმატა, მერე ოცდაათს, ორმოცდაათსაც გადაასწავდა და ბოლოს თეთი ესპინულოთანი ძველი სახლი ჩაიგდო ხელში, ხოლო მათი ერთ-ერთი ასულითაგანი - არც მთლად ნორჩი და თვალედი - ცოლადაც ერგო. ესპინულოთა სამეშვედრეო უკვე ას აკრსაც ეკლარ მიითვლიდა, მაგრამ ნელი წელს მიხდევდა, ჯონ გრეი კი არა ცხრებოდა, - მუდამ ფრთხილად, წინანახდელად მოქმედებდა, თითოეული პენი აღსუსული ჰქონდა; ცტენი რომ ცტენია, ქარს არ გაატანდა და იმას, რასაც ახლა უკვე გრეების ადგილ-მამული ერქვა, გოჯს გოჯზე უმჯანბდა. ესპინულოთა უწინდელი სამკოვლი დიდი, მეტად ვეთილდროშობილი ძველი ატურის სახლი გახლდათ, რომლის ყველა ოთახს ზუნბარი ამშვენებდა.

ნეტავი ლუზა ესპინულოთი ჯონ გრეიზე რამ გაათხოვა, - უკვირდათ იქაურებს; თუშეა, თან უკვირდათ და თან ელიმობოდათ. ესპინულოთანი ქალიშვილიც მშვენიერად იყვნენ განსწავლულნი, - უკლებივე ყველას კოლეჯში მიეღო განათლება. ევარ, არც ლუზას მომხიბვლელობა აკვდა. ის გათხოვების მერე დამშვენდა, ლამის უტებლამაზე ქალად იქცა. ესპინულოებს ყველანი მარბოლაც ნარჩინებულ გვარიშვილებად და სათუთი ბუნების ადამიანებად მიიჩნეოდნენ, ოლონად, ისინი გრეებით მინას ვერ ჩაჰკირკიტებდნენ. ვირჯინიის მთელი იმ არემარეში ჯონ გრეის სანდ კაცად იცნობდნენ და პატივსაც სცემდნენ. კაცური კაცია, პირ-წყობიანი, საქონლის საქმეზეც ნაღდი ალური აქცესო, - ამბობდნენ მასზე ჩამოუსვამდათუ. არა თავის ვეება ხელს ფერდზე მოხვერს, მისხალ-



მისხალ გეტყვოდათ მის ნონას; შეაგლებდა თუ არა თვალს ხმის არ ბოიქონს და იტყუადა, იგარგებსო, უსა- თვად ივარგანდა. მოზვერი მოზვერია, ხობორცედ თუ გამოდგება, აბა, სხვა რის მაქნისია!

და აი, დონი, გრეების ოჯახის უფროსი ვაჟი! განბე- მის ნებით, ისიც მამამისებით პირ-ნაგარდნილ გრედე იყო დაბადებული. კარგა ხანს გახლდათ ვირჯინიის ოლ- ქის 4H კლუბის (5) ვარსკვლავი, ხოლო ცერა-აიი ნლი- სა უკვე იცო განაფულიყო მოზვერის შერწყვა-შეფესვაში, რომ ბევრჯერ საპატიო ჯილდოდ დაემსახურებინა. თორ- ნატი წლისამ - სულ თავისით, ვაკცინოვს ხელი რომ არ ნამოუტრავს, ისე - ერთ აკრ მიწაზე სიმინდს მოყვანა- ში შტატის ყველა ბიჭი უკან ჩამოიტოვა.

მერი გრისთავის - ამ ქეშმარიტად გულთამილივი ქალიშვილისათვის, ასე დაბეგრებული რომ გახლდათ, ასე ნორჩიც და აგრე რივად დაბრძენებულიც - ცოტა საკ- ვირველი და უწნაურიც კი იყო, რაც მის თავს ხდებო- და. აი, დონი, უფროსი ძმა, მამასადაც ზორბა და მღლა- მაგარი; და, აი, უმცროსი ძმა თედი. ჩვეულებრივ, უცნა- ურობასა და უჩვეულობას მოკლებული ყოფის ყოველ- დღიურობაში სრულიად ბუნებრივი და მართებული იქნე- ბოდა, მას, მდგრად და შობილს, თავისი ყმაწვილქალური აღზრთოვანება დონისათვის მიუზღო; მაგრამ არალ დონის არსებობა მისთვის რატომღაც თითქმის შემუშავილი რჩებოდა. ის საღილვ გულგბარეთ იყო, თავად გულს არ ეკარებოდა. თედი კი, შინაურთავან ლამის ყველაზე უმ- ნეო, ქვეყანას ერჩინდა.

და მაინც... იყო დონი, ასეთი ბრეჯ, ასე შვიდიც, ასე ჯეითრი თავდაგრებულები. მამამ შესაქონლეობას რომ მიჰყო ხელი ყმაწვილკაცობაში, ორასიოდ აკრი მიწის პატრონი თუ იქნებოდა, ახლა კი ათას ორასი იყო მის განაგებლობაში. ნეტავი, რა შრო-მარეფათს გამოიჩენდა დონ გრეი, მისი დრო რომ დადგებოდა?! ის თუმც კრინტს არა ძრავდა, გული ახლავე ერჩოდა. თეთონ უწ- და აელო ხელში სადავეები და საუთონი თავის ბატონ- პატრონიც თავადვე განაბარებოდა. მამამ ისიც კი შეს- თავანა, კოლეჯში - სასოფლო-სამეურნეო კოლეჯში გაგ- გზავნიო, მაგრამ არ ინდობა. არა, აქ მტეს ვინსავლიო, - ასე უსასუხა.

მამა-შვილს შორის უკვე შუღლი ჩამოვარდნილიყო, თუმც ჯერ ზღუდვები არ გადაელახა. ცილობა ჭკინდით იმაზე, თუ რა დე შოკორ გაეკეთებინათ, რა ჯობდა და რა არა აქამდე სულ შოკორ თიობდა.

ასეა ოჯახში; მოზრიდოლ ერთობლიობაში იქმნება პა- ტარ-პატარა ვალკუული დაჯგუფებანი, რასაც თანა მდგავს იჭვი, ცალსახავეული ჯავარი, ჩუმი, ფარული ჭი- დილი. გრეებშიაც ასე იყო - მერი და თედი, დონი და მამამისი, დედა და ორი უმცროსი ბალი: გლედისი - ექვსი წლის გოგონა, თავის ძმას, დონს რომ ეთყავანებო- და, და პარი - ორი წლის ბიჭუნა.

მერისა და თედს თუ გიტყვით, ისინი საკეთარი სამყა- როში შესინჯულნიყვნენ, ოღონდ უომრად როდე მოარყე- ბინათ ეს ხელშეუვალი საუფლო. საქმე ისაა, რომ თედს - რომლის გულის ძეგრა, კაციშვილმა არ იცოდა, რა წუთს შეწყვეტოდა - სულ ერთთავად თავს ევლებოდნენ. მერის ესმოდა მარტო, რა ბოღმითა და გულისტიკვილით აესტება ბიჭს ეს აბავაი.

- არა, თედ, მაგას ნო იზამ!
  - თედ, გენაცვალე, გაფრისობდი!
- გულმოსულ ბიჭს რამდენჯერ მკვდრისებრი დასდებია და კანკალი აუტანია. დონი, მამა, დედა - ყველა ასე ექ- ცეოდა განურჩევლად იმისა, თუ რას მოინდომებდა: გრე- ბის ორი მანქანიდან ერთ-ერთის მართვას, ჩიტის ბუდის საძებრად ხეზე აბრძობას თუ მერისთან სირბილით გა- ჯიბრებას. ბუნებრივია, მისი ეზო-გარემოს შემყურე, კვი-

ცის გახედვნა-შეკავშვასაც შეეცდებოდა იმთავითვე და გაქეშობასაც. "სო, თედ, არ შეიძლება!" ფერმის შუშების და თავისი სულელოდ სოფლის ბიჭებისაგან ლანძვან-გა- ნებნაში გათვითცნობიერებულიყო. ჯანდაბა და დოზანაო, - ეტყაოდა ხოლმე მერის. მერის ესმოდა მარტო, რა ჯავ- რი კლავდა ბიჭს, ოღონდ მოლად ნათელი სიტყვიერი ხორცშესხმა თავისთვისაც კი ვერ გამოეყენა ამ ყველაფ- რისათვის. ეს გახლდათ ერთ-ერთი მიზეზი მისი ყრბობა- შივე დაბერებისა. ამ აბავადა იგი ოჯახის სხვა წევრთა- გან გაანაპარა და უცნაური შემართებით აღავსო. "ველარ იზამე, ველარ გაბედავენ!" - რამდენჯერ ნაუსწრია სა- კუთარი თავისათვის ამ სიტყვებზე, გაუნებში რომ იმე- რებდა.

"თუ მართლად დათვლილი აქვს წლები, რაც დარჩენია, იმას მაინც რად უწამლვენ? სულ ყოველდღე თავიდან, ხელახლა რაღად უსწრაფებენ სიცოცხლეს?!" - თუმცა მი- სი ეს ფიქრებიც ასე ნათლად როდი იყო გამოკვეთილი. სხვათაძმი გულწინაყრბობით აღვსილი, თედს ჯარისკაცი- ვით გადაპოფორებოდა.

ეს ორი ბალივი კი კვლავ იქით და იქით მიიღტეო- და, საკუთარი სამყაროსაკენ; მხოლოდ ერთხელ - დედის თანდასწრებით - ამოხეთქა ნაგრძობა-განცდილობა.

ადრინი ზაფხულის დღე იდგა და თედი და მერი ნვიშაში თამაშობდნენ. სახლის გვერდითა პარმაღზე გა- სულელებდნენ, სადაც სახურავის კიდეულიდან წყალი დიოდა. პარმაღის კუთხეში იგი კარგა დიდ ნაკადად მოჩქებდა. ხან თედი და ხანაც მერი წყლის ნაკადს სხეულს უშვერ- დნენ და კვლავ პარმაღისაკენ გარბოდნენ ტანსაცმლიანად გასანურებო, სველი თიმიდან კი წყალი წუნურით ჩამოს- დიოდათ. სამოსს შიგნით სხეულზე ცივი წყლის შეხება მათ რაღაც თავისებურ საიშვას ჰგვრიდა და ისინიც ერთ სცილ-ბორხულს იყვნენ, კარს დედა რომ მოსადა. ერთ- ით გაჰხედა თედს და შემუთებულს ხმაში შიში შეეპა- რა.

- ოჰ, თედ, ხომ იცი, რომ შენივის არ შეიძლება, არ შეიძლება!

სულ კი იყო. სხვა ყველაფერი თავისთავად იგულის- ხებოდა. მერისთვის ხმაც არ გაუტია. საქმეც ეგ იყო. "ოჰ, თედ, არ გინდა შენივის არ შეიძლება კისრისტე- ხით სირბილი, ხეებზე ძრობა, ცხენის ჭყნება; ერთი პა- ტარა ნობივი და, ვინ იცის, რა მოხდება!" კვლავ ძველ- ბურად აჭიკჭიკდნენ და თედიც, რა თქმა უნდა, ყველაფ- ერს მიხვდა. ფერი დაკარგა, ააძვავა. რატომ ვერა ხედებოდა ეს ხალხი, რომ მისთვის ეს ათასჯერ უარესი იყო?! იმ დღეს - დედისათვის პასუხი არ გაუტია, ისე - პარმაღთან ნვიშაში გაგვარა და ფარდულებსიკენ გა- იქცა. არა სულიერს არ უწდოდა დანახვებოდა. იცოდა მერიმ მისი სატყვიარი.

გოგონა ერთბაშად ასაკრულ, გამწყრალ-გაავეულ დედაკაცად იქცა. იდგა დედა-შვილი - ორმოცდაათის მი- ტანმდელი ქალი და თოხმტევი წლის ბავშვი - და თე- დი თვალში გაეყარა ერთმანეთისათვის. ცოტაც და, მათ ოჯახში ყველაფერი თავდაყირა დადგებოდა. ეს იგრძნო მერმ, მაგრამ გუმანით მიხვდა, რომ რაღაც უნდა მოე- მოქმედა.

- მეტი გონიერება გმართებს, დედა, - თქვა მან ღირ- სშეფერიდით. მასაც მიწისფერი დადგებოდა და ბავშვიც უთრითოდა. - მაგრე ლარ უნდა მოიქედ, ეგ აღარა ქნა!
- რა ეგ, ბავშვო?! - რისხვანარევი განცვიფრებით შესძახა დედამ.

- სულარ აიძულე, სულ იმაზე იფიქროს! - მიუტო მე- რიმ. ეტირებოდა, მაგრამ არ უტირია.

დედა მიუხვდა სათქმელს. ის ნაში უჩვეულოდ და- იხარა... მერე კი მერიც ნვიშაში გაიჭრა და ფარ- დულებისაკენ გაუტია. დღესავით ნათელი როდი იყო



სუველადფერი. დედას უნდოდა, შვილს სცემოდა და, ალბათ, ერთი კარგადაც შეეპაწაულებინა ამბიარი თავგასულობისათვის. ეს თითის სიგრძე უკვე იმასა ზედავდა, განაზრგე გამოეცნა და დედა დატუტუსა. რამდენი რამ იყო მის სიტყვებში ნავულისმეგე, - თუნდაც ის, რომ თედიასათვის დაკვილით სიკვდილი, სწრაფი, უყვარი, იღონდა კი წარამარა გუნება არ მოეშაბათ მისთვის ამ სიკვდილის, ამ უყვარი აღსასრულის განსაცდელით! ღირს კი ამაღ ეს ცხოვრება, ანა სიკვდილზე მუტი ღვთის წყრება აღარაფერიყო, - ამქვეყნად ავისა და კარგის განმიჯნავე-გამომეტყველი იყო ამ ბაღლის სიტყვები. დედა გაბრუნდა და შინ შვილად ხმატაქნილი, მერიძი კი, ფარდულებს მიადგა თუ არა, ხელად მოძებნა თედი. ბიჭი ცარიელ თავდაგი ზურგით კვედს მიყრდნობილი და თვალგაშტერებული. არც ერთი მათგანი არანაირ ახსნა-განმარტებებს არ მოჰყოლია.

- აბა, რაო? - მყის შეტებინა თედი.  
- წამო, თედი, - მიუგო მერიძი.

უშველად რაღაც უნდა ეხმანკვალთ, იმაზე მეტადაც რომ გადავდიოთ თავი, ვინმე წვიმის ქვეშ ჭყუმპალაობისას. წვიმას საცაა უნდა გადავადო.

- მოდი, ფეხზე გავიძროთ, - შესთავაზა მერიძი.  
ფეხშეულა ტანტალი - ისევე, როგორც ბეგინი სხვა რამ - აკრძალული იყო თედიასათვის. ფეხზე გაიძრეს, ფეხსაცმლები თავლაში დაყარეს და ხილანარსიანე გასწრეს. ხილანარს გალბა პატარა ნაკადული მოჩქევდა. ეს ნაკადული მდინარისსაკენ ჩაედინებოდა და ახლა წყალმომატებული იქნებოდა. ბავშვებმა წყალში შეტუპეს. ერთი პირობა, მერიძის ფეხი ეშალა და თედი მისი გამოირყვა მოუწინა. გოგონაც მაშინდა ალბარაკვდა.

- მე ვუთხარი დედას, - თქვა მან დარბაისილორ იერი.

- რა უთხარი? - შეეტებინა თედი. - ესეც ასე! თუ არა ცვდებო, მგონი, დახრბობას გადაგარჩინე, - დასძინა მან.

- ეგრევე, ნაღდად გადაამარჩინე, - მიუგო მერიძი. - ვუთხარი, თავი დაგანებოს! - უცებ გაცხარდა იგი. - ყველამ, სუველად თედი დაგანებოს! - თქვა მან.

ასე რომ, პირი შეტერეს. თედი თავის დას ტოლს არ უღებდა. სასტრუტ გონების პატაროს რა მომაკვნიძებელი ოინენი აღარ მოსიდიდა თავში დედად, ალბათ, სიტყვა თუ ჩამოუგდო ამ ამბავზე მამასა და დონს, მათ უფროს მძას. მას მერე შინაურებში წყვილისადმი ხელ სხვაგვარი დამოკიდებულება დამყარდა. ეს ორი ბოლი ნების მოუშვეს და ამაწ მათ როგორცაც ახალი ადგილი დაუმკვიდრა ამქვეყნად; გზა გასწნათია თითქოს. ერთი ციცქმა მ მიღებოთი სამყარო შეიქმნა მათთვის, დღენიდაც ახლად რომ იქნებოდა და რაღაც სულ სხვაგვარ ხელშეუვალობას უთქამდა ამ ორს. მათ თუმც სიტყვებით ვერ გაეშობოდა, რასაცა გრანბოდნენ, მაგრამ ამ ეკვნათ, საკუთარ, მათგანვე შექმნილ სამყაროში ყოფნისას - ამ სულ სხვანაირი ხელშეუვალობის მაღლს ნაზირებდა - შექმლით ერთი გამოეყვითაო, გაფაცვიტებული მზერა ეტყყრცნათ გარემუმოსათვის და ახლებურად დაეწნათ, თუ რა ხდებოდა იქ, იმ საუფლოში, სხვათა ნილხვედრიც რომ იყო.

ეს ის სამყარო გახლდათ, საცქერლადაც რომ ღირდა და განსასჯელადაც. ამასთანვე ეს იყო სანახაობათა, ადამიანური ურთიერთობების სანახაობათა სამკვიდრო, მათი ნილხვედომილი საუფლის გარეც რომ არსებობდა - იქნებოდა ეს ოჯახი, ფერმა თუ სახლი... ფერმაში რა გასაწყებლად მოჰყავდათ ხბოები და ბორჩლები; ბაზარში ერეკვებოდნენ ზონბა, მძიმე წონის მოზურებს; საშუალოდ თუ შესაქამაზად ხედნიდნენ კვიცებს; ზამთრის მინურულს კი დლი იწყებოდა. ამქვეყნიური ყოფის ადამიანური მხარე უფრო რთული იყო და ბავშვის გონებისათ-

ვის ხშირად მოუნდომილიც, მაგრამ იმ წვიმის დღეს სახლის პარმაღზე დედსთან საურის შემედგ მერის ისეთი გრძობა დაუკვლევობა, რომ მისი და თედი მყვადინებოთი მათი ოჯახი ლამის სულ სხვა ოჯახად გარდასახულიყო. ფერმა იყო, სახლი თუ ფარდული, უკეთესობის ბეჭედი აწვდა ყველაფერს. უფრო რამ სილაღე იგრძნობოდა ყველაგან. სკოლიდან ფერმაში რომ ბრუნდებოდნენ ნაშუადღევს, ოროავინი სოფლის შარავნას მოყვებდნენ ხოლმე. სხვა ბავშვებიც იმავე გზით მოდიოდნენ, მაგრამ ესენი იმდენს იზამდნენ, რომ ან უკან ჩამორჩებოდნენ, ან კიდე - გადაუსწრებდნენ დახარჩუნებ; მოაგვლის გვეგმებს ანიკოდნენ. როცა გავიზრდებო, მოწყალების და უნდა გაგზედო, - ამბობდა მერი. მას ის მომკვლელი ქალი თუ ასხავდა ბუნდოვანად, ოლქის მთავარი ქალაქიდან რომ ჩამოვიდა და მათთან დარჩა მამონ, თედი ისე ავად რომ იყო. თედი კი ამბობდა, როგორც კი შევიძლებ - მანამ, სანამ დონისხელა შევიქნებო, - აქაურობას გავცნელები და სადმე შორს, დასავლეთისაკენ გვეგზავნიებო. ნატრობობა, კოვობი, ცხენების მომხიდიერებელი ამ რამე ამის მსგავსი გამოსულიყო; თუ არადა, საკონიგზო ინიებობას ფიქრობდა. რკინიგზა, "შარაქიანი კვლის" გავლით დაბლა რომ ემეზობდა, გენცების ფერმას კუთხივ კვეთდა და ზოგადი, შუადღისას, ისინი გზიდან მოკრავდნენ ხოლმე თვალს მომპოვობით მხრითავე მატარებლებს. სუსტი გუგუნინ სწვდებოდა მათ ყურთათმენებს და ხანდახან, მოწმენდილ ამინდში, თბომავლის ბარბაცებიც გაკრთებოდა მათ თვალწინ.

მინდორში კი, იცვე, მათ სახლთან, ორი მუხის ხისაგან ორი ძირკვიდა დარჩენილიყო. ბავშვები ცნობდნენ იმ ხეებს. ისინი შემოდგომის დამდევს მოჭრეს, - ერთ მშვენიერ დღეს ადგნენ და მოხსიბეს.

გრეების სახლს - სახლს, რომელიც ერთ დროს ესპინულოთა ოჯახის სამკვიდრებელი გახლდათ - უკანა მხარეს პარმაღი მოყვებოდა და ამ პარმაღის კიბიდან ბილიკი ჩახდევდა დაბლა, ქვის ნაგებობამდე. სწორედ ამ დაბილას ამოდიდა მიწიდან წყაროს წყალი და პანა ანაკულად მიემართებოდა მინდვრის განაკვიდა მხარეს, რომ უზარმაზარ ბუელეს გასცდებოდა, მდელის გადივლიად და მდინარის შესწავლად გადიოდა, "ტოტოს" რომ ესახდნენ ვირჯინიაში. ორი ხე კი ერთობიორის გვერდით იდგა ხეებს ჯისურადა და ღობის გადაღმა.

ამ ხეების მძლავრად გაედგათ ფესვი წოყიერ, მუდამ ტენიან ნიადაგში, ხოლო ერთ მათგანს ლამის მინამდე გადმოშობდა უზარმაზარი ტოტო; ისე რომ, თელსა და მერის შექმლით მასზე ამჭრალიყვენენ, მერე მერე ტოტოზე გადაცოცებულიყვენენ და ამწიარად გადაამჭრალიყვენენ მის ძმობილ ხეზე. ადრინაი შემოდგომით, როდესაც სხვა ხეებს, სახლს წინიდან თუ გვერდით რომ მოყვებდნენ, ფოთლები სცივოდათ, ორ მუხას ჯერ კიდევ ესხა ხასხასა ნიოელი ფოთლები, რომლებიც შემზარს სისხლს ემგავსებოდნენ მოყამულ ამინდში. მაგრამ სხვა დროს, შვიან დღეებში, ხეებს ალმური ასდიოდათ შორეული გორაკების ფონზე. ქარის მონატროლზე მუხებს სმბული ფოთლები ისე აწურულიდებოდნენ და ამსაფედებოდნენ, კაცი იფიქრებდა, თავად ხეები ენაასებთან ერთმანეთის.

ჯონ გერის იმ ორი მუხის მოჭრა ჩაედო გულში, თუმც თავდაპირველად არც მთლად ურყვევი იყო ეს განზარცა. ამ ხეებს, ალბათ, მოჭერი, - ასე ბრძანა.  
- კი მაგრამ, რატომ? - იკითხა ცოლმა.  
მისთვის ეს ხეები იმდენი რამის გამოიმეტყველენი იცვენენ! ისინი სწორები, აი, აჰ, პაპაქემის ხელთათა დარგულიო, - თქვა მან. ეგრეს, ეს სიტყვები მუტ შთამბეჭდაობას შესქენდა მის ნათქვამში.



# TOUR

"A DAY IN CLYDE, OHIO"  
AMERICA'S FAMOUS SMALL TOWN

Come spend a day in  
**OHIO'S FAMOUS SMALL TOWN - CLYDE**  
Home of Whirlpool  
the largest manufacturer of  
washing machines in the world.  
Also, find out why it is called  
America's Famous Small Town



- ✦ **Arrive 9:30 AM** - Maplewood Gallery, 1012 E. US 20 (East of Clyde - edge of town) Offers lots of crafts, antiques, collectibles, fine art
- ✦ **Next Stop** - Erlin Trader - More antiques, replicas, and lots of interesting items
- ✦ **Delicious lunch** - After lunch laugh with **TOP HATS OF CLYDE (SENIORS) A GREAT SHOW**



- ✦ **View** recently produced 10 minute video of Clyde's Whirlpool Plant
- ✦ **Board** the bus and tour by Whirlpool and see the historical town
- ✦ **Options:** Clyde Museum  
Fruit Markets

### IT'S A GREAT DAY

Dorcas Harms, Director of Storytown Tours of Clyde  
287 Hickory St., Clyde, OH 43410  
1-419-547-6120  
Price - \$25.00 per person - on your bus

- იცი, შემოდგომის დამდეგს უკანა აივნიდან რომ გააშედავ, ისეთი მშვენიერები არიან გორაკების ფონზე! და მან გაიხსენა, როგორ მოეცნათა ოდესღაც შორეული ტყიდან ახლა უკვე საკმაოდ ტანჯილი სხეები. დედამისის არაერთხელ ვამზნა ეს ამბავი; ეს ორი მუხა გამორჩეული ჰყვარებოდა პაპამის.

- ესპინუოლი სწორედ ეგრე მოიქცეოდა, - განაცხადა ჯონ გრეიმ. - აქ ეზოც საკმაორისადაა ამ სახლისათვის და ხეებიც: ისინი არც სახლს ჩრდილავენ და არც ეზოს. ესპინუოლი ხის გულისიათვის ათას ევთი გასაჭირს გაუძლებდა და, ყველა სიკეთესთან ერთად, იქ დარჩავდა მათ, საცა ბალახს უნდა ეხარა.

ის, რაც ჯერ შხორედ სანახევროდ ჰქონდა ჩაფიქრებული, უეცრად განმტკიცებულიყო და საბოლოო განაჩენად ქვეუთიყო. იქნება, სულაც ესპინუოლია ნამდაუნუმ სხენება და მათი ამბების მოსმენა მოპყირტებოდა. ხეების მოჭრაზე რომ ჩამოვარდა სიტყვა, ყველანი შუა-დღის სუფრას უსდნენ; ასე რომ, მერისა და თედს ყველაფერი ესმოდათ.

სუფრასთან დანკებული საუბარი გარეთ გაგრძელდა,



SHERWOOD ANDERSON  
author of  
one of America's  
Great Books  
"WINEBURG, OHIO"



Many writers hail from the midwest, but none probably ever shocked a small town community more than Sherwood Anderson when his book "Wineburg, Ohio" was published in 1919.

### THE STORYTOWN TOUR INCLUDES:

- ✦ **Arrive:** (your time) at the Clyde Library, 222 W. Buckeye St.
- ✦ **View** a rare film of Sherwood Anderson
- ✦ **Visit** the Clyde Museum - (lots of town history)
- ✦ **Board** the bus and tour the town of places written about in the book.

Lunch is Available (extra charge)

Dorcas Harms, Director  
287 Hickory St.  
Clyde, Ohio 43410  
1-419-547-6120

Admission: \$5.00  
Students: \$3.00

- on your bus



სახლის უკანა ეზოში გადაინაცვლა. ცოლი ქმარს გარეთ გააყვა. კაცი ყოველთვის უტანებდად გაეცლებოდა სოლმე სუფრას, სხამოულებლად, სწრაფად წამოდგებოდა, მიძიმე-მძიმედ გააძიებდა გარეთ და გასვლისას კარს გაიჯახუნებდა.

- ნუ იზამ მაგას, ჯონს! - გასძახა ქმარს აივანზე მდგარმა ცოლმა.

ცივი, მაგრამ მზიანი დღე იდგა და ხეები ვეება ჭიაკოკონასავით აბღღვრილებულიყვნენ შორეული ველ-მინდვრებისა და გორაკების ნაცრისფერ ფონზე. ოჯახის უფროსი ვაჟი, ჭაბუკი დონი - იერ-სახით პირნაფარდნილი მამა და სხვა ყველაფერთაც უთუოდ მამამისის ალიკვალი - დედამისს გამოპყლოდა სახლიდან ორი ბალღის, თედისა და მერის თანხლებით. თავიდან დონი კრინტს არა ძრავდა, მაგრამ როდესაც მამამ არაფრად ჩაავლო დედის გულსწერომა და ფარდულისაკენ გაუტია, მანაც ხმა აპოილო. მისმა ნათქვამმა მართლაც რომ ცეცხლზე ნათი დაასხა და კიდევ უფრო გააბოროტა მამამისი.

იმ ორი ბალღისათვის კი, ოდნავ განზე რომ გამ-



დგარიყვნენ და ასე გვერდიგვერდ მდგომნი ყველაფერს თვალყურს ადევნიდნენ, მართლაც რაღაც ზღვებოდა დიდმბრუნველობანი. მათ თავისი, საკუთარი ზავშუური სამყარო ჰქონდათ. თქვენც თავი დაგვანებეთ და ჩვენც დაგანებებთო - თუმც ყველაფერი მას ნათლად როდი იყო გამოკვეთილი. ის, რაც იმ დღეს, შედარებისა, ეზოში მოხდა, მთელი სიცხადით კარგა ხნის მერეღა გაიხიგრებდა მერიმ, უკვე მოჩიფულმა ქალმა; იმითთა სულ მხოლოდ უფერ გამძაფრების თუ გრძობადი განდგომილობისა, სხვებსა და მათ - მასა და თედს - შორის კედლად რომ აღმართულიყო. მის თვალში, ალბათ ჯერ კიდევ მაშინ, მამას სულ სხვა სახაბის შუტი ეყინა; სახაბის შუტი მოსავდა დონსა და დედას.

იყო რაღაც ყოვლისამღვიგავი ამქვეყნითო ყოფაში, ყველანაირ დაბინაურ ურთიერთობაში. თუმც იმ დღეს მერიმ - და მას მუდამ სჯეროდა, რომ თედმაც - ბუნდინდნად შეიგრძნო ეს ყველაფერი, გაცნობიერებთი ვარგა ხნის მერეღა გააცნობიერა, მხოლოდ თედის სიკვდილის შემდეგ, იყო მამული, მამამისის ესპონოლოტიან რომ მოეხვეჭა - ფინანსობაც მას მეტი მოსდევდა და დარკოლიანობაც. ოჯახში შიგადაშობ რაღაც-რაღაცები და გაცნობიერდათ ხოლმე და შობაქცდილებაც ნელ-ნელა ყალიბდებოდა. მამას, ჯონ გრეის, ბევრი რაბისთვის მიეწინა; მოსახვეჭელი მოეხვეჭა და ახლა თავად გახლდათ ბატონ-პატრონიცა და განმკარვლებელიც, - კაცი, რომელსაც შეწინააღმდეგა ძალი, თავისი ნება აღსრულებინა. და იმპალერა ამ ძალიან და მოიცვა არა მარტო სხვა მოკვდავთა ყოფა, სხვათა გულისთქმა, სურვილი თუ გულისანდოლი... მას რომ იქნებ არც განუცვლია, ვერც ჩასწდომბა... მაგრამ მისი ძალბოსილება ბევრად მეტს გადასწვდა. საკვირველია და, ეს იყო, ამავე დროს, ნება, განმგებელი სიკვდილსიცოცხლისა. მოსდოდა თავში ამისთანები მერი გრეისი იმ წუთში? ვერა, ადგნს ვერ... და მაინც, ხომ არ სჯობდა მისი ყოფა, მისი ურთიერთობა თავის ძმასთან - სასიკვდილოდ განწირულ თეთთან!

დავლათიანობა... მამებს შეილებზე რომ აბატონებდა და მიწების, ველ-მინდვრებისა თუ დიდ ქალაქებში სახლებისა და ფაბრიკების მეპატრონობის უფაურ უფლებამოსილების ანიჭებდა კაცსაც და ქალსაც.

- უნდა მოქცა ეს ხეები. ისინი მეტისმეტად ჩრდილავენ ამ ადგილს და აქ ბოლახი ველარა ხარობს.

- კი მაგრამ, სერ... იცით... შეხედეთ... ეს ხეები, აი, იმ გორაკის ფონზე, ცის ფონზე...

- სისუილელა, გულისამრევი გულჩვილობა! შევხურება...

უფაურება იქნებოდა მერი გრეის მამაზე იმის გაფიქრება, უსულგულო კაციაო. მას მთელი დღე და ქაბულობა, მისწრება ჰქონდა მამისევებაში გაეტარებდა და ქაბულობაში, იყო იცის, რამდენი რომ მოუხალკისებია ისეთი, გულით რომ სწყურებია! ამქვეყნად ვილავ ხომ უნდა განაგებდეს საქმეს. ქონება ძალაუფლებას გულისხმობს და "ასე ჰქვინ" ამ "ისე გააკეთეთო", - კაცს ამის თქმის უფლებას ანიჭებს. თუ კაცი დიდხანს და ჭირთათმენით იღვრის რაღაცის მოსახვეჭელად, ის რაღაც მისთვის უსაზომოდ ძვირფასი ხდება.

იყო მსგავსი რამ სიძულვილისა მამასა და გრეების ოჯახის უფროს ვაჟს შორის? "შენც ის ხარ, ვისმაც ისეთივე წყურვილია ძალაუფლებისა, როგორც ჩემში. ახლა შენ ხარ ახალგაზრდა, მე კი ვეგრდები." შიშნარევი აღტაცება. ძალაუფლების შეწარჩუნება თუ გასურს, შიშმა არ უნდა დაგრიოს ხელი.

ჭაბუკი დონი ისე საოცრად ჰგავდა მამამისს! ისეთივე მიზანუფლიან ყებებსა, ისეთივე თვალბოდი. ორთავენი ჩასხმული მამაკაცები იყვნენ. ყმანვილი კაცი უკვე სიარულითაც მამასა ჰგავდა, კარსაც მამასავით იჯახუნებდა.

ისიც უცნაურად მოკლებული იყო სიფაქტეს განაჯასა თუ ადამიანებთან ურთიერთობაში და მასაც ისეთივე სიტლანტე მოსდევდა, აღ მართს რომ წნავდა და ლლო გამაქონდა. ჯონ გრეიმ ლეზუზა ესპინოლი რომ შერთო, უკვე კაცი იყო დაღვინებული და ცხოვრებაში ფეხმოკლებული. მისწარბებს ნაადრევ ქორწინება არა სწყვიდა და არც არასდროს აცუნტრუკვებინა ცოლის შერთვისას. ახლა მას უკვე საცაა სამიტი ქუცკაყვნის და, ავც, მისი ვაჟიც, მისი ასლი და მასავით მისი ნატიკი.

ორთავენი - მინის ტრფიალინი, ქონების ტრფიალინი "ეს ჩემი მამულია, ჩემი კარ-მიდამო, ჩემი ცხენები, ცხენარსაქონლი..." (ოტაც) - კიდევ ათიოდე წელი, შა-შა, ისეთი-მეტი - და მამაც სამიქვეყნოდ გაემზადება. "იი უკვე, ხელიც ოდნე მილატობს. არ გინდა, ამ ყველაფერს შეულოი?" მან, ჯონ გრეიმ, ავც იოლად რომ მოიხვეჭა მიელი ეს ავლა-დიდება. რამდენ შეტიკრებად, რა სიკერბედ დაუფავა ეს ყველაფერი! ამას მასავით ვიომ ვინმე გაიციებს ოდესმე? შრომა-ჯუჯავა და მომჭირნობაში გატარებული ხუთი, ათი, ისეთი-მეტი წელსანდ, ესპინოლითა ადგილ-მამულის მტკავნელ-მტკავნელ შემომადგენს რომ მოანდობა. "ბრიყვი-ბი!" თავი მოსწინავდა, აქაოდა, კუთითლიშობითა გვარისანი ვართო და ქარს ატანდნენ თავიანთ მიწა-წყალს, - ხან ოც აკრს შეულოდნენ, ხანაც ოცდაათს, ორმოცდაათს.

იმ ჯიშის ცხენების მოშენებას მისდევდნენ, გოჯი მინის მოსახნავდაც რომ არ ივარგებდა.

მათ მიწაც გააპარტახეს, არასოდეს არაფერი შეუმატებიათ მისთვის და არც არაფერი გაუტყუებიათ მის გასწარმოებრებლად თუ გასახიზრებლად. მათავთ ჯილბისი კაცი ასე ფიქრობს, - მე ხომ ესპინოლი ვარ, ჯენტლმენი, ხელს ხება-თესავებ როგორ გავისკრიო.

"ბრიყვი-ბი... აზრზე არ არიან, მას ნიშნავს მამული ფული, ქონება, პასუხისმგებლობა. მდაბიონი სწორედ თეთონ არიან!"

ესპინოლიანთ გვარის ქალი ცოლადაც ვერცა და მეთელს სახლულეში ყველაზე ღირსეული, ყველაზე ალიონანი და შწო-იერითაც კი ყველას მჯობის ის გამოდგა ბოლოს.

და აი, მისი ვაჟი, დედის გვერდით რომ იდგა იმწუთას: პარმდიდან ორთავენი ქვეით ჩამოსულიყვნენ. სრულიად ბუნებრივიც იქნებოდა და მართებულიც, რომ ეს ყმანვილი - ისეთი, როგორცაც უკვე ჩამოყალიბებულიყო და როგორადაც ვერ კიდევ ჩამოყალიბდებოდა - თავის დროზე ადგილ-მამულის ბატონიც გამხდარიყო და განმკარვლებელიც.

რა თქმა უნდა, სხვა შვილებიც უფლებამოსილინი იქნებინან. თუ ივარგებ ჯონ გრეი გრძობდა, რომ მისი ვაჟი დონ გრეი სწორედაც რომ ივარგებდა, გზასაც გამოხანდა და იმარტვრე კიდევ: გაურთადები და მათი წილი საადგილმამულოსაც გამოისყიდო. იყო თედი, რომელსაც დიდი დღე არ ეწერია, მერი, და ორიც უმცროსი შვილი. "ჯობია კიდევ, საცოლოლად გაიხიფეს საქმე".

ყველაფერ ამას, მამა-შვილს შორის უეცარი ცილობის ბუნდელან არსს კარგა ხნის მერე, თანდათანობით ჩასწვდა ფერმერის ქალიშვილი, იმხანად ბალდოსის ასაკისათვის შა და შა რომ გადაებუჯებინა.

როდის იმართება წარმოდგენა - თესლს რომ მიდებენ მინაში თუ უფრო გვიან, როცა ცნენარე გინდნენ თავს ამოყვდა და აყვავილებდა; ან ეგებ, კიდევ უფრო მოგვიანებით, ნაყვოს მწიფობისას? ან, გრეების მოდგმა, - უწარიანი, დინჯი, მომჭირნი, შემძლე, შეუთავადი, ჭირთათმენი ხალხი. რაღა მათ ერგათ "ზარბაქანი ველ-ზე" ესპინოლიანთ ადგილ-მამული? აგერ კიდევ, ესპინოლითა სისხლი ჩქედვად ორი ბალდის, მერისა და თედის ძარღვებში.



ლუიზა გრეის ძმა, ესპანოლებს გვარის კაცი, "ძია ფრედ" რომ ეძახდნენ, ზოგჯერ სტუმრობდა ხოლმე მათ მამულში. იგი მაღალი, ხანდაზმული მამაკაცი გახლდათ მტკაღ თვალშისაცემი გარეგნობითა და ქალთა ვან-დეიკისებური ნვერ-ულვაშით; ცოტა არ იყოს, შელანდელი ტანისამოთხი დიარეობდა, მაგრამ იდუმალი რამ ნიშნავდა ვეითლმობილებსა მანცვ გამოკრთიდა მის იერ-ნი. ეს ხნოვანი, თავაზიანი, მოკრძალებული მამაკაცი, მუდამ უწყევლო მდუმარებაში რომ გახედვებოდა თავის დის ქმართან შყვისას, ოღების მთავარი ქალაქიდან ჩამოდიოდა ხოლმე, სადაც იმხანად ცხოვრობდა თავის ქალიშვილთან ერთად, რომელიც ვაჭარზე გათხოვილიყო.

იმ დღეს, ადრინატი შემოდგომით, გრეების ვაჟი დონი დედის გვერდით იდგა, ბალები კი, მერი და თედი, ორთავენი განზე გამდგარიყვნენ.

- ნუ იზამ მაგას, ჯონი! - ერთხელაც გაიმეორა ლუიზა გრემი.

- მე ასე გადავწყვიტე და ასე ვიზამ!

- არა, არ იზამ! - უცერად ენა ამოიდგა ქაბუკმა დონმა.

უცნაური, გაქვავებული მშვრა გამოკრთოდა ვაჟის თვალთაგან. იფოტა, სირცი შეესხა იმ რაღაცას, ზღუდედ რომ აღმართულიყო ამ ორ კაცს შორის: "წეშია..." "წეში იქნება..." მამა შემოტრიალდა, შვილი ერთი კი განგმირა მშერთი, მაგრამ მისი გახოხვლობა აინუნშიაც არ ჩაუფიდა.

დედა ერთხანს კიდევ შესთხოვდა:

- კი მაგრამ, რატომ, რატომ?

- ისინი ზედმეტად ჩრდილავენ ამ ადგილს და აქ ბალახი აღარ ხარობს.

- კი მაგრამ, აქ იმდენი ბალახია; ბალახს მიაცვს აქაურობა!

ჯონ გრეი ცოლს ებასუხებოდა, ცქერით კი ისევ შვილს შესცქეროდა. უთქმელი სიტყვები წინ და უკან დაფარფატებდნენ.

"მე ვარ აქაურობის ბატონ-პატრონი და განმგებელი. რას გულისხმობ, რომ მიუხეობენი, ამას არ იზამო?"

"ოჰო! კი ბატონო, ასეა შენა ბრძანდები ბატონ-პატრონი, მაგრამ სულ მაღე მე ვიქნები!"

"უშაღ ჯანდაბის გზას გაეციყნებ!"

"მე ბრიყვო მანამდე არაფერი გეტყინოს!"

ამ სიტყვათაგან არც ერთი არა თქმულა იმწუთას, და მერცე გრეების ქალიშვილს - მერის სიტყვა-სიტყვით ვერა და ვერ მოგონებინა, რაც მანინ ამ ორ კაცს შორის ითქვა. დონში ერთბაშად იძალა უცერამა სულისკვეთებამ, დაიბ, იქნებ სწორედ უცერამა სულისკვეთებამ, მხარში ამოხდგომოდა დედას; ან, ეგებ, სულ სხვა რამ იგრძნო ქაბუკმა დონმა - ეგებ, სულაც ესპინოლთა სისხლმა უყიფედა და ნაით ხის ტრეფაში სხლია ბალახის ტრეფალს - იმ ბალახისა, საქონლის გასასუქებლად რომ მოეწრალებოდა.

4H კლუბის პრიზების მფლობელი, ჩემპიონი სიმინდის მოყვანაში ქაბუკთა შორის, საქონლის საქმის უსტაბაში, მინისა და ქაბუბის ტრეფალი...

- შენ ამას არ იზამ! - გაუმეორა დონმა.

- რას არ ვიზამ?

- არ მოჭრი ამ ხეებს!

მამას იმწუთას ხმა არ ამოუღია, მაგრამ იმათ მარაქებს გაეგადა და ფარდულისაკენ განსია. მზე კვლავ გამკაშებდა; ცივი, სუსხიანი ნიაფი უტერავდა. ქიაკორონასავით ბდღვრიალბედა ის ორი ხე შორეული გორაკების ფონზე.

შუადღე იყო. ფერმაში ორი დღიური მუშა იდგა, ორთავ ასლგაზრდა. ისინი ბეღლებს იქით პატარა სახლში იდგნენ იჯართით. ერთი, კურდღლისტუჩა, ცოლიანი იყო;

მეორე კი, საკმაოდ წარმოსადგეი წუმი ყმანო კაცი, მასთან ერთად პურსა ქაბდა. მათ ეს-ესა მიერთვით თავიანი შუადღის ულუფა და ერთ-ერთი ფარდულისაკენ მიემარებოდნენ. ადრინატი შემოდგომა იდგა, სიმინდმოხალვანობა ინყებოდა და ისინც იქით, შორი საყანისაკენ ეპირებოდნენ ნასელა მისოვლის ასაღებად.

მამამ ფარდულისაკენ განსია და მალე უკანვე მობრუნდა იმ ორი კაცის თანხლებით. ისინი ცულებითა შეიარაღებულიყვნენ.

- აი, ეს ორი ხე უნდა მოჭრაო!

იყო რაღაც, სიმრავის კი არა, სიმბრიყვის მსგავსი ამ კაცის ახირებაში. და ამ დროს მისი მუფლზე, მისი შვილების მსგავსად. არასდროს არც ერთ შვილიაგანს იმ ენერა იმის გაგება, თუ რამდენჯერ ყოფილა იგი მსგავსი ნუთების მომხრე და განმცდელი. თავის დროზე ის ცოლად მისთხოვდა ჯონ გრეის; მისი ქმარი ეც იყო.

- შენ თუ ამას იზამ, მამა! - ცივად წარმოითქვა დონ გრემი.

- ქნითი, რასაც გუებნებით! მოჭერთ ეს ხეები! - იმ ორი მუშის გახვარნად ითქვა ეს სიტყვები. ერთმა, კურდღლისტუჩამ, ჩაიქირქილა. ვირის ყროყინა პგავდა მისი ქირქილი.

- არ გინდა! - თქვა ლუიზა გრემი, მაგრამ ამჯერად ქმარს როდი მიმართავდა; შვილისაკენ წადგა ნაბიჯი და მხარზე დაადო ხელი.

"არ გინდა!"

"ნუ გადაუდგები. ჩემს ქმარს ნუ გადაუდგები!" რას ჩანსვდებოდა ამისთანებს მერი გრეისთანა ლლაპი?! რამდენი დრო გტოვდება, ამქვეყნის რამე რომ გაიგო! გონების თვალი ნელ-ნელა სწვდება ყოფის სიღრმეებს. მერი იდგა თვლიან, რომელსაც დაძაბულობა აღბეჭდოდა ნორჩ, გადაფიორებულ პირისახეზე. სიკვდილი ყურს უკან ევდა და ყოველ წუთს, ყოველ წამს შეიძლებოდა თავს დაესვრობოდა.

მას გავსა რამ ეგასა ერთხელ და ორჯერ ამიტიანია. ყოველთვის ასე აღწევს წარმატებას ეს კაცი, რომელსაც ცოლად გაეყვია. მაგას ვერაფერი დააოკებს. მაგას მივითხოვდი, შვილები მისგან მყავს.

ჩვენ, ქალები, დათმობას ვარჩევთ.

ეს ჩემი საქმე უფროა, ვიდრე შენი, ღონ, ჩემუ პიჭო."

ქალი, მივაჭყული თავისას - ოჯახს, მის ხელში შექმნილს...

შვილი, არა დედის თვალთი მზირალი. მყის მოცილდა დედის ხელი, მხარზე რომ ესვენა. ლუიზა გრეი ქმარზე უმერისი იყო; თუცა, კაცით თუ უკვე სამოცს იყო მისი ნებული, იქსაც საცაა ორომოდდათი მოუკაუნებდა. უწვეული სინატიფე-სინარნარე გამოკრთოდა მის იერში. იყო იმწუთას მის მიზერა-მოხვრამი რაღაც ისეთი... ეგება, მართლაც ჰქონდათ სულ სხვა რამ, ჯიშისმიერი, სისხლში - სისხლში ესპინოლებისა?!

იმწუთას, იქნებ, პატარა მერიცეც რაღაც შეცნო ბუქდოვანად. ქალები და მათი კაცები. მოდა, მისთვის. მაშინ, იმხანად, მიუელი საკაცეთი მარტო ერთ მათთანში - პატარა თედში მოქცეულიყო. მერე კი, ხანი რომ გამოხვდა, თედის სახეს ისხეებდა - უწყევლო დადრბანისლორ, დაბერებული კაცის გამომბეჭველკას, იმწუთას მის ნორჩ სახეზე აღბეჭდოდა. ის კი არ ადა, და მთრის მოგვიდებით ისიც კი აგონდებოდა, რომ, თედი თითქოს რაღაც ზოზუნარევი მშერთი შესცქეროდა ორთავს - მამასაც და მამასაც. თითქოს გუქში ამბობდა, - ამასაც ენახავი, ამასაც ენახავი, ესეც, სერიოი ეს ბრიყვები - ჩემი ძმა და მამაქმი; მე თუ ვითონ დიდი დღე არ მინერია, მაგრამ სანამ ცოცხალი ვარ, გინევენბო, რა ბიჭიყვა ვარო. თუცა, აბა, ამას რა ათქვიყინებდა, - ჯერ ხომ პირზე დედის რძე არ შემოხრობდა!



მათმა ძმამ დონმა მამისავენ წაგდა ნაბიჯი.  
 - შენ თუ ამას იზამ, მამა... - გამიგორა მან.  
 - რა, თუ ამას ვიზამ?  
 - მე ამ ფერმიდან წავალ და ჩემს დღეში არ დაეზონდები.

- შენი ნებაა, ნაბრძანდი  
 მამამ რაღაც-რაღაცები მიუთითა იმ ორ კაცს, ხეების მოჭრას რომ შესდგომოდნენ. თითოს თითო ხე ერგო. კურდღლისტუჩა ისევ ისე ქირქილებდა და ეს ქირქილი ვირის ყინოინსა ჰგავდა. კვირავი, - მკვებდ მიახალა მამამ და იმრავ ხელად ხმა გაიკვირა. ჭაბუკი დონი იქა-ურობას გაეცალა და სრულად უშიზნოდა გაემართა ფარდლისაკენ. ერთ-ერთ ფარდულს რომ მიაგდა, მერედა შეჩერდა. ლამის სირბილით შევარდა შინ ფერდაკარგული დედა.

ვაჟმა სახლისკენა ქნა პირი, მაგრამ შინ არ შესულა; ორ უმცროს ბაღებს ისე ჩაუთარა, თავიც არ მიუბრუნებია მათკენ. მამას ზედ არ შეუხედდეს მისთვის. ვაჟი ყოყმანით გაუგვარა სახლის წინ გაკვეთილ ბილიკს, ჭიშკარს გასცადა და გზაზე გაივდა. ჭზა, რომელიც რამდენიმე მილზე გადაჭიმულიყო, ველსა ჭრიადა, მერე ქვევითკენ უხვევდა და მათს რომ გადავილიდა, ოლქის შთავარი ქალაქისკენ მიემართებოდა.

როგორღაც ისე მოხდა, რომ მარტო მერიმ დაინახა ფერმაში დაბრუნებული დონი. სამმა თუ ოთხმა დაძაბულმა დღემ ჩაიარა. შესაძლოა, მთელი ამ წნის განმავლობაში დედა-შვილი ჩუმ-ჩუმად უკავშირდებოდა ერთმანეთს, - შინ ხომ ტელეფონი ჰქონდათ. მამა მთელ დღეს ხნულდემი ატარებდა და შინ თუ იყო, ხმას არ იღებდა.

მერი ერთ-ერთ ფარდულში იყო იმ დღეს, დონი რომ დაბრუნდა და მამა-შვილი ერთმანეთს შეხვდა. უცნაური იყო ეს შეხვედრა.

მას მერე მერი სულ იმას ფიქრობდა, რომ შვილი ლაზრულად შემოიძურნა. მამა ასობრიდან გამოდიოდა, - მუშა ცხენებისათვის მარცვალი დაეყარა. მერი არც შვილს დაინახავს და არც მამას. ის ფარდულში დაყენებულ მანქანაში შემჭრალიყო და მძღოლის ადგილზე წამოსაკულანა და საჭეს ჩაჭიდებულს თავი ისე ეჭირა, ვითომ მანქანას მართავდა.

- მაშ ასე, - თქვა მამამ. გულში თუკი ზეიმობდა კიდევ, არაფრით გაუმხელია.

- პო, მე დაებრუნდი, - უთხრა ვაჟმა.

- კი, ვხედავ, - უპასუხა მამამ. - ახლა სიმინდის მოსავალს იღებენ, - იგი ფარდულის კარისკენ გაემართა და გაჩერდა. - მაღელ ეს ყველაფერი შენი გახდება; პოდა, განმკარგულბელიც მაშინ იქნები, - დასძინა მან.

მეტი აღარაფერი უთქვამს და ორივე მამაკაცი იქა-ურობას გაეცალა. მამამ შორი საყანვეისაკენ აიღო გეზი, შვილმა კი სახლისაკენ გასწია. მერის ეჭვიც არასოდეს შეპარკვია იმაში, რომ მათ შორის მერეც აღარაფერი თქმულა.

რას გულსსმობდა მამა?  
 როცა შენია, შეკიძლია იბატონოო, - ბავშვისათვის ეს მეტისმეტი იყო. ცოლდა თანდთან მოდის. აი, რას გულსსმობდა იგი:

„შენ იქნები განმკარგულბელი და თავის დროზე შენ შენი უნდა ქნა.“

ჩვენნაირი კაცი ისე არ უნდა გაკუთვუდეს, რომ აზიზაზიზობას მოჰყვეს. ზოგი იმისათვის იბადება, რომ იბატონოს, სხვები კი მას უნდა მოიჩიოს ბუნდენ. შენი ჯერი რომ დადგება, დამიორჩილებ კიდევ.

არსებობს ნაირსახეობა სიკვდილისა.  
 რაღაც უნდა მოკვდეს შენში, ვიდრე მოიხვეჭ და იბატონებ.“

ცხადზე უცხადესი იყო, რომ მარტო ერთსაბოვნად როდი დაიარებოდა სიკვდილი. დონ გრევი სხვა სიკვდილო კვდებოდა, უმცროს ძმას, თვდეს კი - ვეგბ, ახლა უკვე არცთუ ისე შორს იყო ეს დღე - სულ სხვა სიკვდილი ეწერა.

მერი იმ დღეს სირბილით გამოვარდა ფარდულიდან, დღის ნათელს მონყურებული; და მერეც კიდევ კარგ ხანს არა ცდილა, ჭკვა-გინებაში გადაეხარა მომხდარო. ეს კია, ხანი რომ გამოხდა, მასა და მის ძმას, თვდეს, არ აერთხელ ჰქონით სუჯა-ბაასი იმ ორი ხის შესახებ. პოდა ერთ შემწვინოდ დღეს, ცივ ამინდში, მიადგენ კიდევ და თითებიდან მოსინჯავს ძირკვები, მაგრამ იგრძნეს, რომ სუსტი შემპარვოდათ. თედი ისევ იყინებდა, ხელ-ფეხს მარტო კაცებსა ჰკვეთნო, მერი კი ვერა და ვერ შერიგებოდა ამ აზრს. ისინი ვერც იმას ჩადიოდნენ, რაც თედს წინათ აკრძალული ჰქონდა, მაგრამ ახლა მათ დაშლილი აღარავინ არაფერს უშლიდა და ერთი თუ ორი წლის შემდეგ, სიკვდილი თავს რომ წამოაღო ბიქს, ღამით, სასთუმალზე დალია სული.

თუმცა, სანამ პირში სული ედგა, როგორც მერე მერი ფიქრობდა, უნდა ჰქონდა მომადლებული ის საოცარი სილაღე, ასე რომ შესისხლხორცებოდა და მასთან ყოფნა სიამოვნებდა, ნეტარებად ექცია და ბოლოს, მერიმ გააცნობიერა, რომ რაკი სწორედ ამნაირი სიკვდილი იყო თედის ბედისწერა, მას თავის მძასავით ქედი არასოდეს მოუხრია და არც იმას დალოდებია, რაღაცათვის მიეღწია, მოსახვეჭელი მოხვეჭება და მბრძანებლობა ეტვირთო; ის არც არასდროს გაუსწორებდა თვალს იმ კიდევ უფრო მზაკვრულ და შემამრუნებელ სიკვდილს, მის უფროს ძმას რომ ეწვია...

ანგლისურიდან თარგმნილი  
 რუსულან მასხაბაძემ

**შენიშვნები**

1. ბლურჯის მიდამოები - აბალაჩების სამხრეთ-დასავლეთი რაიონი ვირჯინიის შტატში
2. ხესტატი - მსხვილფეხა საქონელი
3. თივასტრა - ძვირფასი საკვებით კულტურა
4. აკრი - მინის საზომი ერთეული ინგლისსა და ჩრდილოეთ ამერიკაში; უდრის 4.047 კვ მეტრს
5. 4H კულბი - 1900 წელს დაარსებული ორგანიზაცია, რომლის წევრებიც არიან ბავშვები და მოზარდები ცხრამეტი წლამდე. ორგანიზაციის მიზანია აღზარდა მისი წევრების მიერ შესრულებული სხვადასხვაგვარი პროექტების დახმარებით, რომლებიც ავითარებენ "head, heart, hands and health" (თავს, გულს, ხელებსა და ჯანმრთელობას). ამ ოთხი სიტყვის პირველი ასოების მიხედვით „4H“ მიიღო დასახელება ამ ორგანიზაციამ.



სანილი



ველი დიონისეი



\*\*\*

მშურს ტალღის, - მისი ნავის მეგ ზურის და მისი ეტლის მოქცეულ თვალზე შემშრალი მიწის. და ორღესული სალი კლდეების, რომელთაც ასე

იოლად ძალუძი დანახვა მისი ვინც ჩემს სიყვარულს ვერ შეუფერვს, ვისაც სიშორის ბორბი ნისლი მიმაღლავს, როგორც ცის სასუფეველს.

მშურს ბელურების, მის აივანთან რომ დაამწკრივეს ბუდეთა რივი. შურით ვივინებ, ობობას ნართავს მის ფანჯარაზე. და ფანჯრის იქით

შრიავს ფოთოლთა სამკაულები. ზაფხულის ნიავს, ქვეულს ქარებად რომც შეკაძლიო განძი უღვევი არ მაზარებს ამ ნეტარებას.

მას რომ აღვიძებს, მშურს იმ აისის და ნაშუადღევს ჩამოკრულ ზართა. ნეტავ დღე ვიყო, - შუქით ავივსო

და დავაფარო მის ვეზოს კალთა.

მოვიდა ჭკნობის ვერაგი ჟამი, ფუტკრის ნობათი შხამში გავრიე, უთენარ ბინდში, უმთვარო ღამით ჩუმად გავეყვები მიქელ-გაბრიელს.

\*\*\*

მე არ დავხატავ, - მე ნახატს სულაც ჩავექსოვები ზღაპრულ ნაქარგად - ათასი ფერი აანთებს სურათს და რუს ტილოზე ჩუმად დამკარგავს. რომ გაკვირვებით შევივრძნო ტანზე ფრთხილი შეხება ფუნჯის ბაგეთა - სულს რომ შთაბერავს - ღზინის სევდით სავსეს და უღამაზეს სასოწარკვეთას.

მე არ დავუკრავ, - მე მიჯღობს ვიქვე საკრავის კენსად. ჩემი ჰანგებით რომ დავიმიკვიდრო უსაზღვრო სივრცე, ცის ნახაზლარი ღრუბლით ნაგები. არად ჩაეგდო ღრო და მანძილი და როცა ვედარ გაუძღლებ ტკივილს, ზეციურ ზღვაში თვითონ დღვიძირო ჩემი სიცოცხლის პატარა ტივი.

და არც ლექსს ვიტყვი, - ლექსები სხვამ თქვას - დაე ღამიტიკონ სმენა მგოსნებმა, მე შევეცდები ნათქვამის აღქმას და სხვისი ლექსის ჩუმად მოსმენას და დაფასებას ღვთიური ნიჭის - მთელ სამყაროში რომ არ თავსდება, მე ის ჭირი მჭირს, რომ ძლიერ მიჭირს ღვთიური ნიჭის არდაფასება.

\*\*\*

განა კი შესძლებ, ნაკადული გულში გაივლო და მის ნაპირზე ჩიტებს უხმო გულაჩვილებით, იქ, სადაც მზის ქვეშ ყვაილნარი მორცხვად ყვაილობს და გამაღლებით კამათობენ ხის ქვეშ ჩრდილები.

და არცინ უწყის, ნაკადული რომ გიჩქეფს გულში, ისე უჩუმრად მიჩუჩნუხებს, - ხმა კი არ ისმის. შენ მათობებელა წყალი მისი დღივე პეშვით, რომ მთვარალმა ნახო სიცოცხლეში ყველა აისი.

შემდეგ შეხედე, მარტის თვეში პატარა ღელეს, - სახეს ვით იცვლის წყლის სიუხვით, როგორ დიდდება, მთით მოვარდნილი ნიაღვარი დაფარავს ველებს რომ ვერ გაუძღონ წყალილობას მტკიცე ხიდემატ.

წვიმიან მარტს კი ძალე მწველი ავივსო ტვეცლის, თაკარა მზის ქვეშ ყვაილნარი ვაზნობას იწყებს, ფრთხილად იყავი, არ გაგიწყდეს სიცოცხლის ბეწვი და ნაკადული არ დაგიძროს ზაფხულის სიცხემ.



\*\*\*

ფოვლეთის მიკვირს უუბარს და ბუნებით უთქმელს,  
გულს რატომ მიკლავს მომაკვდავი დღის ჩუმი სუნთქვა,  
ან ძლივსძლივობით რაღ ვეღვეი მზის შუქს, ნეტავი.  
და ისღა მჩრება ნუგეშად, რომ ეგების, ღამემ  
ფერად სიზმრებში გამაქროლოს, შეცვალოს რამე  
საწოლ ოთახში - სანამ დილით კვლავ დაკეტავენ.

თუკი ამიხდა ეს სურვილი, ამის დასტურად,  
ასი დაფაფით წრეს დაარტყამს დილა სასთუმალს,  
კვლავ სინარულით აღვივებ, - არ მეგლოვება -  
და ურიაშლით მაღლა ზეცა დაიბზარება  
და მხეგრძელობას მისურვებენ ოქროს ზარებით  
სულის სიღრმეში აღმართული სამრეკლოები.

მაგრამ თუ ჩემი ეს ოცნება არასდროს ახდა,  
არვინ უსმინა ჩიტის სტვენას ხეხილის ბაღთან,  
მეც აღარ ვიტყვი დილის ღოცვას, ნათქვამს მრავალჯერ:  
"დღეს რაც ადგოთქვი, აღვასრულებ, ჩემო უფალო..."  
სხვა გზას ვეწევი, თუმცა უწინ ვიყავ უბრალო,  
გავტეხ ალთქმას და ცოდვის ბილიც ჩემს კვალს დავანწევ.

\*\*\*

ისეთი კრძალვით მომეკარა, შემეხო ისე, -  
მისთვის ვიცოცხლებ, რომ ეგების, გამზადოს ღირსი,  
მივენოლო მის მკერდს, და წვეღაღამი ხელის ცეცებით  
მივეაღეროს მისი ტანის მხურვალე სიერცეს.  
დავაშოშმინებ მღელვარე ზღვას, მკერდში რომ მიძევს  
და დაქანცული მის მორევში ძილს მივეცემი.

ის აღარა ვარ, რაც ვიყავი, ვარ სხვანაირი,  
მოწამლული ვარ ობიანი მლაშე ჰაერით -  
თითქოს სამეფო მანტილიდან ვებრტყე ზავსები...  
ღედამიწაზე ხეტიალმაც დამქანცა ძლიერ,  
მაღე დაეკარგავ ამ ჩემს ბოშურ, იღუშალ იერს  
და მობეზრებულ მყრალ მეგანზებს დავემსგავსები.

\*\*\*

ერთი მაღლილა შემრჩენია, - სულის სიმშვიდე,  
თან ისე დიდი, რომ თავიდან ვერც შევიცანი.  
მე მის ცქერას და ზომევა-ჩხრეკას არვინ მიშლიდა,  
მაგრამ ვერაფრით დაეუფლე მისი სიერცენი.

ის იყო მოვნა და საძანი ჩემი ოცნების  
და ღოცვა ჩემი - გამღებელი ზეცის სარკმელთა  
და ნეტარება ჩუმი, როგორც ფუჭი ღოცვებით  
დაღლილი სულის ტკივილი და სასოწარკვეთა.

აღარ მახსოვდა სატკივარი და გასაჭირი -  
ახლა ბოდვები, ყასიდად რომ გავანდე ზეცას  
და ჩემს სარკმელში მოციციძიმე ზეცის ნაჭერი  
სულის სიღრმეში დაეანებულ ღვთაებად მექცა.

ზეცა გუბეში არეკლილი აცურდა მაღლა,  
წითლად ნაფერი და დასერილი მიწით და შლამით,  
ქვეყნად სიცოცხლის განედები დაგრინა დაღლა  
და წარწყმედა განკითხული განკითხვის ჟამი.

ბუნად იძლევა ცა სინარულს უხვად კი - წუხილს,  
ვეღარ ვაუძლებს სასუფველის კარებთან ღოღინს.  
არხენის თავზე რად აცივა ბარაქა უხვი  
და გაკვირვებულს რად ეწევა აღმართში ღოღი.

\*\*\*

როდესაც ღამე ქანცავცილილი მიინავლება  
და განთიადი ისე ახლოს დაიწყებს ციმციმს,  
რომ შეგიძლია ცხლოს შუქზე ხელის შევლება  
და თმაში ჩაწნა ალიონის ფერმკრთალი სიერცის.

მერე სარკესთან გაკვირვებით უმზერ ნაოჭებს  
და გულსეღიანს ისე ღამის დაღვომა ვინდა.  
გარდაცვილ ღამეს მისტირინარ და ის გაოცებს,  
ასე ძლიერ რომ გაშინებდა წუხელის ბინდი.

\*\*\*

ღარღს არბილებდა დროის ხავერდი -  
უფრო ადვილად ვიტანდი დარტყმებს,  
ვერც კი ვაგივებ, ისე დავებრდი,  
ბავშვობის ციხე უომრად დავომებ.

ახლა გულს უნდა სევდა ვუმრავლო,  
რომ მიმატოვოს ბოლო იმედმა...  
ჩვენნი ბავშვობა, ასე უბრალო  
ასე სასტიკად ვინ გაიმეტა.

\*\*\*

მტრობა და ხალხის მოძულეობა  
არ დამაცალა ცივმა სამარემ,  
ერთი სიცოცხლე არვის ვყოფა,  
რომ დარჩეს მხოლოდ მტრების ამარა.

და სიყვარულიც აღარ დამცალდა  
ძნელი არ არის ტროფობა, გულწრფელი.  
ადვილად შეევი ტროფობის საშალა  
მაგრამ სიმფარლეს ვერ ვაკუძელი.

ინგლისურიდან თარგმნა  
დავით ახალაძემ





## “1984“-ისკენ

წერილი სპეციალურად დაინერა ჯორჯ ორუელის რომანის ბოლო გამოცემისათვის, რომელიც 2003 წლის მაისში განახორციელა გამოცემლობა “პინგვინმა“



სწავლად მიერ ჯორჯ ორუელის ბოლო რომანის (1984) აღქმაზე, გარკვეული გზებით, შეგვლენა მოახდინა მწერლის წინამორბედი ნიკინს “ცხოველების ფერის“ წარმატებამ. მკითხველთა უმრავლესობის თვალსაზრისით, ეს უკანასკნელი ნაწარმოადგენს რუსეთის რევოლუციის სავალალო ბედის ალტერნატიულ ასახვას. შესაბამისად, იმათ, ვისაც “1984“-ის პირველსავე გვერდებზე შეუვლავებიათ “უფროსი მძის“ მოხსენიებისთანავე თვალწინ სტალინი წარმოუდგათ, ეს რომანი ადრეველი თხზულების ზუსტ ანალოგიად მიიჩნიეს. თუმცა “უფროსი მძის“ სახეში ნამდვილად სტალინი ნაგულისხმევი, ხოლო პარტიის რენეგატი ემანუელ გოლდსტეინი ტროცკის განასახიერებს, მაგრამ ისინი ისე აშკარად როდი შეესაბამებიან თავიანთ პროტოტიპებს, როგორც - სწოუბოლი და ნაპოლონი “ცხოველების ფერმაში“. მიუხედავად ამისა, “1984“-მა, რომელიც აშშ-ში 1949 წელს გამოიცა, აქ ანტიკომუნისტური თხზულების სახელი მოიხვეჭა. მის განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობდა მაკარტიზმის პერიოდში, როდესაც კომუნისტური იდეოლოგიად იქნა შექცეული, როგორც უდიდესი გლობალიზური საშუალება. არ არსებობდა არავითარი უფრო მნიშვნელოვანი საკითხი (იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც განასახიერებდნენ სტალინისა და ტროცკის პოლიტიკურ მრწამსს), ვიდრე ის, რომ გავერთხილებინათ ცხვრები მგლისთვის დახანძრავებელი ნიშან-თვისებების შესახებ.

1950-53 წ.წ. კორეის კონფლიქტთან დაკავშირებით საყოველთაო ყურადღების ცენტრში კიდევ ერთხელ მოექცა მასების იდოლოგიური “დამოუკიდების“ კომუნისტური პრაქტიკა, ანუ მეთოდები, რომლებიც ეფუძნებოდა

ი.პ.პავლოვის თეორიას - ეს მეცნიერი იმგვარად წვრილი და ძალღებ, რათა მათ წინაშე გამოეყოთ გარკვეული სიგნალის შესაბამისად. დაახლოებით მსგავსი რამ (ვრცლად და შემზარავი დეტალების აღწერით) ასახულია “1984“-ში, რაც არ აკვირვებს იმ მკითხველებს, რომელთა აზრით, ორუელის რომანის დედადარსს წარმოადგენს სტალინისტური სისასტიკის დაგმობა.

ამასთან, ორუელი ზუსტად ამას როდი ისახავდა მიზნად. თუმცა “1984“-მა დახმარება გაუწია იდეოლოგია ანტიკომუნისტურად განწყობილ თაობებს, მაგრამ ორუელი, თავისი პოლიტიკური შეხედულებებით, არა მარტო მემარცხენე გახლდათ, არამედ - მემარცხენე-რადიკალიც. 1937 წელს ის გაემგზავრა ესპანეთში, რათა ებრძოლა ფრანკოსა და ფაშისტების წინააღმდეგ, იქ კი სწრაფად ჩასწავდა განსხვავების რეალურსა და დეკლარაციულ ანტიფაშიზმს შორის. “ესპანეთის ომმა და 1936-37 წლების სხვა მოვლენებმა, - წერდა ორუელი ათი წლის შემდეგ, - შეცვალა აღქმის მასშტაბი და დამეცხმარა, გამეზრები-ნა საკუთარი პოზიცია. 1938 წლიდან მოყოლებული, ჩემი სერიოზული თხზულებების თითოეული სტრიქონი მიმართული იყო ტოტალიტარიზმის წინააღმდეგ და დემოკრატიული სოციალიზმის დასაცავად“.

ორუელი ახსიათებს საკუთარ თავს, როგორც “მემარცხენე დისიდენტს“, განსხვავებით “ოფიციალური მემარცხენეებისგან“ ანუ, ძირითადად, ინგლისის ლიბერლისტული პარტიისგან, რომელსაც ის, მეორე მსოფლიო ომამდე ვაცილებით ადრე, განიხილავდა მოტივიცურად (ან, შესაძლოა, უკვე რეალურად) ფაშისტური ორგანიზაციის სახით. მისი აზრით, ინგლისის ლიბერლისტული პარტია ნააგვად სტალინურ კომუნისტურ პარტიას - ორუელი ვერძობდა, რომ თითოეული მათგანი ფორმალურად იცავდა მუშათა კლასის ინტერესებს და ებრძოდა კაპიტალიზმს, მაგრამ რეალურად იღვწოდა მხოლოდ საკუთარი ძალაუფლების განმტკიცებისა და გახანგრძლივებისთვის. ორივე პარტია იყენებდა მასების იდეალიზმს, მათ კლასობრივ გულისწყრომასა და შრომისთვის მზადყოფნას, რათა კვლავ და კვლავ ეთალატა მათთვის.

ფაშისტურად განწყობილი ადამიანები ან, უბრალოდ, ისინი, ვინც ამართლებს მთავრობას ნებისმიერ (როგორც სწორ, ასევე - ცდარ) აქციას, ალბათ, იცხვები, რომ ესაა ომამდელი თვალსაზრისი, ხოლო მაშინ, როდესაც მტრის ბოძებზე ცვიცა ამა თუ იმ ქვეყანაში და ანადგურებს ლანდშაფტს და ადამიანებს, ამგვარი შეხედულება არა მარტო მიუღებელია, არამედ - დამოუკლებელი. როდესაც სამშობლო საფრთხეშია, მტკიცე ხელმძღვანელობა და ეფექტური ღონისძიებები სასიცოცხლო აუცილებლობას წარმოადგენს. თუ ამას ფაშისტ უწოდებთ, თქვენი ნებააო, ამბობენ ისინი და გავფრთხილებენ, რომ არავინ მოგვიხმენს, სანამ არ ჩაქცევა სახანო თავდასხმების გუგუნში, რომელიც აშშ-ის ჩენს ხმას. მაგრამ არგუმენტის დროებითი შესაბამისობა არ ნიშნავს მის უმართლებლობას. შეიძლება გაეიხსენოთ, რომ ნაპს დროს ჩერჩილის კაბინეტის მოქმედება ხშირად მოხდავდა ფაშისტური რეჟიმს, გამოიყენებოდა ახალი ამბების ცენტრურა, კონტროლირდებოდა ხელფასები და ფასები, იზღუდებოდა მოგზაურობათა მარშრუტები, ილახებოდა



სამოქალაქო უფლებები, რაც ნაკარნახევი იყო საომარი პერიოდის თავისებურებებით.

"1984"-ზე მუშაობის დროს გამოქვეყნებულ სტატიებში გამოსჭვივის ორუელის სასონარკვეთილება "სოციალიზმის" ომის შემდგომი დროის მდგომარეობის გამო. ისინი, ვინც კვირ მარდის მოღვაწეობის პერიოდში ეწეოდნენ სსახელო ბრძოლას კაპიტალიზმის წინააღმდეგ, ორუელის დროს, მოსყიდულნი და ზნედაცემულნი, დაავადებული იყვნენ მარტოოდენ საკუთარი ძალაუფლების შენარჩუნებით.

ორუელს განსაკუთრებით აღიზიანებდა მემარცხენეთა ერთგულება სტალინიზმისადმი, თუმცა უკვე საკმარისად გამოაშკარავდა ამ რეჟიმის ბინიერება. "გარკვეული მიზეზების გამო, - წერდა ის 1948 წლის მარტში, "1984"-ის პირველი ვარიანტის რედაქტირების დროს, - მემარცხენეები რუსეთის რეჟიმს "სოციალისტურს" უწოდებენ, თუმცა გრძობენ, რომ მისი სულისკვეთება და პრაქტიკა სრულიად განსხვავდება ამ სიტყვის ჭეშმარიტი მნიშვნელობისგან. აქედან გამომდინარე, წარმოიშვა აზროვნების შიზოფრენიული მანერა, რომლის თანახმად, სიტყვები "დემოკრატია" და ა.შ. შეიძლება შეიცავდეს ორ ურთიერთსაპირისპირო მნიშვნელობას, ხოლო ისეთი მოვლენები, როგორცაა საკონცენტრაციო ბანაკები და მასობრივი დეპორტაციები, მიიჩნევა ერთდროულად სწორ და მცადარ ღონისძიებებად".

ჩვენი აზრით, "აზროვნების შიზოფრენიული მანერის" აღმოჩენა და ანალიზი ორუელის ამ რომანის ერთ-ერთი უდიდესი მონაპოვარია, რომელიც უმედგომ შეითვისა პოლიტიკური დისკურსის ენამ შემსუფთვებულ გოლდსტიინის "ოლიგარქიული კოლექტივიზმის თეორიისა და პრაქტიკის" მიხედვით, ორაზროვნება წარმოადგენს აზროვნების დისკომპონირების საგანგებო ფორმას. ის აუცილებელია პარტიის ყველა წევრისთვის, რომლებიც ერთდროულად უნდა ირწმუნონ ურთიერთსაპირისპირო ჭეშმარიტებები. ეს ახალი მოვლენა როგორც კარგა ხანია, როგორც უსიტუოლოგიაში მსჯელობენ "კონიკტური დისონანსის" შესახებ. ვსკოტ ფიცჯერალდი მას გენიოსის ნიშან-თვისებად მიიჩნევდა. უოტ უიტმენისთვის ("უნდა ვუპაეგრო თუ არა საკუთარ თავს? ძალიან კარგი, მე ვუპაეგრები საკუთარ თავს") ეს იყო ვრცელი და ტყვიად სიმარაღლები. ამერიკელი აფორისტი, იოგი მერსა შესხედულებით, ორაზროვნება ნიშნავდა ზნედაცემულობის ყველა განტოტების ათვისებას, შრედინგერი კი მას აღიქვამდა კვანტური პარადოქსის სახით, რაც გულისხმობდა, ერთდროულად, სიცოცხლესა და მკვდარადცობას.

ორაზროვნება ამნივე ორუელს (რადგან შეიცავს ბოროტების უსახლვრო პოტენციალს) და, იმავდროულად, იზიდავს კიდევ იმ ურთიერთსაპირისპირო ცნებათა წინააღმდეგობრიობის დაძლივის შესაძლებლობით, რომლებიც შესატყვისება ტენ-ბუღიზმის ძირითად კონანებს: "ომი მშვიდობაა", "თავისუფლება მოწიბობა" და ბოლოს, "უმცირება ძალაა". ოკეანიაში ეს დევიზები ემსახურება შავბენელ ძალებს.

რომანში ორაზროვნების სრულყოფილ განსახიერებას წარმოადგენს შინაგანი პარტიის თანამშრომელი, უინსტონის მაცდუნებელი და გამცემი, მფარველი და დამლუპველი - ოზრანი. მას სრულიად გულწრფელად სჯერა იმ რეჟიმისა, რომელსაც თვითონ ემსახურება და, ამასთან, შესანიშნავად განსახიერებს მისი დამშობის მოსურნე რეჟოლუციონერს. ოზრანის თავისი თავი მიანიჭა უზარმაზარი სახელმწიფო ორგანიზმის უზარალო ეფექტუდს. ასეთია მისი ძლიერი და, იმავდროულად, შინაგანად გაორტული პიროვნება. ტრადიციარული მომავლის ეს მჭკრმეტყველი მოციუტული თანდათან ავლენს თავის იზოლორებულიობას რეალობისგან, რაც მთელი სიმახნივით იწ-



ეს თავს უინსტონ სმითის ნამების დროს ტანჯვისა და სასონარკვეთილების სასუფევებში, რომელიც ცნობილია სიყვარულის სამინისტროს სახელწოდებით.

ორაზროვნება საფუძვლად უდევს იმ სუპერსამინისტროთა საქმიანობას, რომლებიც წარმართავენ ოკეანის ცნებურებას - მშვიდობის სამინისტრო ახალბებს და ხელმძღვანელობს ომებს, სიმართლის სამინისტრო გამუდმებით ცრუობს, სიყვარულის სამინისტროში ანამებენ და, საბოლოო ანგარიშში, კლავენ "ხალხის მტრებს". თუ ამას გავხვიავებდად მიიჩნევთ, გაისწნეთ, რომ ამჟამად აშშ-ში ომებს ხელმძღვანელობს "თავდაცვის დეპარტამენტი", ხოლო "იუსტიციის დეპარტამენტი" განუწყვეტლად ღაბავს ადამიანულად კონცენტრუციურ უფლებებს თავისი საზარელი იარაღის, კამოძიებათა უფედარული ბიუროს მეშვეობით. ჩვენი ნოინინალურად თავისუფალი მედია გვანდის სათანადოდ კორექტირებულ შეტყობინებებს, სადაც ყოველ "ჭეშმარიტებას" მყისვე ანეიტრალბებს ტოლფასი ან იგვიგობრივი ჭეშმარიტება. საზოგადოებრივი აზრი ეყვარება შესწორებულ ისტორიას, ოფიციალურ ამნეზიასა და სრულ სიცრუეს.

ჩვენ ვცით, რომ გვებრიყვებენ, მაგრამ ვიმედოვნებთ, რომ სიმართლეს გვეუბნებიან; ერთდროულად გვწმას და ვეჭვობთ კიდევ - ასეთია პოლიტიკური აზროვნების წესი თანამედროვე სუპერსახელმწიფოში, სადაც საკითხთა უმეტესი ნაწილი უმეანერებულად განიხილება, სულ ცოტა, ორი თვალსაზრისით მაინც. ეს, რა თქმა უნდა, საუკეთესო საშუალებაა ხელისუფალთათვის, სამუდამოდ შეინარჩუნონ ძალაუფლება.

ორაზროვნების სხვა შესაძლებლობები განვითარდა მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ. გამარჯვებულ მხარეებში, ევროპის ზეგავლენით, უმეტედნ (როგორც ორუელი მიიჩნევს) ისეთისავე ფატალურ შედეგომებს, როგორც თანამოკვდა ვერსალის ზავს პირველი მსოფლიო ომის დამარცხებისას. მოკავშირეთა კეთილგონიერული მიზნების მიუხედავად, მსოფლიოს გადანაწილებამ საბედისწერ-



რო შედეგები გამოიღო. ორუელის ნუსხილი "შევიდობასთან" დაკავშირებით წარმოადგენს "1984"-ის ერთ-ერთ ძირითად ქვეტექსტს.

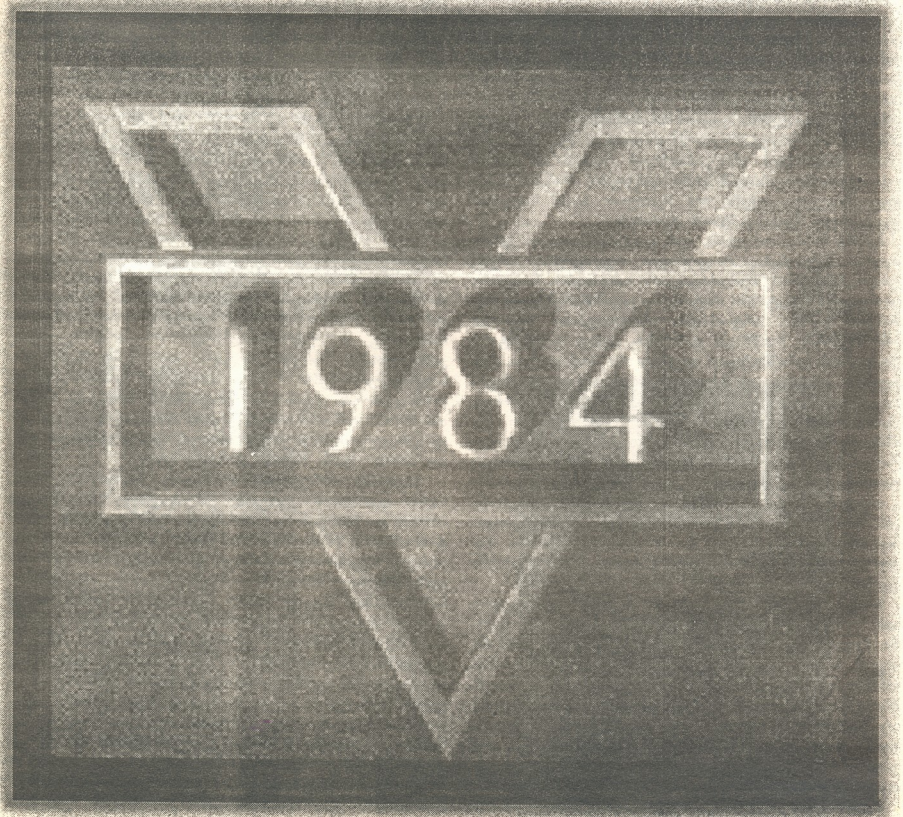
"აუცილებელია, - წერდა ორუელი თავის გამოცემულ 1948 წლის ბოლოს, - ჯეროვნად იქნას განხილული ზეგავლენის ზონებად მსოფლიოს გადაწვინების მიზნებზე (ამის შესახებ ვფიქრობდი 1944 წელს, თერანის კონფერენციასთან დაკავშირებით)..."

რა თქმა უნდა, რომანისტიები მთლიანად როდი ეფუძნებიან თავიანთ წარმოსახვას. წარმოსახული სიტუაცია ხშირად მიზნად ისახავს რეალური ვითარების გადაბიზნებას. თერანის კონფერენციაზე (1943 წ.) განხორციელდა მოკავშირეთა პირველი შეხვედრა უმაღლეს დონეზე, რუზველტის, სტალინისა და ჩერჩილის მონაწილეობით. მათ მიერ განხილულ პრობლემებს შორის იყო ნაცისტური გერმანიის დამარცხების შემდეგ საოკუპაციო ზონებზე დაკავშირება და პოლონეთის საზღვრების საკითხი. წარმოსახული ოკეანის, ევრაზიისა და ოსტაზიის შესახებ მსჯელობისას ორუელი, ერთგვარად, ითვალისწინებს თერანის კონფერენციის შედეგებს და განჭვრეტს დამარცხებული, ოკუპირებული სახელმწიფოს ბედ-იღბალს.

ინგლისისა და აშშ-ს მიერ ერთიანი ბლოკის შექმნა

ვერ განხორციელდა ევრაზიულ ხალხებთან ინტეგრაციისადმი ინგლისის წინააღმდეგობის გამო, ისევე, როგორც ამერიკელთა მიზნის - დოლარების დაგროვებისადმი მისი თავყვანისცემის მიზეზით (საინტერესოა, რომ ოკეანის ფულადი ერთეული სწორედ დოლარია). რომანში აღწერილი ლონდონი ნააგავს ომის შემდეგდროინდელი პერიოდის პირქუშ ლონდონს. დაწყებული აპრილის სუსხიანი დილით, როდესაც სმითი ღებულობს გადაწყვეტილებას დაუმორჩილებლობის შესახებ, დისტოპიური ცხოვრება მტკისმეტად უზადრუკა - გახეთქილი წყალსადენი მილები, მწირი საკვები, სიგარეტები, საიდანაც თუთუნი ცვივა - თუმცა, შესაძლოა, ეს გაზვიადებულ არ მიიჩნიონ მათ, ვინც შეესწრო ომისდროინდელ დეფიციტს.

ზოგიერთმა კრიტიკოსმა შეადგინა იმ მოვლენათა ნუსხა, რომლებიც ორუელმა სწორად იწინასწარმეტყველა. მაგალითად, აშშ-ში კანონიერების იძულებითი დაცვის საშუალებას წარმოადგენს ვერტმფრენები, რაც ჩვენთვის კარგადაა ნაცნობი უტვალავი სატელევიზიო "კრიმინალური დრამის" მეშვეობით, თვით ტელევიზია აგრეთვე წარმოადგენს ოფიციალური კონტროლის განხორციელების იარაღს. ბედან გამომდინარეობს მისი საყოველთაოდ გავრცელების აუცილებლობა. ოკეანაში გამოყენებული ორმხრივი "ტელეკრანი" საკმარისად





ზუსტად ნადავს ბრტყელ პლანზე ვერანებს, რომლებიც 2003 წელს დაუკავშირდა "ინტერაქტიუმი" კაბელოურ სისტემებს. ამგვარი სისტემების მეშვეობით მოქალაქეებს მიწვდომდა ის, რასაც მთავრობა მიიჩნევს "ახალ ამბებად", პოლიცია ახორციელებს დაკვირვებას რიგითი მოქალაქეების ქცევაზე, დამნაშავეთა ძიებას და, შემდეგ, დაპატიმრებას. ხშირად გაიხსნა ხმები: "შეხეთ, მთავრობა უფროს ძიად" იქცა, ისე, როგორც წინასწარმეტყველებდა ორუელი სიმ შესანიშნავია?".

დაბს, ასევეა და - არც არის. კონკრეტული პროგნოზები, საბოლოო ანგარიში, მხოლოდ დედაბლებს მითითების, წინასწარმეტყველებისთვის კი გაცელებით უფრო მნიშვნელოვანი და, ალბათ, აუცილებელიცაა ადამიანის სულის უფრო ღრმად წვდომა, ვიდრე ეს ძალუქს ჩვენს უმრავლესობას. 1948 წელს ორუელი მიხვდა, რომ, გერმანიის დამარცხების მოუხდდაც, ფაშიზმი საბოლოოდ როდეს განადგურდებოდა. შესაძლოა, ის სრულიად ვერც კი განხორციელდა ორუელის თანამედროვე ეპოქაში, რადგან სულიერი გახრწნილება, ადამიანთა გადაუღალავი მისრაზება ძალაუფლებისადმი, აგრეთვე, მესამე რაიხისა და სტალინისეული სსრკ-ს ბევრი ასექტი და თვით ინგლისის ლებორისტული პარტიის საქმიანობაც მოასწავებდა შერბობვას მომავალს. რას უნდა დავიძინო ინგლისი და აშშ ამ მომავლისგან? მორალურ უპირატესობას? კეთილზრახვებს? უბრალოდ სიბრძნისა?

აღსანიშნავია ისიც, რომ მას შემდეგ განუხრებლად ვითარდებოდა ტექნოლოგია, რამაც ძირი გამოიკვლია ჰუმანოლოგიურ არეკუმენტებს. ალბათ, არ განვითარდებდა დაკვირვების ის ხერხები, რომლებიც გამოიყენებოდა უნსტონის სმითის თანამედროვე პერიოდში, თუმცა "წვეს" 1984-ში ავტობიოგრაფიკული უფრო პრიმიტიული იყო, ვიდრე 2003 წლის კომპიუტერული ტექნოლოგია, და განსაკუთრებით, ინტერნეტი; ამ უკანასკნელს ძალუქს იმ დონის სოციალური კონტროლის განხორციელება, რომლის შესახებაც მხოლოდ იუნგებმა თუ შექცლით მე-20 საუკუნის ექსცენტრულ მავალეაშებიან ტრანსებს.

მეორე მხრივ, ორუელმა ვერ განჭვრიტა ისეთი ეკნოტიკური მოვლენები, როგორცაა რელიგიური ომები, ფუნდამენტალიზმის სხვადასხვაგვარი სახეობების ჩათვლით. რელიგიური ფანატიზმი რაბომოდ ელიმინირებულია ოკეანიიდან, გარდა პარტიისადმი ერთფულებისა. "უფროსი ძმის" რეჟიმი შეიძლება ფაშიზმის ყველა ულემენტი - ერთადერთი ქარიზმატული დიქტატორი, მოქალაქეთა ტოტალური კონტროლი, ინდივიდის სრული სუბორდინაცია კოლექტივისადმი - გარდა რასობრივი შუღლისა, ეკრძოდა, ანტიემპტიზმისა, რომელიც დამახასიათებელი იყო ფაშიზმისთვის ცხადია, ორუელმა იცოდა მისი არსებობის შესახებ. "1984"-ის ერთადერთი ებრაელი გმირია ემანუელ გოლდსტეინი და ისიც, ალბათ, მხოლოდ იმიტომ, რომ მისი ორიგინალი, ლეე ტროცკი, აგრეთვე ებრაელი გახლდათ. რომანში გოლდსტეინის, როგორც "ოლიგარქიული კოლექტივიზმის თეორიისა და პრაქტიკის" ავტორის რეალურ ფუნქციას წარმოადგენს მარტოოდენ კომუნისტური რეჟიმის არის განმარტება.

ბოლო ხანებში ბევრი ნაშრომი მიქვლინა ებრაელებსადმი ორუელის დამოკიდებულების პრობლემის ზოგიერთმა მკვლევარმა მწერალს ანტიემპტიზმიც კი დასწავა, რადგან აშკარა ალუზიები ებრაელთა დედნის შესახებ რომანში იმითადა გვხვდება. როგორც ჩანს, ორუელმა წანარბიების ფარგლებს გარეთ დატოვა ის სახმონებობა, რაც ხდებოდა ბანაკებში, რათა განეხილა კომუნისტური რეჟიმი ზოგადად, კოლოკოსტის გარეშე შესაძლოა, აგრეთვე, რომ რომანში გაიზრებდა იმგვარი საყარო, სადაც კოლოკოსტი ვერ არ მომხდარა. ოკეანიის მკვიდრთა ანტიემპტიზმის გამოვლინებას

ნადავს "1984"-ის დასაწყისში აღნიერთა "ორნუელი" (საქართველო) რიტუალური პრაქტიკა, რაც ერთადერთი სოციალური ხერხია წანარბიებში ჯულიასა და ობრიანის შემოსვენებად. ამასთან, ანტიგოლდსტეინიზმი არასოდეს განზოგადდება რასობრივ სიძულვილის სახით. პარტია არ მიმართავს დისკრიმინაციას რასობრივი ან ეთნოგრაფიული ინსტრუმენტების შესაბამისად. ემანუელ გოლდსტეინის მითითებით, "პარტიის უძალადეს ემულონებში ნახათ ებრაელებს, ზანგებს, სამრეთაშვილებსა და ინდიელებს" ამიტომ ერთდებდა თქვას, რომ ანტიემპტიზმი, ორუელის აზრით, უნდა-ერთი განიანთავს იმ თანამედროვე დადავლებას, რომელსაც ნაციონალიზმი ჰქვია, ხოლო "ბრიტანული ანტისემიტიზმი ბრიტანული სიმბრების სახესხვაობაა". შესაძლოა, მწერალს ესამდა, რომ 1984 წლისთვის ევროპის სახელმწიფოთა საზღვრები გაუქმდებოდა და შეიქმნებოდა უფრო ვრცელი ერთობები. რომანის საერთო ექსნიზმურ ფონზე ამან, შეიძლება, გაგვაოცოს, მის უმეტესს, რომ ჩვენთვის ცნობილია თანამედროვე ვითარება. დაწყებული 1945 წლიდან, ერების უთიროთმობობამ, რომელიც ორუელს მხედველობიდან გაშორდა, იმდენად ძლიერი შემოქმედება მოახდინა ევროპის ცხოვრებაზე, რომ მისი უაღვიდესყოფა შეუძლებელია.

1938 წელს ორუელმა "ნოუ-სტიკტსმენში" გამოაქვეყნა ჯონ გოლსუორის ერთ-ერთი რომანის მიმოხილვა, სადაც გაკვირი შენიშნა: "გოლსუორი უფროერი მწერალი გახლდათ, მაგრამ გარკვეულმა შინაგანმა გულისწყრომამ გააშწავა მისი მგრძობიარობა და ის კარგ მწერლად აქცია. შემდეგ გოლსუორის მიღედავად ჩანსრა და ის ორიგინალი შემოქმედებით გზას დაადგა. გასაოცარია, როგორ იცვლება ხოლმე ადამიანი".

ორუელს ეცინებოდა იმ მემარტესე მწერლებზე, რომლებიც ერთთავად ძრნოდენ, ვითუ ბურჟუები გვიროდოდა. მაგრამ მას თვითონაც ემნიდდა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს, გოლსუორის მსგავსად, პოლიტიკად განუხრეველ პიროვნებად და ფაქტების უფრო თავაშობდებულ აპოლოგად იქცეოდა, ვიდრე ისინი ამის იმსახურებდნენ. ორუელი გამუდმებით ცდილობდა თავისთავში ამ მრისხანების კულტივირებას - ბირმასა და პარიზში, ლონდონსა და უფან-პირის გზაზე, აგრეთვე ესპანიაში, სადაც ის დაიჭრა. მწერალმა საკუთარი სისხელი, ტკივილითა და მძიმე შრომით მოიპოვა უფლება ამ მრისხანებაზე, რომელსაც ისე უფრთხილდებოდა, როგორც რომელიმე კაბიტალისტი - თავის კაბიტალს. ალბათ, ეს მწერლების სპეციფიკური სენია - თავი აარიდონ კომფორტსა და მისყიდვას ამა ქვეყნის ძლიერთა მიერ. ორიდაც ადამიანი ნერს საარსებო საშუალებების მოსაპოვებლად, ის უკვე კარგვეულ რისკს ეწევა. ამასთან, ყველა მწერალი როდეს ამბობს უარს მაღალ ანაზღაურებაზე.

მსგავსად ორუელისა, რომელიც ცხოვრობდა 1930 წლის დეკრესის შედეგად გაღატაკებულ მშრომელთა შორის და ჩანსრა მათ მარადიულ ღრებულებას, უინსტონ სმითსაც სწამს, რომ 1984 წელს "პროლეტი" თავს დააღლებს ოკეანიის დისტიპორ ჯოჯოხეთს. რომანის ყველაზე მშვენიერ მომენტში - მშვენიერებას კი, რილკეს შენიშვნით, თან ახლავს შიშის შეგრძნება - უინსტონი და ჯულია ფანჯრიდან გასცქერნიან ეზოსა და ქუჩებს, რომელიც იმდროის უინსტონი უფერტეს ცას და ფიქრობს ცს-ქვეშეთში მცხოვრებ მილიონობით ადამიანზე, რომელთაც არასოდეს უსწავლიათ აზროვნება, მაგრამ თვითან სხეულშივე აგრეთვედ ძალას, რომელიც ერთ დღეს გადაადრუნებს მსოფლიოს. თუ არსებობს იმედი, ის პროლეტშია! ზუსტად ამ მომენტში მას და ჯულიას დააპატიმრებენ და იწყება რომანის შემხარება კულმინაცია.

იმამდე ორუელი ქირდავდა ძალილობის სცენებს, რომლებიც გამოიყენებოდა იაფფასიან კრიმინალურ ლტერ-



ტურაში. 1936 წელს ერთი დეტექტიური რომანის განხილვისას მას მოჰყავს ადამიანის უმოპოვებელი და მეთოდური გვერის აღწერა, რომელიც თითქოს მოასწავებს უინსტონ სმიტის განცდებს სიყვარულის სამინისტროში. შემდეგ რა მოხდა? მოხდა ესაბანეთი, აგრეთვე - მეორე მსოფლიო ომი, და ამანზრუნე სისასტიკე ომის შემდეგდროინდელ პერიოდში იქცა პოლიტიკური აღზრდის განუყოფელ ნაწილად, "1984"-ის ოკეანაში კი ის ინსტიტუციონალიზებული იქნა. ორუელს არ შეუძლო, რომელიმე მხარე მწერლის მსგავსად, დამტკბარიყო გმირის სულიერი და ხორციელი გვეთში. მისი ნაწარმოების კითხვა მტკიცველ განცდებს აღვიძრავს და ავტორი თითქოს თვითონაც ენამება უინსტონის განსაცდელის ყოველ მომენტში.

ოკეანაში რეგიმის ინტერესები ითვალისწინებს ხელი-სუფლებლის უმოწყალო ბრძოლას მესხიერებასთან, ოცენებასთან, ენასთან, როგორც აზროვნების საშუალებებთან. ტოტალიტარული თვალსაზრისით, მესხიერებასთან ბრძოლა შედარებით იოლია. არსებობს გარკვეული (სიმართლის სამინისტროს მსგავსი) ორგანიზაციები, რომლებიც აბათილებენ ადამიანთა მოცურებებს და მიმართავენ წარსულის გაყვალბებას. 2003 წლისთვის სახელმწიფო მოსამსახურეები უკვე მნიშვნელოვან გასამრჯელოს ღებულობენ იმისთვის, რათა შერყვანან ისტორია, ტრივიალური იერიო აღჭურვილ კრემარიტება და ნაშალონ წარსული. ხელისუფალი არწმუნებენ ყველას, მათ შორის, საკუთარ თავსაც, რომ გარკვეული ისტორიული მოვლენები არასოდეს მომხდარა, ან კიდევ - ასხვავებდნენ მათ თავიანთი მიზნების შესაბამისად, ზოგჯერ კი აბტიკებენ, რომ ისტორიას არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, თუ არ ჩავთვლით სულებურ სატელევიზიო დოკუმენტურ გადაცემებს.

იმ დროისათვის, როდესაც ვუვლია და უინსტონი თავს აღწევინ სიყვარულის სამინისტროს, ისინი უკვე ორანზროვნების ტყვეობაში იმყოფებიან. მათ, ერთდროულად, უყვარია და სძულს "უფროსი ძმა". ესაა რომანის ძალზე უიმიედი და ბუნდოვანი დასასრული, მაგრამ ნაწარმოებს ახლავს დანართი, "ახალი ენის პრინციპები", რომელიც კრიტიკულ ესეს ნაავავს. აღსანიშნავია, რომ "1984"-ის პირველ გვერდებზე ავტორი სქოლიოში საგანგებოდ მიუთითებს ამ დანართის შესახებ და გეთავაზობს მის ნაკითხვას. ზოგი მკითხველი ასეც იქცევა, ზოგი კ - არა. ჩვენი აზრით, ეს დანართი წარმოადგენს მიპერტექსტის ერთ-ერთ ადრეულ ნიმუშს. 1948 წელს წიგნის ამ ნაწილმა გამოიწვია აღშფოთება "თვის საუკეთესო წიგნის" ამერიკული კლუბისა, რომელმაც მოითხოვა მისი მოკვეცა ემუნუელ გოლდსტაინისადმი მიძღვნილ ნაწილებთან ერთად. მიუხედავად იმისა, რომ ორუელს ემუქრებოდა, სულ ცოტა, 40 000 დოლარის დაკარგვის საფრთხე, მან უარი განაცხადა ამ წინადადებაზე და შენიშნა: "წიგნს გააჩნია ერთიანი სტრუქტურა და შეუძლებელია მისი შემოკლება ისე, რომ ნაწარმოები მთლიანად არ შეიცვალოს". სამი კვირის შემდეგ კლუბის მოთხოვნები შერბილდა, მაგრამ გაურკვეველი დარჩა, რატომღაც რომანის დასასრული ესოდენ ბუნდოვანი და პირქუში ისევე, როგორც დანართი.

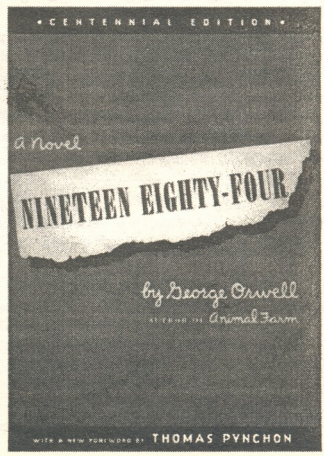
შესაძლოა, ამას განმარტავს, უბრალოდ, გრამატიკა. "ახალი ენის პრინციპებში" მთლიანად გამოყენებულია წარსული დროის ზმნური ფორმები, თითქოს ის დაწერილია 1984 წლის შემდეგ. ისეთი უშუაგდებლობა რჩება, თითქოს ავტორი უკვე შეცნაო დისკუსიის დასრულებას იმ პოლიტიკური სისტემის შესახებ, რომლის არსაც თავის დროზე წარმოადგენდა "ახალი ენა". გარდა ამისა, ეს-ეს ავტორის ენა - ჩვენი საკუთარი (ახალ ენამდელი) ინგლისური ენაა. თუმცა მითითებულია, რომ "ახალი ენა" იქცევა ძირითად ენად 2050 წლისთვის, მაგრამ, ამასთან, იგულისხმება, რომ ნორმატიული ინგლისურისთვის დამახასიათებელი სააზროვნო საშუალებები შენარჩუნებულია,

ცოცხლობს და, საბოლოო ანგარიშში, გაბატონებულია.

1946 წელს გამოქვეყნებულ სტატიაში "ადმინისტრაციული რეგულაცია", რომელზეც განხილულია ამერიკელი ექს-ტრაოკისტის, ჯეიმს ბერნჰემის ნაშრომი მსოფლიო კრიზისის შესახებ, ორუელი წერდა: "უზარმაზარი, ძღვევაზობის, მსგავსი დასაბუთებული მოწინააღმდეგის, რომელზეც ბერნჰემი ოცნებობს, არ დამყარდება, და თუ დამყარდება, უმაღლესადინარეა, რადგან მონობა აღარ წარმოადგენს ადამიანთა საზოგადოების საფუძველს". შესაძლოა, "ახალი ენის პრინციპების" დანიშნულებაა, ოპტიმისტური ელფერი მიანიჭოს რომანის დასასრულს, რათა ჩვენი საკუთარი ინსტიტუციონალური ქაქუქების ქაქუქებში ავღივრდეს უფრო ხალისიანი მელოდია, ვიდრე ის, რომელიც გაიხმის რომანის ბოლო გვერდებზე.

არსებობს 1946 წელს აილინგტონში გადაღებული ფოტოსურათი, რომელზეც აღებქდილია ორუელი თავის ნაშვილებ ვეთან,რიჩარდ შორაცია ბლერითან ერთად. ორივე წლის ბიჭუნა უზრუნველად იღიმება. ორუელს ის ორივე ხელთ საათითად უჭირავს და აგრეთვე იღიმება, ისე, თითქოს მან აღმოაჩინა სოციალურ მორისხანებაზე უფრო ღირებულნი რამ. მწერალს თავი ოდნავ დაუხრია, დაკვირვებულმა მზერამ კი კინოს მოყვარულთ შეიძლება მოავაროს რობერტ დიუვალის გმირი, რომელიც ხვდავს უფრო მეტს, ვიდრე თვითონ სურს დაინახოს. უინსტონ სმიტი დარწმუნებული იყო, რომ ის დაიბადა 1944 ან 1945 წელს. რიჩარდ ბლერი დაიბადა 1944 წლის 14 მაისს. ალბათ, ორუელმა "1984"-ში წარმოადგინა თავისი ვაჟის თაობა, რათა გაეფრთხილებინა ის საგარეულო მომავლის პერსპექტივას. მწერალს სწამდა, რომ მიუხედავად საშინაო შრონოზებისა, უბრალო ხალხს შეუძლია ყველაფრის შეცვლა, თუკი ამას მოისურვებდა. ბიჭუნას ღიმილი გამოისქვივის სამყაროს სიკეთის ურყევი რწმენა და ის იღმენად მტკიცეა, რომ ორუელის მსგავსად, ჩვენც ყველაფერი უნდა ვიღიწონო, რათა სამყარო ბოროტებისგან დავიცვათ.

მწიგნულთან თარგმანა  
ოსანა ლეიბოძა





# ქართველი კაცი ოცი საუკუნის შედეგ

1961 წელს ამერიკის შეერთებული შტატების ახალაჩრეულმა პრეზიდენტმა ჯონ კენედიმ ინაუგურაციის ცერემონიაზე წარმოთქმულ სიტყვაში, სხვათა შორის, აღნიშნა: „ნუ იკითხავთ, სამშობლომ თქვენთვის რა გააკეთა; იკითხეთ: თვითონ რა გააკეთეთ თქვენი სამშობლოსათვის.“

ეს ფრაზა დღემდე ბევრ ამერიკელს სამუშაო ოთახში გაუკრავს, თუმცა მათგან ალბათ ცოტამ თუ იცის, რომ კენედი ამ სიტყვებს ლიბანში გამოშავალი არაბული გაზთვის ორმოცდაათი წლის წინანდელ ერთ პუბლიკაციას დაესესხა, რომლის იმ დროისათვის ახალგაზრდა, ყველასათვის უცნობი ავტორი ხალის ჯიბრან ჯიბრანი შემდგომში სახელმწიფო და საქვეყნო აღიარებული მწერალი გახდა.

ამ სიტყვებით, ფრთიან გამოთქმად რომ პრეზიდენტ კენედის ბავთა მუშევრებით გადაიქცნენ, ხალის ჯიბრანი არაბული ქვეყნების ახალგაზრდობას მიმართავდა; ქვეყნებისა, რომლებიც იმხანად ოსმალეთის იმპერიის შემადგენლობაში შედიოდნენ და გამეტებით იბრძოდნენ ეროვნული დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად. ცხადია, ახალგაზრდა ჯიბრანიც ამ ბრძოლაში აქტიურ მონაწილეობას იღებდა.

თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ სხენებული პუბლიკაციიდან და ავტორის სხვა სტატიებიდანაც შესანიშნავად ჩანს, რომ ჯიბრანის საგაზეთო სტატიების სტილი იმ დროისთვისაც კი პოლიტიკურ-პუბლიცისტური არ ყოფილა; ეს უფრო მისტიკოსი პოეტის მწერლური სტილია, რომელიც გარემოებათა გამო, იძულებული გახდარიყო, პოლიტიკური მიმოხილველის მისია ეკისრა. ჩვენი ნათქვამის ნათელსაყოფად, შეგვიძლია, ჯიბრანის ადრეული სტატიებიდან, რამდენიმე ფრაგმენტს კიდევ გავიხსენოთ. მაგალითად, იგი თავისი ქვეყნის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას ასე ახასიათებდა:

„ახლო აღმოსავლეთში მღელვარება ძმნოლის ზარს ჰგვრის ძილქუშს. ეს მღელვარება გაიმარჯვებს, რადგან მისი სარდალი მზეა, ლაშქარი კი-განთიადის რიგრაფი.“

ანდა:  
„გაზაფხული რომ თავის ნალარას ჩაჰბერავს, ზამთრის მკვერლი საფლავებიდან დგებიან, სუდარებს შორის მოისვრიან და წინ მოინევენ.“

ეს სტრიქონები შეგვეყო თამამად ჩაგვევა ჯიბრანის შემდგომდროინდელი თხზულებებში, ისე რომ ამით ტექსტის მთლიანობა არ დარღვეულიყო და სტილური შეუსაბამობის განცდა არ გექონოდა.

საქვეყნო აღიარება კი ხალის ჯიბრანმა სწორედ ინგლისურად დაწერილი რამდენიმე პოეტურ-მისტიკური თხზულებით მოიპოვა, რომელთა მხატვრული ესთეტიკა დიდად არის დავალებული აღმოსავლური პოეზიისა და მისტიციზმისაგან. დღეს ჯიბრანი ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული არაბი ავტორია, ვის შემოქმედებასაც ინტერესით თარგმნიან და კითხულობენ მთელს მსოფლიოში.

თუმცა, მწერალმა, ვიდრე ასეთ პოპულარობას მიადევნა და, ძველი დროიდანვე პოეტთა მიერ განდიდებული მათია მწვერლებლებთან თუ ქვეყნის გერზე გამოსახულ ნეკერჩხალთან ერთად, თავისი სამშობლოს- ლიბანის შესამე სიმბოლოდ იქცეოდა, ცხოვრების რთული და ტრაგიკული გზა გაიარა.

იგი 1883 წლის 8 იანვარს დაიბადა ლიბანის ჩრდილოეთით მდებარე პატარა მთიან სოფელ ბიშარინში, ლა-

ხალის ჯიბრან ჯიბრანისა და მისი „ინსო კი კაცისას“ შესახებ



რბი მარონიტი ქრისტიანის ოჯახში. მარონიტები იმ ერთ-ერთი კათოლიკური სექტის მიმდევრები არიან, რომელიც V საუკუნეში ბიზანტიის ეკლესიაში ჩამოვარდნილი განსუქლებების შემდგომ წმინდა მარონის მიერ დაარსდა და ფართოდ გავრცელდა მთელს მახლობელ აღმოსავლეთში. აღსანიშნავია, რომ დღეს ქრისტიანი არაბების უმრავლესობას სწორედ ამ სექტის მიმდევრები შეადგენენ. ჩვენ შემთხვევაში საინტერესოა ისიც, რომ მარონიტ სასულიერო პირებს, კათოლიკეთაგან განსხვავებით, იმთავითვე შექნდათ ქორწინების უფლება და ხალის ჯიბრანის დედა სწორედ ერთი ღარიბი მარონიტი მღვდლის წერა-კითხვის უცოდინარი ქალი იყო. მწერლის მამა, რომელსაც ასევე ხალის ჯიბრანი ერქვა, უპასუხისმგებლო კაცი გამოავდა და ოჯახი უსახსროდ, ლუკმაპურის გარეშე მიატოვა.

ჯიბრანის პირველდანიწყებითი განათლება მეტად მწირი გახლდათ და სოფელი მღვდლის დახმარებით, ხალის ჯიბრანის არაბული თარგმანისა და სირიულ ენაზე ქრისტიანობის საფუძვლების შესწავლით თუ შემოიფარებლებოდა. მწერალმა შედარებით რიგიანი, თუმცა მაინც





არსრული განათლება შემდგომ ამერიკაში და რაც მთავრია, ლიბანში თავისი ოპონიანი ცხოვრებისა მიიღო.

პირველი მსოფლიო ომის დაბრუნებამდე ლიბანი, ისევე როგორც ბევრი სხვა არაბული ქვეყანა, ოსმალეთის ვრცელ იმპერიის ნაწილი იყო; უფრო ზუსტად, იმხანად ლიბანი, დღევანდელ სირიასა და პალესტინასთან ერთად, ოსმალეთის იმპერიის ერთ-ერთი პროვინციის, ეგრეთ წოდებული „დიდი სირიის“ შემადგენლობაში შედიოდა, რომლის მცხოვრებლებმაც XIX საუკუნის შუა ხანებში დაიწყეს ეროვნული დაპოვნებების მოსაპოვებლად სერიოზული ბრძოლა წამოიწყეს. თუმცა, ეს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა მუსლიმ და ქრისტიან არაბებს შორის სარწმუნოებრივ ნიადაგზე წარმოქმნილ გაუგებრობათა გამო (რაც განსაკუთრებით მწვავედ სწორედ ლიბანში იგრძობოდა) თავიდანვე არაერთგვაროვნად და ტრაგიკულად წარიმართა.

ვითარებას კიდევ უფრო აძლიერებდა ის გარემოება, რომ ევროპის სახელმწიფოები ცდილობდნენ, ეს ეროვნულ განმათავისუფლებელი მოძრაობა საკუთარი მიზნებისათვის გამოეყენებინათ და საბოლოოდ, იგი ოსმალეთის იმპერიის კოლონიათა ხელში ჩაგდებად დაეხურებინათ. ამ მიზნის მისაღწევად კი ლიბანულ ხალხს შორის შიდა უმსლად და უთანხმოებას აღვივებდნენ. ეს უთანხმოება ოსმალეთის იმპერიის დაშლისა და ლიბანის საფრანგეთის პროტექტორატის ქვეშ შესვლის შემდგომაც არ ჩამცხვარა. პიკით, მეორე მსოფლიო ომის მერე ცეცხლი კიდევ უფრო ააღდა და მომდევნო ოცდაათი წლის მანძილზე უამრავი მსხვერპლი, წვრცვა და სისხლისღვრა მოიტანა.

ქვეყანაში შექმნილმა რთულმა ვითარებამ ჯიბრანების ღარიბი ოჯახი, სხვა მრავალ თანამემამულესთან ერთად, ლუკმა შურისა და უკეთესი ცხოვრების მოძიების მიზნით, ამერიკის შეერთებული შტატების გზას აუჩუქნა.

XIX საუკუნის ბოლოს სუეცის არხის გახსნამ ახლო აღმოსავლეთის ქვეყანათა ეკონომიკური კრიზისი და ამ რეგიონში ტოტალური უმუშევრობა გამოიწვია, რადგან 1869 წელს სუეცის არხის გახსნით ერთბაშად მიორღვა აღმოსავლეთ-დასავლეთის საქარავნო გზაზე მდებარე ქვეყნების ეკონომიკური ბალანსი და ყველა ის ადამიანი, რომლის შემოსავალიც, ასე თუ ისე, ამ ქარავანთა მიმოსვლასთან იყო დაკავშირებული, მოულოდნელად უმუშევარი დარჩა, ასე პრაქტიკულად ლუკმა პურის გაერმე აღმოჩნდა. ბევრი მათგანი იძულებული გახდა მშობლიური მიწა-წყლიდან აყრილიყო და სამუშაო სხვა ქვეყნებში ეძებნა.

ხალღი ჯიბრანის დედა ამერიკაში ემიგრირებულ ლიბანელთა პირველი ტალღის შეუერთდა და 1875 წლის ზაფხულში მარჩნალის გარეშე დარჩენილი მათი ოჯახი ჯერ ნიუ-იორკს ჩავიდა, საიდანაც მალევე ქალაქ ბოსტონის საშრეთით მდებარე ჩინურ კვარტალში გადაინაცვალა.

მწერლის დედა დღიურ სარჩოს თავიდან მწერლობაში წყობით შოულობდა, მერე კი პატარა დღუბინაც გახსნა და უფრო მეარი შემოსავალი გაიჩინა. ჯიბრანების ოჯახიდან ხალღი ერთადერთი ბავშვი იყო, რომელსაც სკოლაში სარეული და სწავლა განათლების მიღება შეეძლო. მისი ორი და კი ნერვა-ვიოტის უცოდინარი და არაბული ტრადიციული საზოგადოების წარმოდგენათა ტყვეობაში დარჩა. უჭველია, შემდგომში ამ გარემოებაზე მნიშვნელოვნად განაპირობა ის, რომ ხალღი ჯიბრანი ქალთა უფლებებისა და თავისუფლებების აქტიურ დამცველად და მებრძოლად მოგვევლინა.

1898 წელს, იმის მიუხედავად, რომ ჯიბრანი ინგლი-

სურსაც კი რიგიანად ჯერ არ დაუფლებოდა, არაბული და ფრანგული ენებისა და ლიტერატურის შესასწავლად ლიბანში დაბრუნდა, სადაც 1902 წლამდე დამყო. სწორედ ამ წლებში გამოჩნდა პირველად მისი მწერლობა და მხატვრული ტალანტი. ლიბანში ცხოვრების უკანასკნელ წელს თავის მეგობარ იუსუფ ალ-შუვაიქთან ერთად დააარსა ჟურნალი „ალ-მინარა“ და სწორედ ამ ჟურნალში გამოაქვეყნა პირველი არაბული ნაწარები თუ გრაფიკული ესკიზები.

1902 წელს ჯიბრანი ბოსტონში მცხოვრებ ოჯახს დაუბრუნდა. თუმცა ამერიკაში მის დაბრუნებამდე ერთი თვით ადრე, მისი 14 წლისა და საღატანა, რომელიც მწერალს განსაკუთრებულად უყვარდა, ტუბერკულოზით გარდაიცვალა. ამ მოვლენამ, თან რომ სიკვდილითა მიუღი ფაქტი მოყოლია, პოეტის ანქნელი სულიერი მდგომარეობა კიდევ უფრო დაამძიმა; თუმცა, მეორეს მხრივ, მისი მწერლობა და შემოქმედებითი იწიქი მეტად გაღრმავდა და მალე ბოსტონის ლიტერატორთა და მხატვართა წრეებში, ეს ახალგაზრდა ფერმკრთალი ჭბუბუკი, ყოველმხრივ დაუცხად და საყვარელი ხელკლავნად იქცა.

ამ დროისათვის ხალღი ჯიბრანზე რამდენიმე წლით უფროსი მწერალი და პოეტი ქალი ჟოზეფინ პიბედი მოეტებულად დაინტერესდა ჯიბრანის პიროვნებით და ბიზნარში ხალღი ჯიბრანის ცხოვრების შესახებ - რასაკვირველია, საკუთარი წარმოდგენების მიხედვით - ვრცელ პოემაც კი დაწერა, რომელსაც სათაურად მოციქული უწონდა. აღსანიშნავია, რომ ჟოზეფინ პიბედი ხალღი ჯიბრანს მუდამ “ჩემს მოციქულად” მოიხსენიებდა. უჭველია, რომ ეს გაბიზნა და პიბედის ეს პოემა გახდა ბიბლის მიმცემი ჯიბრანის ერთ-ერთი შესანიშნავი ნივთის “მოციქულის” შესაქმნელად, რომელზედაც პოეტი რამდენიმე წელნად მუშაობდა. სწორედ 1923 წელს “მოციქულის” გამოქვეყნების შემდეგ მოიპოვა ჯიბრანმა მსოფლიო აღიარება და ამით მის ხანგრძლივ შიშვილობასა და უკადრეს სიღატაკესაც წერილობით დაესვა.

მანამდე კი ჯიბრანის ცხოვრებაში უდევდა რილი კიდევ ერთმა ქალმა იოანაშა. 1904 წლის ზაფხულში ბოსტონში ჯიბრანის ესციხებისა და გრაფიკული ნამუშევრების გამოჩვენა მოეწეა, რომელმაც ხელკლავნების კრიტიკოსთა დიდი ყურადღება მიიქცია. თავად ჯიბრანისთვის კი ამ გამოჩენის განუზომელი მნიშვნელობა ჰქონდა, რადგან სწორედ ამ დროს გაიციო ბოსტონის ქალთა გიმნაზიის დირექტორი მერი ჰასქელი. ამის შემდგომ ჯიბრანის ცხოვრებაში ჟოზეფინ პიბედის ადგილი მერი ჰასქელმა დაიკავა და ამ მოვლენამ ძირეულად შეცვალა მისი ლიტერატურულ-მხატვრული შეხედულებანი, თუ ცხოვრებისეული გეზი. რადგან სწორედ მერი ჰასქელმა ნააქვება ჯიბრანი თავისი არაბული თხზულებების ინგლისურად თარგმნის სანაცვლოდ უშუალოდ ინგლისურ ენაზე ეწერა. ამ პირველი ინგლისურენოვანი თხზულებების რედაქტირება კი თავის თავზე აიღო. მერი ჰასქელი იმდენად იყო გატაცებული ჯიბრანის პიროვნებითა და შემოქმედებით, რომ ერთხანს არაბულის სწავლასაც შეეცვალა, რათა ჯიბრანის აზროვნების სტილსა და თვითგამოხატვის ყაიდას ამრიგად უკეთ გასცნობოდა. აღსანიშნავია, რომ გატაცობრი მასქელიც ჯიბრანზე ათი წლით უფროსი გახლდათ. ამას იმიტოვ გამოშ, რომ შემდგომში სწორედ ასაკობრივი სხვაობის გამო მერი ჰასქელმა უარყო ჯიბრანის საკონინო ნინადადება, თუმცა, ამით მათ ურთიერთობაში არაფერი შეცვლილა; სიყვარული და პატივისცემა ძველებურად თავის ადგილას დარჩა ისე, რომ სხვა კაცზე გათხოვების შემდგომაც მერი ჰასქელს არაბ პოეტზე ზრუნვა, მისი ბედისწერის





თანაგანცდა და მის ცხოვრებაში მონაწილეობა არ შეუწყვეტია. პასქელმა დილორის წერაც კი წამოიწყო, სადაც ჯიბრანთან თავისი შეხვედრებისა და საუბრების უმნიშვნელო წერილობრივსაც კი აღნიშნავდა. ეს დილორი 1931 წლამდე, ანუ ჯიბრანის სიკვდილამდე გრძელდებოდა და შემდგომში სწორედ მერი პასქელის ჩანაწერები დიდი არაბი მწერლის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესწავლის საუკეთესო წყაროდ იქნა აღიარებული.

სხვათა შორის, ხალხი ჯიბრანი მიიჩნევდა რომ მისი ტლანტი, როგორც მხატვრისა, მწერლის ნიჭიერებაზე უფროსი და ნაკლებ მნიშვნელოვანი სულაც არ ყოფილა. თუმცა იგი, ისევე როგორც მწერლობაში, მხატვრობაშიც თვითნასწავლი გახლდა და მუდმივად ოცნებობდა, როგორც გრაფიკოსს, სისტემური განათლება მიეღო და თავისი ნიჭი ამ მხრივ აკადემიური განსწავლულობით განეცხვებინა. 1908 წელს მერი პასქელის ფინანსური თანაგობით, ჯიბრანმა შეძლო ბოსტონიდან პარიზს გამგზავრება.

წინა საუკუნის დასაწყისის პარიზის ლიტერატურულ-მა და მხატვრულმა ბოჰემამ თავდაპირველად ჯიბრანსაც დაახვია თავბრუ. თუმცა, ხელოვნების შეცა აღიარებულ საფრანგეთის დედაქალაქში მცირე ხნით ცხოვრებამ დიდი არაბი მწერლის მიხვედრა, რომ სისტემური განათლების მიღების ყავი მისთვის კარგა ხანია გასულიყო და ყოველდღიური სალექციო-სასემინარო შეჯამებობა აღარაფერს შეჰპატებდა. ყოველ შემთხვევაში, მან პარიზის ხელოვნების უმაღლეს სკოლას თავი მიანება და საფრანგეთში გაეცნობილ არაბ მეგობრებთან ერთად ამ ქვეყნის მუზეუმებისა და გამოფენების დათვალიერებას მიჰყო ხელი.

1910 წელს ჯიბრანი ევროპიდან შეერთებულ შტატებში დაბრუნდა და ისევ მერი პასქელის დახმარებით ბოსტონში ახალი ცხოვრება დაიწყო.

დღეს უკვე გარკვეულია, რომ ხალხი ჯიბრანი ერ-

თადერთი ხელოვანი არ ყოფილა, ვისაც მერი პასქელი ესმარებოდა; თუმცა ამ ქალბატონის სხვა პროტექტორებთან ჯიბრანის დიდებისა და ოსტატობისათვის აღარავის მიუღწევია. თვითონ ხალხი ჯიბრანი, როგორც ჩანს, სწორად თავილობდა პასქელის ასეთ თვავამოედებულ მეურვეობას და ეს გარემოება მათ შორის სერიოზული უთანხმოებებისა და უსამომწებების საბაბიც კი არავითხელ გამაზარა. თუმცა, ამ უსამომწებების ჯიბრანისთვის ხელი არ შეუშლია, რომ 1912 წელს ნიუ-იორკში გამგზავრებისა და ცხოვრების ხარჯები ისევ მერი პასქელისათვის ეთხოვნა. გარდა ფინანსური დახმარებისა, მერი პასქელმა გაუწია ჯიბრანს წერილობითი რეკომენდაცია ნიუ-იორკის ლიტერატურულ და შემოქმედებით წრეებში წარსადგენად, რასაც ცხოვრების ხარჯებზე არანაკლები მნიშვნელობა ჰქონდა ყველა იმ ადამიანისთვის, ვინც ამ ქალაქში დაფუძნების აპირებდა. სხვათა შორის, სწორედ ამ პერიოდში შექმნა ჯიბრანმა თავისი თანამედროვე დიდ შემოქმედება ჩანახატები, რომელთაც დალანიშნავია იეიტის, როდენის, სარა ბერნარის და კარლ გუსტავ იუნგის პორტრეტები.

ამ პერიოდსვე დაეთხვა ის ფაქტი, რომ იტალიამ ოსმალეთის იმპერიას ომი გამოუცხადა და ამ ომმა არაბ ემიგრანტებს საშუალება მისცა, კიდევ ერთხელ ცდილიყვნენ, თავიანთი სამშობლო ოსმალეთის იმპერიის ბატონობისაგან დაეხსნათ. ხალხი ჯიბრანი ამ მოძრაობაში აქტიურად ჩაერთა და აღნიშნული კუთხით მისი მოღვაწეობა 1914 წლამდე, პირველი მსოფლიო ომის დაწყებამდე გრძელდებოდა.

ომის ოთხნობლი მონაკვეთშიც ამერიკის შეერთებულ შტატებში და მისი მოკავშირეები, საკუთარი ეროვნული ინტერესების გათვალისწინებით, დიდ დახმარებას უწევდნენ არაბულ ქვეყნებს ოსმალური თურქეთის წინააღმდეგ. ჯიბრანი ჩართული იყო ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ფრონტის მოღვაწეობაში და არაბ ემიგრანტთა ევროპულ და ამერიკულ გამოცემებში სისტემატურად აქვეყნებდა წერილებს, სტატიებს, ლექსებს თუ მოთხრობებს. კრიტიკოსთა შენიშვნით, ხალხი ჯიბრანი ამ პერიოდის ტექსტებს სიფაქზე, ლირიზმი და პოეტური დაფენილობა გამოარჩევდა. ზოგიერთი ეს ტექსტი შემდგომში ჯიბრანის საუკეთესო თხზულებად იქნა აღიარებული. მაგალითად, პოეტურ-მისტიკური ჩანაწერები, რომლებიც მოკავშირეებში წყნარადა მერი პასქელის დახმარებითა და რედაქტორობით ინგლისურად თარგმნა, ერთ წინადაგამოსცა და სათაურად „შლევი“ უწოდა. „შლევი“ ჯიბრანის პირველი ინგლისური წიგნია. სპეციალისტთა შეფასებით, ამ დროისათვის მისი ინგლისური ჯერ კიდევ არ არის დაწმენდილ-დაფენილი. თუმცა საღვთო წერილის არაბული თარგმანის ღრმა ცოდნამ და შემდგომში ბიბლიის ინგლისური ენაზე გადაკითხვამ ჯიბრანის ინგლისურენოვან თხზულებებს ძველი ენისათვის დამახასიათებელი ჟღერადობა მისცა და ამ სტილმა ოდენი ჩაბლის გაკერის შემდეგ ის განსაკუთრებული ელვარება შეიძინა, რაც მთხთველს დღემდე ხიბლავს და იზიდავს „შლევი“ და რაც ამ წიგნს ჩვენ დრომდე სიცოცხლესა და ცხოველმყოფელობას უწარმოუნებს.

ამ პერიოდისათვის ჯიბრანი სერიოზულად ინტერესდება ფრიდრიხ ნიცშეს შემოქმედებით და ამ ინტერესის კვალი მის შემდგომდროინდელ ნაწერებსა და, განსაკუთრებით, ერთ-ერთ საუკეთესო რომან „მოციქულმიაც“ გარკვევით შეინიშნება. „მოციქული“, შეიძლება ითქვას, ნიცშეს „ასე იტყვიდა ზარატუსტრას“ ნაბაჰეთია და გავლენით არის დაწერილი. თუმცა, ჯიბრანი, იმის მიუხედავად, რომ თავს მორწმუნე ქრისტიანად არ მიიჩნევდა,



ნიც შესაგან განსხვავებით, დიდ სიყვარულს ამჟღავნებს ქრისტიან მიმართ და მის სუსტ ადამიანად და მონური მორაოს მკადგენებლად კი არა, ზეკაცად მიიჩნებს, რომელმაც საკუთარი თავი მომავალ თაობებს ადამიანური ზნეობისა ძლევამოსილების გაუხუნარ მაგალითად დაუტოვა.

შეიძლება ითქვას, რომ თვითონ ჯიბრანს მთელი ცხოვრება ეფიერებოდა იესოს სახეზე და მის სახელს თავის თითქმის ყველა არაბულ ნაწერში ახსენებდა; მას მიუღ თავესა თუ სპეციალურ ქვეყნებს კი უძღვნიდა. მაგალითად შეგივლია დავასახლოთ "იესო - ზავში და ზავში სიყვარული", "ჯანჯვა და ლიმილი", "ჯვარცმული იესო", "დღესასწაულის საღამო" ნიგინიდან "ქარიშხლები" და ბოლოს, 1928 წელს გამოქვეყნებული მისი ინგლისური რომანი "იესო დე კაცისა", რომელიც კრიტიკოსთა და ლიტერატურისმცოდნეთა შეფასებით, ხალხს ჯიბრანის საუკეთესო ინგლისურენოვანი ტექსტია, რომელშიაც გერმად და ღრმადღებ მისივე ბრწყინვალე რომანის "მოციქულის" ძირითადი მხატვრულ-ესთეტიური და იდეური ტენდენციები.

პირველ რიგში, რასაკვირველია, ყურადღებას იქცევს თვითონ რომანის არქიტექტონიკა. ეს არის ჯიბრანის ფანტაზიით "აღდგენილი" იმ სამოცდაჩვიდმეტე ადამიანის მონათხრობი, რომელიც სიცოცხლეში იცნობდა იესოს. ამ სამოცდაჩვიდმეტე კაცადან უმეტესის სახელი სახარების ტექსტებშია მოხსენიებული, ანდა ისტორიული პიროვნებები; მაგალითად: მარიამ მაგდალინელი, პილატე პონტიელი, სიმონ-პეტრე... ბევრი კი თვითონ ჯიბრანის მიერ არის გამოგონილი: ასადვი - ტვიროსელი ორატორი, სპარსელი ფილოსოფოსი დამასკოში, ლიბანელი მწყემსი და სხვანი...

ყველა ეს ადამიანი თავისებურად აღიქვამდა და ავასებს ქრისტეს პიროვნებას. მათი ხედვის კუთხეები ხშირად რადიკალურად განსხვავებულია და იქმნება შთაბეჭდილება, რომ რეალბა, რეალური პიროვნება მის თანამედროვეთა წარმოდგენებითა და შესხედულებებით არის ჩანაცვლებული. აქედან: რომანის ერთ-ერთი ძირითად პრობლემას სინამდვილისა და ადამიანური აღქმის ავთენტურობის საკითხი წარმოადგენს. ჯიბრანი შეფარულად სვამს კითხვას: განა ამა თუ იმ პიროვნების რეალური სახე ყოველივის ადეკვატურია თანამედროვეთა შეფასებებისა? რომანიდან ჩანს, რომ - არა... ყოველ შემთხვევაში "იესო დე კაცისას" სამოცდაჩვიდმეტევე მხრობელ პერსონაჟს თავისი იესო ჰყავს: ვისთვის იგი კეთილი და ღვთიანებრძობილია, ვისთვის - სასტიკი და აშეზარი, ვისთვის - სიმართლასთვის წამებული და ვისთვის - სამართლიანად დასჯილი. თუმცა, ყოველ მონათხრობს მსჭვალავს იმის შეგნება, რომ იესო წაზარტეული ღმერთი კი არა, "კაცი იყო, შენი და ჩემი მსავაჟი", რომელმაც ძირისძირიდანვე გამოსცადა ადამიანური სისხრული და მწუხარება.

სხვათა შორის ასეთი დაფინებული აპელირება იესოს ოდენ კაცებრივ ბუნებაზე, ერთი შესვდვით, ძალზე უცნაური ჩანს მართლნი ქრისტიანისთვის, რომლის დიოფიზიტურ მრწამსში ქრისტეს ღვთაებრიობის უარყოფა შეუწყნარებელ მკრესელობად მიიჩნევა. თუმცა, ხალხი ჯიბრანი, ეკლესიური გატებით, ქრისტიანი არასოდეს ყოფილა. იგი თავისუფალი შემოქმედ გახლდათ, რომელიც არ იზღუდებოდა საყოველთაოდ მიღებული იდეების გარეუი მარჯობებით. მისთვის იესო წაზარტეული იერუსალიმზე ღვთაებმთავართა ღირსებრივ მშვენიერების მიერ განდიდებული, საწრწმუნებრივი ლიტურგიკის მთავარი სამშვენიისი კი არა, ცოცხალი კაცია; უფრო ცოცხა-

ლიც კი, ვიდრე მისი სახელით მოღალადე გვამები, რომელთაც ქრისტიანული დამამტაცებელი და განმამტაცებელი უპირატესობის რწმუნეება და განმამტაცებელი იარაღად უქცევიათ, რომაელებივით გაზულუტებულნი ქებაღალად დაიფიქრობენ მტნამულ ტოტემად და მუცაქს კი არა, ხელის აუკავალელებად ჩაქოლავენ ყველას, თუნდ ცამდე უზრალო და მართალ ადამიანს, ვისაც კი მათი ყოფლის მთელფეფვი და უპირველესად, საკუთარი თავის შიგნიშინად მღრღნელი ამპარტავება არ მოითინეს. ამიტომაც, მკედარია მათი რწმენა და ამიტომაც გასდევს მიულ რომანს რეფრენციის სახარებისეული ფრზა: "დაე, მკვერებმა დაღლან თავის მკვერები..." ჯიბრანის იესო კი ცოცხალია: "საწინო მზერისა, სმენისა თუ შერკმნებისთვის", რადგან იგი იმთავება ყველად, სადაც კი ებრძვიან და ქოლავენ მართალს ყველაში, ვისშიაც ვერი კიდევ არ დაილუნებულა ადამიანური სიკეთისა და სამართლიანობის აღქმისათვის საჭირო შერკმნებით.

სხვათა შორის, თვით ამ რომანის მთარგმნელისთვის ნანარობების გამოქვეყნებიდან 85 წლის შემდეგ, მოულოდნელი გახლდათ ის რეაქცია, რაც "იესო დე კაცისას" ქართული თარგმანის ცალკეულ ფრაგმენტებს მოჰყვა მკითხველთა გარკვეული ნაწილის მხრიდან. "არღობი", "ომგასა" და "ჩვენი მწერლობაში" დაბეჭდილობა ზოგიერთმა მონაკვეთმა იმ ადამიანთა გულისწყრომა გამოიწვია, რომელთაც იესოს სიცოცხლეში სიცოცხლის ძიებას ქრისტეს მზამზარეული ხატის არავანსაღი რწმენა და მონობა ურჩევნიათ; რომლებიც საკუთარ ეკლესიურობას ბაირალივით დააფრიალებენ და ქრისტიანობა ლოცვით გადატყალული მუხლები, ფანტაზიით დანისლული თვალები და საკუთარ მორწმუნეობასა და ღვთისმოსაობაზე ბრტყელ-ბრტყელი ღალადისი მჭიონია. მოვასის ტკივილი კი ჩირად არ უღირს და თუკი ოდესმე ცოცხით დაცემულს ხელს გაუწვდინა, მხოლოდ იმიტომ, რომ ზემოდან დახედონ და ამათ კიდევ ერთხელ თავიანთი უშენიკლობა და ზნეობრივი სისრულე დაგვიმტკიცონ.

იქნებ ჩვენი მიმოხილვით წერილში არც ღირდა ასეთი ტიპის მკითხველებზე ყურადღების გაახსენება, მაგრამ მგონია, რომ ხალხი ჯიბრანი თავისი რომანის აუდიტორიად უპირველესად სწორედ ასეთ ადამიანებს გულისხმობდა. ამგნება, ნანარობების სათავარი "იესო დე კაცისას" კი პროვოკაციულად ფუნქცია და მწერალს იმისათვის სჭირებოდა, რომ მკითხველი თანამედროვე ადამიანურ გარემოში იესო ქრისტეს სიცოცხლისუნარიანობაზე დაეფიქრებინა. მათი რეაქციის მიხედვით კი გამოურკვია, რამდენად ცოცხალია ქრისტე ღღვანდელ სამყაროში. ჩვენ ზომ შორად გვაგონებება, რომ ყველა ადამიანი საკუთარი არსის ნაკლოვანების გაწიობიერებით მიღების ღვთაებრივი სისრულის აღიარებამდე, ამაღლებისაკენ სახალი კი უსათუო დავებაცა გაიღოს...

ამიტომაც, რომანის პერსონაჟთათვისაც და მისი მკითხველებისთვისაც მნიშვნელოვანია, ამ გზის რომელ მონაკვეთში იმყოფებიან, საიდან და რა კუთხით უფურებენ იესოს პიროვნებას. ამის გათვალისწინებით კი, ახალგაზრდა გაენარაშული მღვდლისა თუ გალილეელი ქვერვის შეფასებები (რომელთაც, სხვათა შორის, თავს ქართველი მკითხველის მრისხანება და გაგულისება დაიტეტეს) ეგბე, უფრო გულმრჯული რწმენა და აღიარება იესოს იესო ქრისტესი, ვიდრე დღევანდელ ღვთისმოსავთა უთუმცაო მალემრწმნობა.

რომანის ავტორი ხალხს ჯიბრანი კი თავისი ეპოქის ღვდილი შეილი იყო და ამგნება, ბუნებრივად ატარებდა საკუთარ თავში წინა საუკუნის დასაწყისის ყველა სააზროვნო თუ მხატვრულ ტენდენციას. XX



საუკუნის დასაწყისი კი, როგორც ცნობილია, დიდი სუფიზისათა და უიმედობით აღინიშნა გამოჩენილი გერმანელი ფილოსოფოსის ნიცშეს ფრაზა: "ღმერთი მოკვდა". მაშინდელ სამყაროში, ერთგვარი მოულოდნელობისდა მიუხედავად, მაინც სრულიად ბუნებრივად გაისმა. ხოლო როგორც ზემოთაღ აღინიშნა, ხალხი ჯიბრანი დიდი გატაცებით კითხოვლობდა ნიცშეს და მისი გულწრფელი თაყვანისმცემელიც გახლდათ. ლიტერატურისმცოდნეთა შეფასებით კი, ამ ავტორის რომანები "მოციქული" და "იესო ძე კაცისა" ნიცშეს "ქუე იტყოდა ზარბატუსტრას" მძლავრ ზეგავლენასაც განიცდიდა.

ოლონდ, ნიცშესაგან განსხვავებით, ჯიბრანის ძე კაცისა სრულქმნილი ადამიანია, რომლის შეცნობაც ვერ კიდევ გრძელდება და ამიტომ მის მიმართ არაერთგვაროვანი დამოკიდებულებები არსებობს. თავის მუხედლეუბებს იესო ქრისტეტყე კი მწერალი რომანის ბოლო თავში გამოხატავს, რომლისთვისაც "ღობანელი კაცი ცხრა-მეტი საუკუნის შემდეგ" დაურქმევია და რომელშიაც ძნელი არ არის თვითონ ხალილ ჯიბრანი ამოვიცნოთ. თუმცა ხალილ ჯიბრანი პირის ყველა ხს პერსონაჟიც, ვინ კი მის ნიგნეზ პირველ ანთში მუტყვევლებს. ხოლო ყვეოქის ზემოაღნიშნულ თავისებურებებიდან გამომდინარე, ყველაზე ახლოდელი მისთვის ვეებ თომა იესოს, თავის უწინდელ ეჭვებზე რომ გავყვავი. ამ პერსონაჟის ერთი ფრაზა ხომ დღესაც უაღრესად თანამედროვედ გავსმის: "ეჭვი მეტისმეტად მარტოულობა იმისათვის, რომ გაიგოს, რწმენა ნაივად მისი ტრუსუსისკალი რომაა."

ჯიბრანის "იესო ძე კაცისა" ექვსა და რწმენის შორის მოვლცახე ნიგნია, რომლის გულწრფელობის ხარისხიც შეგვიძლია ნეტარი ავგუსტინეს "აღსარებათა" მინაგან ტონალობისა შევადაროთ. პრაქტიკულად, ეს ორი სხვადასხვა ნიგნე ორ განსხვავებულ ეპოქაში მცხოვრებები ადამიანის გულწრფელი მიმართებულება წარმატება და მარადიულ ღირებულებებთან; გულახდილად მოყოლილი სულიერი გამოცდილება და ამიტომაც ინარჩუნებენ ოდინდელ ბრწყინვალებასა და ცხოველყოფილობას.

"იესო ძე კაცისას" ერთერთი არაბული თარგმანის, არქიმანდრიტ ანტონიუს ბაქოურის ვარაიანტზე დართული წინასიტყვაობის ავტორის დატვირთ ნაზექ საბა იარადის შენიშებით, ჯიბრანამდე თითქმის ერთი საუკუნით ადრე, დიდი ინგლისელი პოეტი ულიამ ბლეიკი (1757-1827) ამტკიცებდა, რომ იესო კაცისაგან შორის მყოფი დღერთი არ ყოფილა. შემდგომში ეს აზრი შემოქმედებითად განავითარა ხალილ ჯიბრანმა, რომელსაც ბოსტონის სალიტერატურო წრეებში XX საუკუნის ბლეიკს უწოდებდნენ.

აღსანიშნავია, რომ ბლეიკის გარდა, კიდევ მრავალმა მწერალმა იქონია გავლენა ჯიბრანის მსოფლმხედვისა და ლიტერატურული გემოვნების ჩამოყალიბებაზე. თვითონ მწერალი არასოდეს მალავდა თავის სიმპატიებს ძველი თუ თანამედროვე კოლდების მიმართ და გახსნილად მიუთითებდა, რომ მასზე ღრმა კვალი დაინახა რუსოს, ვაგნერის, იბსენის, სტრინდბერგის, ბერესონის, კარლ-გუსტავ იუნგის, როდენის, ულიამ ჯექსონის, დიტკოვისკის, ტოლსტოისა და ლეონიდ ანდრეევის შემოქმედებაში.

საგულსსნობა, რომ ჯიბრანი მხოლოდ დასავლელ ავტორებს ჩამოთვლის. აღმოსავლელითაგან კი განსაკუთრებით უყვარდა იბს სინა და იბნ ალ-ფარაბი. თუმცა, მისი არაბული პროზა ძველი ტრადიციულ-აუქომიური სისტემების რღვევისა და სრულიად ახლებური მწერლური ყადიბის ჩამოყალიბების მცდელობას წარმოადგენს უნდა ითქვას, რომ ეს მცდელობა წარმატებული გამოდგა, რადგან დღევანდელი არაბული ლიტერატურა, ერთის მხრივ, სწორედ არაბ რომანტიკოსთა და განსაკუთრებით,

ამ სკოლის ორი მეთაურის ამინ არ- რეიჰანისა (1876-1940) და ხალილ ჯიბრანის სტილითა ძიებთა სახით განვითარდა. აქვე აღსანიშნავია ის გარემოება რომ ზემოთ ნახსენები მცდელობის წარმატება დიდწილად ალბათ ჯიბრანის ბილინგვიზშითა და საკუთარ თავში ორი კულტურის შერწყმითაც იყო განპირობებული. ამ გარემოებამ მწერალს საშუალება მისცა, დედამში გასცნობოდა თანამედროვე უკეთეს ლიტერატორთა ტექსტებს და ასევე, მწერალი ერთ-ერთ ეკიზას დიდი არაბი ავტორების შრომებში. წერით კი ერთნაირი წარმატებით წერდა როგორც არაბულად, ასევე ინგლისურად; ხოლო თავისი ყველაზე გახსოვრებული რომანები "მოციქული" და "იესო ძე კაცისა" სულაც ინგლისურად დაწერა.

სხვათა შორის, ჯიბრანი "იესო ძე კაცისა" ერთ-ერთ თავში, საველ ტრასუბანის შესახებ რომ საუბრობს, დაუფარავი ირონიით შენიშნავს: "სავლე თანამომე იუდეველებს დამტყვევული ბერძნული ესაუბრებოდა და სიტყვებს ჰგავიოდა და მარჯუედ ვერ გამოთქმებოდა."

თუ ამ ირონიას თავად ხალილ ჯიბრანისავე მივმართავთ, იგი უთუოდ სარკაზმში გადაიზრდება, რადგან ბედისწერამ განუსჯავა ლბინედ არაბს, თავისი უკეთესი ნაწარმოებები ინგლისურად შეექმნა; მაგრამ ჯიბრანის შემთხვევაში არც სარწმუნოებრივი ფაქტორი უნდა დავავიწყდეს. იგი ხომ თინჯურად არაბი, მაგრამ აღმსარებლობით მარონიტი ქრისტიანი და ამდენად, ბერძნულ-ბიზანტიური და ევროპული კულტურის ღვიძლი შვილი გახლდათ. მაშინ, როცა მუჰამადს თავის ერთ-ერთ ესემი "არაბთა წინასწარმეტყველს" უწოდებდა. თუმცა, ისიც ანატკა, რომ თავს, ტრადიციულ-ევლესიური გაგებით, ვერც ქრისტიანად მიიჩნედა და სასიკვდილო სარეცელზეც კი, როცა ჰქითებს - იყო თუ არა ქრისტიანი - უარყოფითად უსაუბრა.

ძვილია იმის გაგება, რა მოტივებით ხელმძღვანელობდა იმ წუთას ჯიბრანი, მაშინ, როცა მისი ნაწერები სრულიად საპირისპირო რამებს გვიმტკიცებენ. როგორც ზემოთაღ აღინიშნა, იგი მთელი ცხოვრება ფიქრობდა იესო ქრისტეტყე და გარდა წინამძღვრებ რომანისა, რამდენიმე ესე თუ პოეტურ-მისტიკური ნაწარმეიც უძღვნა.

1926 წელს ნიუ-იორკში ინგლისური ენაზე გამოცემულ ჯიბრანის იგავებისა და ხატოვანი სიტყვა-თქმების კრებულში "ქვიზა და ქადი" ვკითხვობთ:

"განა იუდას დედას უფრო ნაკლებ უყვარდა თავისი შვილი, ვიდრე მარიამს იესო?"

"არის სამი სასწაული ძმისა ჩვენისა იესო ქრისტისტი, რომელიც საღეთი წერილებში ვერცან არ აღწუსულა: პირველი - იგი იყო ისეთივე ადამიანი, როგორც მე და შენ; მეორე - მას ჰქონდა ოუბორის გრწმობა; და მესამე - ამ, ძლეულმა, უწყობა, რომ მძლეველი შეიქნა."

და დამონებულში პატარა სხატრულების მოტივები ორი წლის შემდეგ გარდამავებული და გადამუშავებული სახით გვხვდება "იესო ძე კაცისაში."

"ქვიზა და ქადის" კიდევ ერთი ჩანაწერის მიხედვით კი შეგვიძლია გავარკვიოთ, რატომ გასცა ჯიბრანმა უარყოფითი პასუხი ვინგვას, იყო თუ არა ქრისტიანი.

"ჯავარმული, შენ ჯვარის ეცივი ჩემს გულზე და ლურსმენი, მაჯებში რომ გაგაიარეს, ჩემი გულის კედლებს მიემსტვალენ."

ხვალ კი შემთხვევითი გამძლევი, ამ გოლოტოას გვერდს რომ ჩაუვლის, ვერ გაიგებს, რომ აქ სისხლი ორმა დაათხია.

მას იგი ერთი ადამიანის სისხლი ეგონება.  
თუ ამ ჩანაწერებმა გული ოდნავ მაინც არ ავითროლიათ, შეგიძლიათ, თქვენც, მრავალთა მსგავსად, ხა-



ლილ ჯიბრან ჯიბრანს ღმერთმებრძოლობა და ურწმუნოება დააბარალოთ. მე კი მგონია, როცა ადამიანი ასე არისსულად განიცდის ქრისტიანობას, მას შეუძლია, კიბვაზე - არის თუ არა ქრისტიანი - უარყოფითად უპასუროს. მით უმეტეს, რომ მაცხოვრის ხატად და მსგავსად, იუმორის გრძობა არც ყველა დროის დიდებულ არაბ მწერალს ხალხი ჯიბრან ჯიბრანს ჰალაღობდა.

ყოველ შემთხვევაში, ჯიბრანმა სარწმუნოება, რომელიც საქმის გარეშე მკვდარია, საქმით გააცოცხლა. ცოცხალი კი არასოდეს დაიწყებს იმის მტკიცებას, რომ ცოცხალია.

\* \* \*

2001 წელს კაიროში ყოფინასს ხელთ სირვით აქქაშას მიერ შესრულებული ხალილ ჯიბრანის "იესო ძე კაცისას" არაბული თარგმანი ჩამივარდა. წიგნი ერთი ამოსუნთქვით ნავიკითხე და შთაბეჭდილება იმდენად დიდი იყო, რომ გადავწყვიტე, ჩემი მთარგმნელობითი პრინციპისთვისაც მეღალატა - შუალედური ენიდან არაფერს ვთარგმნი-მეთქი.

აღერთოვანების გარდა, ჩემი გადაწყვეტილება, მე-თარგმნა "იესო ძე კაცისას" არაბული ვარიანტი, იმიტომაც იყო განპირობებული, რომ შესაძლოა, ინგლისური ლიტერატურის ვრცელ ოკეანეში ჩაძირულ ჩვენს ანგლისტებს ჯიბრანისა და მისი არაბული პროზისათვის ვერასდროს მოეცალათ და სულ არაობას, მერჩვენა, ქართულად არაბული ვარიანტის თარგმანი მაინც გვეკონოდა.

თარგმნას მაშინვე შევუდექი და ვიდრე გაეცარულე, აგრეთვე თითქმის სამმა წელმა ჩაიარა.

საერთოდ, სტილური თვალსაზრისით, "იესო ძე კაცისას", ერთი შეხვევით, თითქმის, ძალზე მარტივი ტექსტია და მისი სხვა ენაზე გადატანა არ უნდა გაჭირდეს; მაგრამ საქმე საქმეზე რომ მივდგა, ყველაფერი არც თუ ისე იოლი აღმოჩნდა. მიუღმა რიგმა პასაჟებმა, რაც თამაშ-თამაშით იკითხებოდა, თარგმნისას, სერიოზული ფიქრი და შრომა მოითხოვა. ამას თან დაერთო ისიც, რომ სირვით აქქაშას თარგმანზე დართული ავტორიტეტული არაბი კრიტიკოსების ნაზრევის გათვალისწინებით, არაბ მთარგმნელს ზედმეტად ვნებდ და მისი თარგმანი თითქმის სიტყვა სიტყვით გადავცილე. მუშაობის დასრულებისას კი ხელთ ნაწარმოების უფრო ადრეული, არქივანდრიტ ხელნაწილს ბაშირის არაბული თარგმანი ჩამივარდა და ამ ორი თარგმანის შედარებით გამოირკვა, რომ რბილად რომ ვთქვათ, სირვით აქქაშას ვარიანტი "იესო ძე კაცისას" "ლალ" ვერსიას წარმოადგენდა, რომელიც მცდედად იყო გატეხილი არაერთი უნობრივი აბრუფი, შევკლილი და გადასაწვავრებული გახლდათ მიელი ნინადადებები და ხშირად ვრცელი მონაკვეთებიც კი.

ანტიროსი ბაშირის თარგმანი კი უფრო ზუსტი ვერსია იყო და მთარგმნელი დედამს ძალზე პატიოსნად მოჰქცევდა. თუმცა, სირვით აქქაშას თარგმანიდან მიღებული შწავი გამოცდილებით, ბოლოდღე ვერც მეორე მთარგმნელს ვეღარ ვუნებ და ჩემი მეუღლის დახმარებით, ქართული თარგმანი საბოლოოდ ინგლისურ დედანსაც შევუდარე. ამის მოუხედავად, ბუნებრივია, სიტყვა-სიტყვითობაზე პრეტენზია მაინც ვერ მყენებდა. თუმცა ცვადაც, კურიოზული ლაფსუსებისა და აცდენებისათვის თავი ყოველმხრივ ამერიდებინა. ამდენად, წინამდებარე თარგმანში სიზუსტეზე მეტად ფასეული მგონია ის შინაგანი ტონალობა, რაც არამც თუ ყოველ მწერალს, ყოველ მხატვრულ ტექსტს გამოარჩევს და რის მიგნებასაც, ზოგადად, უფრო დიდი ძალისხმევა და უნარი სჭირდება, ვიდრე რომელიმე ნაწარმოების ერთი ენიდან მეორე-



ზე გადამოვებას. ამ მხრივ, "იესო ძე კაცისას" თავისებურებებიდან გამომდინარე, შევეცადე, გამეთვალისწინებინა, ერთის მხრივ, სახარების ქართულ თარგმანთა სტილისტიკა და მეორეს მხრივ, ხალხი ჯიბრან ჯიბრანის არაბული ბელესტრისტიკის ძირითადი ასპექტები. საბოლოო შედეგის შეფასება კი, ბუნებრივია, ჩემი გამოცენიანი მკითხველისათვის მიმინდვია.

მუშაობის პროცესში რომანის ფრაგმენტებს ყურნალებში - "ომეგასა" და "არილში" და გაზუთ "წვეს მწერლობაში" ვაქცევდები. მცირე ჩანაწერში, "არილში" დაბეჭდილ ფრაგმენტებს რომ დავურთო, ავინშავდი - ვიდრე ინგლისურის სპეცილისტიკა ჯიბრანის ამ რომანის სათარგმნელად მოცილიან, ურიგო არ იქნება, მისი არაბული ვარიანტის თარგმანიც თუ გვეწვდებოდა-მეთქი. არაბული ვარიანტის ქართული თარგმანი უკვე ხელთა გვაქვს. ხოლო თუ ამასობაში ვინმე მოცლილიც გამოჩნდება, ეს მე პირადად ჩემი არჩევნის სისწორეზე მარწმუნებს და მიხარია, თუკი ჩემ მიერ თარგმნილმა ფრაგმენტებმა მაშინ ვინმეზე ისე იმოქმედა, რომ ინგლისური დედნის მოძიება და ქართულად მისი სახელდახელო გადამოტანა არ დაიზარა.

აქვე დიდი მადლობა მინდა ვუთხრა არაბისტ რუსუდან კვიციანიძეს, რომელიც ჯიბრანის "იესო ძე კაცისას" არქივანდრიტ ბაშირის არაბული თარგმანი მომწონდა და ქართულ თარგმანთან დაკავშირებით ფასეული რჩევები თუ შენიშვნები გამიზიარა.





## ძე კაცისა



ანა ბეთსიდელი  
მამიდამისის შესახებ

მამიდაჩემი ახალგაზრდობაშივე გაგვეყარა და მამამისის ძველი ვენახის მახლობლად ჩამდგარ ქოხმასში გადასახლდა. მარტო ცხოვრობდა. სოფლის განაპირას მცხოვრებნი სწულებისას ხშირად აკითხავდნენ ხოლმე და ისიც მწვანე ბალახებითა თუ მზეზე გამომშარი ყვავილებითა და ფესვებით აქიმობდა. ზოგს ქადაგად მიანდა იგი, ხოლო სხვები მკითხავად და ჯადოქრადაც კი მიიჩნევდნენ.

ერთ დღეს მამამ მითხრა:

- ეს პურები, დოქი ღვინო და კალათა ქიშმიში ჩემს დას ნათუღო.

ყველაფერი სახედარს შემოვანყვე ზურგზე და გზას დავედექი. ვენახში ჩავედი და მამიდაჩემის ქოხმასსაც მივატანე.

ჩემმა მისვლამ ძალიან გაახარა. გრილოში ვისხედით, ვმუსიკობდით და ამ დროს გზიდან ერთმა კაცმა გადმოუხტა. მამიდას სალაში მისცა და უთხრა:

- სალაშო მშვიდობისა; ღამე თავისი წყალობა გიბოძოსო.

მამიდა ფხვზე წამოუდგა, წინ მოკრძალებით გაუჭერდა და მიუგო:

- სალაშო მშვიდობისა, კვილი სულთა ბატონო და აესულთა ერთიანად შემეუსერლოო.

კაცმა სინაზით აღსავსე თვალებით გადმოხედა და გზა განაგრძო.

მე ჩემთვის ჩუმად ჩავეცინე და ვიფიქრე, მამიდაჩემი ძჭუჭზე შემოღალა-მეთქი. ახლად ვხვდები, რომ მამიდას კი არ სჭირდა სიმღმე, თვითონ ვიყავი უშეცარი და შეუხვებლი.

ჩუმად კი ვიჭრებოდი, მაგრამ მამიდამ ჩემი სიცილი მაინც გაიგინა. არ გამწყობია, მშვიდად დამელაპარაკა და მითხრა:

- ყური მიგად, შვილო, მომისმინე და ჩემი სიტყვა კარგად აღბინძე; ეს კაცი, ჩვენ რომ ცოტა ხნის წინ მზესა და დედამიწას შორის მოლოდინივე ფრინველის ჩრდილივით ჩაგვიჭრალა, რომელთა ვეპარას დაამხოვს და იმათ იმპერიას თავში მოექცევს; შეებრძოლება ქალღვევლთა ფრთოსან ხარსა და ეგვიპტელთა ლომს, კაცისთავიანს. სძლევს მათ და მსოფლიო მმართველი შეიქნება. ეს მინა კი, რომელზედაც იგი ახლა დაბიჯებს, არარად იქცევა.

იერუსალიმი, დღეს რომ ამაყად დგას თავის ადგილას, შემაღლებულ გორაკზე, კვამლად ახალღებდა და განადგურების ქარით მიმოფანტებდა.

ამას რომ მეუბნებოდა, სიცილი მომესხისა და დავწყნარდი. მერე ვკითხე:

- ვინ არის ეს კაცი, რომელ ქალაქში ცხოვრობს და რომელ ტომს ეკუთვნის. ან უდიდებულეს მეფეთა ძლევასა თუ მათი იმპერიების დაპყრობას როგორ შეძლებს-მეთქი.

მიპასუხა:

- ის ამ მინა-წყლის შვილითაგანია, ვიზედაც ჩვენ იმ ყუმიდან ვცნებობდით, რაც დროის მდინარება დაიწყო. იგი ყველა ტომს თანაბრად, და ამიტომაც, ერთ რომელიმე მათგანს არ ეკუთვნის. გამარჯვება კი იმ სიტყვითა მოხებნით უწერია, რომელიც მისი პირიდან გამოიღის; იმ ცეცხლის მეობებით, სულში რომ უღივტივებს.

მამიდაჩემი ამ სიტყვებზე უცრად წამოიღდა და კლდის ნიბოს დაეშვასა. მერე მითხრა:

- ჩემი უფლის ანგელოზნი ამ სიტყვის თქმასაც მანებებენ: იგი მოიკვლება და მისი სიყრმე სუფარაში გამოხვევდა. დაიმარტება სიწმემეში, მდუმარე მინის გულის მომიჯნავედ და დაიტყრებენ მას ოუდეას ქალაქთა ქალწულუბი. მამიდამ ხელნი ზედაც აღაპყრო და საუბარი ისე განაგრძო:

- მაგრამ იგი შოლოდ ხორციით მოიკვლება, სული კი ზედაც ახალღებდა და თავის შედრობას ამ დედამინიდან, სადაც მზე იბადება, იმ დედამინისაკენ წარუძღვება, სადაც მზე ზეარავად იწირება ყოველი მიწაუბრისა. და იქნება სახელი მისი პირველი კაცთა შორის.

\*\*\*

მამიდაჩემი, ამ ყველაფერს რომ მეუბნებოდა, უკვე მოხუცი ქადაგი იყო. მე კი იშინად ახლადმეცურებულ გორკ ვიყავი, მინდორი უხენილი და აგური, შერობის კედელში თავის ადგილას დაუმარტებლი.

ყველაფერი, რაც მაშინ მამიდამ წარმოასახის სარკვეში დაინახა, დღეს მანამდე დიდებულ იქცა; იქნა მახარეველი აღსდგა მკვდართა შორის და უწინამძღვრთა ქალებსა და კაცებს დასავლის ხალხთაგან.

ქალაქი, რომელმაც იგი მართლმსაჯულეობას გადასცა, თვითონ განადგურების გადადგცა, სასამართლო დარბაზი კი რომელშიაც გასამართლეს და სასიკვედილო მსჯელობა დაადგეს, დღეს ბუთა და ყორანთა საბურველად ქცევია. მის ნანგრევებში ჭოჭობი კვიან და ღამე თავისი შეხენილი გულთი დასტორის ამ ვრანს ნანგრევებს.

მე ახლა მოხუცი ვარ, წლების ტვირთით წელში გადერეკილი. არც ოჯახი მყავს და აღარც ნათესაობა შემოიჭრა.

მას შემდეგ იგი ორჯერ თუ მიინახეს. მეორედ პირველი შეხედრინდა რადინებუ; დღის შემდეგ ვინაც მისი ხმა კი მხოლოდ ერთხელ გავიგონე, ეს იყო მაშინ, როცა ხმა გორაკზე თავის მოწავეებს ებასებოდა.

ახლა მე მარტოხელა მოხუცი ქალი ვარ. ის კი კვლავაც მნახულობს, ჩემს იგზმებზე თვითონ ფრთოსანი ანგელოსის ლანდის სახით მოხვადება; მისი დანახვისას შიშის წყვილად მიყვანტება ხოლმე და მამადლებს იგი შორსულ ხილვათა სამეფოში.

კვლავაც უწინდებურად უხენილი მინდორი ვარ, გამანინებულნი ნაყური, ხეზე შერჩენილი. რაც გამაჩნია, მზის სითბოა და ამ კაცისგან დარჩენილი მოგონებები.

\*\*\*

მე მესმის, რომ ჩემს ხალხში აღარაფერ დაიბადებდა, ვინც ხელმოკრედ აღდგება იმისათვის, რომ იყოს ხელმწიფე, წინ



წინარმეტყველი თუ ქადაგი... მორჩა. ზუსტად ისე, როგორც მამად იწინასწარმეტყველებს.

მეინარის დინებას გაუცხვებთ და ვიქნებით უსახელონი; მაგრამ მათ, ვინც მისი წყლები გადაკვეთს შუადინებაში, მუდამ გაიხსენებენ იმისათვის, რომ მდინარე გადაუკვეთათ შუადინებაში.

### მანასი, იერუსალიმელი ვეძიოლი იმოს სპურის ხაილის შისახმა

დახა, მისთვის არაერთხელ მომისმენია. სიტყვა მუდამ ბაგეზე ჰქონდა და ენამოსწრებელი იყო. მე მას როგორც კაცს, ისე უფრო ვაფასებდი, ვიდრე როგორც წინამძღოლს. მისი ქადაგება ჩემს გემოვნებაზე მაღლა იდგა და მისი სიტყვები ფიქრს მითრგუნავდა, რამეთუ:

არ მიყვარს, როცა ჭკუას მასწავლიან. მე მისი საუბრის საგნით კი არა, მისი ხმითა და ლაპარაკის ყადით ვიყავი მოხიბული. მომწესება, თუმცა ვერ დამარწმუნა, რადგან გაურკვეველად საუბრობდა და იმის მიუხედავად, რომ ყურადღებით ვუსმენდი, მისი ბაასი, სიმორჩინა თუ ბუნდოვანების გამოსობით, გონებადღე ვერა მწვებობდა.

მე მის შაგავსს სხვა ადამიანთაც ვიცნობდი. და მათაც, მისი არ იყოს, თავიანთ საქმეებში თანამიმდევრობლას და მცდელობებში სათანადო სიმტკიცე არ გაიანთდა. ისინი ჩემს სმენასა და ფიქრებს მჭევრმეტყველებით აღცეცებდნენ; მაგრამ კაცის გულის წრფელ სიღრმეებამდე ვერასდროს ჩააღწევდნენ.

სამწუხაროა, რომ მტრები ეწინააღმდეგებოდნენ და დაქვებდნენ სურდათ, მისი სიტყვებისათვის წერტილი დაესვათ. თუმცა, უფრობდათ, ეს არ ეწნათ, რამეთუ ვინდაც მათი შუღლი კიდვე უფრო ზრდის მის წონას და მის სიბიბლეს სიმტკიცედ აქცევს.

განა საკვირველი არაა, რომ თუკი შეებმები ადამიანს, იმ სიმახვილთა და ძალგულოვნებით აჯილდოებ, ამ ქიშპამდე რომ არ ჰქონია.

ხოლო როცა მიზნისაკენ მიმავლ გზაზე ფეხს უბოროცავ, ანთი, პირიქითი, ფრთებს ასხამ და აღაფროვანებ.

არ ვიცი, ვინ იყვნენ მისი მტრები, მაგრამ დამარწმუნებულ ვარ, როცა მათ შეემინათ ვარშემოყრფითათვის უწყინარი კაცისა, აი, სწორედ მაშინ აღავსეს იგი ძალით და საშპმად აქციეს.

### იავაზ კასპარიელი, იოსოთი თაგბაგაზერაპული კაცი

მეზიზუბა კაცი, რომელიც დღევნს გვიცხვებ და რომლის აზრდილიც თან გვიხვებ ლმეებში. თქვენ კი მინც ყურების მიღებით მისი სიტყვებითა და გონებას კიდვე მის ნამოღვარით.

მე გულის მერევა მის სიტყვებზეც და ყველაფერზე, რაც კი მას უწლია. თვით მისი სახელი და მისი შობილოური ქალაქის სახელიც კი მაღიზიანებს და აღარ მინდა, მის შესახებ რამე მოვისმინო.

არ მემისს, ეს კაცი წინასწარმეტყველად რად აქციეთ, როცა იგი ერთი უბადრუკი არდილია და მჭეტი არაფერი. ქვიშის ბორცვი ციხესიმაგრედ რატომ გეცენებათ? ნაღიძირაში ჩაგროვულ წვიმის წვეთებს ტბად რად მიიწინებთ?

მე არ მემინდა სვიბების მღვიმეთა ექოუბის და არც ჩრდილითა, შვის ჩასვლასთან ერთად რომ იგრცობიან, მაგრამ ყურს არ ვუგდებ თავშესაქცვე ნატყუარ ამბებს, თქვენს თავებში რომ ბორილობენ და არად ვაგდებ თქვენს თვალეში არცლილ იდუმალებას.

რა სიტყვა თქვა იესომ ისეთი, ჰაილის რომ არ უთქვამს; რა სიბრძნე გადმოშალა ისეთი, გამაღილეს რომ არ გაუმტლავებია;

სად ნახავთ იმის ენის ბორძიქს ფილონის ხმაში; რა ისეთი დაბრები აჯილრიალა, მის დაბადებამდე ხანგრძლივ ვამთა ვითარებაში, არავის რომ არ აუტყულებია.

ვუსმენ მე ექობებს, მღუმბრე ხვეების მღვიმეთაგან რომ იმებათს; შევეყურებ შვის ჩასვლასთან ერთად ვაგრცობილ სიბნელეს, მაგრამ არ ვესმენ, როგორ ათრიოლებს ამ კაცის გული სხვათა გულისთქმას და არც იმ თვითმარტყვათი ვიწრდილები, თავისათეს რომ დიდ წინასწარმეტყველად იხსენიებს.

რა სიტყვადა დარჩა იმის შემდეგ, რაც ესაიამ ილაპარაკა; ვინ გაბედავს აგილობის ადგილის შემდეგ; და განა სიბრძნე ხელახლად დაიბადება მას შემდეგ, რაც სოლომონი წინაპართი შეერთო.

მამ, ჩემს მოციქულებზე რალა უნდა ვთქვათ, ენები რომ იორღულ მახვილებს, ხოლო ბაგეები მღუარ ცეცხლს უფავდათ.

ნეთუ ვინმე ერთი ჩალის ლერი მინც დაუტოვა ამ გალილებზე მონამეტყვევებ მოსიარულეს;

ანდა, ერთი ჩამოვარდნილი ნაცოურ მინც თუ დაუნარჩუნეს ჩრდილების შარბეთაგან მითრებამ ამ ბოგანოს და აღარაფერი დაიწინა მას, თვინერი იმისა, რომ ჭამის კვერი, ჩვენმა წინაპრებმა შორეულ წარსულში რომ გამოაცხვეს და სება ლვინო, ამ წინაპართა სუფთა, წმინდა ფეხებით, მათივე უფაბი, დაუსაბამო ყურმინად შორეულ ხანამდე რომ დაიწურა.

კურთხეულია ხელი მეთუნისა და არა - მისი მუჭტრიცა.

მე სასუკო დაზგასთან მსხდომ ადამიანებს უფრო პატერსა ვცემ, ვიდრე იმ ტლანდ, ვაუფროსიბლებულ ადამიანთ, მათი მოქოცილი ტრანსაქცილი რომ იმსებინან.

ვინ იყო და რა იყო მინც ეს იესო ნაზარეტელი! კაცი, რომელმაც საკუთარ ჭკუაზე ცხოვრებაც კი ვერ მოახერხა. ამიტოვად, დავინცებამ წარეცხა და სწორედ ეს გახლათ მისი აღსასრული.

სწოთვი, წურც მისი სიტყვები და წურც აღსასხე საქმეებში თუფს ზედ დამიხმებთ. ჩემი გული აღსავსე ძველ მოციქულთა საუბრით და ჩემთვის ესეც საცხებით ვგმარა.

### უკვე ხანშიშესული იონაძი ძრისტეს მიერ სახპარაღი იოსოს-პირველისტიქვის შისახმა

თქვენ გსურთ, რომ იესოს შესახებ მოგიხიბროს. მაგრამ, აბა, ფუტურთი ლერწამში შევეუფალი ვენიბანი ჰანგებით ვით უნდა მოვიხიბლოთ.

იესო თავის მამაუფალს ჭყრედად დღის ყოველ სანახში: იგი ხედავდა მას ნისლეებში, ქვეყნის ზემოთ მოცურავე ღრუბელთა ჩრდილებში; მის სახეს არჩედა პაჭტა წყნარი რუების ზედაიბრე და მის მქრქალ ნაკვალევს პოულობდა უდაბნოს ქვიშაში. რამდენჯერ დაუხუჭავს თვალი, რომ უფლის წმინდა თვალეში ჩაეტედა!

ღამე ლეთის ხმით ებასესუდა. და მარტობისი ფამს ყურს უფდებდა თავისი უფლის ანგელოზებს, მას რომ მოუხმობდნენ.

ხოლო როცა დასამიხლად მინცებოდა, ყურმში სიხმრად- წვიურთი ჩურჩილი ეგვა.

ხშირად ბედნიერი იყო ჩვენი მეგობრობით და თავის ძმებად გვხმობდა. ხედავ, ვის, ვინც იყო პირველი სიტყვა გვეცხად მძებს მამში, როცა ჩვენ იმ ხმის ნაღვლებში ვიყავით შმოლოდ, გუმწმდლამდე რომ არავის ამოიყო.

ახლა იმასაც ვითიხავ, მას პირველისტიქვას რისთვის ვეცხაზოდი. მისმინე, გიპასუხებს:

დასაბამისა, ღმერთი სივრცეში იძრა და ამ უსწორი ძვირიდან იქნა დადამინა და წელიწადის დრონი.

მერვე მეორედ იძრა ღმერთი და გამონათდა მისგან სიციოლებე.

სიციოცხლის წყურვილმა კი სიღრმეთა და სიმაღლეთა ძიება დარწყო, რათა საკუთარი არისის სულ უფრო მეტი ნაწილი მოეტლეთინან.

ამ დროს ამეტყველდა უფალი და იყო მისი პირველი სიტყვა „აკვი“ და იყო კაცი სული ლეთის სულისაგან. და რის თქვა უფალმა ის, რაც თქვა, მისი პირველი სიტყვა სწორედ „იესო“ იყო.



და იყო სიტყვა მისი სრული. ხოლო როცა იქნა ნაზარეველი ამქვეყნად მოვიდა, ჩვენზე გარდმოვიდა ეს პირველი სიტყვა და ხმამ ღვთისამ სრული და სისხლი შემოსა. და იყო მესია იქნა ნაზარეველი პირველი სიტყვა, ღვთის მიერ ადამიანთათვის გვახდებულ; მსგავსად ვაშლის ხისა, ბაღიანარი რომ სხვა ხეებზე ერთი აღერ კვირტებს გამოისხამს. ხოლო ის დიდ საუკუნეა უფლის საფენში.

ჩვენ, ყველანი მალღისა და დიდებულის ძინი და ასულნი ვართ. მაგრამ იგი, წმიდა ზეთით ცხებულნი, მისი პირმშო იყო, რომელმაც მიიღო იმ იქნა ნაზარეველის სახე, ჩვენს შორის რომ დადის და თვალთათვის ხილულია. ამ ყველგანის იმობოტ გუებუნით, რომ მას არამხოლოდ თქვენი განებთ, არამედ სულთა დებონავით.

გონება ნონის და ზომავს; სულს გარდა კი ვერაფერი აღწვს სიცოცხლის გულისგულამდე და ვერ ხედება მის საიდუმლოს; და უკვდავია მარცვალი სიცოცხლისა. ქარები იქროლებენ და ჩადგებიან, ზღვები ადლებდებიან და დამწვინდებიან, სიცოცხლის გული კი მყარია, ნერვული და ვარსკვლავი, რომელც ანათებს მასში, არ მიცურება უყუნითი უყუნისამდე.

**ბნუს კრემპელის საშუაარი  
პრტი ბერძენ კატონს  
სამიტური ღმერთის შესახებ**

ოუდველები, მათი მეზობელი ფინიციელებისა და არაბების არ იყოს, თავიანთი ღმერთებს ქარის ფრთებზე ერთი ნამით ჩამოსვენების ნებასაც არ აძლევენ. ისინი ბერძენი ფორმებზე საკუთარ სალოცავებზე და გამუდმებით თვალყური უჭირავთ ერთმანეთის ლოცვასა, ღვთისმსახურებასა თუ სამხედრო-შესანირზე.

თუ ჩვენ, რომელნი, ჩვენს ღვთაებებზე მარმარლოს ტაძრებს უმჯობეს, ეს ხალხი თავიანთი ღმერთების წინაშე ფიქრსა და ერთმანეთში ამის თაობაზე კამათს ამჯობინებს. ექსტაზის საუთებში ჩვენ იუბტიტონს, იონინას, მარსისა თუ ვენერას სამხსენებლობით გარშემო ვროცავთ. ხოლო ისინი, მაშინაც კი, როცა დატყვევებით დასმებით რტნი, ჯგალოებით იმობინიან და გულებს ნიშნად თავზე ნაცარს იყრიან. იმ დღესაც კი ტირიან, როცა სიცოცხლე ებოძათ და ამ ქვეყნად დაიბადნენ.

ამიტომაც, იქნა, რომელმაც ღმერთი სიამოვნებისა და სისარულის სათავედ გამოცხადა, აწამეს მათ და სასიკვდილოდ გაიშტეს.

რამეთუ ეს ხალხი ბედნიერი ვერ იქნება სივანი უფლით უფლად და მხოლოდ თავის გაებათა ღვთაებებს თუ აღიარებს.

ამაზე უფრო საოცარი კი ის გახლავთ, რომ თვით იქნის მეგობრებმა და მხარებლებმაც - მათ, რომელთაც შეიმეცნეს იქნის ხალხისა და გაიგონეს მისი სიცოცხლე, შექმნეს ხატი მისი კაენისა და ამ ხატს დაემოხნენ.

ისინი ამ თავიანთი ღვთისმსახურებით საკუთარ ღმერთებამდე კი არ მალდებიან, პირიქით - ღმერთები ჩამოპყავთ თავიანთი ღონემდე.

ამის მოუხედავად, მე მჯერა, რომ ამ ფილოსოფოსს, რომელც, სხვათა შორის, სოკრატესაგან დიდად არ განსხვავდება, მეუფება ექნება თავის ხალხზედაც და სხვა ერებზეც. ჩვენ სომ ყველანი მწუხარებათა ძინი და მცირე ეჭვებში ჩაძირული საბრალი მოვდგა ვართ.

და როცა კაცმა მოგვიწოდა; მოდი, ღმერთებით გავიხაროთ, ჩვენ მის სიტყვებს ვურჩივ არ ვათხოვეთ.

ამის შემდეგ კი საკვირველია, რომ ღვთისმსახურებად იქცა ამ კაცის ტკივილები.

ხალხი სიცოცხლეს მისცემს ახალ ადონისს - ტყეში დაჯალულ ღვთაების ღვთაებებს, რათა მერე მისი სიკვდილი იდღესანაულოს და რა საწუხარაოა, რომ მათ არასოდეს სმინიათ იქნის სიცილი.

მაგრამ მოდი ვაღიაროთ, როგორც რომაელმა ბერძენის წინაშე; განა ჩვენ თვითონ გესმენია რომზე სოკრატეს სცილი ათვისს ქუბებში?

განა რომელიმე ჩვენგანს შეუძლია დივიანოსის სახელით სასესე თასი, მაშინაც კი, როს დიონისეს თეატრში ვამოყვებით?

და განა ჩვენი მამები არ ამჯობინებენ, ქუჩის კუთხეებში დიდგუნენ და ერთმანეთს თავიანთი საწუხარზე ებასონ, იმის ნაცვლად, რომ ჩვენი დიდი წინაპრების სვედიანი აღასრულის მოგონებით საკუთარ თავს უმწვენიერეს ნამები უსამუქროს.

**ბერილიუმე იფსასელი  
მონათა და განდევნილთა შესახებ**

იქნის მტერი ამტკიცებელი, რომ იგი მონებს და განდევნილებს ამბოხისაზე მოუწოდებდა და ცდილობდა, ისინი თავიანთი ბატონების წინააღმდეგ აეშედებინათ.

ასევე ამბობენ - იმის გამო, რომ იქნა დაბალი წარმომავლობის იყო, საშველად თავისიანებს უშობდა, თუმცა ამასთანავე საკუთარი წარმოშობის საგულდაგულოდ დამალვას ცდილობდა.

მაგრამ მოდი, იქნის მიმდევრებსა და მათ წინამძღოლს უფრო ღრმად ჩაუვკვირდეთ.

თავდაპირველად მან თავის მიმდევრად ჩრდილოეთის მხარეთა რამდენიმე მცხოვრები აირჩია. ისინი თავისუფალი ადამიანები იყვნენ, ჯანმრავლები და მტკიცე სულისანი; ამ ორმოცი წლის მანძილზე მუდამ შეუდრეკელი, ხშირად სიკვდილის პირისპირ მდგარიან, მაგრამ ნებისყოფისა და სიფათის არად მიჩნევის გამო, გამსაცდელი ვაჟკაცურად გადაუღახავნენ.

ნუთუ აზრად მოგება, რომ ასეთ ადამიანებს დაზარულობა და მონობა დააბრალა.

ან, ნუთუ მართლა გგონია, რომ სომებს და ლიბანელმა მეფისნაულებმა დაივიწყეს თავიანთი დიდებულება, როცა იქნა ევბის წინააღმდეგეცხლად აღიარეს?

ღებე მართლა ფიქრობ, რომ ანტიოქელი, ბიზანტიელი ათენელი, თუ რომაელი დიდებული მამანი და დედანი მდებოროთა მეთაურის ძაბილით მოიხიბნენ.

არა, ნაზარეველი არ ყოველა ყმბთან ერთად მათი ბატონების წინააღმდეგ და არც ევბისნაულებს შეუძლებლია მოჭამბაგირებლად ბრძოლაში იგი ადამიანს ადამიანის წინააღმდეგ არასოდეს შეწყენია. ის იყო კაცი კაცთა ზემოთ და მის ძარღვებში მოძრავი ჩქერალები ტკივილითა და იმედაროულად ძლიერებით გაკვირებულ ცახტას აზარდებენდნენ. ხოლო თუ ღირსება სხვათა შეწყენასა და დახმარებაში იფარება, მაშინ იგი უღირსულებს იყო კაცთა შორის.

თუ თავისუფლება ფიქრობ, სიტყვასა და საქმეში მტადუნება, მაშინ, ის გახლდათ უაზრტისი ადამიანი.

და თუ დიდგვაროვნება იმ სიამაყენია საძიებელი, რომელიც ნაზი და წამიერი სიყვარულის გარდა თავს არაფერს უბრის, მაშინ იქნა ყველაზე დიდგვაროვანი ყოფილა ხალხთა შორის.

და თუ დავაგვიწყება, რომ მარტოოდენ ძლიერი და სხარტი იწონა დაფნის გვირგვინით. იქნის გვირგვინი დაადგეს იმათ, რომელთაც უყვარდათ იგი და ასევე გვირგვინით შეამკეს მტრებმა, თუმცა, ეს ამბავი თვითონ არც კი გაუტაკეს.

იგი მოაქცამამდე ყოველდღე იკობა არტემიდას ქურუმთა ხელებით მათი ტაძრების იღუპალ კუთხეებში.

**მათი  
იქნო სააჭრობილის კედელთან**

ერთ საღამოს იქნის დავითის გოდოლის საჭრობილესთან ჩაიარა. ჩვენ უკან მივდევდით და დავინახეთ, რომ იგი უფროად შვედა, ლოყით ცინის კედელს გატახუნა და ლაპარაკი წამოიჭო:

- ჩემი უსუსვარი ფაბის ძმანი და მეგობარნი, დასაბამიდან მე თქვენს გულგონთან ერთად მიტყრის გული გიოსებს იქით. როგორ მწყურია, ჩემი თავისუფლების ჩრდილქვემ თავისუფალნი იყით და ჩემთან და ჩემს მეგობრებთან ერთად დადიოდით.

თქვენ პატრონები კი ხართ, მაგრამ მარტონი სულაც არა



ხარი რამდენი პატიმარია, ქვეყანზე რომ დაბრუნდება; მათ ფრონტს მაკრატელი არასდროს შეხებია, მაგრამ მაინც ფარ-შეანგებს განანა, ბუმბულებს რომ აფართოქნებენ, ფრენა კი არ დაშობს.

ჩემი მონავალი დღის მგობრებო, მალე მოგინახულებთ თქვენ თქვენს დილეგებში და მასწარს შევუდგამ სიმძიმეებს თქვენსას. უცოდველნი და ცოდავნი ცალ-ცალკე როდი დგანან. ისინი მავის ორი ძვალივით არიან, ერთმანეთს რომ არასდროს მოსწავლიან.

მისო ამ დღისა, რომელიც დღეა ჩემი, თქვენ იმის გა-მომიგებურეს, რომ მათ ფიქრთა მდინარების საპირისპი-როდ შეიკრავდით.

ისინი ამბობენ, რომ თითქოს, თქვენსავით, მეც ამ დინე-ვის სანინალმდევოდ მივყურადე და ეგებ მალე მეც ტყუილთან აღმოვწნდე, კანონის გამტყუნებო კანონის გამტყუნთა შირის!

მისო ამ დღისა, ვერ რომ არ დამდგარა, მალე დაიქ-ცევა ეს კვლევი. ამ ქვებისგან კი სხვა შენობები ავიტა იმისი ხელით, ვისაც ურიდ სინათლე აქვს, საჭირსად - ქარი, და აბა, იდგებიან აზატნი და დატყუებით ჩემი ახალი დღის თავისუფლებით.

ასე ლაპარაკობდა იესო. შემდეგ, ნინ და ნინ ნაივია, ხე-ლი კი საპირისპიროს კედელზე ედო, ვიდრე დაფითვის გო-დოლს გასცდებოდა.

### ანდრო მიხატვა შხასხვ

სიკვდილის სიმწარე იესოს გარეშე სიცოცხლის სიმწარეზე ილიდა. დამუწუნდენ დღეები და მიყუდა მათი საძრა-ნობა, როდესაც ბედისწერამ იესო დაადგა და აღარაფერი დარჩენილა იმ ხმის მტტი, ჩემი შესხივება თან რომ დაა-ტარებს, რომელიც იფორებს მის სიტყვებს, ხოლო მისი ხმის გამჭორება არ შეუძლია.

ერთხელ ვუსმინე - ამბობდა:  
- ნებაზე მოშვით თქვენი ვნება, მინდვრებისაკენ რომ გვეწვიათ. დასხვით შრომანთა ჩრდილმა და უსმინეთ მათ, მზის სინათლით რომ დუფუნებენ; ნაჭერთაგან საბოსი არ იესოვდენ, ხეთა თუ ქვათაგან თავშესაფარს არ იმხებენ და ამის მიუხედავად, ხალხისი იღიწნებენ.

იგი, ვინაც ღამის განმავლობაში მუშაკობს, უხვად აძ-ლევს მათ რაც სჭირდებათ და იმისი წყალობის ნამი ეფერ-ქვებათ ცვილითა ფურცლებზე.  
და განა თქვენაც იმისი საწმყსო არ ხართ, ვინც არასო-დეს იღლებდა და არ ისვენებს.

ასევე მოვისმინე, ერთხელ საუბრობდა:  
- მამათქვენს დათვილილ მკავს ჩიტები ცაში და აღ-რიცხული მკავს ისინი, როგორც ბუნენი თქვენი თბისანი.  
არცერთი ფრთხილი არ დაეცემა მოისრის ფრთხით და თქვენი თბის ერთი ლერცე კი არ აწებთა წაქართი და არ ჩაგარდება დრო-გამის უფერულში მისი ნება-სურვილის გა-რეშეზე.

ერთხელ კი თქვა:  
- მე ყოის ვუდებდი თქვენი გულის ფრთხილს, როცა ამბობდით: ჩვენ აბრამის შოამიგავალინ ვართ და ჩვენი უფალი ჩვენდამი უფრო გულმონწყალი იქნება, ვიდრე იმათ მიმართ, ვისაც იგი დასაბამდნენ ვერ აცნობიაო.

ხოლო მე გეტყვით თქვენ:  
"უფოდე საპარილიანთა ვენახთა პატრონი, რომელიც როგორც რთვლისათვის ერთ მუშაკს, მეორეს კი დიასი-სას მუშობმოს, და უკანასკნელსაც პირველის მკავს ვიამა-ნიან მისცემს. განა იგი თავისი ნებით და თავისივე ქსი-დან არ იხდის საფასეს?!"

ასევე მამამეცე ყოველ დაკაუნებაზე ისევე გააღებს თავის ალაყვას, როგორც თქვენს კაცუნზე რადგან მის ყოის სწყურია ახალი მოჭივი და ისევე სწადია მისი მოსმენა, რო-გორც იმ საგალობლებისა, რომლებიც დიდი ხანია სმინა-ენენ. დიას, იგი ახალ მანეს სისარულით ეგებება, რადგან ეს პანგი მისი გულის უახლესი სიმია, ვერ შეურთხველო.

ერთხელ კაცე მესმა:

- დაიხსომეთ: ქურდი - გაჭირვებული ადამიანი, მატყუ არა კი მშობრა გაცია. მპარავი თავისი ცოველის კაცანთაში ისევე ემბება, როგორც ღამით თქვენი მცველის დაგებულ მახეში. მინდა გებარებოდეთ ცველა ამთავანი.

როცა ისინი ხალხის ხულოზობთან მოგადგებიან, კარი გაუღეთ და თქვენს ტანლებს მოუსტყინეთ. ხოლო თუ არ მიიღებთ მათ, თქვენც წილი გვდებათ იმაში, რასაც ჩაი-დუნენ.

ერთხელ, სხვებთან ერთად, იერუსალიმის ბაზარში უკან მივეცხვდი. მაშინ ძემეცხვომლის იგავი გვიანდა და არა-კი იმ ვაჭრისა, რომელმაც მთელი თავისი საწარმო-საბადებე-ლი გაყიდა ერთადერთი მარგალიტის შესაქმნად.

ამ ლაპარაკში რომ იყო, ფარისებრანმა ხალხის შუა-გულში ერთი დედაკაცი შემოაღვდა; ამტკიცებდნენ, მესავიო. მიმართეს იესოს და უთხრეს:

- ამ ქალმა საქონიწინი აღთქმა დაარღვია და ცოდავზე ნაუსწრესო.

იესო მიუბრუნდა დედაკაცს, ხელი შუბლზე დაადო და თვალბუმი ჩახედა. ცოცხა ხნის შემდეგ მათ მიუჭრაილად, ვინც ქალი მოიყვანა დიდ ხანს უშეზრდა მათ თვალბუმი, მე-რე მინისაკენ დაიხარა და თითო მასზე წერა დაიწყო. კა-ცილი კაცადევი ჩამოიწერა მათი სახელები, თითოეულის სახე-ლის გვერდით კი ის ცოდავები ჩამოიწერა, რაც მას ჩაიდინა. იესომ რომ წერა დაიწყო, ისინი ნელ-ნელა გაილაღნენ, თავდაფასხმულნი და ვიდრე წერას დაასრულებდა, მის წინ-ნაშე ჩვენი და იმ ქალის გარდა აღარავინ დარჩენილა. მე-რე იესომ მიუბრუნდა ჩახედა ქალს თვალბუმი და უთხრა:

- შენ სიყვარულით აღსავსე ხარ მამონ, როცა იმათ, რო-მელთაც აქ მოგიყვანეს, სიყვარული გემოთიც კი არასდროს გაუსინჯავო. მათ შენ აქ მოგიყვანეს, რათა ჩემი ნანადირე-ობა დადედ ქველმოყვით. ან წარდე მშვიდობით; აქ ახლა აღარავინაა შენი ბრალმდებელი. ხოლო თუ რომსე მოგინ-დებდა ისეთივე ბრძენი იყო, როგორც მოყვარული, გამოეშე-რე ჩემკენ, ძე კაცისა შენ არასოდეს განგკითხავსო.

მაშინ გაოცებამ დაძრია ხელი. უფოლ ამას იმბობ ეუბ-ნებოდა, რომ არც თვითონ ყოილა შურალი და უცოდვე-ლი. იმ დღის შემდეგ ბევრი ვიციქვნი და მიხვდნე.

მხოლოდ წინდა გული თუ იტანს იმ სწყურვილს, რაც სხვას დამწყებელი წყლისაკენ ეწევა. და მარტოოდენ მყა-რად დგომომა და მტკიცე მუხლების პატრონს შეუძლია მო-ბოროძიქვა და ბარბაციტ მორაულს ხელი მოგველოს. ხოლო მე ისევე და ისევე ვიტყვი: სიკვდილის სიმწარე უფრო მსუ-ბუქია იესოს გარეშე სიცოცხლის სიმწარეზე.

### პილმარი პაკი ძინების მხასხვ

იგი მდიდრებს მუდამ ავად იხსენებდა. ერთ დღეს კვითხე: ბატონო ჩემო, რა უნდა გქნა, რომ სულიერი სიმშ-ვიდე ვპოუ-შოქი? მიზრძანა, მთელი ჩემი ქონება უპო-ვართათვის დამეჩორებინა და ვკვლამ ჩავედგობოდა.

თვითონ არაფერი ეხდა და ამბობდაც არ უწყობდა ქო-ნება უზრუნველი ცხოვრების, პირველთა თავისუფლების, გარე თუ შინა პატივისცემის რა სანინდარია.

სახლში სა ორმოცე მახათოც უფო ვარემო მყავდა. ზოგი ჩემს ბალ-ვენებში შრომობდა. ზოგიც ჩემი ხომალდებით ცუ-რადდა მოგიველი წლავთა კუნწლებამდე.

ნარმოგვედოდა, რა დაემართებოდათ ჩემს შინაყმებს, მსახურებსა და მათ ცოლ-შვილს, იესოს სიტყვა რომ დამე-ჯერებინა და მთელი ქონება უპოვართათვის დამეჩორებინა. მაშინ ჩემი მსახურები ხომ ქალაქის კარიბჭესთან თუ ტაძ-რის ტახლებზე საშათხოვრად ჩამოსტყებოდნენ.

რამა, ამ პატივისმაც კაცს ქონების არსი ვერ გაეაზრებინა. თვითონ და მისი მეგობრები ხალხის გულმონწყალებით არ-სებობდნენ და ფიქრობდა, ცველის მათნაროდ უნდა ცხოვ-რება.

აბა, შენცე შეუსაბამოდა და გამოცნანა: განა მტკიცეობლებმა უსათოდ უნდა დაურიგონ ქო-ნება გაჭირვებულით და განა მოგარებომა უფქველად უნ-და შესვან მდიდრის თისიდან თუ ჭამინ მისი პური,



ვიდრე მათ ამ შეძლებულს სარწოსთან მიიპატიებენ.  
 განა აუღლებელია, ციხე-კოშკის პატრონმა, თავის სამ-  
 ფლობლოში ხერიანად რომ არ განმტკიცებულა, მასთან  
 სტუმრად ჩამოხმდართ უმასპინძლო?

ქიანჭველა, ზამთრისათვის სარწოს რომ იმარაგებს, უფ-  
 რიო გონიერია, ვიდრე ჭრიჭინა, რომელიც ერთ დღეს მღერ-  
 ირს, მეორე დღეს კი შიმშილით იტანჯება.

წინა შაბათს მისმა ერთმა მოწაფემ ბაზრის მოედანზე  
 თქვა:

- ზევის ზღურბლთან, სადაც იესო ქალამწებს ნაიძრობს,  
 ვერ ნახავთ ვაცს, იმის ღირსი იყოს, თავი დახაროსო.
- და აბა, გვეკითხებით:
- რომელ სახლის ზღურბლთან დაუტოვებია ამ ალაღმარ-  
 თალ ბოვანოს თავისი ქალამწები. მას ხომ არც სახლი ება-  
 და, არც ზღურბლი და მტკნალია, სულაც ფეხშიშველი  
 დაუტეტებოდა.

**იონან კუნძულ კატმოსზე  
 მსჯელობები იესოს შესახებ**

კიდევ ერთხელ გაიმართა მის შესახებ:  
 დემონია ენა და მსურველი ბავები კი მონყალობა, მაგ-  
 რამ მტყველების უნარით კი არ დაუფუძლოდებივარ და  
 მიუდნოლი ბაასი არ შემიძლია. ამის მიუხედავად, ნებაზე  
 მოვუშვებ გულში ჩაგუბებულ გრძნობებს, რომ თავისთავად  
 აამორთან ჩემი ბავები.

იესოს ვუყვარდი, თუმცა, თვითონ ეს ამბავი ვერაფერი  
 ამქნსა.

მეც მიყვარდა იგი, რადგან მან ამაღლა ჩემი ციხე-კოშ-  
 კი ჩემი იმ დაბლობებზე, ღირსებით რომ ვერ მივწვდომო-  
 დი და ამ დაბლობებით ისეთ სიღრმეებამდე ჩაეშვა, რომ-  
 ელთავა ჩემი შემეცნება ვერასდროს ჩასწავდომოდა.

სიყვარული წინდა აღადგმოლა.  
 ჭქმარტივი შეყვარებულები ვერასოდეს იბოვნიან სიტყ-  
 ვებს, რომ თავიანთი ტრფობა გამოითქვან; მათთვის კი, ეო-  
 საც არ უყვარს და არც არასოდეს მყვარებიანთ, სიყვარუ-  
 ლი ოდენ მწარე გასართობია.

მე მიმიხმო იესომ თავისთან და ჩემთან ერთად იხმო ჩე-  
 მი ძმაც მაშინ, როცა მიდრობ ვერძომობდით. იმ ხანად  
 ჯერ კიდევ ისეთი უსასიკო გახლდით, რომ ყოფი მარ-  
 ტროდენ განთიადის ამო ჩურჩული თუ მომწვედნოდა. მისი  
 ხმა და ჟღერი ამ ხმისა კი იყო ჩემი შრომის დასასრული  
 და დასაბამი ჩემი ვნებისა.

იმ დროს აღარაფერი დამჩრქნოდა იმის მეტი, რომ მე-  
 ხტალია მზის სინათლეში და ტყვედგქმნილიყავი წამიერის  
 მშვენიერებით.

შეგიძლია წარმოიდგინო დიდებულება, რომელიც მეტის-  
 მეტად თბილია იმისათვის, რომ იყოს დიდებული და სლა-  
 მანზე, რომელიც მეტად ვაჟუშავა საიმისოდ, რომ მშვენებდ  
 ალექან.

ანდა წარმოგიდგენია, რომ შეიძლება შენს ზმანებებ-  
 ში გაგვეონა ხმა, რომელიც საკუთარ წკრიალს დაირცხენ-  
 და.

მან დაძობდა და მეც უკან მივეცი.

იმ საღამოს მოსასამაის ახლებად მაიმისულ სახლში მიგ-  
 ბრუნდი და დედას ვუთხარა:

- იესო ნაზარეველს უნდა, რომ შეუვადგა.
- მიმიგო:
- მიჰყვი, შეილო, ისე როგორც შენი ძმა გაჰყვიო.
- და მეც გაჰყვიე.
- მისი სურნელი მისკენ მწუნოდა, მაგრამ შოლოდ იმისათ-  
 ვის, შუბა რომ მოეცა.

სიყვარული კეთილი მასპინძელია თავისი სტუმრისა;  
 თუმცა, იმისათვის, ვინც მის სახლში არ დაუბატონიანთ, შო-  
 ლოდ დაღინვისა და მირთვის უღასი აქვს.

\*\*\*

თქვენ გეუბრო, იესოს სასწაულები განგამოხეობი მაშინ,  
 როცა ჩვენ ყველანი სასწაულები ვართ იმ წამისა, რომელ-  
 შაიც ცხოვრება გვიხდება. ჩვენი ბატონი და მოძღვარი კი  
 ამ წამის შუაგული გახლავთ.

მას არც სწავდა, ვინმეს გაეყო მისი სასწაულები? გაე-  
 გონე ერთხელ, როგორ უთხრა საყვარის ადგილ, მინ დაბრუნ-  
 დი და მღვედლობავართ ნუ გტყვი, მე რომ განგკურნეო.

ამის მიუხედავად, იესო საყვარს დიდ მნიშვნელობას არ  
 ანიჭებდა, და მუდამ ძლიერისა და ჯანსაღისაკენ ისწრაფო-  
 და. მისი გონება სხვა გონებათ დიდებდა და ექიბებოდა  
 ხოლო მისი სული სხვა სულთ სტუმრობდა.

და როს ამას იქმდა, სული მისი იმ გონებებს და სუ-  
 ლებს ასხვადებდა.

ეს სასწაულად მოჩანდა, მაგრამ ჩვენი ბატონისა და  
 მოძღვრისათვის ისეთივე მარტვი იყო, როგორც პაერი  
 სუნიცა ყოველდღე.

ახლა კი ნება მომეცით, სხვა რამეც გაიამბოთ.

ერთ დღეს მე და ის მარტონი ვიყავით, ველად მივბა-  
 ვებდით და გვემოდა. სიარულისას ველოვრი ეზოს ხეს გა-  
 დავანდით, რომელსაც შოლოდ ორი ვაშლი ებას, შტო-  
 თავან მომზირაო.

იესომ ხელი ხის ტანს შემოჰხვია და შეარხია. ორივე  
 ვაშლი ჩამოვარდა. ბილო ისინი. ერთი მე მომცა, მეორე კი  
 თვითონ დაიჭირა. ათუხალისად მშობიდა და ვაშლი სასწარ-  
 ფოდ შემომეჭამა. მერეღა შეტეხე მას. მეორე ვაშლი ისევ  
 ხელში ეჭირა. მომცა და მითარა, ესეც შეტეხე. გამოვართ-  
 ვი და იმ შიმშილს ბოძა, სირცხვილს რომ არა სცნობს,  
 საჩქაროდ შეტეხავ.

როცა გზა განვავრძიეთ, სიარულისას, სახეში ჩაქებდნ  
 მაგრამ აბა, საიდან შემიძლია, გადმოგცე რაც ვიხილე.

ღამეს მავადა, საწითლებს რომ ანთებს თავის სიყვრეუ-  
 ში;

ოცენებას, რომლის სიმაღლესაც ოცენები ჩვენი ვერ შეს-  
 ნდენებას;

შუადღეს, როცა ყველა მწყემსი ხარობს და კმაყოფილია  
 თავის დანაყრულ ღვრათა ყურებით;

საღამოს, სიმშვიდესა და შინდამარუნებას;

უშვითველ ძილსა და საამარ სიზმარს;

ეს ყოველივე მის სახეში წარმოქმნასა.

ორივე ვაშლი მე მომცა, თუმცა ვიცოდი, რომ მაშინ მა-  
 საც მრგვათი შიოდა.

ახლა კი იმასაც ვხვდები - ვაშლები რომ მომცა, კმაყო-  
 ფილი დარჩა, რადგან სხვა ნაყოფი იგება მაშინ სულ სხვა  
 ხისაგან.

მსურს უფრო მეტი გაიამბოთ მასზე, მაგრამ არ შემიძ-  
 ლია:

როს სიყვარული ბრწყინავს, სიტყვა ინავლება.

და როცა მესხიერება მოგონებებით იტვირთება, მდუმარ-  
 რებათა სიღრმეებში იძირება.

**პეტრი  
 მიჯობლის შესახებ**

ერთხელ, კაპერნაუმში ჩემმა ბატონმა და მოძღვარმა  
 გვითხრა:

- შენი მეზობელი მეორე სულია შენი, კედლის იქით  
 მცხოვრება და როცა სულები ერთმანთს შეიცნობენ, ეს გა-  
 მიჯნავი კედლები ერთიანად დაიწვევიან და ჩიიფუშებიან.  
 და რა იცი, ეგებ შენი მეზობელი შენივე უკეთესი სუ-  
 ლიყაა, სხვა სხულში ჩასახლებული.

მასე ვიყვარდეს იგი, ვითარცა თავი თვისი.

იგი ხატია მალვისა და ძლივემოსილია, რომელიც გო-  
 ნებით მიუწვედმოილია.

შენი მეზობელი მინდობია, რომელშიაც მწვანე საშოსში  
 გამოწყობილი შენი იმედების გაზაფხულები დაბიჯებენ და  
 სადაც შენი სურვილების ზამთარს ძიხვს, რომელსაც თოვ-  
 ლით დაფარული მითაბი შეწვევლები ექიზმრება.

შენი მეზობელი სარკვეა და მასში საკუთარ სახეს ხედავ,  
 მსვენებას რომ გაუბრწყინებია, სიხარულს, თვითონ რომ არ  
 მსვენებს გიგარქმინა და მწუხარებას, შენ რომ არასოდეს და-  
 გუგულებია.

მინდა, ისევე გიყვარდეს შენი მეზობელი, როგორც მე  
 შენ მიყვარხარ.

ამ დროს ვკითხვ:





- როგორ უნდა მიყვარდეს მეზობელი, თუ თვითონ არ ვუყვარავ, ქაბარება ჩემი ქონება და ცდილობს, ხელიდან გამოშორდეს, რაც კი მაბაძია?  
მიმოვი:

- როცა შენ ხნავ მინდობს, შენი მსახური კი ნახნავს მოყვება და თესავს, განა ყოფნდენ იმისათვის, რომ უკან მიხედო და დაუფროხო ბუღარი, რამდენიმე წარგვალს რომ ვჭავს შენი ნათესავი, რათა ამათ შიშში ჩაიკვინოს. თუ ამს იქმ, მაშინ ღირსი არა ხარ უხვი მოხალისა.

ესემ ეს რომ მიხარა, სარცხელმა მძლია და დავდეუმი-დი თუმცა, არ შეგვერთაღვარ, რადგანაც იგი მილიძოდა.

### ინერსალიმელი მხნაღ: მიშხროპალი აზრი

იგი არ მყვარებია, მაგრამ არც მუყვარებოდა.  
ყურს ვუდგენდი არა იმიტომ, რომ მისი სიტყვები გამე-  
ზრებდა, არამედ, მსურდა, მისი ხმის წერილი გამეგონა,  
რომელც ფრთას მასხამდა და უწყველად მამსულებდა.  
ყველაფერი, რასაც ამბობდა, მეტისმეტად ბუნდოვანი  
გახლდა, მაგრამ მისი ხმის მუსიკა ყურში მიწკრიალებდა  
და სძენს მიაშეება.

სინამდვილეში, მისი სწავლების არსი ჩემთვის სხვებს  
რომ არ განემარტათ, ალბათ, ასეც ვერასოდეს გაიგებდენ -  
ოღვევლითა მომხრე იყო თუ მოწინააღმდეგე.

### სუსნან ნახარეველი - მარიამის მეზობელი ინსუს პაპშოპოსს და ყრმოსს შმსახე

მარიამს, იესოს დედას, ჯერ კიდევ მანამდე ვიცნობდი,  
ვიდრე დურგალ იოსებს ცოლად გააკვებოდა და მეც სხვა  
კაცზე გაეთხოვებოდი.

იმ ხანად მარიამს ხილვები ეზმანებოდა, სმები ესმოდა  
და ზეკიურ მაცნება შესახებ საუბრობდა, რომლებიც ძილ-  
ში ეცხადებოდნენ.

ნახარეთის მცხოვრებნი ზრუნავდნენ მასზე და მის მის-  
ლა-მისგანა თვალს წაშითაც არ აცილებდნენ. ხოლო მის  
მალაი შუბლი უბრწყინავდა და სხვებში მოწინების ჩამ-  
ხურავდა, მოხდენილი, ზვიადი ნაბიჯებით დადიოდა.

თუმცა, ზოგიერთები ამბობდნენ, შლეგიაო, რადგან იგი  
შვილად საკუთარ გულისთქმას სდევდა.

ახალგაზრდა იყო, მე კი ყოველთვის მოხუცად მივიჩნე-  
ვდი, რადგან ვიკრძობ უკვე მოსალოდნედა, გაზაფხულზე კი  
მოწინეული ნაყოფი დაესხა.

ჩვენ შორის დაიბადა და ქალბაში შევიდა, მაგრამ მა-  
რინც წრდილოეთის ქვეყნებიდან ჩამოსული უცხო სტუმარი  
გვეგონებოდა. თვალებში მუდმივად იმ ადამიანის კაცობა  
დგება, ვინც ვერ კიდევ ჩვენი სახლების ხილვას ვერ შეეცე-  
ნა და იყო დიდებული, როგორც ძველი მარიამ წინასწარ-  
მეტყველი - მძებთან ერთად, მდინარე ნილოსიდან ნაპირზე  
ამოსული.

მერე მარიამი ცოლად გააკვია იოსებ დურგალს.

\*\*\*

იესოზე რომ დაორსულდა, მიელ დღეს გორაკებს შო-  
რის დადიოდა და შინ შვილად საღამოს აჟმს თუ ბრუნ-  
დებოდა მისი თვალები მშვენიერებას და ტანჯვას ასხი-  
ვებდნენ.

ხოლო როცა იესო დაიბადა, გაევიც, მარიამს დედამისი-  
სათვის უიქვამს: მე ვარ ხე, ჯერ რომ არ გაუშსლავთ. შენ  
კი, აპა, იხილე ნაყოფი.

მისი ეს სიტყვები ბუბიქალ მართას სმენია.

იგი შობიბარიობიდან სამი დღის შემდეგ მოწინახულედ  
და მის თვალებში გაოცება დავინახე. მკურნი აუღ-წამოუდიოდა  
და ჩვილისათვის მკვლავები ისე მოუხვია, როგორც სა-  
დაფს მარცხლობისთვის.

ჩვენ ყველას გვიყვარდა მარიამის ძე და ვზრუნავდით  
მასზე რადგანაც იგი სიცოცხლისა და სხარულის ნიშნითი  
აღვნილიყო.

გაიბრინა წლებმა და ეს ბავშვი ლომილიანი, მოუსვენ-  
არი ქაბუკი დადგა. არცერთმა ჩვენგანმა არ ვიცოდით რო-  
დის რას იზამდა, რადგან მუდამ გვეჩვენებოდა, რომ იგი

ჩვენს ტომს არ ეკუთვნოდა და არც შვილად დედისაგან გა-  
მოშვებული იყო გამბედაობა თუ სიმამაცე, რასაც მასში ვე-  
დავდით. თუმცა მომეტებულად კუშკად და დაუდგარი იყო,  
მისი დაზრუნება მაინც ვერავის გაუებდა.

ბავშვებს იგი მუდამ ეთანაშუბოდა, თუმცა ისინი მასთან  
თანაშუბე უარს ამბობდნენ.

ერთ დღეს, თორმეტი წლისამ, ერთ ბრმა კაცს ჩასქიდა  
ხელი და ნაკვალავის ერთი ნაპირიდან სამშვიდობოს, თემ-  
შარანზე გადაიყვანა. მადლიერებით სავსე უსინათლომ  
პკითხას: პატარა ბიჭო, შენ ვინ ხარო?

იესომ მიუგო: მე პატარა ბიჭი კი არა, იესო ვარო.  
ბრამაც პკითხა: მამაშენი ვინ არისო?

მიუგო: ღმერთი ყოვლადმადიდებელიო.  
ბრმას გაეცინა და უთხრა: ენამასწრებელი ყოფილხარ,  
პატარა ბიჭო. დედაშენი ვინ არისო?

მიუგო: მე შენი პატარა ბიჭი არა ვარ; დედაჩემი კი დე-  
დამინააო.

ბრმამ უთხრა: მაშ, ესე იგი, მე ნაკავალზე უფლისა და  
დედამინის ძემ გადმომიყვანაო.

მიუგო იესომ: ასე გატარებ, სადაც კი წახვალ და თვალს  
არასოდეს მოეცილებ შენს ნაბიჯებსო.

\*\*\*

იგი ჩვენი ბაღის რწყელი ფრთის ხესკებით იზრდებოდა.  
ხოლო როცა ცხრამეტი წინკი შეუსრულდა, მშვენიერი  
იყო ხარბადელი. თვალებში გოლულის სინმინდე ედგა,  
რომელიც დღითა სინათლის ჩქარადა ასხივებდა. ბავშვებზე  
კი უღადინოს ჯგონის წყურველი უფაცხებდა "წყარიითა მი-  
მართ წყალათა".

ველ-მინდვრებში მარტომდმარტო დააბიჯებდა, თუმცა  
მუდამ თან სდევდა ჩვენი და ნახარეველი ქალწულების მწე-  
რა, მის წინაშე თავებს რომ მორცხვად ვბრდიდით.

სიყვარული ხომ მუდამ დარცხვენლია მშვენიების წინა-  
შე, იმის მიუხედავად, რომ მშვენიერებას განურყვლად თან  
ახლავს სიყვარული.

მერე წლებმა გასაქანი მისცეს, ტაძარსა და გალილეს  
წალკობებში ეყვადება. მარიამი ხშირად უკან გააყვებოდა  
ხოლმე, რომ ესმინა მისი საუბარი და თავისი გულის ძახი-  
ლისთავისაც დაედა ყური.

მაგრამ როცა იესომ და მისმა მიმდევრებმა იერუსალი-  
მისაკენ გასწიეს, მარიამი მათ აღარ გაჰყოლია.

ჩვენ - წრდილოეთის ბინადარნი - ხომ ხშირად დავინ-  
ვასა და ახუნაღ ადგდებს ვანყვებით იერუსალიმის ქუჩებ-  
ში; ასე გაქნასჯერო, მანამაც კი, როცა საშხვერელი შესაწი-  
რი მიგავსეს შთავარ ტაძარში.

მარიამი კი ისეთი თამომწონე ადამიანი იყო, საშხრე-  
თელია დავცნვას ვერე აიღავ ვერ აიღავდა.

\*\*\*

იესომ, აღმოსავლეთითა თუ დასავლეთით, სხვა ბევრი  
ქალბატე მოინახულა და თუმცა არ ვიცოდით ის ქალბატე,  
სადაც შეკუნდა, ჩვენი გულები განუზრულად თან დაჰყე-  
ვებდნენ.

მარიამი კი, ამასობაში, კარის ზღურწლიდან ივდა და  
ელბრდა. ყოველ საღამოს გზას გასცქეროდა და იესოს შინ  
დაბრუნებას უსდევდა. ხოლო როცა იესო დაბრუნდებოდა,  
მარიამი გვეტყობდა ხოლმე:

- იგი ძალიდ დეიადია იმისათვის, რომ ჩემი ძე იყოს და  
მომეტებულად მჭერმეტყველია საიმისოდ, რომ შვილად  
ჩემს მღუმარე გულს ეკუთვნოდეს. და აღარ ვიცი, შვილად  
სამწემოდ როგორ დავიჭიჭო.

გვეჩვენებოდა, მარიამი ვერ ბუდავდა იმის აღიარებას,  
რომ მთა მინდვრისაკენ იბადება, მთავრებილი კი ერთადერ-  
თი გზაა მწვერვალთან მიმავალი.

იგი ხედვად კაცს, მაგრამ იმის გამო, რომ ეს კაცი თა-  
ვისი შვილი იყო, მისი გაცნობა ვერ გაუებდა.

ერთ დღეს, როდესაც იესო ტბასთან წავიდა, რომ მება-  
დურებთან მისულიყო, მარიამმა მითხრა:

- განა ადამიანი სხვა რამ არის, მინიდან ამოზრდილი  
მშვეთვარე არსების მებე, რომლის გზნებაც დღენი-  
დავ ვარსკვლავის მიუტყვის.

ჩემი ძე კი სწორედ გზნება და ჩვენში ჩაყოფებუ-





ლი მონატრებდა ვარსკვლავებისა.

თუმცა, რა წამომდგა, ჩემი ძე-მეუღე. ღმერთმა შემიწიდას, მაგრამ გულის სიღრმეში როგორ მენადა, მართლაც დედა-მისი ვყოფილიყავი.

\*\*\*

ძნელია, იცისა და დედამისზე საუბარს შეეცეოთ. თუმცა, თუნდ ყველა დამიშრეს, ჩემი სიტყვებით მინც ისე მოვალენდ თქვენამდე, როგორც საპყარი - ყავარჯენს მიწოდებოლი, რამეთუ ვერ არს, ვთქვა, რაც ვნახე და მოვისმინე.

წლის სიყრდელა და გორაკებზე ყავარჯენი წითლად ღლოდნენ. დეუძახა იესომ თავის მამარებლებს და უთხრა: - ნამომცვეთი იერუსალიმი; და იყვეთი ბონშე, მასექის დღესასწაულზე როგორ მივა მსხვერპლად ბაჭკანიო.

ინავე დღეს მარიამი კარს მომადგა და მითხრა: იესო წინადა ქალაქში წასასვლელად გამოვიდა. ნამო, სხვა ქალებთან ერთად გაეცევიო.

ეს გრძელი გზა მარიამისა და მისი ძის კვალდაკვლ გავიარეთ, ვიდრე იერუსალიმი არ მივაღიქეთ. იქ კი, ვარბი-ჭუსთან, დედათა და მამათა ამბოხი დადგინდა, რომლებიც გულმხურავლად გვეკებებოდნენ, რადგან მისი ჩამოსვლის ამბავს მის მოყვარულთა ყურამდე უკვე მივღნია.

მაგრამ იესომ და მისმა მიმდევრებმა ინავე ღამით დატოვეს ქალაქი და შევიტყვეთ - ბეთანიში გაემშრნენო. მარიამი კი ჩვენთან ერთად დარჩა ფულდუკში და მის დაბრუნებას დაელოდა.

შემდეგი ხუთშაბათის საღამოს, იგი იერუსალიმის გაღლავას იქით შეუტყვირათ და დიღვეში ჩაუსვამათ.

როცა გვიხორეს - იესო დაატყუალესო, მარიამს ხმა არ ამოუღია, მაგრამ მის თვალებში გამოჩნდა, რომ აღსრულდა ის მწუხარება თუ სიხარული, რაც აღთქმული ჰქონდა, რომლის თაობაზეც საიდუმლოდ შეეცაქა ვერ კიდევ მაშინ, როცა იგი ნაზარეთში მატარებლად იჯდა.

არ უფირია, მხოლოდ ჩვენს შორის აქეთ-იქით მიმოაწყნდა, როგორც დედის ჩრდილი, რომელსაც არა სურს შეიღის ჩრდილს დაეცეს.

ჩვენ სონანზე ჩამოვსხედით. ის კი ფეხზე იდგა და ოთახში ბოლთასაც სვამდა. დრო და დრო იმ სარკმელთან შედგებოდა ხოლმე, აცბისავლების რომ გადასრუებდა და თმას ორივე ხელის თითებით უკან ივირცხნებდა. ირთურავა, ის კი კვლავ იდგა ჩვენ შორის, როგორც ბრძოლის ველს შემორჩენილი ერთადერთი ცოცხალი მეომარი. ვტყროვით. ვიცოვდი, მის შვილს ხვალნიღელი რასაც უქადავ. მას კი არ უფირია, რადგან უწყოდა, მის ძეს ხელა რა ელოდა.

ძვლები ბრძნჯოსანგან ჩამოსხმულს, მესყები კი დაფნის ხსნავან გამოთლილს მიუგადავ; ხოლო თვალები ზეცას უგავდა სვრცითა და უშემპრობით.

შესწრებთბარ მგალობლად ჩიტს იმ დროს, როცა მისი ბუდე ქარში იფრფვლება?! ან განა გინახავთ ქალი, რომლის მწუხარებაც ცრემლებზე დიდია?

ანდა, ნაჭრილობევი გული, რომ ამალელებულიყო საკუთარ ტყვიელზე?..

არა, თქვენ არ გინახავთ ასეთი ქალი, რადგან მარიამის პირისპირ არ მდგარხართ და თვალთაგან ფარულ დიდი დედის მკერდს გულში არ ჩაუტყობართ.

იმ მღუმარე ნამს, როს ნაბდით დაჭყდილი სიმუშის ფლოცებები უძილო ადამიანთა გულებზე ათქარუნდნენ, ჩვენთან ითან - ზებედეს უმრწემესი ვაჟი მოვარდა და დიაცხა:

- დედაო მარიამ, იესო უკვე აქეთ მოემართება. ნამო-დით. უკან გაეცევიო!

მარიამი ოიანეს მხარზე ხელით დაეყრდნო და ასე წავივინენ. ჩვენ კი მათ მიეცევით უკან. დავითის გოდლის რომ მიგაღწნიეთ, თვალი კვიდეთ იესოს, რომელიც თავის ჯვარს ეხიდებოდა, მის გარშემო კი აუარება ხალხი შეკრებილიყო.

იქვე იყო ორი სხვა კაცი, ვერვები რომ მიჰქონდა. მარიამი ჩვენთან ერთად მიჰყვებოდა თავის ძეს - თავანული, მტკიცე ნაბიჯებით. მათ შემდგომ კი ეზრელები და რომაელები მოემართებოდნენ. დაბა, მთელი ქვეყანა შეკრე-

ბილიყო, რომ საკუთარი თავის გამო ერთ აზატ კაცზე ვის შური.

გორაკს რომ მიგაღწნიეთ, იგი ზემოთ ასწიეს ჯვარს მიმსვალული.

მარიამს შეეხვედ მისი სახე შეიღდაკარგული დედის სახე არც ყოფილა. იგი მოიცავდა ნაყოფიერი მიწის გამომეტყველებას, რომელიც მარადიულად მობს თაობებს და მარადიულად თვითონვე თავისივე წილ იმარხავს საკუთარ შეიღებს.

მერე მის თვალებში მისი ძის ბავშვობის ხსენაც დაღლანდ. მარიამმა ხმამალა თქვა:

- ო, ჩემო შვილო, რომელიც ძე არა ხარ ჩემი; კაცო, ჩემს შიშს რომ მოგანდეს ერთხელ, მე ვამაჟო შენი ძლიერებით და მეკრავ, სისხლის ყოველი წვეთი, მაგვებიდან რომ ჩამოგდებოდა, დასაბამი იქნება ყოველი ერისა.

ვითარცა მოკვდა გული ჩემი ერთხელ, მზის ჩასვლისას, შენც ასევე კვდები ახლა ქარიშხალში; მე კი არ ვინწუბო... იმ წუთის სურვილი მომქალა, სახე მანდილით შემეხურა და ჩრდილოეთით გაეცქეროდავ; მაგრამ უტყრად გაევიგნე. მარიამი ამბობდა:

- ჩემო ძეო, რომელიც არ ხარ ჩემი შვილი, რა უთხარ კაცს შენ მარჯვნივ, ცოცხალ-მკვდარი რომ გაბაბენიერე, სახეზე დაფვენილი სიკვდილი ჩრდილი სიმაღლედ უქციე და მზერას ვერ გამოკრეს.

შენ ახლა ილიმი და როს გაბილივ, მიგვდი - გაიმარჯვექ შენდა იესომ დედამისა და უთხრა:

- მარიამ, ამა შემდეგ, ოიანეს დედა იყავი. ასევე უთხრა ოიანეს:

- იყავი მოყვარული ძე ამ სათნო ქალისა. ნადი მის სახლში და გადაამბივე ხოლმე იმ ზღურბლს, სადაც ერთ დროს მე მებღო სადგური. ქმენ ეს მაღლი ჩემი სხონისათვის.

მარიამმა მარჯვნივ მისკენ განაღებდა და ამ დროს ხეს მგადა, ერთადერთი ტოტანისა. ისევ დიაცხა:

- ძეო ჩემო, ჩემი შვილი რომ არა ყოფილხარ, თუ ელგთისგანაა, ღმერთმავე მოგვამდლოს მისი მოთმინისა და განბჭობის ნიჭიც. ხოლო თუ კაცის ნამოქმედარია, უფლამა მიუტყვეს ლევისამდე.

თუ ეს უფთისგანაა, მაშინ ღიბანის თოელი გეცნეს სუფდარად, ხოლო თუ მხოლოდ მღვდელმთავარია და ლეგიონერთა საქმეა, მაქვს ეს სამოსი, შენი სიშიშულის დასაფარავა.

ძეო ჩემო, ჩემი შვილი რომ არა ყოფილხარ, რასაც უფალი ამუტეს ამ ქვეყნად, არასოდეს დაიქვევა ლევისამდე ხოლო რის, რასაც კაცი აცატყვერებს, კვლავაც ამწუნებული რჩება, ოღონდ ხალხის თვალზე უფო მაღალი მზერისათვის.

ამ დროს ზეცა გრგვინითა და ქუხილით მიწას ჩამოანდა და მარიამიც გულმკვდარა და ნაირადი დაემხო იესოს.

სული რომ მოითქვა, ამოიკვნესა:

- ამა, აღსრულდა ბრძოლა მორან და ქმწმარიტი ვარსკვლავი გამომჩენდა. ხომალდი ნაესაყუდელს მიადგა და იგი, ვინაც ერთ დროს მკურდს მყადა ჩაკრული, ახლა უკვე სიერცეში ციმციმებსო.

მიუვსლოვითი და გვირობო:

- სიკვდილის ფამსაც კი იღიმიო. მან გაიმარჯვა. მბუდენიერეს, რომ ვარ დიდ და გამარჯვებულისა.

ცოცხალ-მკვდარი მარიამი ოიანეს, ქირსტეს უმრწემეს და უსავარლეს მონაწეს დაეყრდნო და იერუსალიმში გამომბრუნდით. იგი იყო ქალი, რომელსაც ოცნება აუხდა. ქალაქის კარიბჭეს რომ მიგაჭანეთ, სახეში შეეხვედ და გაღვინებდა დამრია ხელი, რადგან იმ დიდად მოკიდებულო, ხალხს შორის იესოს თავი ყველაზე მაღლა იდგა, მაგრამ არც მარიამის თავი ყოფილა ამაზე დაბლა.

ეს ყველაფერი გაზაზფულზე მოხდა. ახლა კი შემოდგომა და მარიამი კვრას დაუბრუნდა. იგი მარტოა.

\*\*\*

ორი კვირის წინათ მკერდში, თითქოს, ძვის ნატყის მედლო: ჩემმა შეიღლმაც მიმატოვა; ტვიროსში გაემგზავრა, რომ



ხომალდზე ზღვიოსანად მონყობილიყო; დამიბარა, აღარასლო-  
დეს დავებრუნდებო.

იმ საღამოს მარიამთან გადავედი.  
სახლში რომ შევედი, იგი ჯარას უფდა, მაგრამ კი არ  
ართავდა, ნაზარეთის ზეცას ასცქეროდა.  
მივესალმე, გამარჯობა, მარიამ-მეთუქი.

სელი გამოიწინოდა და მითხრა:  
მოიღი, გვერდით ჩამომოგეც, მზეს ვუყურებო, სისხლს  
რომ აიხვებს გორაკთა ზეობით.

გვერდით მივუყვები და თანკვლიდან დასაველეთს გავაც-  
ქვრდით. ცოტა ხანში მარიამმა მითხრა:

- არ ვიცო, ვინ აცვამს ჯვარს მზეს ამ საღამოსო.  
მე ვუთხარი:

შენთან თანაღმობის საძებრად მოვედი, ჩემი ბოქი ზღვა-  
ში გავიდა და მე ახლა მარტო ვარ სახლში, გზის გადაღ-  
მა-მეთუქი.

მომიგო: -ძალიან მინდა, თანაგვივარწო, მაგრამ ეს აბა,  
როგორ შევიძლოო.

ვითხოვე: -შენს ძეზე თუ ისაუბრებ, გულს მოვიოხებ-მეთ-  
უქი.

მარიამმა გამიღიმა, სელი მხარზე მომხვია და მითხრა:  
გასაუბრებ მის შესახებ, რადგან ის, რაცა შენ გულს  
ანუგეშებს, ჩემი სულის უდიდესი საოხიც იქნებაო.

მერე კი იესოს შესახებ ლაპარაკს მომყვდა და დასაწყ-  
ისიდან ყველაფერი წვრილად მიამბო.

მე მიმეჩვენა, რომ მთელი საუბრის განმავლობაში თავ-  
ისი და ჩემი ძეები ერთმანეთისგან არ განურჩევია. მითხ-  
რა:

- ჩემი ძე, შენი შვილისა არ იყოს, ზღვიოსანია და რად  
არ მიანდებო შენს შვილს ტალღათა შულის ისევ, როგორც  
მე ჩემი ძე დავანებებ.

ქალი მარად წიალად და აკვნად ღარჩება და იგი საბა-  
რე ვერასდროს იქნება.

ჩვენ ვისოცებოდით, რათა სიცოცხლეს სიცოცხლე მივცეთ,  
ისევე როგორც ჩვენი თითები ნათისისგან ქოცვენ იმ სა-  
მოს, რომელსაც არასოდეს ჩავიკვამბო.

ჩვენ ბადეს ვისვრით, რათა ის თვები დაეჭიჭროთ, რო-  
მელსაც პირს არასდროს დავაკარებო.

ამტრომაც, ვწალობთ და ვწუხვართ, მაგრამ სწორედ  
ამაზია მთელი ჩვენი ღებნა და სიამეც.

ასე შესაუბრა მარიამი.  
დავტოვე იგი. შინ დავებრუნდი და იმის მიუხედავად,  
რომ დღის შუქი უკვე მინავლულიყო, სართავს მივუყვები,  
რათა მომეცოვა პერანგი, რომელსაც ტანთი არასდროს ჩა-  
ვიცვამდებო.

### იოსებ იოსტოსად ხმობილი: იესო - გვხარობი

ამბობდნენ: იგი ერთი უბირი გაუთლელაია, უწმინდური  
ფესვის არანაშადა ნაყოფი, კაცი პირქუში და უსიაცო.

იმასაც ამბობდნენ: თმას მარტოოდენ ქერი თუ უფარცხ-  
ნიდა, მის სხეულსა და ტანსაცმელს შორის კი მხოლოდ  
წვიმა თუ ატანდაო.

შეღვად ხმობდნენ და მის ნალაპარაკებს სატანისეულ  
ბოზდად მიიჩნევდნენ.

მაგრამ იგი მოძულეული კაცი იყო, რომელმაც წინა-  
აღმდეგობის ნიშნად, ხმა აღიამღლა და ეს ამბოხი მუდამ  
დარჩება მარადისობასთან გადაჯაჭვული.

მან იგალობა საგალობელი და მისი სიმღერის ჩახშობა  
ვერანაო მოახერხა.

პირიქით, ეს სიმღერები ფრნა ფრნით თაობებს გადა-  
ფესვის და კაბადონებიდან კაბადონებზე ამაღლდება იმ ბა-  
გეთა სასოვრად, რომლითაც წარმოითქვენ და იმ ყურთა  
ხვამილად, რომლებიც ეკაცენ.

ის უცხო იყო, დიას, უცხო-გამეღელი, რომელიც წმინ-  
დანთა საუფლოსაკენ მიემარტოვებდა: ყარბობი, კარს რომ  
მოგვიკავებდა და სტუმარი, შორი მხრიდან მოსული.

და როს ჩვენში ვერ მოიძია კეთილი მასპინძელი, კვლავ  
კაც თავის სამყოფელს დაუბრუნდა.

### წილიკა:

### “როსა ის მოკვდა, მოკვდა მთელი პასუხობა”

როცა მომივედა და, ვინც მივყარა, მოკვდა მთელი კა-  
ცობრიობა. წაიბო, ღვთის ქმნილ -ერთიანად- მდუმარე-  
ბამ დარიათ სელი და ნაცრისფერი გადაეფინათ.

მერე აღმოსავლეთი წველიადმა დაფრა. იქიდან ქარიშ-  
ხალი ამოვირდა და ძირღვესიანად თხრიდა ღვდამინას:

ცის თვალთ გაიხსნა და თქემად მოწვდა წვიმა, რათა  
მისი თელ-ღვებთან გარდმომავალი სისხლი წაერეცა.

მეც მოვეცი. თუმცა, ვიდრე გონს დავკარგავდი, მისი  
სიტყვები შემეჩვენა:

- „უფალო, მიუტკვე, რამეთუ არა იციან, რასა იქმან“...  
მისი ხმა ჩემს ფსკერისაკენ დაძირულ სხეულს უხმობ-  
და. ხოლო როცა ნაპირზე გამოვირჩიე და თვალთ გავახი-  
ნე, თითირი, ღრუბლებში მონანავე სხეული დევინახე, მი-  
სი სიტყვები კი, რომლებიც მომესმა, ჩემს ტანში განსხე-  
ულდნენ და დავებრუნდი სხვა ადამიანად. და აღარ მიწუ-  
ხია.

ვინ წუხს ზღვის გამო, სახეს ბლონდებით რომ იბუ-  
რავს?!

ანდა, მოისათვის, მზის სხივებით რომ გაბადრულა?!

განა მომხდარა რისმე, მახვილით მონყვლილ კაცის  
გულში ასეთი სიტყვები შობილიყვნენ?!

და კაცთაგან რომელი მსაფელო ყოვიდა იმაზე უც-  
ოდველი, ვისაც სჯიდა?!

განა სიყვარული სიძულვილს მასზე უფრო ძლიერად  
და თვდაჯერებით დალაპარაკებია?!

განა სწინლა ხმა მსაფესი ამ საყვირისა, ცანი და დე-  
დამინა რომ ერთთავად შეარყია?!

ნუთუ გართობია, უწინ რომელიმე მოკვდილ აღსარე-  
ბა ეთქვას თავისი მკვლელებისთვის?!

ანდა მეტყორს თავისი კვალი თხუნელათათვის დაეტო-  
ვებინოს?!

ზამთარი-ზაფხული გაიკრიცება და წლითი ფერს და-  
კარგავს; ეს სიტყვები კი არასოდეს გაიკრიცება:

„უფალო, შეუნდე, რამეთუ არა იციან, რასა იქმან“...  
მე და შენ კი ჟამით ჟამზე, ხელახალი დაბადებისას,  
გაგვახსენებდა ეს ნათქვამი.

ახლა კი შინ წავალ და მათხოვარივით წარედგები მის  
კარად...

### გარბარე იამონელი: გულფიცის იესოს შესახებ

იესო უთმინდა ბრიყვთა და სულდელი, თითქოს ზამთა-  
რია ამ გაზაფხულს გრუტად შეუდისო.

იყო აბტანი, როგორც მთა-ქარიშხალში.  
და თავის მოაპყრეთა უკემე შეკითვებს მუდამ ღმო-  
ბიერად პასუხობდა. კაპითისას თუ ცხარე მსაფელობისას,  
დმული ირჩევდა. რადგან იგი ძლიერი იყო. ძალგულფი-  
ნება კი მუდამ ატანია.

მაგრამ იესო ზოგჯერ ფიცებდებო.

იგი არ ინდობდა თვალთმაცებს,  
ვერ უგუებოდა მზაკვართა და სიოტქვებით მოთამაშე-  
ებს; კი ენადა გალაზნადარაგებული დარჩენილიყო.

გულფიცები იყო იმათ მიმართ, რომელთაც სინათლე  
მხოლოდ იმითომ არ სწამო, რომ თითონ წყვილიდომ  
ცხოვრობენ და ცხარობდა მაღალი, ვინც სასწაულებს ცა-  
ში დადებენ და არა საკუთარ გულში.

ფიცები იყო მათ მიმართ, რომლებიც წინაინ დღეს და  
ზომავენ ღამეს თავიანთ ხვამილს კი რიყარას თუ მიმ-  
წუნურს არასდროს გაანდობენ.

დაიბ, იესო მომთმენი გახლდათ.  
თუმცა, იგი კაცთა შორის ყველაზე უფრო გულფიცებიც  
იყო.

გვაიძულედა, გვექსოვა სამოსი და ჯვარასა თუ სელის  
საქსოვს თუნდ წლიობით ვსხდომოდით; მაგრამ უკვე  
მოქსოვლისგან ერთი ნაჭრის ჩამოხვევას კი არავის  
ანებებდა.



### პილპატის თანამდებრივობისა - რომელ ქალბატონსა: სიყვარულის და ძალის შესახებ

იერუსალიმის გარეთ, ქალბატონი, სიყვარულთან ერთად  
სიყვარულით, როცა ის დავიწყებ რამდენიმე ქალი და კაცი  
გარეშე უყვდა და ელაპარაკებოდა მათ ენაზე, რომლისა-  
ნაც ორი ღვთის სიტყვა თუ გაჟღერებდა; მაგრამ ნათლის სე-  
ქტის ის ბროლის მითს გასარჩევად ადამიანს ენა არ სჭირ-  
დება. გული ხომ იმასაც გაიარებდა, რასაც ენა ვერ გამოთ-  
ქვამს და რასაც ყურნი ვერასოდეს მოისმენენ.

თავის მიმდევრებს სიყვარულსა და ძლიერებაზე ესაუბ-  
რებოდა. მე გავიგე, რომ სიყვარულზე ლაპარაკობდა, რად-  
ცა ხმა სინათლი უფროა და მიხვდა - ძალის შესახებ  
დაცა ბაასობდა. რადგან მისი ხმის უფროსი ღვთისმეტყვე-  
ლებითაა. ეს ხმა ისეთი მკაცრი იყო, რომ ჩემს ქმარსაც  
არ ძალუძდა, ასეთი დამაჯერებელი ძალისხმევით ესაუბ-  
რა.

გვერდზე ჩავიღვსე თვალი რომ შემხანრო, ცოტა ხანს  
გაუყურა და იმგვარი დიდებულებით მომაცქვრდა, უფროად  
თავი კნინად ვიგრძენი და მეგონა, გვერდით რომელიღაც  
დადებულს ლეივებს ჩავყარე.

იმ დღიდან მისი სახე ჩემს მარტოობაში მუდამ მწახუ-  
ლოვს, მაშინაც კი როცა არავის - არც ქალს და არც კაცს-  
აღარ ვასწავარ.

როს თვალებს ვუჭავ, მისი თვალები სულს მიხრძევენ;  
მისი ხმა კი ლამების მუდგობებს მიფორიაჩებს.

უკუწინადად დამატყვევია ამ კაცის ხიბლმა, მაგრამ ტკი-  
ვილში შევბან ვაგუფ, ცრემლებში თი თავისი უფლება.

ჩემი ძვირფასო მეგობარო, შენ არ განახავს ეს კაცი და  
ვერც ველარსადრის ნახავ, რადგან იგი ჩვენთა შვირძნება-  
თათვის უფრო იქნა. თუმცა, ამ ქვეყნად დღეს ის ყველაზე  
ახლობელი კაცია ჩემთვის.

### სარგანი - მოსუნი პარატი მხმანსი, ულა- ბად სომხილი: იმსო და პანი

სიზმრად ვნახე: იესო და ჩემი ღმერთი - პანი შუაგულ  
ტყეში ერთად დამსდაროყვნენ. თითოეული იცინოდა მეო-  
რის საუბარზე და მათ შორი-ახლო ნაკადული მივსიკებ-  
და. იესო კი უფრო გულთანად იცინოდა. დიდხანს საუბრობ-  
დნენ. პანი დავიანძისა და მისი საიდუმლოებების შესახებ  
ბასობდა, თავისი ჩლიქებიანი დევისი, რქიანი მებუსა თუ  
სიზმრების შესახებ. მერე მცენარეთა ფესვებზე და მათ ფო-  
სოებზე ილაპარაკა, და წვეწვ, რომელიც იციციებს და  
ფხიზღდება, რათა გახაფხულთან ერთად იგალობოს.

იესომ კი ტყეებში მართილაც კვირტებზე ისაუბრა, ყვე-  
ლივეზეზე ნაყოფებსა და მარცვლებზე, რომლებიც დაფა-  
რულნი არიან იმ დრომდე, ვერ რომ არ დამდებარა.

ისაუბრა ჩიტებზე - სირცხველები, და მათ გალობაზე -  
ზენა სამყაროში, ასევე ილაპარაკა თეთრი ირმებზე - უდაბ-  
ნოში, ღმერთი რომ წყდესკვი.

პანი გაბრუნებული იყო ახალი ღმერთის ლაპარაკით და  
ცხვირის ნესტოები მომეტებულნი სიმათი უფროთადა.

იმავე სიზმარში ვინილე მწყემსთა ლეივება და იესო,  
თვითონაც ბილმეწერი რომ იხსდნენ მწანე ჩრდილთა სიწუ-  
მეში.

მერე ადული მწყემსთა ლეივებამ თავისი სტვირის და  
იესოსათვის დაუჭრა.

ხეები აცხატდნენ, გვიმრები აირთოლდნენ და მეც  
ძროხლამ დამრია ხელა.

და თქვა იესომ:  
- ჩემო გულალალო მშაო, შენი სტვირის ხმაში ველ-მინ-  
დებრები და კლდოვანი მალბობები ილადდება.

პანმა სტვირი იესოს გაუწოდა და უთხრა:  
- აიღე, ახლა შენი ვერაო.

იესომ მიუთუ:  
- ამ სტვირის ჩემი ბაველი ვერ მოერევა. მე ჩემი სა-  
ლაპარკო მაცქსო.

ამოილო თავისი სალაპარკო და ჩაბურთა.

მისი ხმის უფროსი მოისმა, როგორ ეცემოდა წიბს  
ფოთლებზე, ბორცვებს შორის ნაკადულებს ჩაეჭვი და  
თოვლის ცვერის ჩქაში მიათა მწვერვალებზე რატი გულის  
ძვრას, ერთ დროს რომ ქართან ერთად გუგუნებდა, კვლე  
იმ ძველებზედა ქარიშხალმა დაუარა. ჩემი მწვერვდილი ღღის  
ტალღები ერთიანად შევიკრენ და როგორც ნაპირს, ისე მო-  
მეტყენენ. ხელახლა მოვიდე მწყემსი სარგანის. იესოს სა-  
ლაპარკო კი იმ აღურიცხველი მწყემსის სასტვირად იქცა  
ცხვირის უთხრავ ფარას რომ უხმობენ.

პანმა უთხრა:  
- შენი ახალგაზრდობა უფრო ენათსაყვება ღმერთს,  
ვიდრე ჩემი ფიბა სიზმარად.

მე უთხრა, დიდი ხნის მანძილზე სიწუხისას მსმენია შე-  
ნი მღერა და ვილაცა ყურში შენს სახელს ჩამძახობა.

საბაურად უფროს სახელი შენი, მკაფიოდ მოისმის ხეის  
ტოტებში მდღაღღე უწყნას და გარკვევით წვრილებს გო-  
რავებს ზემოთ ფლდევითა თქარათქურში. შენი სახელი ჩემ-  
თვის უტყრო არა ყოფილა, თუმცა მამაჩემს იგი ჩემთვის არ  
დაურქმევია. ახლა კი შენმა სალაპარკო გამახსენა ეს სახე-  
ლი. მოდი, ახლა ერთად დადგურათო.

მართლაც, ორივემ დაუჭრა.  
მათი პანგის ხმებზე ცა და მიწა აცხატდა და ყველა  
ცოცხალი არსება ძრწოლამ მოიკვია.

ამ ხმაში გამძვინვარებულ ნადირთა ღრილი და ტყეისა  
შემშლის ხმა გავიგონე, მესმა ადამიანთა დრტვინვა მათი  
მარტოების აჟამს და ჩივილი ხანს, რომლებიც შეუცნობლს  
ელანს. გავიგონე ყმანვილქალების კენჭის, სატროვის სურ-  
ვილით რომ გათანაგულან და ჟინიანი მონადირის გინჯა,  
მსხვერპლს რომ კვლავდაკვლ ვიუტად მიჰყვება.

მერე იმ ორის სიმღერით მშვიდობამ დაივანა და ცა და  
მიწა ერთად ავალბობდა.

აი, ეს ყველაფერი ვნახე სიზმრად და გავიგონე.

### ანანი, გვგდელთაგარეთუსცისი: იმსო - ბრგოს კაცი

ბრგოს კაცი იყო, შარავნის ყანაში, უტიფარი და თ-  
ვისათვის მადიდებელი. არავინ ყურდნობდა მას, გარდა  
მდაბალი თვითმარტოებისა და ამბოხთა, უნდა გაველო გზა  
სახიზლარ ქუჩებიანთა.

მასხრად გვივადება ჩვენს რელიგიურ ნეს-ჩვეულებ-  
ებს აცინებდა და ამტკიცებდა ღირსებებს ჩვენსა. უფრო  
მეტყუ, ამბობდა, რომ დარღვევებს ტაძარს და შებილწავდა  
საღვთო ალატა სინამდევებს. ერთი ბერო კრძალავა არ  
შეიწინა და ამის გამო, უწყველად, დამამტკიცებელი სასუ-  
ფლით უნდა მომკვდარიყო.

იგი გაბლულს შრიდან გახლდათ; არაოდევველ სუფლ-  
განდგომილ ნარმართთა მიწა-წყლიდან, გაუსტეპილ ჩრდ-  
ლოურ სამკვიდროთაგან, საიდანაც ვერ კიდევ გამოდნ  
ადონისი და ამტკიცებდა სიხალანთა უფლის ნინამდევ-  
რათა მას მუცლებში შევილიანი.

მან კი, ვისაც უწინ ლაპარაკებს ენა ეძმობა და ჩვენი  
მოციქულების სიტყვებს ქადაგებდა, ბოლო ხანს ხმა ავიძალა-  
და და მტერ დამხიროთა თუ თავის ბრივე მიმდევართა ენ-  
აზე საუბრობს.

სხვა რა გზა შეიძლება, იმის გარდა, რომ სკვდილით და-  
მესაჯავ? მე ხომ ტაძრის ერთგული მცველი ვახლდით და  
გვეც არ იყო, განა სჯულის კანონის განწერული დავცა არ  
შეიძლება დაკისრებული? ნუთუ შეძელი უზრგო შემქმნია და  
სრული დამწმენებით განმტკიცებდა: შლეგია იგი შლეგია  
შორის. თავი დანებეთ, ვიდრე მოდგაზე ხელს არ აიღებს,  
რადგან შლეგები, ფეთიანები და ეშმაკისუფლი ვერც წინ  
ნაჯვენ და ვერც უკან დაიხვეწ ისრაელის საგაღ-შეშეთი.

განა შეძელი, თუნი მომყვრებოდა, როცა ცრუებდა თუ  
თვითმარტოებად გვიცხადებდა და მგლებს, ასპიტებსა და  
იქედნება ნაშობებს გვიცხადდა. არ ძალმიძდა, როგორც უფ-  
ნურისთვის, ისე მომქმნა. ის ხომ შლეგი არ ყოფილა. თავს  
შესანიშნავად იმორჩილებდა და მულეაგროსაც იოლად  
ითოკავდა. თავისი ბრწყინვალე გონების მერხობის, ხმანე  
შესანიშნავად გვეცნობდა ჩვენ ყველასა და თითოეულს. ამი-





ტომე, მტკიცედ გადაწყვიტავენ ჯვარზე გამეკრა, მისი ჯვარ-  
ცმა კი წყეულის ბედები დაიდასმულათისა შერონებად და  
გაფრთხილებად ქველუციო. ვიცი, ბევრი, თვით იუდეველ-  
თა სინორონიის წევრებც კი, მკიცხავენ ამ საქმისათვის. მაგრამ მე სომ მამონაც მეგერივად და ახლაც მეგერი, რომ  
ჯობს, ერთი კაცი მოკვდეს ტრისათვის, ვიდრე მთელი ერთი  
ერთი კაცის ხელით უფსკრულში ჩაგარდეს.

უნინ იუდეველები გარეშე მტკრითაან ძლეულიყვნენ და  
შენადა, მომავალში, შინაური მტრის მეშვეობითაც არ ენე-  
ნიან დამარცხება.

ხოლო წყეული ჩრდილოეთის მინაწყელის არცერი  
მგერივად არ მივცემ ნებას იმისას, რომ არათუ შეუბოს ჩვენს  
სინორონებს, სულელის კობობანს მისი უწმინდური ჩრდილ-  
იც კი რომ დაეცეს.

### ბარიამის ერთი მეზობელი ძალი: დახტრება

იესოს სიკვდილის შემდეგ, ქოროსეც, მეზობელი ქლე-  
ბი დედამისთან გადავიდა, რომ ჭრიხსულისათვის სამძი-  
მარი გვეთქვა და მიცვალებული დაგვეფრებინა. ერთმა  
ქალმა ეს ხატორალი ამოიკვინა:

საით მიდინარ, გაზაფხული, საით მიდინარ,  
შენი სურნელი რომელ სივრცეში მივირინება  
და რომელ მინდვრად დივიანებს სამარდფამოდ,  
ამის შედგე რომელ ცისებრ აღაფრიბო თვალბობს,  
რომ ისაუბრო იმაზე, რაც გულით გიგრძენია...  
ეს ხეობები გადაჭყნება და გადახმება,  
აღარც მოსავალს არ მოგვეტყევი ჩვენი მინდვრები,  
ყოველგვარ მწანეს მზე დაეჭნობს, დაამოივრებს,  
ჩვენი ბალები ხეები მწარე ვაშლს დაისხამენ  
და ვენახები-შენატრული და უგვიფრო ყოვძენია;  
მოგვეწყურება ღვინო შენი  
და ჩვენი სურთქვა  
შენი სხეულის საუცხოო სურნელს ინატრებს.

\*\*\*

შენ -საით, ჩვენი გაზაფხულის ლორთქო ყვავილო,  
განა შინ აღარ დაბრუნდები;  
ნუთუ შენი იასამანი აღარასოდეს მოგვევს სურნელს,  
განა გაზაზე ყოჩივარდებს აღარ გაგვიფენ,  
რათა გავსანავლო, რომ ჩვენი-ჩვენი მხრე-  
ფსევები ღრმად გვიდავას მინაში,  
სულენი ჩვენი კი გამუდმებით ცად მაღლდებაან.  
საით მიდინარ, ო, იესო, საით მიდინარ,  
პარიამის ძვე,  
მეგობარო ჩემი შეილისა;  
ჩვენი ნადრო გაზაფხულო,  
რომელ მინდვრად მიეშურები,  
განა სახლში აღარასოდეს დაგიბრუნდები?!  
ჩვენი სიზმრების გადახმადი ნაპირები ხომ  
შენი უსაზღვრო სიყვარულის წყლებით დაღვივდენ.

### ბაბე მსუპანა - მფუხლუპა: პასქმისინა ვახშამი

მშვენივრად მახოსის ის დღე, როცა იესო ნაზარეველს  
ბოლოვრე შეეცხება.  
მოვიდა ჩემთან იუდა ხუთშაბათის, შუადღისას და მიხო-  
ვა, იესოსა და მისი მეგობრებისათვის ვახშამი მომეზაფე-  
ბინა. ორი ვერცხველი მომცა და მიიხარა: იგივე ყველაფერი,  
რასაც ვახშამისთვის საჭიროდ ჩათვლიო.  
ის რომ წავიდა, ჩემმა ცოლმა მიითხრა: ნამდვილად დი-  
დი პატივია იესოს სტუმრობა; რადგან ნაზარეველი უკვე  
დაიღი წინასწარმეტყველია და აურაცხელ სასწაულსაც იქმ-  
ნო.

იგი მწუხრისას მოვიდა და თან თავისი მიმდევრები იახ-  
ლა. ზემო დარბაზში მოწყენილი და მღვმარენი სუფრას  
შემოეხდნენ.  
ჩემთან ადრეც მოსულიყვნენ-მარშანნი, მარშანი... მაგრამ  
მაშინ მთარულობდნენ. პური დაბეტეს, ღვინო ჩამოასხეს და

ჩვენი ძველი სიმღერებიც დააგუგუნეს. იესო კი შუალამემდე  
მათთან ბაასს შეეცხვ; მერე მათ მომღვარი ზემო დარბაზში  
მარტო დაბრუნეს, ხოლო თვითონ სხვა ოთახებში დასაძინებ-  
ლად გაემშურნეს, რადგან იესოს ენება, ნაშუადამეს მარტო  
დარჩენილიყო. მეს მთელ ღამეს ვეძიება, რადგან, ლოცვში  
მწოლს, მისი ფეხის ხმა ძილშიაც ჩამესმოდა.

მაგრამ ბოლო ვერზე აღარც იესო იყო ბედნიერი და  
არც მისი მიმდევრები.

ჩემმა ცოლმა გალილეას ტბის თევზი და შეწმენარი ხო-  
ხობი მომუშადა. მეს ერთი ტყვი საუკეთესო ღვინო მივუტყ-  
ნე, მაგრამ სურვილან მაღვევ ავეცალდე, რადგან ვიგრძობნი,  
რომ მარტობაა სწადდათ.

ასე დარჩნენ, ვიდრე არ ჩამოხნულა. მერე კი ყველანი  
ზემო დარბაზიდან ქვემოთ ჩამოვიდნენ. იესო ზემოს ბოლო  
საუცხურზე მჯერი ხნით შეყოვნდა და მე და ჩემს ცოლს შემ-  
მოგვტყდა; ჩვენს გოგონას კი თავზე ხელი გადაუსვა და  
გვითხრა:

- ღამე მშვიდობისა, ჩვენი ისეც ავბრუნდებით ზემოთა  
დარბაზში, მაგრამ ამჯერად ასე აღვინანად აღარ მიგატო-  
ვებთ; მანამდე დავრჩებით, ვიდრე მზე ამოინჯვრება. ცოტა  
ხანში მიგაბრუნდებით და ისეც მოგთხოვთ პურსა და ღვი-  
ნოს. შენ და შენი ცოლი ჩვენი კეთილი მახანძლები იყა-  
ვით. უსალოოდ გაგიხსენებ, როცა ჩვენს სახლში დაბრუნ-  
დებით და ჩვენს სუფრას შემოვესხმებით.

მიუვტე:

- ჩემთვის პატივი გახლდა, მომღვარო, შენი სამსახური;  
შენმა სტუმრობამ ჩემამდე შურით აღავსო მსა მეფუნდუ-  
კეთა გულბობი; ხოლო მე თავმოხმინედი და ამაპარტყულად  
ეულიმოდი მათ ბაზრის მოედანზე, ხან კი წარბას შეუტე-  
რავდი ხოლმე, სახეობილუპული.

მიითხრა:

- ქმეშაობითაც ყველა მეფუნდუკე უნდა იამაყოს თავის  
მეორე სამოსისთვის განსული სამსახურით; რამეთუ იგი, ვინც  
პურსა და ღვინოს გასცემს, ძმა იმისა, ვინც თავის ბეღელ-  
ში კრებს და აგროვებს თავაფათა ხელურსა და ღვილია  
იმისა, ვინც ღვინოს წურავს თავის სანახლეში. თქვენ ყვე-  
ლანი კეთილი ხარის; მაღლს იმითთვისაც კი გასცემთ, კარს  
რომ მოგედომიან და შიმშილისა და წყურვილის მეტი არ-  
აფერი აბადიათ.

მერე იუდა ისპარიოტელს მიუბრუნდა, რომელიც თანა-  
მომძეთა ქიას იხსავდა და უთხრა:

- ორი ვერცხველი კიდევ მომიტო.  
იუდამ ფული გაუწოდა და ჩაილაპარაკა:  
- ეს უჯანსაღელი ორი ვერცხელია მქონდა ქიასში.  
იესომ შესედა და მშვიდად მიუტო:  
- მაღე ღლიანი მაღე ეც ქიას ვერცხლის ფულბით გა-  
გვესება!

მოკლდა იესომ ვერცხელი და მიიხარა:

ამით შენს გოგონას პარეუშობის სარტყელი უყვიდე და  
უბრძანე, პასქეს დღესასწაულზე შეიმოსოს, ჩემს სახსოვრა-  
დო.

მერე ჩემს გოგონას შეხედა, დაიხარა, შუბლზე აკოცა,  
ერთხელად გვითხრა- ღამე მშვიდობისა,- და გზას გაუკვდა.

შეიტყვე, რომ მის ერთ-ერთ მეგობარს პერგამანტზე ჩა-  
უნერია სიტყვერი, რაც გვითხრა იესომ. მაგრამ მე მანც  
მინდა, ყველაფერი ზუსტად ისე გაგიმეორო, როგორც მის  
ბაგეთაგან მოვისმინე.

არასოდეს დამავწყნებდა მისი ხმის წერიალი, როცა იმ  
„ღამე მშვიდობისას“ მეუბნებოდა.

ხოლო თუ უფრო მეტი არა გსურს შეიტყო იესოს შე-  
სახება, პკითვე ჩემს გოგონას. იგი ახლა უკვე ქალია, მაგრამ  
ქვეყნიერების ქონებაზედაც არ ახსავცილოს თავისი ყმანვილ-  
ქალობის მოგონებებს და ლაპარაკიც ჩემზე უფრო მეტად  
ემაგრევება.

### ბარაბა - იისოს უპანასკნელი სიტყვები

მე თავი დამანებეს და ის შეიპყრეს. იგი ამაღლდა  
და მე თავცვე დავეფი. ის გაბანრეს, როგორც ზვარა-



კი და მსხვერპლი პასექისა. ბორკილებიდან თავი დავალნიე და ხალხის გველეთაში უკან მივეცი. თუქ ვიყავ ცოცხალი საკუთარი სამარისაკენ რომ მიბიჯებდა. ხამს, გავქველდით-ყავი უღანბოში, სადაც მზე სწავდა შიშველ ადამიანებს, მაგრამ მე მივდიოდი მათთან ერთად, რომელთაც სასიკვდილოდ მიჰყავდათ იგი, იმის გამო, რომ ჩემ მაგივრად ზი-და ტვირთი ჩემი.

როცა ჯვარზე ლურსმნებით მიამსჯავენ, იქვე ვიდეცი, ყველავეს ჩემი თვალით ვხედავდი და ყველა სიტყვა საკუთარი ყურით მესმოდა, თუმცა, მჭეწებოდა, რომ ეს არ იყო ჩემი სხეული, რომელიც ხედავდა და შესიშნენა.

და უფხრა მის ავაზაჲმ, ჯვარს რომ ცეცა მის მარჯვ-ნიც:

- განა ჩემთან ერთად ათხეც სისხლს, სისხლს შენსას, იესო ნაზარეტელი?

იესომ მიუთხ:

- ეს ლურსმნებით რომ არა, რითაც ხელები დამიჭედეს, მარჯვენას გამოვიწვდიდი და ხელს ჩამოგართმევდი: ჯვარს ერთად ვცეცით და ნეტავ, შენი ჯვარი ჩემს ჯვართან უფრო ახლოს აღმართათ!

მერე ქვემოთ მიმოავლო თვალი. დედამისა და მის გვერდით მდგომ ქაბუკს შეხედა და უფხრა:

- დედა, აი, იგი შენი ძეა, გვერდით რომ გიღვას.

აი, კაცი, ვინც ჩემი სისხლის ნუვითეს ჩრდილითის ქე-ლატებს ნაუღლებს.

ხოლო როცა გალილეელი დედაკაცების ქეთინი მოეს-მა, თქვა:

- აჰა, ისინი ცრემლსა ღვრიან, მე კი მწყურია. იმისიძლ-ლევე შემომტყორცნეს, რომ მათ ცრემლებამდე ჩამოვლომა აღარ შემძლია და ძმრითა თუ მდუღარით ვიქრობ ხანძარს ნუწურვილისას.

მერმე თვალნი ხეცად აღაპყრო და თქვა:

- უფალო, უფალო, რაისთვის დამიბტვე--

იქვე თანაგრძობით დასძინა:

- უფალო, მიუტვე, რამეთუ არა იციან, რასა იქმან--

როცა ეს სიტყვები ამოიტქა, მომეჩვენა, რომ ღვთის ნო-ნანუე ერთიანად მუხლზე დამობილი ხალხი დეინანებ, სასო-ებით რომ სთხოვდა მას-ამ უული კაცის ჯვარცამ მიტვე-ბინა.

მან კი უტებ ხაფი ხმით დაიძახა:

- უფალო, ჩემს სულს შენ გაბარებო.

მერე უკანასკნელად ახნია თავი და თქვა:

- აღსრულდა ნება, მაგრამ ქვეყნად მარტყოფენ ამ ერთ გორაკზე--

და თვალიც დახუჭა.

ამ დროს, ზეცის ჩაქუფრული სახე ელვის ისრებმა ჩა-მოკურეს და საზარლად იგრგვინა.

მე კი ახლავა ვტვებო:

იმთო, რომელთაც იგი ჩემ მაგივრად გააკრეს ჯვარზე, მე უფრო სასტიკი და უცვალებელი სასჯელი გადმინყვიტეს: მისი ჯვარცამ საათზე მეტ ხალს არ გაგრძელებულა.

ჩემი ჯვარცამ კი მიელი ცხოვრება გრძელდება, სიკვდი-ლამდე--

**კლავდიუსი-რომაელი ასისტავი:  
იისო - უტხინი**

იმის შემდეგ, რაც შეიპყრეს, იგი მე გადმომცეს. პილა-ტე პორტოულმა მიბრძანა, მერე დილაშედი დილეგში დამემ-წყედა.

ჩემმა ჯარისკაცებმა წაიყვნეს ხუნდებდაყრილი და მათ-თვის წინააღმდეგობა არ გაუწევია.

შუალამისა დატვირე ჩემი ცლილ-შვილი და თოჯინისა-კენ გაეპურე, ნებად მქონდა, რომ დამეყოლი და ყველა-ფერი შემემოწმებინა, რომ დაჯინმუნებულყავი-იერუსალიმ-ში, რაც კი ჩემზე იყო მონდობილი, როგინად გახლდათ. იმ ლამით კი ის თოჯინა მოვიწახლუე, სადაც იგი გამოუცხატა.

ჩემი მეოპრები და ერთი იერუსალიმელი კაცი ტუსალს მასხარად იგვდებდნენ. მისთვის ტანსაცმელი გავიძირე, თავზე შარშანდელი, გამშარი ძქვის კვალითან მოწნული გვირგ-

ვინი დატვირეზინათ, თავიანთ პირდაპირ დაესეტა და მის წინაშე როკავდნენ და ღრიალებდნენ. მისთვის კი ხელში სა-ლაშური მივტავ.

მე რომ მივედი, ერთმა მაიგანმა დამიძახა:

- შენე, სარადლო. აი, ისიც-ოუდგეფელთა მუვე!

მის წინაშე დადგეტი, შევედი და უტყვად თავი კინდა ვიგრძენი; არ კი ვიცოდი, ეს გრძნობა ჩემში საიდან დაზა-და.

მე გალების ქვეყანასა და ესანეთში ვიბრძოდი. ჩემ მხედრების სიკვდილსაც არაერთხელ შევწერებოდა, მაგრამ შიში არასოდეს მიგრძენია და არცა რისზე ლაშრულად მეც მდრკავიარ.

მაგრამ როცა იმ კაცის წინაშე წარვდეცი და შემოიხმე-და, გული ამიჯსცახდა და მომეჩვენა, რომ ბაგვეტი ერთმა-ნეთს მიმუნება. სიტყვის დაძვრაც კი ვერაფრით მოვახერხე თოფხანინად სასწრაფოდ წამოვედი.

ეს ამავე ოუდაათი წლის წინათ მოხდა ჩემი ვაჟები, მა-შინ რომ ყრები იყვნენ, ახლა უკვე დაიზარდნენ და დაეა-კავდნენ. ისინი ჩემ ყველს გამოჰყვნენ და კეისრისა და რო-მის სამსახურში დგანან.

ხშირად მისაუბრია მათთან მის შესახებ, როცა ვარგებ-დი ხოლმე, იესოს მაგალითად ვუსახავდი: კაცს, რომელიც უკანასკნელი ამოსუნიტვისასაც კი თავისი მკვლელების შეწყალებასა და დანდობას ითხოვდა.

დიდხანს ვიწყებოდა და ასაკი მომეძალა. ახლა ნამდვი-ლად ძვეარი, რომ იმ გალილეელმა კაცმა წინამძღვრობის ისეთ დიდებას მიაღწია, რისთვისაც არც პომპეუსს და არც თეთი კეისარს არ მოუწენიათ.

რამეთუ იმის შემდეგ, რაც სიკვდილს მიწებდა, უბრძანა თავის ლაშქარს, რომ მტრძოლა მისი გულისათვის და მს-მ მკვდარს- იმხლა მხედრობა შეაყეს, რაც ცოცხალ პომპე-უსსა თუ კეისარს არც დასიზმრებიათ.

**იაშაჲერ მანცე მაგონდება ის ბოლო ღამე და ვიცო, რომ კიდევ ათასჯერ გაიხსენებ.**

მეუფლებოლია ის ღამე დაბივნყდეს, ისევე, როგორც მი-ნა ვერ იხედვს ყველს, რომელიც გუთანს გაატეს მის მკერ-დზე, ანდა როგორც დედას ვერ დაავინყდება მშობიარობის შვება და ტვირელები.

შუალამისა, იერუსალიმის ქონგურებს გარეთ ვიყავი, იესომ რომ გვიხორბა: ნავიდეთ ქალაქში, ფუნდუკში ვივანშ-მოითო.

უკვე ბინდუნდი იყო, ფუნდუკს რომ მივადნიეთ და გე-რიანად მომიტეულნიც გახლდით.

მეფუნდუკე გამოვდგებდა და ზემო დარბაზისკენ ავდიძე-ვა. იესომ გვიბრძანა, მაგინა შემოესხდომოდით. თვითონ კი ფეხზე დარჩა და თვალს არ გავიკლებდა.

მეფუნდუკეს დაუფასა და სათოვა: ერთი ვარცილი, კოკა წყალი და პირსახოცი მოგვიტანეთ.

მერე ისევე ჩვენ მოვიტარუნდა და თბილად გვიხორბა:

- ნაიძვეთ ხამლები!

მეფუნდუკე რომ ვარცილი და კოკა მოუტანა, იესომ გვიხორბა:

- ახლა ფეხებს დაგბანთ, რამეთუ ხამს, თქვენი ფერხნი ძველი გზების მტკიცისაგან ანატყყო და თავისუფლება მი-ვანიტყო ახალ გზათათვის.

ჩვენ კი ყველას სირცხვილმა და მორიდებამ დაგვრია ხე-ლი.

ნამოდაც სიმონ-პეტრე და თქვა:

- როგორ შევანუსო ჩემი მოძღვარი და ნაძვინი ჩემია ფერხნი ნაძვინით!

იესომ მიუთხ:

- მე დაგბან ფეხებს, რათა უდასოდდეს: ის, ვინაც ხალხს ემ-სახურებდა, კაცთა შორის ეტყვილიათ.

მერე თითოეულს შემოვჩვენდა და გვიხორბა:

- ძე კაცისად გამოგარჩია, რომ მისი ძმები ყოვილეყ-ვით. სწორედ მან განწმინდა ფერხნი თქვენი გუშინ არა-



ზღუდვებისა გუნდურად და გაგვიშვალათ ისინი დედა-  
კაცის თითო. ახლა კი ფეხი უნდა დაგვანათო.

აიღო ვარცხლი და კოკა, მუხლი მიორიხა და წვენი ფე-  
ხის ბანა იუდა ისკარიოტელისაგან დაიწყო.

მერე ჩვენიან ერთად მაგიდას მოუდგა და სახე ცისკარს  
მოგაგდა, ომისა და სისხლისღვრის დამის შემდეგ ბრძო-  
ლის ველს რომ თავზე თაყვანებდა.

ამასობაში მეფუნდუკე და მისი ცოლიც მოვიდნენ და  
საქმილად დაღვინო მოიტანეს.

ვიდრე იესო მუხლს მიორიხებდა და ფეხის ბანას დაგ-  
ვნიყვებდა, საწინააღმდეგოდ მშობილად ახლა კი ჭამის მადა საერთოდ  
დაშკარავდა; ყელში რაღაც ცვეხლი მიგვიზგიზებდა, რომედ  
დავღვინებდა კი ვერაფრით ჩავიჭირებ.

იესომ შოთი აიღო, მოგვანობდა და გვითხრა:  
- მესხის, პურის უკანასკნელად ვცხები ერთად მოდი, შევ-  
ჭამოთ თითო ლუკმა გალილეაში გატარებულ დღეთა სას-  
სურადღო.

მერე ღვინო კოვიდან თასებში ჩამოსახა; დალია, ჩვენც  
მოგვანობდა და გვითხრა:

- მუსეთი ეს ღვინო იმ წყურვილის მოსაკლავად, ერთად  
რომ განგვიცხდია. მუსეთი ახალ სიმთვრელეზე ოცნებით; ხო-  
ლო როცა ჩემი სიტყვების წინა დასხურება და თქვენ  
შორის აღარ ვიტირებოდ, აქ ან სხვა ალაგას, ერთმანეთს  
რომ შეხედებოთ, ჭამეთ და სეთი, როგორც ამას ახლა აკე-  
თებ; მერე გარწმუნო მიმოხეივთ და მიხილეთა მე სუფე-  
რასთან მეგობოს თქვენთან ერთად.

ამას რომ გვეუბნებოდა, თან თევზისა და ხობის ულუ-  
ფებს გვიანაილუდა, თითქოს, ჩიტისა და თავის პატარა ბარ-  
ტყებს აპურებდა.

ცოტა წავიხებოდა, მაგრამ მადლრისად დავნაყრდით. ერ-  
თი წვეთის მტკარ შეგვისვამს, თუცა ვერანძობდით, რომ  
ღვინის თასი ამ ქვეყნისა და იმ ქვეყნის შორის მოქცეულ  
სივრცეს დაემსგავსა. ვიდრე სუფრიდან ავიშლებოდით, იესო-  
მ გვითხრა:

- ნამოვიდეთ, გალილეას საამო სიმღერები დავაგუფუ-  
ნოთი.

ფეხზე ნამოვიმალეთ და სიმღერა შემოვხატეთ. მისი ხმა  
ჩვენსაზე უფრო მკაფიოდ უღერდა. მისი სიტყვები ჩვენი  
სიტყვებზედა განიორივდა და დარადაც მათ.

ამის შემდეგ, სახეში ვერე ყველას ერთიანად შემოგვხე-  
და, მერე თითოეულს დაგვაკვირდა და გვითხრა:

- ახლა კი გემწევიდებით! მოდი ქალაქგარეთ, გეთსი-  
მანის ბაღში წავიდეთო.

ოიანე ზებდებს ძემ ჰკითხა;

- მოძღვარო, რაღა ამაღა გვემწევიდებითი?

იესომ მიუგო:

რათა თქვენმა სულებმა იგრანონ, რომ გტოვებთ, ჩემი  
უფლის სახელი რომ ადგილი გაგიზნადით. ხოლო თუ რა-  
მემში დაგვიტრებთ, უსათოდ დადგირდებოდით. სადაც უნ-  
და მიმობო, გაიპასუხებთ და სადაც უნდა მიხურებოთ თქვენ-  
მა გულებმა, თქვენს დაძახილს პასუხს გაუცხებო. ნუ დაგვიყნე-  
ხებთა კი, რომ წყურვილს ადამიანი სანახევრთან მიჰყავს,  
ხოლო შამშობი მას საქონინრო სუფისკენ მიუღვლითა. თქვენი  
გუნებს გზაზე პიკობეთ და კაცისა, რამეთუ ვინება ასახზო-  
ვის თრობას, თრობა კი გზაა-უფლისკენ მიმავალი.

ისევ ოიანემ შეჰხედა და უთხრა:

- თუ ნამდვილად გეტყვებ, მამ, შეწმინტო სასახარო-  
ბო სადაღა; ან განმობრებაზე რად გვესწარებებითი?

იესომ მიუგო:

- მიონდროთიან დვედელი ტურეკი ისარს მინამდე  
გრძნობს, ვიდრე იგი გულში გაუფლიდეს; მდინარე კი მა-  
ნამ უფროსის ზღვას, სანამ მის შესართავამდე მიაღწევდეს.  
თუ კაცისად იარა ადამიანთა გზაზე და ვიდრე ნუში თა-  
ვის ყვავილებს მუხს ხელახლა უსახსოვრებს, ჩემი ფსევები  
სულ სხვა მინის ფელისგულამდე ჩააღწევენ.

სიმონ-პეტრემ უთხრა:

- მოძღვარო, ოღონდ ახლა ნუ მიგვატოვებ და შენთან  
ყოფნის მაღალ ნუ მოგვაკლებ, და სადაც წახვალ, თან გა-  
მოგვცხებით; სად გაიწერებთ, ჩვენც იქვე ჩამოვხედებითო.

იესომ სიმონ-პეტრეს მხარზე ხელი მოჰხვია, გაუღიმა და

უთხრა:

- ვინ იცის, ვგებ ამაღამე უარყო და ვიდრე მე დაგ-  
ტოვებთ, მანამდე დამტოვო.

მერე მოსტყნით გვითხრა:  
წავიდეთ აქედანო.

ფუნდუკიდან გამოვიდა და ჩვენც უკან მივეციეთ. მხო-  
ლოდ ქალაქის კარბჭესთან მიმოვიხედეთ და აღმოვაჩინეთ,  
რომ იუდა ისკარიოტელი ჩვენ შორის აღარ იყო.

ჯემქოსის ზეგანი გადავალეთ და იესომ ძალთან გაგვის-  
წრო. მივიდინეთ: ერთმანეთს ვკვლავდევდეს ხოლო როცა  
ზეთისხილის კორომს მივადინეთ, შედგა, დაგველოდა და  
გვითხრა: აქ ცოტა ხანს შევიგნებოთო.

სუსქანის საღამო იყო, იმის მიუხედავად, რომ გაზაფხუ-  
ლი ძალას იკრებდა: თუთის ხეები უკირტებს ისხამდნენ, ვაშ-  
ლის ხეებს კი ყვავილი უკვე გამოვლიო და ბაღები მწვა-  
ნედ ხასხასებდნენ.

თითოეული ხის ძირას ნამოვიცხეთი. მე საბოისი ძალე-  
ბი ჩემ გარემო შემოვივროვე და ერთი თხმელის ძირში ნა-  
მოვივროდი. იესომ კი დაგვტოვა და ზეთისხილის კორომ-  
საკენ გაემართა. მე უწყურედე მას; დაწარჩუნებს ერთიანო.

ცოტა ხანს გაიწერებოდა, მერე უკან ბრუნდებოდა და  
სვე შემოიქცემით დაბაივებდა. და ეს ბევრჯერ, ძალთან  
ბევრჯერ ვაგვითა.

რამდენჯერ მინახავს: სახე ზეცისკენ რომ აღუყურა,  
მკვლავები ხან აღმოსავლეთით, ხანაც დასავლეთით გაუშლია.  
მახსოვს, ერთხელ მითხრა: ზეცაც, მიწაც და ვოჯოხე-  
თიც თეთი კაცისაგან მომდინარეობსო.

გამახსენდა ეს სიტყვები და მიხედეთ, რომ ის, ვინც ამ-  
წუთას ზეთისხილის ხეთა კორომში დაბაივებდა, თეთი ზე-  
ცა იყო - კაცად ქველად და მინის გულედ, დაუსახამო და  
უსამანო. იგი იყო სვლა და დადგობა, გაოგნების და აღტა-  
ცების ხანმოკლე წამი. მერე კი მე ვოჯოხეთიც ვიხილე იმ  
ხეობაში, ვაქმუნს რომ ეძახიან და იესო მესიასა და წმინ-  
და ქალაქ იერუსალიმს შორის რომ მდებარეობს.

იესო იქ შედგა, სადაც მე თავითი ვეზახდის ნამოსახსამ-  
ში ვიყავი გახეული და მოქმემა მისი ხმა. ისე საუბრებდა,  
თითქოს, ჩვენ მოგვმართესო. სამჯერ გავიგონე „ამაიო ჩვე-  
ნის“ იმიერება და სულ ეს იყო, რაც ვაგავრჩი.

ცოტა ხნის შემდეგ ხელნი ზეცად აღაყრო. იდგა და  
ჩემს მზერასა და ზეცას შორის ნამომართულ კაცის ხეს  
ჰგადა.

ბოლოს ისევ ჩვენზე მობრუნდა და გვითხრა:

- გამოიშობდით, ფეხზე ნამოვიდეთ. დადაც თამი და  
ამა, ეს ქვეყანა ხმალაზომდელი მოინეს ჩემთან სასომო-  
ვლად. ნამის წინ ჩემი უფლის ხმა შემოქმემა და კორს ვე-  
რაც ვერ მოსულვარა, დამიხსოვრეთ: დამპყრობელი მანამ  
ვერ დამშვიდებდა, ვიდრე თეთი არ დაიპყრობინ.

რუცა ფეხზე ნამოვიდეთ და მიუხასლოდით, სახე მინ-  
დორზე გადმოიზრდა ზეცას მიუგავდა.

სათითად დადავკოვრეთ იგი და თითოეული ჩვენგანს  
ლოყაზე გვეამბორა როცა მისი ტუჩები ღანწვე შეჩებნენ,  
ციფიანი ბავშვის სიცხით გათანგულიყვნენ.

უცდრად შორიდან ხმაზალიღ ღრინაველი შემოქმემა,  
რომილედ თანდათან გვიმოლოდებოდა. გამიორკვა, რომ  
ჩვენზე რამდენიმე კაცი მივივლიდა. ხელში კუბები და ფარ-  
ნები მოგვარევენინათ. კორომის ზღუდემდე რომ მოაღწიეს,  
იესომ დაგვტოვა და მათ მისაგებებდა გეშურა. მათ წინ  
იოდა ისკარიოტელი მომდინარე. რომელიღ ლევიკორი  
იცხენ - თავიანთი ხმლებითა და მუხარაგებითა და იერუ-  
სალიმელი კაცები - ხელკეტებითა და წერაგებით.

მიუხასლოდა იოდა იესოს, აკოცა და მერე იმ შეიარა-  
ღებულთ უთხრა:

- ეს არის ის კაცი!

იესომ მიუგო:

- იოდა, ჩემთან მომიმენთა თანა იყავი. გუშინ უნდა გეც-  
ნა, რაც დღეს ჩაიდინე!

მერე შეიარაღებულ კაცებს მიუბრუნდა და უთხრა:

- მოდიეთ და შემოვაჩირო, თუ თქვენი ციხე ისეთი  
ვრცელია, რომ ეს ფრთები დაიტოვოს.

როცა გარს შემოერტყნენ და შეიპყრეს, ყველა ერთ-



მანეთს უყვიროდა ჩვენ კი მომტკბელი შიშისაგან გავიქცეთ და საბოლოავ ვეცხებით. მარტო დარჩენილი ზეთისხილის კორომი მივრბოდი და ღონისძიების სული ყვლიში მებზვრებოდა, ყვილიდან კი ძრწოლის ხავილილი ამომდილიდა.

იმ ღამის დარჩენილი ორი თუ სამი საათის განმავლობაში თავანყვტილი მივრბოდი და მივანობტებდი; დილით კი გარს იერიოების ახლოს, ერთ სოფელთან მოვეგე.

რატომ მივტოვე იგი? არ ვიცი, მაგრამ, საუბერეუროდ, მივატოვე ვეაზნი ვიყავი და მის მტერს შევუჩინდი.

გულში ტკივილი, სევდა და დამცირება ვიგრძინი. დავებრუნდი იერსალაიმი; ის კი უკვე ტიხეში ჩავსვით და არცერი მის მეგობარს მასთან დღეაპარაკებავ კი არ შევქლო. ჯვარს ეცვა და მისმა სისხლმა დედამინას სხვა ელვერი მოსცა.

მე კი ჯერაც ცოცხალი ვარ და იმ თაფლავკერზე ვცხოვრობ, მისმა ტკიბლმა სიცოცხლემ რომ გვისასხორვა.

### სიმონ კვირიცელი- კაცი, რომელმაც ვჰპარი იტვირთა ინსონ ნაცვლიად

ჩემს ყანაში სამუშაოდ მივდივარ, როცა დავინახე იგი: ჯვარს ეწიდეობდა, უკან კი უაზრავი ადაბინი მიჰყვებოდა. მეც გვერდში ამოვუდები და თან გავეცი. რამდენჯერმე შეჩერდა, დასუსტებული იყო და მხრებზე მოკიდებული ტვირთის ზიდა უჩიროდა; მეტისმეტად გამოვიტყლიყო.

ერთი რამისი ლეგიონერი მომიხალვდა და მითხრა: - მიდი, შენ ხომ ბრგე ხარ და ძლიერი; იტვირთე ჯვარი ამ კაცის ნაცვლიად.

ეს რომ გავიგონე, გული სიმაყით ამევსო და კმაყოფილი და მადლიერი დავრჩი.

ავიკიდე მის მაგივრად ჯვარი. მიმიე იყო, ზამთრის წვიმებით დაჭყეებული კედრის ხისაგან გამოთლილი.

იესომ შემომხედა. შუბლიდან ოფლის წვეთები ჩამოსდილიდა და წვერზე ეცემოდა. დამაკვირდა და მითხრა: - შენც მუსევი განა ეს სასმისი? სვე ჩემთან ერთად მისი კიდიად უკუნითი უკუნისამდე.

ამას რომ მუხუბნობდა, ხელი მაჭირე, თავისუფალ, მხარზე ჩამომიყვინდი და ერთად ვევიცი გოლგათის ძირისაკენ.

ჯვარის სიმძივს კი არა, მარტოოდენ მის ხელს შევიგრძნობდი- თითქოს, მხარზე ჩიტის ფრთა მადევსო. ასე აველით გორაკის წვერზე, სადაც მის ჯვარზე საცებად ეშხადედნენ.

და მაშინ უკვე ვიგრძინი ჯვარის სიმძივე. ხმა არ გაუღია, როცა ჯვარზე ლურსმნებით მიატყდეს, არც დაუტყენსა და თვალიც არ დაუხამამებია ჩაქურის კაქურში.

მომჩვენა, რომ ხელ-ფეხი უკვე მოჰკვდიმოდა და ხელახლა მხოლოდ მაშინდა თუ გაცოცხლდებოდნენ, როცა სისხლში ამოისყვებოდნენ.

ასევე მომჩვენა, რომ იგი ისე იფერებდა ლურსმნებს, როგორც მთავარი-კვერთხს და სიერცემი ამაღლებას ესწრაფოდა.

გული მისი სინანულით არ შევკუმშვია. რისი ატანაც აღარ ძალიძდა, იმის იქით დაბნეულაბა მუფუდებოდა ხოლმე. ახლა კი ის კაცი, რომლის ჯვარზეც ვიზიდა, თვითონ ჯვარად გადაამტყვა;

თუ მინერია, რომ ისევე მიბრძანონ: აიღე ჯვარი ამ კაცისაო-ვატარებ მის ჯვარს, ვიდრე ჩემი გზა საფლავთან მიმიყვანს.

მაგრამ უთუოდ ვთხოვ მას, მხარზე ხელთიაც ჩამომყვინდნოს.

\*\*\*

ეს ამბავი მრავალი წლის წინათ მოხდა. მე კი დღესაც, როცა სახნის ვარჭობ მინაპო, ისევ ვფიქრობ იმ საყვარელ კაცზე და იმ მოთენთავ ნაშს, ძილს რომ წინ უსწრებს, მის ხელს მარცხნად მხარზე კვლავაც ჩიტის მსუბუქ ფრთასავით შევიგრძნობ.

### სიმორინა, ეუდას დედა

ჩემი შვილი კარგი, ალბან-მართალი კაცი იყო; სათრე, ლმობიერი; უკვარდა ახლობლები და თანამამულები; ეზიზიზებდა ჩვენი მტრები - გულზვიადი რომაელები, რომლებიც იმ მენამულ ტოკებში იმისეოდნენ, რომელთა მოსახსოვავდაც ნესიც კი არ გაეტოვებინათ და ჯვარსთან სასუფადე არსადგის დამსხდარიყვნენ; მუღამ იქ რომ მივადე, სადაც არასოდეს ეთესათ და ხნულად ერთი მარცვლიც კი არ გადავდილი.

ცხრამეტი წლის იყო, როცა დაიჭირეს. მაშინ ისრები დაუმნა რომაელ მოხელეებს, რომელთაც ჩვენს ბაღ-ვენას ცეცხლი წაუციქეს.

იმ წლებშიც კი, თავისი ცხოვრების გარიყრუაზე, იგი სხვა ტახტებს საუთნარი ქვეყნის დიდებულებზეც ესაბერებოდა და ისეთ უსწარე რამებს ამბობდა, რისაც მე თვითონ არაფერი გამეგებოდა.

ჩემი ძე იყო, ჩემი ერთადერთი ვაჟიშვილი.

ამ დე უკვე ჩამოშტარი მუსტების რძით გამოზრდილი. ამ ბაღსთან აიდაგა ფეხი; ამ თითებზეც ახლა რომ გამემარ, ქართი ავახსებებულ ტოტებს დამსავსებინან, მეფედებოდა თავის პატარა, ფუნჩულა, ლიბანური ყურძნის მტვერის შავიანი ხელებით.

პირველად რომ სამლები ეცვა, დედაჩემის ნაჩუქარ ბაშბის ნაჭერი გამოკვირდა და დღემდე აგერ, იმ ფანჯარასთან მდგარი ზანდუქში ვინახავ.

ჩემი სიყრმის შვილი იყო და ფეხი რომ აიდაგა, სიარული მეც მაშინ ვისნავლე, რადგან ქალები მხოლოდ მაშინ თუ დაბიჯდნენ, როცა შვილის დაატარებენ.

ახლა კი შემეგყობინეს, რომ თავი დაუსვია და ქარავიდან გადმომტარა, რადგან ნანობდა, თავის მეგობარს, იესო ნაზარეტელს რომ უღალატაო.

ვიცი, ჩემი შვილი მოკვდა, მაგრამ ვერ დავიჯერებ, ვინმესთვის ევალატა. მას უყვარდა თავის გვარ-ტომი და რომაელთა გარდა, არავინ სძულებია.

ჩემი შვილი თავისი ქვეყნის ზეობისთვის იღვწოდა სიტყვა არ უთქვამს და საქმე არ უწინა ისე, რომ ამ მიზანზე არ ეფიქრა.

ხოლო როცა თემშარზე იესოს შემევიყარა, მიმატოვა და მას კვლავი ჩაუღვდა.

გული კი შვილიად მქონდა, მაგრამ ვიყოდი, თუ ვინმეს კვლავი ჩაუღვებოდა და აპყვებოდა, უყვევლად დილიუსებოდა.

როცა გამოსამშვიდობებლად მოვიდა, ვუთხარი, რომ არასწორად იქვილი, მაგრამ ჩემი ნათქვამი არ შეისმინა; შვილები ხომ არასოდეს ჩვენს რჩევებს ყურს არ დაუდგებენ. ისინი დღევანდელის ყოვლისნამლევე დინებას განანა, გუშინდელის ნამლევეც დინებათა რჩევას აინფში რომ არ აგედებენ.

გთხოვ, წულარას მკითხავ ჩემს ძეზე მე იგი მიყვარს და სამუდამოდ ასე მყვეარება. სიყვარული რომ ხორციან შეზრდილი ყოფილიყო, სიმშვიდის საპოვნელად, რკინის გახურებული მარნუსებით ამოვიმანთავდი. მაგრამ სიყვარული სულშია განზავებული და მისი მოხელთება შეუძლებელია.

ახლა კი აღარ მინდა, თავი შეგანყინოთ. ნადი და ახლა სხვა ქალების ესაბერე, იმ პატივით რომ გარემოცულან, რაც იუდას დედას არ განაჩნა.

ნადი იესოს დედასთან. ისიც, თავის მხრეც, გულგაბობილია. ჩემზე მოსუყვევი და ალბათ, უსალოოდ შემბრალებული.

ანამუდიდან თარგმანი  
მირიან ლუგუნიძემ



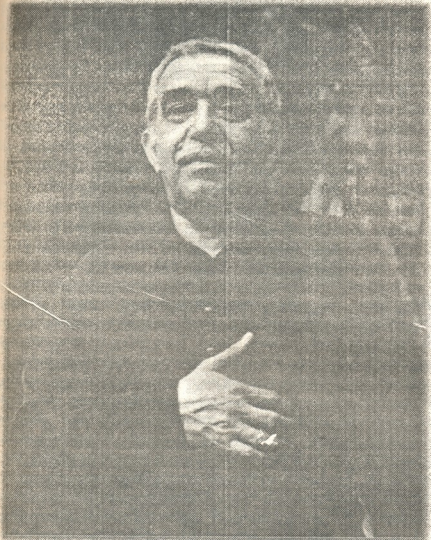


ბაკრაძე ბარსია შარკაძე

# “გავშვობა”

ზრაგვენიტი ნიზნიდან,  
“ნიცნოვრო, რატა მოჰჰჰ” (2002)

ამ ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი ის კი არ არის, თუ რა გადაგხდომია თავს, არამედ ის, თუ რა და როგორ მოგაგონდება სხვებისთვის მოსაყოლად.



მარია მინაბა და ალაკოვე და ხუთი წლის ლუიზა სანტიბაგა, დედაჩემი. დედის დაბადებამდე ოთხი თვის ფეხმძიმე ბებიას მუცელი მოეშალა და ტყუპი გოგონები დაედღეუა. ამიტომ, დედაჩემის გაქრისთანავე უკვე ორმოცდაორი წლისამ თქვა, რომ ეს მისი უკანასკნელი მშობიარობა იქნებოდა. თითქმის ნახევარი საუკუნის შემდეგ, იმავე ასაკში და ზუსტად იმავე პირობებში დედამ იგივე გადამწყვეტილება მიიღო, როდესაც მეთერთმეტე შვილი, ელიზიო გაბრიელი დაბადა.

არაკატაკაში გადასახლებაში ბებია-ბაბუას იმედი ჰქონდათ, რომ წარსულს გაექცეოდნენ. თან წაიყვანეს ორი ინდიელი გლეხი - აღირიო და აპოლინარი და ერთი ინდიელი ქალი □ მემე ეს ინდიელები მათ თავიანთ სოფელში იყიდეს ას-ას პესოდ, მიუხედავად იმისა, რომ მონათმფლობელობა იმ დროისათვის უკვე აკრძალული იყო. პოლონეზის ცველაფერი თან მიჰქონდა, რაც კი შორეულ მინაწაღზე საკუთარი წარსულის გადმავრის საშუალებას მისცემდა. რაც შეიძლება შორს სურდა გაექცოდა მხარე მოგონებებს და სინდისის სასტიკ ქენჯვას, რომელიც განუწყრლად თან სდევდა მას შემდეგ, რაც დუელში კაცი მოკლა. არაკატაკაში ადრევე იყო ნაწყფივი, ომის დროს გამარჯვებული რაზმით ჩაუარა სიენაგას და, როგორც გენერალი-ინტენდანტი პოლანდიის შეთანხმების ხელმოწერას დაესწრო.

ახალმა სახლმა მათ სულის სიმშვიდე ვერ დაუბრუნა. სინდისის ქენჯნა იმდენად ყოვლისშემძლე აღმოჩნდა, რომ მათ ერთ-ერთ ცდომილ შვილთანშვილსაც კი მოუწამლა სიცოცხლე. ყველაზე ხშირი და მძაფრი მოგონებები, რომლებიც ამ ისტორიის მეტ-ნაკლებად სრულყოფილი ვერსიის შემუშავებაში დაეხმარა, უკვე დაბრმავებულ და სანახევროდ შემოიღო ბებია მინას ჰქონდა. მიუხედავად იმისა, რომ მინა ამ თავგარდამცემი ამბის თვითმბილვლი იყო, მისი ტრაგიაში მხოლოდ მას შემდეგ გააცნობიერა, რაც ეს ისტორია ყველამ დაივიწყა.

ეს ამაგი ბარანკასში მოხდა, მშვიდობისმოყვარე და აყვავებულ სოფელში, სიერა ნევადას ქედზე, სადაც პოლკონიკმა მამისა და ბაბუისაგან ოქრომჭედლობა შეისწავლა და სადაც, ომის დამთავრების შემდეგ დასამკვიდრებლად დაბრუნდა. მისი მეტოქე, მედრონი პაჩეკო, მასზე თექვსმეტი წლით უმცროსი გიგანტი იყო. ბაბუას მშავასად ისიც თავგამოდებული კაოლიჩე იყო, წმინდა წყლის ლიბერალი, ღარიბი მონათმოქმედი, ახლად დაქორწინებული, ორი შვილის მამა და კარგი კაცის სახელის მქონე პოლკონიკისათვის ყველაზე საწმუხარო სწორედ ის იყო, რომ ეს კაცი მისი აურაცხელი უსახელო მჭერთავიანი კი არ გახლდათ, რომელთაც ბრძოლის ველზე გადაყაროდა, არამედ ძველი მეგობარი, ათასდობან ომში მისი ხელშეკითხი და თანამებრძოლი, და რომ ეს ადამიანი სასიკვდილოდ მშვიდობიანობის დროს გაიმეტა.

გატარებული ჯერ ერთ უაკრიელ სადაგურზე გაჩერდა, მერე კი ბანანის ეულად მდგომ ბაღს ჩაუარა, რომელსაც ალაყადის კარზე “მაკონდო” ეწერა. ამ სახელმა ჩემი ყურადღება ჯერ კიდევ ბავშვობაში, ბაბუსთან ერთად რომ ვმგზავრობდი ხოლმე, მაშინ მიიპყრო. თუმცა, სანამ არ გავიზარდე, ვერ მიხვდი, რომ მისი პოეტური ფლერადობა მზიბოვდა. არასდროს არავის უთქვამს და მეც არ დაინტერესებულვარ იმით თუ რას ნიშნავდა ეს სიტყვა. უკვე სამ ნახარმოებში მქონდა გამოიყენებული როგორც გამონაგონი დასახლების სახელწოდება, როდესაც შემთხვევით ენციკლოპედიაში წავეწყდი მის მნიშვნელობას. აღმოჩნდა, რომ მაკონდო ბაბის ხის მშავას, ტროპიკულ მცენარეს ერქვა, რომელიც არც ყვავილს და არც ნაყოფს არ იხსამდა და რომლის ღრუბლოვანი ღერო ბანჯოებისა და სამზარეულოს ჭურჭლის გამოსათლვად გამოიყენებოდა. მოგვიანებით, ენციკლოპედია ბრიტანიკაში წავეკითხე, რომ ტანგანიკაში ცხოვრობდა მომთაბარე ტომი სახელად მაკონდო. ჩავთვალე, რომ ეს სახელი მათგან მოდიოდა. ეს აბზავი არ დამიზუსტებია და მაკონდოს ხეც არასდროს შემხვედრია. ბანანის ბაღების მეპატრონეებს რომ ვკითხე ამ ხის შესახებ, პასუხი ვერავინ გამცა. აღბათ არც არასდროს არსებულა.

ბაბუს ოჯახი არაკატაკაში ჩემს დაბადებამდე ჩვიდმეტი წლით ადრე გადასახლდა, სწორედ მაშინ, “United Fruit Company”-სთან დაკავშირებული დავა რომ აღტყდა იმის თაობაზე, თუ ვინ მოსაყოლებოდა ბანანის ბაღებს. უღროსებს თან ახლდათ ოცდაერთი წლის ვაიეშვილი - ზუნა და დიოსი და ორი ქალიშვილი - ცხრამეტი წლის მარგარიტა

\*\*\*  
დედაჩემმა შეჭირვებული ბავშვობა გამოიარა. მას შემდეგ, რაც მარგარიტა მარია მინაბა ტყვმა იხსვერებლა, დედა ყველასთვის სასიყვარულო არსება გახდა. ისიც სუსტი ბავშვი იყო. პატარაობაში რამდენჯერმე გადაიტანა ტროპიკული მალარია და არავის სდევროდა, რომ გადარჩებოდა, მაგრამ ბოლო ავადმყოფობის შემდეგ მოიხიდა და გამოკეთდა, ავად აღარასდროს გამბდარა,



სამუდამოდ განიკურნა ყველაფერისაგან და ოთხმოცდამეექვსე მდედობის დღეც გადაიხადა. მას თერთმეტი საკუთარი შვილი და ოთხი გერი, სამოცდახუთი შვილიშვილი, ოთხმოცდარვა შვილიშვილის შვილი და თოთხმეტი შვილთაშვილი ჰყავდა. აქ არ ვითვალისწინებ იმთ, ვისი არსებობა მან არც კი იცოდა. ჩვენ უკვე მისი ასი წლის-თვის აღსანიშნავად სამზადის ვინყვდით, როდესაც ბუნებრივი სიკვდილით მოკვდა 2002 წლის 9 ივნისს, საღამოს ცხრის ნახევარზე. სწორედ იმ დღეს და თითქმის იმავე საათს, ჩემს მოგონებებს ბოლო ნერტილი დავსვით.

დედა ბარნასკში დაიბადა 1905 წლის 25 ივლისს. ოჯახი ის-ის იყო იწყებდა ომით მიყენებული ზარალისაგან თავის დაღწევას. პირველი სახელი პოლკოვნიკის დედის, თვით თვის წინ გარდაცვლილი, ლუიზა მუხიანი ვიდალის პატრიარქთან დადარქვეს. ხოლო, მეორე სახელი, იერუსალიმში თავმოკვეთილი სანტიაგო მოციქულის პატივისცემის ნიშნად შუორჩიეს. იმის გამო, რომ სანტიაგო კაცის სახელი იყო და თან ზედმეტად პრეტენზიულად უღერდა, დედა დიდ ხანს მალავდა მას, სანამ დღღრიალა შვილმა ეს საიდუმლო თავის რომანში არ გაუხშილა.

ყველაფერში წარჩინებული მონავე იყო, ოღონდ პიანინოზე დაკვრა ეფეგრებოდა. დაკვრას დედამისი აძიულებდა, რადგან ვერ წარმოედგინა კეთილშობილი ქალი, რომელც ვირტუოზო პიანისტად არ იქნებოდა. ლუიზა სანტიაგამ სამი წლის მანძილზე მორჩილებით იარა პიანინოს გაკვივლებზე და ერთ ცხელ დღეს მიატოვა, რადგან ყოველდღური ვარჯიშები შუადღის პაპანაქებაში სვედის მომგორვად ჩათვალა. ერთად-ერთი თვისება, რომელიც მონიერულობის ასაკში მართლა გამოაღადა, ხასიათის სიმტკიცე იყო. ოცი წლის რომ შესუსტდა, ოჯახმა აღმოაჩინა, რომ ლუიზა სანტიაგა ახალგაზრდა და ქედმაღალი არავატაკული ტელეგრაფისტის სიყვარულით იყო დამწარვი.

მათი თავგადასავლებით სახეც სიყვარულის ისტორია ჩემს ყმანვილაკობაში აღტკვების კიდევ ერთი საგანი გახლდა. როდესაც ოცდაშვიდი წლის ჩემს პირველ რომანს, "ფოთოლენას" ვწერდი, იმდენჯერ მოვახველე ეს ამბავი ჩემს მშობლებს, ერთად თუ ცალკე-ცალკე, რომ თითქმის სრულყოფილი წარმოდგენა შემექმნა. მაშინ ვარგავად ვბედავდი, რომ მწერლის ხელოვნების დაუფლებამდე კიდევ ბევრი მაკლდა. ამ ორი არანეყვლებრივი მთხრობლისათვის თავიანთი სიყვარულის ისტორია ბედნიერი მოკონება იყო. ისინი ისეთი გატაცებით ყვებოდნენ ამ ამბავს, რომ საბოლოოდ, როდესაც ორმოცდაათ წელს გადაცილებულმა მისი აღწერა კვლავ გადავწყვიტე ჩემს რომანში "სიყვარული ხოლმის დროს". უკვე ვიღარ ვხედვობდი სად იყო ზღვარი რეალობასა და პოეზიას შორის.

\* \* \*

იმ დღეს, როდესაც დედაჩემს სახლის გასაყიდად წავყვი, გამაზნინა და ყველაფერი, რასაც კი ბავშვობაში ჩემზე შთაბეჭდილება მოხდინა, მაგრამ ის კი აღარ ვიციდი, რა როდის მოსდა და არც ეს, თუ რა კვალი დატოვა ყოველივე ამან ჩემში. ჩემი გეგმიური მხოლოდ იმას, რომ მემშობლების დაქორწინება ბანანის კომპანიის თითქმისდა უჭირო საოვლიანობის ხანის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილი იყო. კომპანიისა, რომელმაც არავატაკას ბოლო მოუღო. რაც თავი მასსუსეს, უფროსები იმეორებდნენ საკრალურ ფრაზას □ თავდაპირველად ჩემად, შემდეგ კი უკვე მამამალა და გაბედულად: "ამბობენ, რომ კომპანია მიდის". მაგრამ, ამ არაფის სჯეროდდა ამის, ამ ვერავინ ბედავდა კომპანიის მიერ მიყენებულ ზარალზე ფიქრს.

დედაჩემის გადმოცემით, მსგერბლის რაოდენობა იმდენად მეტი იყო და ზარალი იმდენად უმნიშვნელო, იმასთან შედარებით, რაც მე მქონდა წარმოდგენილი, რომ ჩემმა სასწარმოკვეთილებს იწვევდა. მასთან საუბრის შემდეგ სხვა მოწმებზე გამოვიკვირე, გახვთები და ოფიციალური წყაროები გადავცქვი და მიხვდი, რომ სიმართლეს არც ერთი მხარე არ ამბობდა. კონფორმისტები იციტებდნენ



მსგერბული არ ყოფილა. მათი მონიხალმდევნი კი წარბუჭურულად ამტკიცებდნენ, რომ ასევე მეტი ადამიანი იყო მოკლული, რომ თვითონ ნახეს სისხლისაგან როგორ იცლებოდნენ მთავარ მოედანზე და, რომ დახოცილები სატვირთო მატარებლით წაიყვანეს და ზღვაში გადაყარეს, როგორც დამპალი ბანანები. ჩემი სიმართლე კი ორი უმდირესობის ერთ-ერთ შორეულ ნერტილში იყო გარიყული. თუმცა მინც ვიჯავებდა და ერთ ჩემს რომანში ხალხის გაუტლებს სუნვა ზუსტად იმვე სისხსტკით აღწერე, როგორც მე მქონდა წარმოდგენილი. დახოცილთა რაოდენობა სამ ათასამდე გავზარდე, რათა ტრადიციისთვის ეპოსის მასშტაბი მიმეცა. ცხოვრებამ ჩემი ფანტაზია რეალობად აქცია: ცოტა ხნის წინ, ტრადიციის მორიგი წელსათვის ცერემონიალზე სენატორმა ერთნუთიანი დუმილით პატვი სცა სამ ათას უსახელო ნამებულს, რომელმაც სახალხო სატეს უსწერა თავი.

\* \* \*

ჩემი ბავშვობის ერთ-ერთ ყველაზე საუსტოო მოგონება დაკავშირებულია იმ დღესთან, როდესაც ჩვენს სახლში უნიფორმაში გამოწყობილ ახალგაზრდა მცდარმა ჯგუფმა გამოკვეცხადა ვეხებზე კრავები ცვეთა, ხოლო შუბლზე ნახშირით ჯვარი მქონდათ გამოსახული. ისინი პოლკოვნიკის შველით იყვნენ, რომლებიც მას ათასდღიანი ომის დროს სხვადასხვა ქალაქებსა და სოფლებში უდარდელად მიმოეფანტა. ყველა თავისი სოფლიდან მოდიოდა, რომ ერთ-ერთი დაგვიანებით მამისთვის დაბადების დღე მიელოცა. ჩვენთან ოთხშაბათის სურვიდან მოვიდნენ, სადაც მადრე ანგარიცხას მათთვის ნახშირით შუბლზე ჯვარი დეცხატა. მე ეს ვჯერბე ბებენებრივ ნიშნად აღეყვი და მათი საიდუმლოს ამყინობის სურვილი დიდ ხანს არ მხავებნდა. იქნებ ამის გამო იყო, რომ მცდარანებით წინდა კერის სიმბოლოები დაწვრილებით შევიწნავულ.

ამ ახალგაზრდების უმეტესობა ბებია-ბაბუას დაქორწინების შემდეგ იყო დაბადებული. მინა მიიღვდა თუ არა ცნობის პაბუას მორიგი შვილის დაბადების შესახებ, მის სახელსა და გვარს ერთ წიგნაკში იწერდა ძნელად, მაგრამ ლომიგვარა, სულთა და გულით იღვდა მათ თავის ოჯახში. ვერავინ არჩევდა მძებს ერთმანეთისაგან, იმ ხმაურრიახი სტუმრობის დღემდე, როდესაც ყოველმა მათგანმა რაღაც თავისებურება გამოამჟღავნა. ყველა სერიოზული, მშრომელი, მეოჯახე და მშვიდობისმოყვარე იყო, მაგრამ თავდავიწყებით შეძელით ზარ-ზემის აყალიდნენ: ხან ძვირფას ვურჭლებს დაღწენადნენ, ხან ხბოს გამოუდგებოდნენ და ფარდის ბუჭქებს გადათიხადნენ, ხან ქათმებს და-



ხიჯადნენ, რომ ჩახობილი ეჭვით, ხან კი ჩასუტებულ ღორს აუშვებდნენ, რომელიც საქარგავად ჩამომსდარ ქაღალბს დაანოკებდა. მაგრამ ამ პატარა ცვლილებების გამო საყვედურს არავინ ეუბნებოდა, რადგან მათი სტუმრობით სახლში დიდი სიხარული სუფევდა.

1930 წლის დეკემბერს, როდესაც სიმონ ბოლივარის ყარდაცვალების წლისთავს აღნიშნავდნენ, ბებია და ბაბუა შორედ წავიდნენ ბარანკიაში, რომ ჩემი მეოთხე დის, აიდა როზას დაბადებას დასწრებოდნენ. არაკატაკაში ერთი წლის მარგოს თანხლებით დაბრუნდნენ, დედ-მამას კი ლუის ერეკვე და ახალშობილი დაუტოვეს. ამ ცვლილებასთან შეგუება ძალიან გაძვირდა: მარგო ამქვეყნიურ არსებას არ ჰგავდა, რაქიტანი და მიუკარებელი გოგო იყო და მის შინაგან სამყაროში შეღწევა ჩემთვის შეუძლებელი აღმოჩნდა. როდესაც იგი აბიგაილმა, ლუის კარმელო კორეას დედამ დაინახა, ვერაფრით ვერ მიხვდა, რატომ უნდა ეპატრონათ მისთვის ჩემს ბებია-ბაბუსს. ასე თქვა: ეს ბავშვი მომპყვავებია. თუმცა, ჩემზეც იმავეს ამბობდნენ, რადგან ცოტას ეჭვით, თვალბის ვახანებოდა, და რასაც ვუწვევებოდი, ყველდფერი იმდენად დაუჯერებელი იყო, რომ ტყუილი ვცნოთ. არადა, მეტწილად მართლს ვამბობდა. დიდი წინა შემდეგ გავიგე, რომ ექიმი ბარბოსა ერთდღერი აღდამანი იყო, რომელიც ბრძნული სიტყვებით მიცავდა ხოლმე: ბავშვის ტყუილები დიდი ტალანტის მაუწყებელია.

კარგა ხანი გავიდა, სანამ მარგომ თავი ჩვენი უოჯბის წვერად იგრძობა. თავის პატარა საქანელაზე დაჯდებოდა ხოლმე, იქ, სადაც არავინ ეცულებოდა და თიის წუნდდა. არაფერი მის ყურადღებას არ იქცევდა. მხოლოდ საათის ჩამორეკის ელოდებოდა თავისი მეოცნებე თვალებით. რამდენიმე დღე ვერაფრით აძიულეს, რომ რამე შეეცმა. ან უშიშოდ იტყვია დასქმელზე უარს, ან კი შორეულ კუთხეში მოისროდა თევზს. ვერვას გაეგო როგორ ცოცხლობდა უშქლი, სანამ არ დაინახე, რომ ხან ეზოს ცენტრ მინას მიერთმედა საიმონენით, ხან კი კედლებიდან ვერძილივებით მოხვებოქნდა კერს. ბებიამ ეს რომ გაიგო, ეზოში ადგილ-ადგილ ძროხის ნაღვლი დაასხა და ყვავილების ქოთნებში ცხარე წინააღობი ჩამალა. პაღრე ანგარიტამ მარგოსთან ერთად მცე მომართლა, რათა ის ნაქტარეც ნათლობა, მე რომ დაბადებისთანავე გადამეწინააღმდეგე, გამოქრსირებინა. გადავყალბე მარგილი, რომელიც პაღრე პირში ჩამიღო და სამზე გმირულად შემომდგარმა გავუქმლი კოკით თავზე წყლის გადავლებას. სამაგიეროდ, მარგომ ჩემს მაგიერადაც იღრილა, როგორც გააფთრებულმა შეეცმა და ისე იქნია ხელ-ფეხი, რომ ნათლიებმა ძლივ მოახერხეს მისი გაკავენა.

ახლა კი ვხვდები, რომ მარგოს უკეთ ესმოდა ჩემი, ვიდრე უფროსების ერთმანეთის. იმდენად კარგად ვუშვებდით ერთმანეთს, რომ ბევრჯერ წინასწარ მივხვდებოდა ერთი მეორის აზრს. ერთ დილას ეზოში ვიამაშობდით, როდესაც მატარებლის ხმა გავიგონეთ, რომელიც ყოველთვის თურთმეტ საათზე ჩამოდებოდა ხოლმე სადგურზე. მაგრამ, აშკარად, წინათგონობა დაფიქვლა, რომ ამ მატარებლით ბანანის კომპანის ექიმი მიდიოდა, რომელმაც რამდენიმე თვის წინ რევენდის ნახარში დამალეყინა და გულის რევით მომკლა. სახლამდე ყვირილით გავიქცე, მაგრამ არავინ დამიგერა, ჩემი დის, მარგოს გარდა. ის ჩემთან ერთად დამიშალა, სანამ ექიმმა არ ისადილა და იმავე მატარებლით უკან არ გაბრუნდა. "წმინდა ლეონისმშობლი!" - ნამოიბთა ბებია, როდესაც თავისი საწოლის ქვეშ შეეფულები დაგინახა - "ამ ბავშვების ხელში კაცს ტელეგრფი აღარ გჭირდება".

იმ წელს არდადეგები ბებია ტრანკვილისთან უნდა გამეტარებინა არაკატაკაში, მაგრამ სასწრაფოდ წასასვლელი შეიქნა ბარანკიაში კატარაქტის ოპერაციის გასაკეთებლად.



ბაბუსი, ახალშობილი

მისი ხელახლა ნახვით და ბაბუსაგან ლექსკონის საჩუქრად მიღებით ჩემში გამონეულ სიხარულის საწვლარი არ ჰქონდა. ბებია ვერ ხვდებოდა, რომ მხედველობას კარგავდა, ან არ უნდოდა ამის აღიარება, სანამ თავისი ოთახიდან გამოსვლა ვეღარ შეძლო. კარიდადის საავადმყოფოში ოპერაციამ ცოტა ხანი გასტანა და ექიმებმა კიდევ დაგვიმედეს. როდესაც ლოკინმა დამჯდარს სახვევები მოისწეს, ახალგაზრდულად მოციმციმე თვალები გახსნა, სახე გაეზარდა და სიხარული ერთი სიტყვით გამოსატყა:

- გეზედა.  
ქორწინე ჩაქია, უნდოდა გაეგო რამდენად კარგად ხედავდა. თვალახვლობა ბებია ოთახში მიხედ-მოიხედდა და განსაცვიფრებელი ლოშუსტით ჩამოთვალა ყველაფერი. ექიმში გაოგნებული დარჩა. მარტო მე ვიცოდი, რომ ბებიას მიერ აღწერილი ოთახი საავადმყოფოში კი არა, არაკატაკას სახლში იყო. მას თავისი სამინებლის ყველა საგნის ზუსტი განლაგება ახსოვდა. მხედველობა არც არასდროს დაბრუნებია.

დედ-მამამ დაიფრენს, რომ მათთან ერთად გამეტარებინა არდადეგები სუკრემი და ბებიაც თან წამეყვანა. იგი ასეთთან შედარებით ებრულად გამოიყურებოდა და გრენბაც უკვე დაქვეითებული ჰქონდა. სამაგიეროდ ხმა გაულამაზდა, უფრო ხშირად და თანაც მეტი გატაკებით მღეროდა. დედაჩემი ითხოვდა, რომ ყოველთვის სუფთა და მოწესრიგებული ყოლოდით და ისიც უზარმაზარ თოჯინას ჰგავდა. ცხადი იყო, რომ ხვდებოდა მის გარშემო რაც ხდებოდა, მაგრამ წარსულზე ცხოვრობდა. რადიოს გადაცემები მასში განსაკუთრებულ ბავშვურ ინტერესს აკვირებდნენ. სხვადასხვა დიტორების მებეს ცნობად და თავისი ახალგაზრდობის მეგობრები ეგონა რომაიდან, რადგან არაკატაკაში მის სახლში რადიოს არასდროს შეუღლენია. ხმა-მალა ეწინააღმდეგებოდა ან აკრიტიკებდა დიტორების აზრს, ნებისმიერ თემს მათთან ერთად არჩევდა ან საყვედურობდა რამიმ გრამატიკული შეცდომის გამო, გვერცხილივით მის საწოლთან ყოფილიყვნენ ჩამომხსდარნი. უარს ამბობდა გადაცემის დამთავრებამდე ტანისამოსის გამოცვლაზე. როდესაც დამეშვიდებებოდნენ, ისიც ზრდილობიანად მასულობდა ხოლმე:

- ლამე შვიდილიხისა, ჩემო ბატონო.

ქსანურელთან თარეზა  
მპიო მუხატაძამ





# მტვრიის მპრქანეხელი

დილი ბარსია მარკსისი  
დილი ხნის ნანატრი აპტომოგრაფია

დღიორული მკონდო კვლავ ამოტივტივდა. თუშეა ის კოლუმბიის ბანანების ოლქში არასოდეს დავიწყებით - ყოველ შემთხვევაში, ყველას ახსოვდა, რომ ის "ლიტერატურის მთავარი ადგილია". ახლა კი "მარტოობის ასი წელიწადის" ფიქტიურ, მითოლოგიურ მკონდოსთან ერთად სხვა მკონდოვ წნდება, ნამდვილი მკონდო, პოეტური გამონაგონის წინაპორბედი. მას უმაღლე ივინობი, არა სხეული მისედევი, რომელიც სხვაგვარად უღერს, არამედ მრავალი დეტალის წყალობით, ატმოსფეროს, ადამიანებისა და ცალკეული წინადადებების წყალობითაც კი. ისევე, როგორც მკონდო, არაკატაკავ, გაბრიელ გარსია მარკსის დაბადების ადგილი, მდებარეობს "მდინარის პირას, რომლის წყალიც ბროლივით ანკარაა და რომელიც გაბრიელისეული ქვევის კალაპოტში მოედინება, და ეს ქვევი თერთია და უზარმაზარი, როგორც პრეისტორიული კვერცხები".

გარსია მარკსი, მითიური სივრცეების და დროის ციკლების ხურთომობღვარი, რომელმაც ლათინური ამერიკის ლიტერატურული ფანტასმაგორია ხელახლა აღმოაჩინა, თავისი მოკონებების გახსენებით და საკუთარი წინადადებების საგანგებოდან ამოკრეფილი წინადადებით ინყვბს.

1950 წლის თებერვალში მარკსის დედად საქმად ნათრევი ვაფი იოვნა, იქ, სადაც ის სწავლობდა - ბარანკილაში, კოლუმბიის კარიბიკის სანაპიროზე, და რამდენიმე დღეში ის პროვინციულ ბოქმებს გამოსტატა. მან მას არაკატაკავში გამგზავრება სთხოვა ოჯახის სხლის გასაყიდად. ახლავარდა ვაფი და წინადადებს დიდი ალტაცებით არ შეხვედრია და საქმიოდ უწითუხაზიმოდ შეუდგა ხანგრძლივ მოგზაურობას თავის ბავშვობის და სიყრმის მხარეში - ჯერ მდინარეზე, გემით, შემდეგ კი - მატარებლით. მაგრამ შემდეგ, მას ნოსტალგია ცნვია. მდინარეზე მოგზაურობისას მან უყვრად ბავშვობაში ამოყო თავი, გაახსენდა, ხუთი წლისა ბაბუასთან ერთად რომ მოგზაურობდა. ბაბუა საუკუნების მიგრანტ პოლკოვნიკი იყო და სისხლიან "ათასგდინან" სამოქალაქო ომში მონაწილეობდა, მთელს ქვეყანაში უმარავი შვილი დატოვა, და საბოლოოდ თავისი შვილიშვილის ლიტერატურაში დაიდო ბინა: "მარტოობის ას წელიწადში", პოლკოვნიკ ბუნენდიას სახით.

## მიტოვებული სამოთხა

სათაური მოთხრობისა "პოლკოვნიკ არავინ სწერს" ასევე ბაბუასთანა დაკავშირებული, რადგან ის დიდი გზებით ელოდა ვეტრანის პენსიას, რომელსაც მრავალსულიანი ოჯახი უნდა გადაერჩინა, და ეს პენსია არასოდეს ღირსებია. სიტყვებით "ჩნე, იქ დამთავრდა სამყარო", დედამ თავის ვაჟს აწვანა ადგილი, სადაც, სავარაუდოდ, 1928 წლის გაფიქტული ბანანების პლანტაციოში მომუშავეები მუშების ამბოხება ჩაახშეს. პროვინციის ისტორია ისევე შეიცვალა ლიტერატურაში, როგორც ცნობილი ადგილის დასახელება: "მატარებელი გაჩერდა ბაქანზე სოფლის გარეშე, და ცოტა ხანში გაიარა ერთადერთ ბანანების პლანტაციასთან, რომლის შესასვლელშიც სახელი იწერა: მკონდო".

გარსია მარკსის მოკონებები სამ ტომს მოიცავს. მათგან პირველიც კი საქმიოდ შთამბეჭდავი მოვლობისაა, 600 გვერდიანი. პირველ 50 გვერდზე დედა-შვილის არაკატაკავში მოგზაურობაა აღწერილი. მშობილების გულის გასახეტიად, გაბრიელმა გადაწყვიტა მწერალი გახდარიყო, ნაცვლად იმისა, რომ იურისტი ან პატრიცელებს აეადგიროს ყოფილიყო და ოჯახზე ეზრუნა. ოჯახური ლტენდებით მოცულ ტერიტორიაზე მოხერხდა ექსპედიციის შემდეგ მან აღმოაჩინა, რა აკლდა მთარობელის ფანტაზიის წყარო. უფრო ზუსტად: ის მიხვდა, რომ ეს ადგილი სწორედ ის იყო, რის წყალობითაც თავის შემოქმედებას მოსოვდა. სიქტას დროს სიციხისაგან დაშლადაცემულ სოფელში გაგლიას არაკატაკავმკონდომ მოშავალი მწერლისთვის ნიშ-



შის კონტურები მილო: "მიტოვებულის სამოთხისა", უმინზო ბრძოლების მტვრინი ვლისა, კონტრტურის აყვავებისა, დაკარგული იმედებისა; ის ისეთი იყო, როგორც მრავალად დაშორებულ ამ გამუდმებით კოლონიზირებულ კონტინენტზე.

დასაწყისში წინისა "იხსოვრო, რათა მოყვე" გარსია მარკსმა მაღალი სტილის მემუარული ლიტერატურის ნიმუში შექმნა. ეს საარაკო აღმოჩენაა, იგი გვიხიდავს ანგდოტური განწყობით და ოჯახური ძალაუფლებისთვის ან შვილის სამომავლო გეგმებისთვის ბრძოლის ამასველი კომიკური მომენტებით. მას აბსურდულ-არქაული უფრობის ატმოსფეროში შეყვარით, ის კვლავ და კვლავ უზრუნველბა ბაბუების და მშობლების ისტორიას. ეს გახლავთ წყარო რომისა "სიყვარული ქოლერის დროს"; მოთხრობილია, რომ როდესაც მშობლებმა თავიანთი სიყვარულის ყველა წინააღმდეგობა გადალახეს, ქვეყანას მოველინა პირველი ვაფი, გაბრიელი, პრატექტულად მკვდარი, ქილარით თითქმის დაშორებული, და ის მოლოდინ იმის წყალობით გადარჩა, რომ რომით დაზილეს. ეს მოხდა 1928 წლის 6 მარტს.

აქედან თხრობა უყვე სწორხაზოვნად ინყვბა, თუშეა ქრონოლოგიური თანმიმდევრობა ყოველთვის არა დაცული. შესავალი შესანიშნავი ნოველა მოგზაურობის შესახებ. გარსია მარკსის ინტერპრეტაციები, მგზავრობა დედესთან ერთად გასაღებია იმისთვის, რომ მან ლიტერატურაში თავის გზის გარკვევა შეძლოს.

ამის შემდეგ თხრობის ძირითად მასალად მოკონებები ექვევა.

წინეს უმარავი ღირსება აქვს. განსაკუთრებით მდდარი ენა, რომელიც გარსია მარკსის ესანიურს ასასიათებს, თარგმანში არ იკარგება.

პირველი ტომი მოიცავს დროს მისი დაბადებით 1928 წლიდან - 1955 წლამდე, ის ასახავს მწერლის ავტობიოგრაფიას - ახალგაზრდის ღრმა პროვინციიდან, რომელიც წარმოშობის მიუხედავად საუკეთესოდ გრნობს მსოფლიო





საქართველოს საზოგადოებრივი მედიის ცენტრი

ლიტერატურის ყველა აქტუალურ მოვლენას და თავის ტალანტს ხეწს. მას მაგნიტივით იზიდავს ლიტერატურული ნრევები, და მის ნიჭს მაღლ ამოცნობენ და დააფასებენ.

### მწერალი შიშის გამო

ამ ტომს დევნი აქვს: "ამ ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი ის კი არ არის, თუ რა გადაგვადმომა თავს, არამედ ის, თუ რა და როგორ მოგვაგონდება გსვენბითვის მოსაყოლად."

რომანის გმირი თავის მრავალ საიდუმლოს ამხელს. მაგალითად იმას, რომ მუდამ შიში სდევს თან. "შიშის გამო ვარ მწერალი" - ეს კვლევის საინტერესო საგანი შეიძლება იყოს.

ღარიბი ხალხის შვილს განსაკუთრებით ავტორიტეტების ეშინოდა - მასწავლებლების თუ განუთების რედაქტორებისა. ხშირად იმასაც კი ვერ ბედავდა, რომ სახელოვან ჟურნალისტს გამოლაპარაკებოდა, თუმცა ამ ჟურნალისტს შეიძლება მისი მოთხოვნებიც ჰქონოდა გამოქვეყნებული და ყველაზე აღმატებული სიტყვებითაც შეეყო იგი. საფსევბით შესაძლებელია, რომ ამ დროს მაღალი კლასის წარმომადგენელთა მიმართ რიდიც თამაშობდა გარკვეულ როლს. მეორეს მხრივ, ახალგაზრდა გამარჯვებული იყო, და თავის განსაკუთრებული გონების წყალობით ზუსტად ხედებოდა იმას, რაც გარშემო ხდებოდა. გარკვეული დროის შემდეგ ავტორიტეტებმა, რომლებიც მანამდე პირქუშად ქვეყნობდნენ, აღიარეს და ხელიც ნაუკრეს. თავის ლიტერატორ მეგობართა წრეებში, რედაქციებში, ისევე, როგორც მოგვიანებით, ქვეყნის ყველაზე მნიშვნელოვან გაზეთ El Espectador-ში, ყოველთვის ცენტრალური ფიგურა იყო. ის უარყოფილი არასოდეს ყოფილა, და ზოგი რთული ვითარებიდანაც იღიბიანად დააღწია თავი.

საერთოდ, ამ მოგონებების ახალგაზრდა გმირს ქუდებუდიანიც შეიძლება ვუწოდოთ. ეს ნამდვილად ითქვის მის

ურთიერთობაზე ქალებთან, რომლებთანაც მას ძირითადად უმართლებდა. ამ ქალებს მეგობარების ავტორი ყოველგვარი შიშის გარეშე ხედავდა. ნიგნში მრავალი მხიარული ამბავია მოყოლილი - ტროპიკული ენებებით, დედობრივად განწყობილი მეძავეებით, საროსკიპოს ცეცხლოვანი გოგონებითა და მხიარულად მოლაღატიე ცოლის ამბებით, რომელთა რქიანი ქმარი სროლას ატყვდა ხოლმე.

ასეთივე წარმატებით ცხოვრობდა ახალგაზრდა პოეტი და ჟურნალისტი იმხანად კოლუმბიში არსებული დიკტატორული რეპრესიების პირობებშიც. მიუხედავად ამისა, მან დაუფინანსარი შიში განიცადა 1948 წლის 9 აპრილს, როცა ბოგოტა ცეცხლის ალში გაეჭვა და ის პირველად შეხვდა ფიდელ კასტროს. დანარჩენ შემთხვევებში კი საზოგადოებაში იმხანად მომხდარი ცვლილებები პირადად მას დიდად არ შეხებია.

ამავე დროს El Espectador-ის რეპორტიორი და სექტების ავტორი თავის დროს მომწესხველად აღწერს. 1954 წელს, ჟურნალისტური თვალსაზრისითაც უნიჭიერეს მწერალს ბევრი რამ ჰქონდა სათქმელი, თუმცა პრესის ცენზურა და რედაქციებში ინფორმაციის თავისუფლების შელახვა ჩვეულებრივი ამბავი იყო. El Espectador-ში მუშაობდა გარსია მარკესის კარიერაში პირველი გამარჯვება იყო. მან პირველად შეძლო ნამდვილი ფულის გაცემა. ამავე დროს ეს პირველი შემთხვევა იყო, როცა ის პირისპირ შეეჯახა გამეფებულ პოლიტიკას. ამიერიდან მან იმის განხორციელება დაიწყო, რაც მანამდე მხოლოდ ნაცად ჰქონდა (საუბარია კრიტიკულ ჟურნალისტიკაზე). ის ევროპაში კონდერტეციაზე გაგზავნეს, საიდანაც მხოლოდ წლების შემდეგ დაბრუნდა.





**თამარ ბაგვაძე**

# სანამ სიკვდილს სახელი არ ჰქონდა

მარკსის ბოლო ნაწარმოები



ძალიან შემშურდა ხუან ფორნოსის. მე არაკატაკას სახეა ვირტუალურ რეალობაშიც ვერ მოვახერხე (ინტერნეტში ამ ქალაქის შესახებ უმწირესი ცნობები იდო), ეს უფრანგისტიკი კი ამ მისტიკურ ქალაქ რეალურ დროსა და სივრცეში ეწვია და "ნოუ იორკ ტაიმსს" მასალა მარკსის მემუარებზე მწერლის მშობლიური ქალაქიდან გაუგზავნა. ამბობენ, მივიწყებული ადგილიაო - ერთი მხრიდან თოვლით დაფარული მთებითა და მეორე მხრივ ტროპიკული ქაობებით გარშემორტყმული. ეს ადგილი უცნაურ, ერთდროულად ძალიან რეალურ და ძალიან მისტიკურ განცდებს აღძრავს თურმე განცდებს, რომლებიც ქალაქზე გადგატანისას ეწ. მაგიურ რეალიზმად იქცევა და რომელმაც მარკსს მაკონდო შეაქმნევინა.

თუმცა, ეს ყოველივე გაცილებით მეტია, ვიდრე უკვე კარგად გავცითელი ტერმინი, მაგიური რეალიზმი - არაკატაკა ხომ, უბრალოდ, მარკსისა და მისი გვირგვინის შიშის, მარტოობის, სიყვარულის, გამრავლებისა და სიკვდილის სამყაროა. იქ დაბორილობენ მარტოსული ბუნებები, ქუჩებში კი მოხუცები სხედან და ბავშვები ძველ მითებსა და ლეგენდებს უყვებიან. ასე ირვეა და იგონებება ერთმანეთში წარმოსახული და რეალური, წინაპრების ამბებიდან გადმოყოლილი გამოპანგონი და ისიც, რაც სამომავლოდ შეიძლება იყოს ყოფილიყო.

ასე რომ, ცხოვრება ნამდვილად ღირს იმისთვის, რათა არაკატაკაში დატრიალებული ამბები მოჰყვე. მით უმეტეს, მარკსისთვის - კაცისთვის, ვინც იყო უფროს თავის წინაგნებში შესახა ხორცი... თანაც, 74 წლის ასაკში, როდესაც ლიმფომანით ხარ ვადა და საკუთარ წარსულში კრიტიკისთვის არც ლიტერობით დახარჯული მელანი და არც წინის 579 გვერიდ განგნება.

სწორედ ამ "ფართობზე" ავრცობს მარკეს თავისი მემუარების პირველ ტომს და წიგნს ასეც არქმევს: "ივი-ხორგი, რათა მოჰყვე" (Vivir para Contarla). "ივითგება რომანიერი, მაგრამ, ამავედროულად, ავტორის ცხოვრების ქრონიკა და კოლუმბობის სახვედრასაუკუნოვანი ისტორიაცაა", - ასე აფასებს ნაწარმოებს რობერტო პოშო, მარკსის თურნალ "კამბოს" მექსიკური დამატების რედაქტორი და მწერლის ასლო მეგობარი.

მემუარები საშრეთ ამერიკისა და ესპანეთის წინის მალაზიებში ოქტომბრის დასაწყისში გამოჩნდა. კოლუმბობაში ეს ლამის ეროვნულ დღესასწაულადაც იქცა. მემუარების დახლებ გამოტანის პარალელურად მალაზიებში დამონტაჟებული მეგაფონებიდან ეროვნული მიმინ ისმოდა. ასე სცეს პატივი ნობელის ლაურეატ მწერალს, რომლისაც კოლუმბობა საკუთარ სიამავე აღიარებს. თუმცა, ისიც უნდა ვთქვათ, რომ მარკესი არც ერთ პრეზენტაციას არ დასწრებია. ის მეხიკოში, საკუთარ სახლში ისვენებს, მკურნალობს და, ალბათ, როგორც სწავია, დაილოგებს მართავს სიკვდილითან. ამასობაში კი, მის მემუარებს მთელი ესპანურენოვანი მსოფლიო უდიდესი ინტერესით ეწევება. გერმანულ, პოლანდიურ და იტალიურენოვან ნიუსიველს, ალბათ, მალე გაუმართლებს - გამოცემული "იციხორგი, რათა მოჰყვეს" თარგმანების გამოცემას მათ წლის ბოლომდე ჰპირდებიან. მზადდება ინგლისური ვერსია, რომლის გამოსვლის თარიღიცაა 2003 წელს ასახელებენ. თუმცა, მემუარების თარგმნის გარეშე პრესამ ისეთი ამბავი ატყა, რომ მის შესახებ ერთმანეთის მიყოლებით გარკვეულად ურთიერთსანიანადადმოცე ცნობები. ზოგიერთი წყაროს მიხედვით, მემუარები უკვე ითარგმნება ინგლისურ, გერმანულ და ფრანგულ ენებზე და ისინი პოლანდიურ და იტალიურ ვერსიებზე უფრო მალე გამოვა. დაბახული სიტუაცია კოლუმბობაშიც, სადაც საქ-

მეში პოლიციაც კი ჩაერთო. წიგნის პრეზენტაციის დღეს, ბოგოტასთან ასლოს მდებარე ქალაქ არმინიაში, სატვირთო მანქანიდან კრიმინალებმა წიგნის ოცი ეგზემპლარი გაიტაცეს. ახლა შიშობენ, რომ კოლუმბობის ქუჩებში მემუარების არალეგალური ვერსიები გამოჩნდება. ლეგალურად კი, გამოცემულია "წორმას" ცნობით, დაბეჭდილია "იციხორგი, რათა მოჰყვეს" მილიონი ეგზემპლარი. ეს რაღვთობა რამდენიმე ესპანურენოვან ქვეყანაზე გადანაწილებული.

ბუნებრივია, მარკესი გამოცემულების ამ ტრივიალურ ენებათაბეღებს არწმუნდებ არც ადებს. ის ისე "ისწრაფის" სანერად, თითქოს, შემოქმედებით პროცესით ტკობას ცხოვრებაში პირველად და ყველაზე მძაფრად ახლა განიცდიდეს.

ცნობილია, რომ ავტორი თავის ერთგულ "მაკინტო-ნოს" კომპიუტერს არც წინათ შორდებოდა დიდი ხნით - დიღას ადრე დგებოდა და მაშინვე მუშაობას იწყებდა. მაგრამ მას შემდეგ, რაც მომავკვინებელი სენი შეეყარა, ყველაფერი შეიცვალა. ახლა ის მართლაც ყოველ წუთს ესარებოდა და ყოველ დღიას, საკუთარი ნებითაც, ერთგვარ მართაბონში ებებება - ცდილობს როგორმე აზრი არ დარჩეს უთქმელი და განცდა გადმოჰყვეცილი.

ამიტომ, როგორც "ნოუ იორკ ტაიმსის" უფრანგისტი მოკვიტორობს, მწერალი თითქმის სრულად ჩამოშორდა საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებას (როგორც გასსოვთ, ის ბოლო წლებში უკუტოვრდა მონაწილეობდა სამშვიდობო მოლაპარაკებებში, სხედებოდა პოლიტიკური მოღვაწეებს. პარლს უფუნტესთან ერთად თეთრ სახლში ვიზიტსა და ბოლ კონტრონთან შეხვედრის შესახებ ესეც დაწერა). ახლა მარკესი თითქმის აღიარავს იღებს, მასთან შესვლის და სიგარეტის შეტანის უფლება მხოლოდ მეუღლს, მერსედესს აქვს. ბუნებრივია, ინტერვიუებსაც თითქმის აღარ იძლევა. და ამიტომ გახუთებიც ერთმანეთისაგან იწირენ კოლუმბობურ გამოცემა "ელ ტრეპაზოში" დაბეჭდილ მწერლის სიტყვებს: "მეგობრებთან კავშირი თითქმის მინიმუმამდე შევამცირე, ვატიემ ტელეფონი, გამაძვე მეგობრების გეგმები. და ასე, საკუთარი ნებით გამოვიკვეტე თავი ერთ ოთახში, რათა ყოველ დღე, შეუწყნებლად ვწერო". ამ ფრანგიდან გამომდინარე ვარაუდობენ უფრანგისტიკი, რომ მემუარების პირველ ნაწილს მეორე და მესამე ნაწილაც მალე მოჰყვება.





“ივხოვრო, რათა მოჰყვე” კი დაბრუნებაა საწყისთან, ბავშვობასთან. ესაა დაბრუნება ღარიბ და მისტიყურ არაკატაკაში, სადაც ყველაფერი დაიწყო.

მარკესის ბუბიის მიერ მოთხრობილ ამბებზე, ბაბუსს თავს გადახდენილ ისტორიებზე იმდენი თქვეს სხვებმა, რომ ბოლოს მწერალმა გადაწყვიტა, ეს ამბები პირველ პირში, თავად მოეთხრო. ნიგინი არაკატაკაში გატარებულ ბავშვობით იწყება და 1955 წელს წყდება, როდესაც მარკესი თავის პირველ ნაწარმოებს, Leaf Storm-ს გამოსცემს და, როგორც გაზეთის კორესპონდენტი, ევროპაში მიემგზავრება.

მემუარებში ყველაფერი ნამდვილია. თითოეული ფაქტი, თითქოს უმნიშვნელოც კი, ისე დეტალურადაა გახსენებული. მარკესი იგონებს იმ დომინიკანელი ბეისბოლისტის ბიოგრაფიას, რომელსაც 50 წლის წინათ იცნობდა, იხსენებს იმ ბორდელის ისტორიას, სადაც ადრე ცხოვრობდა, იხსენებს იმ მბეჭდავის სახელსაც, რომელთან ერთადაც, ჟურნალისტური კარიერის დასაწყისში, რომელიღაც გაზეთში მუშაობდა...

წერის დაწყებამდე მან გადაიკითხა საკუთარი საგაზეთო სტეტიები, რომანები, შეისწავლა ნიგნები, რომელსაც მასზე წერდნენ, გადახედა გაზეთებისთვის მიცემულ ინტერვიუებსაც. საჭირო მასალის მოგროვებაში, როგორც წესი, მას მეგობრები და ნათესავები ეხმარებოდნენ. ბუნებრივია, ავტორი აღადგენს იმ მომენტსაც, როდესაც, 23 წლის ასაკში მწერლობა გადაწყვიტა; როცა თქვა, რომ ან ამ გზას დაადგება, ან “მოკვდება”.

მარკესი 1948 წელსაც იხსენებს, დედაქალაქში დატრიალებულ მოვლენებს. იმ წელს პოპულისტი პოლიტიკოსი ხორხე გაოტანი მოკლეს. “შეგერა, რომ კოლუმბიამ მოეცე საუკუნეში სწორედ გაიტანის სიკვდილის დღეს - 1948 წლის 9 აპრილს შეაბიჯა”, - წერს მარკესი თავის მემუარებში და მიანიშნებს, რომ მოეცე საუკუნე კოლუმბიისთვის ურიცხვი სისხლიანი ქრონიკებით აღინიშნა. ნიგნში დიდი ადგილი ეთმობა სიკვდილის თემასაც. მარკესი იხსენებს, თუ როგორ ელანდებოდა წლების განმავ-

ლობაში გარდაცვლილი კაცის გვაში, რომელიც მის სახელში შეჭრას ღამობდა... იქვე ცოცხლდება კოლუმბიის სანაპირო ქალაქები და ბარი “ლა კუევატ”, სადაც ახალგაზრდა მწერალი თავის მეგობრებთან ერთად ფოლკანერის, დეივის დეფოსა და ჯეიმს ჯოისის შესახებ დავობდა...

საბოლოო ფაშში კი, ასე გამოიყვანა: მთელ 579 გვერდზე მწერალმა თავისი უკიდვანო სამყარო გადაჭიმა და მასში მთელი სიკვდილ-სიცოცხლე მოიცვა. ალბათ, ეს მემუარები მარკესისთვის ძალზე ძვირფას და ინტიმურ ნააზრევადღც იქცა. მას ხომ მწერალმა ყველაზე ხმადალალი სახელი - “ივხოვრო, რათა მოჰყვე” უწოდა. ანუ, ნიგნში მოკვითხრო ის, რისთვისაც უღირად სიცოცხლე და სიკვდილის წინაშე წარდგომა...

P.S. “დედამინა იყო ისე ახალგაზრდა, რომ ბევრ ნიგნს სახელი არც ჰქონდა და ადამიანები იძულებულნი იყვნენ საგნებზე თითო მიენიშებიანათ...” - წერდა (თუ ოცნებობდა) მწერალი. ალბათ, სწორედ ამ ახალგაზრდა დედამინასთან დაბრუნება მისი მემუარების პირველი ნაწილი. ეს დრო, მარკესთან ერთად, გულის სიღრმეში თითოეულ ჩვენგანს ენატრება. ეს ის ხანაა, როცა გულეები ყველაზე წმინდა და შეურყეველია, როცა ცხოვრება ჩანასახს ჰგავს და როცა ადამიანმა, სხვა საგნებსა და მოვლენებთან ერთად, არც სიკვდილის სახელი იცი. ამ იცი იმიტომ, რომ ჯერ არც გჭირდება ეს ცოცხალი. ამ დროს ცხოვრება თავად სიხალეა და სიკვდილი მხოლოდ შორს, ბუნდოვან კონტურებად მოჩანს. მის შესაცნობად ცხოვრების გავლას საჭირო. ცხოვრებაა კი ისაა, რაც მოგათვინიერებინებს და შეგაცნობინებს სიკვდილს... მარკესი ამბობდა: “მე არ მემიზნია სიკვდილის. მე ის მიზიდავს”. დაველოდოთ მის სიკვდილისწინა აღსარებას...



ფოტო: ანტონიო ტომასი



# „სურათი“ და „თხრობა“

ინტერვიუ ოთარ იოსელიანთან

მსოფლიო კინოკლასიკოსი, ოთარ იოსელიანი წელსაც ეწვია სამშობლოს. თბილისის მეოთხე საერთაშორისო კინოფესტივალში მის მიერ 2001 წელს გადაღებული ბერლინის ფესტივალის ფავორიტი ფილმით, „ორშაბათის დილით“ გაიხსნა. ფილმის ჩვენება კინოთეატრ „ამირანში“ შედგა. რეჟისორმა თავადვე უთარგმნა ფილმი ქართულ მაცურებელს. ახალი სურათიც, ბუნებრივია, იმ კინოენითაა შექმნილი, რომელსაც იოსელიანის კინო ჰქვია.

„არილი“ გთავაზობთ რეჟისორთან 1979 წელს ჩანერილ ინტერვიუს, რომელიც სწორედ მისი ენის სპეციფიკაზე მოგვითხრობს და რომელიც, ვფიქრობთ, დღესაც ძალზე აქტუალური ჩანს.

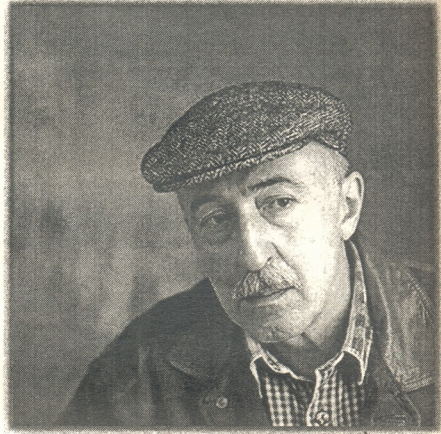
- ერთ-ერთ ინტერვიუში ნამოგცდათ, რომ ფილმის გადაღების დროს მიზნად ისახავთ მაცურებელს კი არ მოუყვებთ რაღაც ისტორია, არამედ უჩვენოთ იგი.

- რას ნიშნავს არ მოუყვებ? ეს ნიშნავს, რომ ეკრანიდან სიტყვიერად გაფორმებულ სახით არავინ არავის აუწყებს რამეს, არავინ არავის აწვდის მზა ინფორმაციას. ვთქვათ, კადრში ჩანს მშვიდად მოსაუბრე სამი ადამიანი. ეს ერთი შეხედვითვე გასაგებია უნდა იყოს მაცურებლისთვის. ან ეკრანზეა უფრო ვრცელი მიზანსცენა, საიდანაც ვიგებთ, რომ ამ ადამიანებს შორის მოხდა ესა და ეს. ან ეს სამი პერსონაჟი ჩხუბობს. შემთხვევაშიც გასაგებია ჩვენთვის, რომ ისინი ჩხუბობენ. სამივე ამგვარად ეს ადამიანები რაღაც სიტყვებს წარმოთქვამენ, შესაძლიარა ჩვენთვის უცხო ენაზე, მაგრამ თარგმანის უქონლობის პირობებშიც კი, არადერს ვკარგავთ ეკრანზე მიმდინარე მოვლენების აღქმის თვალსაზრისით. პირიქით, იმის გამო, რომ წარმოთქმული ტექსტის ბნალაობა ხელს არ გვიშლის, ამ სამი ადამიანის ურთიერთობა შესაძლიარა, უფრო შინაარსიანად კი გვეჩვენოს. მაგრამ, ცხადია, ყოველი ამგვარი „სურათი“ მკაფიოდ უნდა გამოისატყდეს კონკრეტულ ნიშანს იმისა, რაც მოხდა. ამ შემთხვევაში მრავალმნიშვნელობიანობა დავშვებულა.

გარდა ამისა, „სურათი“ მუსიკალური ფრაზის პრინციპით უნდა იყოს აგებული. ის თავის თავში უნდა შეიცავდეს რაღაც განწყობას, მდგომარეობას. თუ კადრები შინაგანად არამუსიკალურია, კინომონტაჟი საქმეს ვერ უშეღებს - გამოსახლებათა მიმდევრობით დრამატიკაში ვერ მიიღწევს; მონიკნივე საათი, მოძრაივ წყლის წვეთი, ყინულმჭრელი და ა.შ. ავტორის შესაძლებლობების გამოშტატებულ მშრალ სიმბოლოებად დარჩება და არა მხოლოდ რეჟისორის სისხლხორციულ გამოხატულებად. „ავანშროსან“ „პოტიმიკინში“ გემის ფლაგშტოკზე მოფრიალე წითელი დროშა ამ მჯდომარე ლომი, შემდეგ გასროლა და ნამომხტარი ლომი, ჩემი აზრით, მკვეთრად გამოხატულიც ინფორმაციის მატარებელია მხოლოდ. მაგრამ იქ მასალის მონოდების ამგვარი პრინციპი კონკრეტულ იდეოლოგიურ მიზანს ემსახურებოდა, ამით იყო გამართლებულიც და ქმედითიც. სხვა მხატვრული მეთოდების პირობებში კინოენის ამგვარი საშუალებები არ იქნება საკმარისი.

- პირადად თქვენ კინოენის რა საშუალებებს ეძიებთ? აი, „სურათებზე“ საუბრობდით, სადაც სიტყვებს მხოლოდ დამხმარე როლი ენიჭება. ეს რასთანაა დაკავშირებული?

- სამუხაროდ, ძალიან ცოტაა კონკრეტულად კინემატოგრაფიული ნაწარმოები. როგორც წესი, ეკრანული ნა-



წარმოებები დაფუნებულია მოქმედების სიუჟეტურ განვრცობაზე დროსა და სივრცეში. კინემატოგრაფი დაბადებითვე მოექცა ხელოვნების უძველესი ტრადიციული დარგების - ლიტერატურისა და თეატრის გაულების ქვეშ. მართალია, პირველი კინემატოგრაფისტები იმითაც კმაყოფილდებოდნენ, რომ შესაძლებელი იყო მოძრაივ მატარებლის, ქარისგან მოქანავე ხეების თუ ლამაზების უაზრულ ნატყხად მსხვერვის გადაღება, ანუ ისინი კონკრეტულად კინოლოგებით იყვნენ დაკავებული. ხოლო შემდეგ იმისათვის, რომ ეკრანული ცხოვრების პირველ ნიშნებს საბაზრო ლირებულება შეენიანთ და მაცურებელი მიეზიდათ, სხვა გზების ძიება დაიწყეს. მაგრამ კინემატოგრაფმა იმის მაგივრად, რომ საკუთარი გამოშახველობით ენა შექმნა, ლიტერატურისა და თეატრის მიერ სრულყოფილად ათვისებულ თავშესაქცვე ილეთებს მიმართა. ცხადია, მხედველობაში მაქვს არა ცალკეული, კონკრეტული ისტორია, არამედ ზოგადად კინემატოგრაფის დამოკიდებულება ისეთი ლიტერატურული მეთოდებისადმი, როგორცაა რთული, მრავალგანმტოებანი სიუჟეტის თხზვა, კულმინაციური, სანტიკრესო კვანძის გახსნა და ა.შ. მაგრამ ლიტერატურა (უმეტეს შემთხვევაში კი უბრალოდ უფერული ბელეტრისტიკა) არ არის კინემატოგრაფის ქვაკუთხედი. მიუხედავად იმისა, რომ დიდი ხანია ბევრს ლაპარაკობენ კინოენის, კინოიეროგლიფიკისა და კინემატოგრაფის ნიშანთა სისტემის შესაძლებლობებზე, მაცურებელთა სამსჯავროზე უმეტესად ფაბულის ტრადიციული განვითარებაა წარმოდგენილი. როგორც წესი, ასეთი ფილმების ზეამოცანად სიუჟეტის აგება არჩება. ამ სიუჟეტისთვის კი არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს სიტყვებით მოყვანილ თუ ეკრანზე აწვენილ, ზემოქმედების შედეგი ერთი და იგივე იქნება. კინემატოგრაფს იმტოქუნოდებენ მათეუ მუხანს და იმიტომ მიირწევა განსაკუთრებულ ხელფინებად, რომ მისი მიაღალმხატვრული ნაწარ-





მოგების ენა სიტყვების ენაზე ვერ გადაიტანება. ანუ გადაიტანება, მაგრამ ეს იქნება გეგად გამარტივებული, სწორსაზოგადი და უნიათი, არაადეკვატური გადმოცემა იმის, რაც იყო გამოხატული ევრაზიუ. მაგალითად, საზოგადოებრივი რეჟიმის ფილმების მოყვლა. ახლანდელი ადამიანები პარიზის ქუჩებში წვიმა. ორი ადამიანი გამკვლეულ ქალს უყურებენ. ქვაფენილზე მიმავალი შეფარებული წვეთის ფეხები. ტანის ცვეკვეთი ორნი, რომელიც უნდა ერთმანეთი უყვარდათ და ახლა აღარ უყვართ. კავშირი მჯდომი მთვრალი კაცი, რომელიც ერთხელ იმავე სიმღერას უკრავს ყოველთვის. ან ვიგოს "ახლანდელი", ბიტი, რომელიც გრამაფონით დაჟეკება შეყვარებულს. ფორმალურად, თითქოს, ერთმნიშვნელოვანი სიმბოლოა, მაგრამ რისი სიმბოლო? რაღაც არის ამაში ისეთი, რასაც სიტყვებით ვერ აღწერ. ან ბარნეტის ფილმში - "ყველაზე ლურჯ ზღვასთან" - ორი მოწყვნილი ადამიანი, ლიბოს რომ დეკავს.

რაცაც უკვე ვისაუბრე, წმინდა წყლის "სურათებია". ამას გარდა, არსებობს უფრო მიზანსცენური ხასიათის კინემატოგრაფიული ენაც. მიზანსცენებს ჩვეულებრივ იყენებდა ჩარლი ჩაპლინი. მის ფილმებში მოქმედება "სურათების" ენით (ანუ ღრმად კინემატოგრაფიული) კი არ გამოხატება, არამედ უპირატესობა მიზანსცენების გამოყენებას ენიჭება, რაც გამოხატვის თეატრალურ ხერხებთან უფრო ახლოს დგას, მაგრამ მიზანსცენების ენის მეოთხის გამოყენებაც ხშირად აუცილებელია კინემატოგრაფში, რომელიც გრძელ მონაკვეთში საჭირო ხდება გმირების ურთიერთდამოკიდებულების გათამაშება - ვინ ვის როგორ შეხება, ვინ როგორ დადუმდა, ვინ როგორ მიბრუნდა, ვინ როგორ ჩაქნდება თავი. ხოლო შემდეგ საჭიროა ყოველივე ამის დროში ორგანიზება. კინოსახის შექმნის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია, რომ ყოველი ცალკეული დეტალი შინაგანად იყოს მელიდორული და თავის თავში ატარებდეს საკუთარ დამოკიდებულებას იმ ობიექტისადმი, რომელსაც გამოხატავს. ამ შემთხვევაში აბსოლუტურად არა აქვს მნიშვნელობა, ეს იქნება ადამიანი თუ ხე, ქვა თუ ცხენი. ანუ ნებისმიერი ობიექტი სრულიად თანაბარმნიშვნელოვანი ხდება შინაგანი მელიდიის გამოხატვის თვალსაზრისით.

**- როგორც "პასტორალიზა"?**

- დიას, როგორც "პასტორალიზა": მშვიდი დილა, ეზოში ქათამები, ინდაურები და ძივს შესაშრევი წვიმა ნოსტალგიის ასოციაციას იწვევს ყველა მწახველში. უმარტივესი მიზანსცენით შეერთებული ასეთი კადრების, "სურათების" ეთობლიობა იძლევა კინოსიბრების გარკვეულ ფრზას. ყველასთვის კარგად ცნობილი ნოსტალგიური ახალ რთულ ბეგრის წარმოშობა, რომელსაც ვერანაირად ვერ გამოხატავს სიტყვით. რა მოხდა სინამდვილეში? არაადვილად არ მოხდა. ადამიანებს გაიღვიძეს, ისაუბრეს და სამუშაოდ წავიდნენ. მსახიობები ვერაფრით ხვდებოდნენ,

როდეს უნდა დაეწყათ თამბიშ, რადგან მათ დაბლა ჩამოსვლას ან აქედან იქით წასვლას სთხოვდნენ. თუ მსახიობს იქედან აქეთ მოსვლა უნდეს, ან წვიმაში შეშის დაჩქება, ან ჭირვარს გადამბა ძირების გადგმა, ან გამამხვევებელი ვარჯიში, ანუ, სხვა სახეობით რომ ვთქვათ, ყველაზე უბრალო, ჩვეულებრივი რამეების კეთება, მსახიობი ფიქრობს, რომ ჯერ არ შესულა თამბიშის სტადიაში და ევრანზე რომელიღაც პერსონაჟის კი არა, საკუთარი ცხოვრებით ცხოვრობს. "პასტორალიზე" მუშაობისას გაგვახსენა იმ აღმოჩენამ, რომ მეგრული საუბარი გაუგებარია საქართველოს მოსახლეობის ორი მესამედისთვის, რომ არაფერი ვთქვათ რუს, ლიტველ, ესტონელ თუ სხვა მაყურებელზე. ამან გაგვათავისუფლა იმ აუცილებლობისგან, რომ კონკრეტული საუბრისთვის ნეიტრალური შინაარსი მოგვექმნა. როცა სიუჟეტის მიხედვით მსახიობებს რაღაც კონკრეტულზე უნდა ესაუბრა, კამერის წინ თავი ნორმალურად და ბუნებრივად რომ ევრნობი, მათ ისეთ დიალოგს ვთავაზობდით, რომელსაც არაფერი ჰქონდა საერთო მოქმედებასთან. მაგალითად, ასეთი იყო ნისქვილის ეპიზოდი. წყალი ხმაურით გაიშალა ნისქვილის ქვაბურუნადა, ორი ახალგაზრდა მუსიკოსი ვაჟი და სოფელი გოგონა ისხდნენ და რაღაცაზე საუბრობდნენ. მე მჭივრებოდა ვაფებს ამ საუბარში გოგონა რაღაცაზე ჩავეჭივრებინათ, შემდეგ კი იგი ავეფორიანებინათ. ბიჭებს ვიხივე, გოგონასთან სასკოლო პროგრამების შესახებ ესაუბრა.

ასე გადავიღეთ საკმაოდ გრძელი, 5-10-წუთიანი ეპიზოდი უმოდრ. შემდეგ ამ მასალას რომ გადავხედე, ამოვარჩიე მოკლე, უმრთლიანი, ყველაზე გამომსახველობითი მონაკვეთი, სადაც პერსონაჟის სახის ჩამოყალიბებისთვის აუცილებელი რამ მსახიობების ფიზიონომიაზე იკითხებოდა ურთიერთკონტაქტის დროს. ეს კონტაქტი ბუნებრივად შედგა იმის გამო, რომ ეს სამი ახალგაზრდა იჯდა და მათთვის კარგად ნაცნობ და ზუნებრივ თამბიშ საუბრობდა. მაგრამ რაკი ისინი თავიანთ პირადულზე ლაპარაკობდნენ, მათი პირის მოძრაობისთვის უნდა შეემჩნია ისეთი სათქმელი, რომელიც ამ "სურათის" საერთო მდგომარეობას მოუხდებოდა. ამის გარეშე სურათს მხოლოდ ციდან მომავალ მუსიკას ვერ დავავებდი. ამ ეპიზოდისთვის უმარტივად ტექსტი მოვიხივე და საბოლოოდ ცნობილი იკავის ტექსტზე შევჩერდი, რომელიც ნებისმიერი მსმენლისგან ერთნაირ პასუხს გულისხმობდა. იკავი ასეთი იყო: მეგლი თუ ცვილობს თბის შესასვლას, ეს ამორალურია, რადგან თხა ადამიანს უნდა შეჭამოს. მუსიკოსებს ამგვარი ტექსტი ვათქმევინეთ: ვთქვათ, მონადირე ხედავს ტყეში თხას, მობრუნდება და მეგლს დიანახავს, იგი დაუყოვნებლივ ესტრის მეგლს, რათა მან თხა არ დაეგლივოს. ხომ უნდა ესროლა მონადირე მგლისთვის? - ეკითხებიან გოგონას. ასეა ფილმში, სინამდვილეში კი ისინი ისტორიის, გეოგრაფიის თუ სხვა სასკოლო სახელმძღვანელოებს და კლასკარესუ საკითხავს ლიტერატურაზე საუბრობდნენ. ბუნებრივად, ეს საუბარი არ მოუხდებოდა იმის, რაც ევრანზე ხდებოდა. იგი ფილმს არასაჭირო ინფორმაციულობას შესქენდა - რომელი დანეტრესდნენ ქალაქელი ახალგაზრდები, რას და როგორ ასწავლიან სოფლის სკოლაში. ეს ახალგაზრდები სინამდვილეში პერსონაჟებს არ ასახიერებენ, ისინი როგორც მსახიობები და კონკრეტული ადამიანები ესაუბრებიან გოგონას თავისი კონკრეტული სკოლის შესახებ. მე მყენებნა, რომ მსგავსი სცენისთვის ჩვენს მიერ არჩეულმა მეთოდმა სასურველ შედეგამდე მიგვიყვანა. თუმცა, უნდა ითქვას, ნეიტრალური ტექსტის მოძებნა და ამ უწყვიტისთვის ისე გახმოვანება, რომ შენარჩუნებულიყო მოქმედ პირებს შორის ბუნებრივი ურთიერთდამოკიდებულება, მეტად შრომატევადი საქმე გამოდგამ. მაე-







რამ ეს მხოლოდ ჩემი პრობლემა იყო. არაპროფესიონალი მსახიობებისთვის კი ბევრად იოლია კამერის წინ დარჩნენ ისეთებად, როგორც არიან სინამდვილეში და არ ილაპარაკონ დაზნუბირებული ტექსტებით.

საქართველოში თავისუფლად შეიძლება ფილმის გადაღება არაპროფესიონალი მსახიობებით. ამის მიზეზი არ არის მხოლოდ საქვეყნოდ ცნობილი უხედავლება ქართველების თანდაყოლილი არტიზმიზმის შესახებ. ქართველებს ძალიან უყვართ სხვადასხვა ისტორიების მოყვლა და განსახიერება. მათ შორის ყველაზე საინტერესოა, როცა მთხრობელი თავს გადახდენილ სასაცილო თუ უხერხულ ამბებს ყვება. თბრობა სრულიად სერიოზულად და ქვეტექსტების გარეშე მიმდინარეობს. ადამიანებს არ ეშინიათ თავი უზერხულ და კომიკურ კონტექსტში წარმოაჩინონ. ამის მიზეზია არამხოლოდ მახვილსიტყვაობის უნარის გამოვლენა, არამედ სანახაობრიობისა და არტიზტიზმის აზარტი. ამის გათვალისწინებით, როცა ფილმისთვის არაპროფესიონალ მსახიობებს ვარჩევდი, მათ ერთადერთი ნიშნით ვამოწმებდი - არტიზტიზმის უნარით, რათა საჯაროდ არ დაბნეულიყო და კამერის წინ სრულად შეუძლიათ ამ პირობებში თავის დატყრა, მოქმედებს თუ არა მათზე კაბერა და ა.შ. აი, ახლა თქვენთან საუბრისას ძირითადად ვერ ვამჩნევ მაგნიტოფონს, მაგრამ დროდადრო მასსენდება, რომ ჩემი საუბარი ინერგება და ე, ჩვეულებრივ, მოქმედებს საუბრის ხარისხზე. სამაგიეროდ, მისი წყალობით გონს მოგვიდვარ და ვხედავბი, რომ იმ თემიდან გადავუსვგი, როცა ვეცდები ვაინწყე.

- თქვენ დაინწყეთ იმით, რომ საჭიროა კინემატოგრაფიული თუ შედარებით მიზანსცენური "სურათების" დროში ორგანიზება.

- ამ გზაზე ჩემთვის მთავარი დაბრკოლება სიუჟეტის

დაძლევია, რადგან სიუჟეტი ისეთი რამეა, რომელიც დროში არ ვითარდება, იგი თითქოს სივრცეში გამოკიდული არსებობს თავისთავად, მსატყრული რეალობის დინებისგან დამოუკიდებლად. ეს დროითი ხელოვნების მეთოდ არ გახლავთ. აი, მუსიკას არა აქვს სიუჟეტი და იგი, ბუნებრივია, დროში მიმოვლინება.

თითქოს პარადოქსია. სიუჟეტი ხომ მოქმედების განვითარებაა, მაგრამ ფაბულისმიერ პროკრუსტეს სარეცელს ერთხელ და სამუდამოდაა მიჯაჭვული - "აქედან აქამდე". განვითარებაც იქვე გადადის საპირისპირო მდგომარეობაში - სტატიკაში, დაფიქსირებულ და პრინციპულად უცვლელ ვითარებაში. ეს მაშინ, როცა კადრის მუსიკალური სისასვე ყოველთვის მრავალმნიშვნელობიანია (არა მათეს მხედველობაში ბევრების მუსიკალურ მიმდევრობა) და ტყვადი, ანუ, თავისთავად არსებობს დროში, ვითარდება და მრავალ სხვადასხვა პლასტს წარმოშობს.

თუ კონკრეტულად მუსიკაზე ვისაუბრებთ, იგი პრინციპში უსიუჟეტოა. ყოველთვის მაიცივებს, როცა მუსიკალური ნაწარმოებისთვის იყენებენ დრამატურგიისთვის დამახასიათებელ ტერმინოლოგიას. ცხადია, მრავალი მუსიკალური ფორმა, განსაკუთრებით კი სასონატო, თავისი წყობით დრამატურგიულია. სასონატო ფორმა გულისხმობს ორი კონფლიქტური თემის, ორი პარტიის ურთიერთშეჯახებას, დაპირისპირებას და საბოლოოდ მის გადაჭრას. მაგრამ თუ სონატას ჩამოვაცილებთ არაკონსტრუქციულ და ხელთუქმნელ ფლერადობაში ჩადებულ ღრმა სულიერებას, რომელსაც გაუცნობიერებლად ქმნის ხელოვანი და რომელიც სილაშქვს წარმოადგენს თავისთავად, საეჭვოა, მეორედაც დაინტერესდეს ვინმე მსაკესი შეჯახებით, როგორი თემების დაპირისპირებაც უნდა იყოს. ჩვენ კი სიციუტლის მაჩინებელ ერთსა და იმავე მუსიკალურ ნაწარმოებს უამრავჯერ ვისმენთ. მისი ცნობილი "დრამატურგიულობის" მიუხედავად, ბეთოვენს ვუს-



მენტ დაუსრულებლად. მაგრამ მუსიკაში არის ისეთი ფორმები, როგორიცაა ფუტა და სხვა ნებისმიერი ნაწარმი, რომელიც შეიცავს კონტრაპუნქტს და თავისუფალი კონფლიქტური დაძაბულობისგან. ბასთან იმეათად შეხედვით დრამატული სანყისის თანდათანობით გაძლიერებას, ფეიტებას და დაღმავლას. მასთან, ჩვეულებრივ, ველაფერი თანაბრად, მდინარესავით მიედინება, მშვიდი და შარმონული შინაგანი კავშირებით. ანუ, ამ შემთხვევაში არ არის საუბარო ნაწარმოების რაღაცნაირ სიუჟეტურ აგებაზე. აქ ძალაშია მხოლოდ თემისა და ნაწარმების მხატვრული სახის განვითარების მუსიკალური კანონები.

ცხადია, არავის მოეუნოდა კინომასალის ორგანიზება კანონიზებული მუსიკალური ფორმების მიხედვით მოახდინოს, რადგან ისინი მე-17-18 საუკუნეებში ჩამოყალიბდა რომელიღაც კონკრეტული კულტურის, ლოკალის (ძირითადად გერმანიის) თუ გარკვეული ეროვნული სახეობის საფუძველზე. აქედან გამომდინარე, ისინი ვერ იქნებან საყოველთაო სახასიათსა. კინოსთვის მისაღებია კი ეს მუსიკალური პრინციპები მაქვს შევადგინო, რომლებიც მუსიკას ხელოვნების ყველა სხვა დარგისგან განსხვავებს, კერძოდ, სიტყვიერი ხელოვნებისგან. მუსიკის განმარტება სიტყვიერ შეუძლებელია, კინემატოგრაფს კი ეს თვისება ძალზე იშვიათად ახლავს. ამას გარდა, მუსიკას ახასიათებს ისეთი რამ, რაც ჩემთვის მეტად ძვირფასია - ტრადიციული ფორმების ენა, როგორც მასალის დროში ორგანიზების საშუალება. მაგალითად რონდოში თემა მჭკრავს მთელ ნაწარმებს და ძირითადად, უცვლელად შეგრძობა, ხოლო თემის გამოყრებებს შორის გადახვევისას მოზრდილი მონაკვეთი ეთმობა თავისუფალ შემოქმედებას. ყოველი ახალი გადახვევის შემდეგ ის აუცილებელი, უცვლელი ნაწყვეტი რაღაც სხვანაირად, ახლებურად ფუნქს. ასეა ცხოვრებაშიც. იყო რაღაც მდგომარეობა, რაღაც განწყობა, იყო ესა და ეს, რომელიღაც გრძნობებით დაგროვდა, მოქმად, რომელიღაც ამოხლებული, მაგრამ ცხოვრება თავისი გზით და კანონებით აგრძელებს სვლას და ჩვენ ვგრძნობდით იქ, საიდანაც დაიწყეთ სვლა; ანუ დავიწყეთ იმით, რითიც დავამთავრეთ, გამოავითეთ იმით, რითიც დავიწყეთ, გამდიდრებული გავლით და განვდიდობით.

მუსიკაში ერთსა და იმავე თემაზე შესაძლებელია ვარიაციების არსებობა, რაც ზუსტი არქიტექტურის პირობებში მსმენლისთვის ისეთ შინაარსს იძენს, რომელსაც, რომ ვასკდე სიტყვიერ ვერ გადმოსცემ.

ის, რომ კინოების სპეციფიკა სიტყვიერ ენაზე ვერ გადაიტანება, არავისთვის იჩვევს ვეჭვს, მაგრამ რაც შეეხება სიტყვიერ ნიშნადობის სრულ უშუაღეხეყოფას, აქ თქვენი კატეგორიულობა გადაჭარბებული მიჩვენება. შესაძლოა, ეს უბრალოდ თქვენი უარყოფითი რეაქციაა იმ წიგნიერი სიტყვადღარჭნილობის მიმართ, რომელმაც დაიპყრო ეკრანი და მილიტანტს დაუარგა თავისი უნიკალობა? მაგრამ თუ კინოსახის წინდა სპეციფიკაზე ვისაუბრებთ, მასში ხომ სხვადასხვა სუბტიკურ კატეგორიაა გავრთიანებული, მათ შორის სიტყვიერი. სიტყვიერება ზოგი რეჟისორისთვის უფრო მნიშვნელოვანია, ზოგისთვის - ნაკლებად.

გასაგებია რისი თქმაც გასურთ, მაგრამ თუ ორ ადამიანს იმისთვის ვსვათ კამერის წინ, რომ თვალყური ვადევნოთ, რას ეტყვიან ისინი ერთმანეთს, რა საჭიროა ამისთვის მათი ჩვენება? მხოლოდ ის, რომ მასყრებელმა ცრთათ მტეი ინფორმაცია მიიღოს თვალსაჩინოების მეშვეობით, როცა ერთი მათგანი რაღაცეს ეუბნება მეორეს? როცა გამოსახულება ლტერატურული ტექსტის მარტივი ადაპტაცია და მეტი არაფერი, მაშინ იგი მხოლოდ და-



ხმარე როლს თამაშობ.

პირადად მე მთელი დადგარი კინომასალადან გარკვეული პრინციპების მიხედვით ვარჩევ კინოკადრებს, რომელთაც ზოგი უფრო კინოგამომსახველობითია, ზოგი კი უკიდურესად ფუნქციური. თუ ვასსვოთ, გოდარის ფილმში - "იცივრო შენი ცხოვრებით" - არის ერთი ასეთი ეპიზოდი: მეძავი ზის ბარში და ვიღაც დროულ მღვდელს ესაუბრება. არ ვიცით ისინი რაზე საუბრობენ, სიყვარულზე, ცხოვრებაზე თუ... ცხოვრებისეული გამოცდილების და განათლების ურთიერთშერწყმ მღვდლის სიტყვებს მეტ დამაჯერებლობას სცენს. ყველაფერიდან ჩანს, რომ იგი ძალიან ჭკვიანია. საუბრისას რაღაც ჭეშმარიტებების აღმოჩენას კი არ ცდილობს, უბრალოდ ქალს უზიარებს იმას, რაც კარვად იცის, ხოლო აბსოლუტურად უზიარ და უქცვარი ქალი, რომელსაც რაღაც ცხოვრებისეული გამოცდილება აქვს, ხან ეთანხმება მას, ხან ეწინააღმდეგება, ხანც ცდილობს, ჩანვდეს ნათქვამის აზრს. აი, ამ შემთხვევაში არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, რაზე საუბრობენ ისინი კონკრეტულად, რაა მათი საუბრის საგანი. როგორც მაიმუხს, გოდარმა თავისი პერსონაჟი ქალი დასვა ვიღაც სიმპათიურ მამაკაცთან (რომელიც რეჟისორის ძილად მოეწონა) მოცულებით თემაზე სასაუბროდ ამასთან, გოდარმა მსახიობს (ქალს) ყურსასმენები მისცა და გზადაცა კარნახობდა, რა უნდა ეკითხა, რა ეთქვა და ა.შ., რადგან რეჟისორს მიანდა, რომ მსახიობი დამოუკიდებლად ვერ აანწყობდა საუბარს. ამგვარად, მღვდელთან თავად გოდარი საუბრობდა. მაგრამ მისთვის, ამ შემთხვევაში, უშთაერსი იყო ჩვენ გავგზადეთ იმის მოწმე, როგორ იბადებოდა აზრი, რეაქცია, როგორ შეუდა დაილოცა. ცხადია, ამ შემთხვევაში სიტყვას თავიერი დატვირთვა აქვს, რადგან აქ უნდა იგრწომოდეს აზრისა და გრძნობის მავსიცემა და ეს ყველაფერი იქვე უნდა ფიქსირდებოდეს ფირზე, რაც წინასწარ დაწერილი ტექსტის ადაპტაციით აბსოლუტურად გამორიცხულია. ამგვარადვე იბადება ის "სურათიც", რაზეც უკვე ვისაუბრე: "სურათიც" - როგორ საუბრობს ორი ადამიანი რაღაცზე ძალიან სერიოზულად. ამ საუბრისას დატვირთილი და დაციონრებული გმირების გამოიმეცველება ბევრად უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე მათი საუბრის შინაარსი.

- რითია უფრო მნიშვნელოვანი?  
- იგი გოდარის ფილმს ახალ შტრიხს, სისახეს მატებს, რისი მეშვეობითაც უკეთ ვუცხად და ქალს. გხვდებით, როგორი სულიერი ძვირები მიმდინარეობს მასში. ვხვდებით, როგორ ფიქრობს, რაზე ორჭოფობს, როგორ ეკითხება, როგორ ათუღნს სხვის მიმართ ყურადღებას. ჩვენ სწორედ ეს - მისი სულიერი შესაძლებლობები გვანინტერესებს.

- შესაძლოა ცვდებოდ, მაგრამ მეჩვენება, რომ თქვენ, ზოგადად, წინააღმდეგი ხართ პირდაპირ ნათქვამი სიტყვისა. ეს დამოკიდებულება მუღა-



ნდება კინოების მთელ სამეტყველო პლასტებში. მაგრამ ხომ არსებობს ე.წ. ირიბი ნაიჭყამი, რომელიც ფორმალურად არ არის დაკავშირებული მიმდინარე მოქმედებთან, სიუჟეტის განვითარებასთან და პირდაპირ არ გამოხატავს გმირების სულიერ ცვლილებებს, ამასთან, მაყურებელს საშუალებას აძლევს, ჩანვადს ეკრანზე მიმდინარე მოვლენების ღრმა შინაგან კავშირებს. ცხადია, ეკრანიდან ნამოსული სიტყვა არ უნდა იყოს მთავარი, ნაწყვანი, მას უფრო სხვანიერი დატვირთვა უნდა ჰქონდეს, ვიდრე ჩვეულებრივ აქვს ხოლმე. ვფიქრობ, უნდა იყოს უფრო ირიბი.

- ასოლოტურად გეტანხმები.

- ცხოვრებაში ხომ ღმერთმა უწყის, რაზე არ ვვლავარაკებით ერთმანეთს. ხშირად ზეახრობრივი, ზედსიბიერი ურთიერთობა ბევრად უფრო შრავლის-თქმელისა, ვიდრე ის, რასაც ერთმანეთს უშუალოდ ეკუთვნები. მხოლოდ კონტაქტის დამყარების შემთხვევაში შეგიძლია გავაცნობიეროთ ან ვერ გავაცნობიეროთ რა გვემართება. ცხოვრებაში კი, არსებითად, იშვიათად ვვლავარაკებით ერთმანეთს.

უფრო მეტიც, მოცემულ მომენტში, ჩვენი გრძობების გამოხატება ხშირად სულაც არ ეფუძნება შესაფერის სიტყვას, მაგრამ სიტყვა ჩვენს ყოველდღიურობაში უშეცვლელია. როგორც ჩანს, კინემატოგრაფსაც, რომელიც ხელოვნების სხვა ფორმათა მსგავსად, ქმნის ახალ რეალობას, სიტყვის გარეშე გაჭირდება. საქმე, ალბათ, ის კი არაა, სიტყვა, როგორც ასეთი, ხელს უშლის თუ არა, არამედ ის, რომ მისი გამოყენება, მოხმარება, მისი ფუნქციები სრულიად განსხვავდება იმისგან, რაც დღევანდელ კინემატოგრაფს მოეთხოვება.

- ალბათ ასეა.

ანუ მე თავიდან პროტესტს ვაცხადებდი მხოლოდ იმის წინააღმდეგ, რომ სიტყვიერი ინფორმაცია უცილობელი ხდება ეკრანზე მიმდინარე მოქმედებაში. როცა ფილმებს აკლიბო კინემატოგრაფული გამოხატვის ეს ხერხიც, ისინი, უნარის მიუხედავად, ერთიანად ემსგავსებიან დეტექტივს, სადაც თითქმის გამოირცხვლია დილოგიკის იმპროვიზაცია, რადგან ყველაფერი დადის უკვე დაწერილი ტექსტის გათვრებაზე. როგორ დიდებულია და მრავალწინაგონავნად არ უნდა ითამაშონ მსახიობებმა, ეს ყველაფერი მხოლოდ სიუჟეტთან გვაახლოებს, ლიტერატურასთან, მიზანსცენასთან, თეატრთან... სწორად გამოვიყენებ, სრულიადვარ არ ვარ ლიტერატურისა და თეატრის წინააღმდეგი, მაგრამ მიმაჩნია, რომ კინემატოგრაფს თავისი დანიშნულება აქვს. სიტყვამ მოიტანა და გლბე პან-ფილოკის ფილმის - "სიტყვის ვითხოვ" - ეპიზოდში, სანავე ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარე ყირიმის ხიდს მკურავის სანბეჭდოებთან ზომავენ, ჩემი აზრით, მიზანსცენაზე და კინემატოგრაფული სატოვანების იშვიათი ნაწივი გვაქვს. სანარმოო თათბირის ეპიზოდი კი, ამას მოკლებულია. მერვედებს, ის ბევრად უკეთესი იქნებოდა, რეჟისორის რომ მსახიობებისთვის იმპროვიზებული დიალოგები შეეთავაზებინა. ერთი თვალის შევლებითაც მიხვდები, რომ მსახიობები მათთვის განკუთვნილ რეჟილეებს იმეორებენ, ერთმანეთთან საუბრისას კი "საჭირო" პაუზას იცავენ. როცა ეკრანზე დასწავლილი ტექსტის ასეთი ხელოვნობადა გამოხატული, ცხადი ხდება, რომ საქმე გვაქვს რაღაც გარეგან ძალებთან, რომლებიც მათიერება დასახულ სიუჟეტს და ჩემთვის იგი უკვე ნაკლებად საინტერესო ხდება. ეკრანზე - შექმნილი რეალობისადმი ნდობის დაკარგვის შემდეგ, ის უკვე აღარ მისტყვებს.

გარდა ამისა, არსებობს ძალიან ძლიერი კინოების მქონე ფილმები (თუმცა, ასეთი ფილმები ძალიან ცოტაა),

მაგრამ მათი გმირები დამიძებული არიან რაღაც კონკრეტული, რთული, თითქოს ფილოსოფიური ტექსტი. ჩემი აზრით, ხელოვნების ასეთ ნაწარმოებში გარკვეული წინააღმდეგობრიობა, შუთავსებლობა ჩნდება ეკრანზე ვიზუალურად მიმდინარესა და მსახიობის ნათქვამს შორის.

თუ ვივსო "ატალანტა" მტკადა ღრმა აზრებითაა დატვირთული დედამინაზე ადამიანის არსებობის შესახებ, მაგრამ ეს აზრები არც ერთხელ არაა წარმოთქმული სიტყვებით.

- როგორც ცნობილია, გამოუთქმელი აზრი ბევრად ლაკონურია, ვიდრე სიტყვებით წარმოთქმული. როცა ადამიანი აზრის გამოთქმას იწყებს, მისი აზრები განვივრცობა და, ნელაძი ჩაადებულთ ქვის გარშემო გაჩენილი წრეების მსგავსად, ახალ-ახალ მომთხვანად სფეროებს იკავებს. მერე იწყება თავად აზრის მოქმედება, მისი მიმდინარეობა, მისი თვითწარმოება. ამიტომ, თუ არ ახდენ უკვე გამზადებულის ლიად ფორმულირებას და აზრს თავისუფლად განვითარების საშუალებას აძლევ, მაყურებელში იგი ისეთ გრძნობად აღქმას ბადებს, რაც სიტყვის ენაზე სწორად არც გადმოცემა. ცხადია, ვილატეში ბადებს და ვილატეში - ვერა, რადგან იდეის სიცოცხლის თვითწარმოების პროცესს მისი განვითარების თვითწარმოების პროცესი არ განაპირობებს.

- გეტანხმები, მაგრამ რა შუაშია აქ სიტყვა?

- სიტყვა არის კოდეც და არც არის შუაში. შუაში შეიძლება იყოს მაშინ, თუ რეჟისორი არ არის გულგრილი, როგორც თქვენი ამბობთ, "ფილოსოფიური ტექსტებისადმი", ხოლო შეიძლება არც იყოს შუაში, თუ მას დიდ მნიშვნელობას არ მიაჩნჭებს.

- შეიძლება შუაშია, შეიძლება არცაა შუაში? ... ალბათ, არაფერ შუაშია მაშინ, თუ კინემატოგრაფიით ხარ დაკავებული.

ჩემს შემთხვევაში ეს ასეა. მოკლედ რომ ვთქვა, ჩემი აზრით, ეკრანიდან იმის მოყოლა, რომ მავანმა დაიწახა ვილატის ცოლი ვილატ სხვას როგორ კონცინდა, ან განაწინებულ აბსტრაქტულ თემებზე სერიოზული, ღრმაზაროვანი მსჯელობების გაშლა, გამოსახვის კინემატოგრაფიულ ხერხებს სულაც არ უწყის ხელს. ეკრანზე ხმამაღლა გამოთქმულ აზრს რა უშლის ხელს, რომ თანაზომიერი იყოს საკუთარ თავთან? აზრი გულდასმით უნდა წაიკითხო, ჩაუფიქრედ, დაეთანხმო ან არ დაეთანხმო, აწინადაწინო, გააანალიზო, დაიმასსფერო და ა.შ. ანუ, თავის სებურად დიასდაგურო მასში. კინემატოგრაფში გამოთქმული აზრი რომ ყოველთვის ეკუთვნის რომელიმე კონკრეტულ არსებას, კონკრეტული თვალეობი, კონკრეტული პირობი? იგი შეიძლება იყოს დამაჯერებელი ან არადამაჯერებელი იმის მიხედვით, რამდენად დამაჯერებელია ის ადამიანი, რომელიც ან აზრს გამოთქვამს. ჩემი აზრით, ვისაც არ უნდა ვათქმევინებო მტებად ჭკვიანური აზრიც კი, ზოგადი იდეის გამოსახატად ბევრად უფრო პროდუქტიული იქნება მოქმედ ძალთა ურთიერთობების, კადრის შიდა მდგომარეობების გამოყენება. ეკრანიდან თქმული ნებისმიერი აზრი ბრტყელ-ბრტყელი და ბანალური ხდება. მას ჭეშმარიტების ბოლო ინსტანციის სახე ეძლევა და ამიტომ, რაც უფრო სერიოზულია იგი, მით უფრო ტრივიალურად რედურს. აღარაფერს ვამბობ იმაზე, რომ ასეთი ფილოსოფიური-აბსტრაქტული აზრის ბუნებრივად განჩინისთვის რეჟისორმა შესაფერისი გარემო უნდა შექმნას ეკრანზე, სხვა შემთხვევაში იგი, უბრალოდ, უცხო სხეულად დარჩება. თავის შირიც, კინემატოგრაფიულ ნაწარმოებში გარემო ყოველთვის კმეოდა და კონკრეტულია, რაც აბსტრაქტულ აზრს საყველთაობას უკარგავს.

რაც შეეხება საყველთაობას, იგი, როგორც ჩანს,



ველაზე ძნელად მისაღწევია. მხოლოდ შენთვის დამახასიათებელი მხატვრული ხერხებით ფორზე აფიქსირებ რაღაც მდგომარეობას და მიზნად ისახავ ისეთი რაღაცის რეკონსტრუირებას, რაც თავის თავში საყოველთაოობის მატარებელია. არ არის აუცილებელი ეს "რაღაც" გლობალურ ფორმებში გამოიხატოს, იგი შეიძლება იყოს პატარა დეტალი და მაყურებელში ემოციების მთელი ტალღა გამოიწვიოს. მიუხედავად იმისა, რომ შენ სინამდვილის კოპირებას კი არ ახდენ, არამედ ქმნი (ანუ ზოგ რაღაც აქ იღებ, ზოგს - იქ, ცხოვრების საერთო დინებიდან ამოგვეჯე რაღაცას და მონტაჟის საშუალებით ერთმანეთს უბირისპირებ სხვადასხვა მოვლენებს), როცა მასში კონკრეტულს ნაცვლად საერთო, საყოველთაო შეიჭრება. აი, ისმინ იბადება ევრანული ცხოვრების, როგორც ასეთის, შეუდარებელი განცდა.

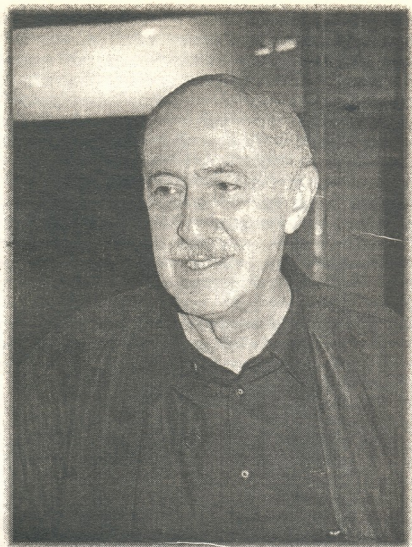
- როგორც წესი, კინემატოგრაფს ორი უკიდურესობა ახასიათებს: იგი თვეწინ პირობითი ტერმინოლოგია რომ ვისმაროთ, ან "მოგვითხრობს", ან კონცეპტუალურია. პირველი უკიდურესობის შესახებ უკვე ისაუბრეთ, ახლა მინდა ისაუბროთ მეორესთან დაკავშირებით, სადაც ნაწარმოები ავტორის ზემოქმედების მიზანმიმართულ დიქტატს ექვემდებარება მთლიანად. მკვეთრად გამოხატული კონცეფცია ასწორხაზოვნებს მხატვრულ სანყისს, ყველაფერი საბოლოო მიზნისკენ მიჰყავს რაციონალურად და გამოზომილად. თქვენ "პასტორალში" ევრანული ცხოვრება თითქოს თვითგანვითარების კანონებით იბადება.

- იმედი მაქვს, რომ ეს ასეა. რეჟისორი შეძლებისდაგვარად უნდა გათავისუფლდეს კონცეფციისა და ტენდენციური იდეებისგან.

- ასეთ შემთხვევაში მონტაჟს რა როლი რჩება? მონტაჟში ხომ ყველაზე ცხადად იჩენს თავს რეჟისორის დიქტატი?

- ჩვეულებრივ, ბევრად მეტ მასალას იღებ, ვიდრე ამონტაჟებ. პირველი მონტაჟის შემდეგ "პასტორალი" ორი სერიის ოდენობის დარჩა, მაგრამ შემდეგ ისევ სელახლა დაგამონტაჟე. ყოველ გადაღებულ მასალას თავისი ერთადერთი ნუსხა შეესაბამება, რომელსაც მიგნება უნდა. ამისათვის, პირველ რიგში, მასალა ყურადღებით უნდა გასინჯო და ყველაფერს თავისი ადგილი მოუძებნო. უნდა დანახოთ თვითონ საით მიიხვევ, რას იღობვ. ზედმიწევნით სიუჟეტური კინემატოგრაფი მოკლებულია ამგვარ შესაძლებლობას, იქ ყველაფერი ერთი მეორეს უნდა მიჰყვებოდეს, რადგან მოვლენების ჯაჭვი ვერ იტყობს გადაადგილებას. ჩემი რწმენით რეჟისორის ეპიზოდების თავისუფალი გადაადგილების უფლება უნდა ჰქონდეს, ზოგადი მიზანების გასაძლიერებლად. იქნება ეს მკვირვანად დიდისკენ თუ პირიქით, დიდიდან მკვირვსკენ, გაჩინა რას ითხოვს გადაღებული მასალა. მონტაჟი ჩემთვის თამაშია, რომელიც უნდა მოიგო, ამოცანა, რომელიც სწორად უნდა ამოიხსნას. როცა ფიგურული ნაკუნებისგან უნდა შექმნა მოზაიკა, ყოველ ნაკუნს თავისი ადგილი უნდა მოუძებნო, რომ სურათში დასრულებული იქნას შეიძინოს. ხან ისეც ხდება, რომ შენივე გადაღებული მასალა ისე არ ეწყობა, როგორც ჩაფიქრებული გქონდა და ვერაფერს უხერხებ. ამ შემთხვევაში თითქოს ავტორი კი არა ხარ, არამედ თანავტორი. ხოლო ის გარემოებები, რამაც სწორედ ასეთი მასალა გადაგაღებინა, მეტად იდუმალია და ყოველთვის არ ექვემდებარება ახსნას.

ისეთი გრობობა გიჩნდება, თითქოს შენ არაფერ შეუძლი ხარ, ფილმი თავისთავად აწყობს ამგვარად და შენ ხელი არ შეუშალე ამაში, არ გაუსწორებდი იმ მიზნად კანონს, რომელიც, როგორც ჩანს, იმთავითვე იდუ (ისევე, "არ ვიცი საიდან", "არ ვიცი რატომ", "არ ვიცი როგორ") გა-



დაღებულ მასალაში. ცხადია, ახლა ყველაფერს ვამძაზრებ, მაგრამ ფილმის შექმნის პროცესში ყველა ეტაპი მნიშვნელოვანია - რეჟისორის მიერ სცენარის დამუშავება, მსახიობების შერჩევა, მათთან შუშობა, გადასაღები ადგილის შერჩევა, თავად გადაღების პროცესი, მონტაჟი, გახმოვანება. ყოველი მათგანი განსხვავებული ხასიათისაა, აქვს თავისი უფლებები და ითხოვს გარკვეულ პირობებს, მაგრამ, ძირითადად, ეთანხმება საერთო აზრს და მხატვრული მოლიანობის ავტორისეული ხედვიდან გამომდინარეობს.

საბოლოო ჯამში მზა ფილმი წარმოადგენს ისეთ კუმენტს, რომელიც თვალნათლივ გიჩვენებს, რა სუბიექტური თუ ობიექტური საშუალებები გაგჩანდა იმისთვის, რომ გადაღებული მასალა სწორედ ამგვარად, ერთადერთ შესაძლებელ მხატვრულ რეალობად გექცია.

ფიქრობ, ამომწურავად ვუპასუხე თქვენს კითხვას, ერთსაც დაგამატებ, მონტაჟი შეიძლება იყოს ეპიდურერი ან კადრული, მაგრამ არსებობს კადრსმიდა მონტაჟიც. მაგალითად, პასკალ ობის ათწუთიანი ფილმი "მინარე" მთლიანად ამგვარი მონტაჟის პრინციპითაა აგებული. იქ არაფერია, გარდა იმისა, რომ ტყის შუაგულში, მდელივზე, ხის ქვეშ წევს ადამიანი. თავიდან მას შორიდან, ჩიტის თვალსანიერიდან ხედავთ. შემდეგ კამერა ნელ-ნელა უახლოვდება მიწარეს და დასასრულს, ბოლო კადრებიდანაა ვიგებთ, რომ კაცი მკვდარია. ეს არის ტიპური მაგალითი, როცა ფილმი მოქმედება ვითარდება მხოლოდ კადრსმიდა მონტაჟის საშუალებით. საწმუნაროდ, ასეთი მაგალითები იშვიათია, უმეტესად კადრსმიდა მონტაჟის პრინციპით გადაღებული ეპიზოდებიც კი - მაგალითად, ჰეიზუი, წვიმა, გოგონა - ვერ ერთიანდება ერთთან ფრანზუა და ამიტომაც აზრს კარგავს.

- მონტაჟის პრობლემასთან გადაჯაჭვულია რიტმის პრობლემაც. რას იტყვიდით რიტმის შესახებ?

- როცა ყველა ცალკეულ მონაკვთს თავის ადგილას ჩავსვამთ ზოგად კონტექსტში, უკვე გამოჩნდება ფილმის მოცულობა. მოვლენების ამსახველი დომინანტი ეპიზოდების ხანგრძლივობა ერთი პრინციპით გამოითვლება, ხოლო უბრალო სრთავალივით დამორტავებული



სტატიკური კადრებისა - სხვა პრინციპით. ვთქვით გადავიღოთ მოსკოვის დილა: სახლი, სახურავი, სადარბაზო, ქუჩა... თუ ეს ყველაფერი დავამონტაჟებთ ოქროს კვეთის პრინციპით, პირველი ნაწყვეტი ცოტათი ხანგრძლივი უნდა იყოს, მეორე შედარებით მოკლე, ხოლო მესამის საკითხი პირველთან შესაბამისობით გადაწყდება. შეიძლება სხვაგვარადაც დამონტაჟდეს, ამ პრინციპის ოდნავი შეცვლით, ან კიდევ სრულიად საპირისპირო პრინციპით. არჩევანი დამოკიდებულია შინაგანი რიტმის გარძნობაზე, რომელიც ყოველ ადამიანს განსხვავებული აქვს. ამ კადრების ასე თუ ისე დალაგება ქმნის ერთიან რიტმულ სურათს. გარდა ამისა, თითოეული ადამიანი თავისი რიტმით ცხოვრობს, აქვს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ქვეყნის მანერა და განსხვავებული ტემპდამაჩვენელი. განსხვავებული ცხოვრებისეული გარემოებები განსხვავებულ რიტმულ მდგომარეობებს განაპირობებს, მაგრამ არსებობს ეკრანზე ცალკეული მონაკვეთის დაყოფების ზღვარი, რომლის გადაჭარბება თუ დაკლება არ ივარაგებს. ეს ყველაფერი საკმაოდ ელემენტარულია, მაგრამ პირადად მე არც ერთ გამოცდილ შემონტაჟეს არ ვანდობ ჩემს ნამუშევარს და ყველაფერს თავად ვამონტაჟებ, რადგან ჩვენი რიტმის გრძნობა ისევე განსხვავდება ერთმანეთისგან, როგორც მსოფლაქმა თუ მაჯისცემა. ჩვენი შემოქმედებით მდგომარეობა არ ემთხვევა ერთმანეთს, ამიტომაც თუ რომელიმე შემონტაჟეს რომელიმე მსახიობის მოქმედება შეწელებული ექნენება და მონტაჟის დროს მას "აჩქარებს", მე პირიქით, აჩქარებული მგონია და ყველანაირად ვცდილობ მის შეწელებას. მოკლედ, იმის თქმა მინდა, რომ ფირი თავად უნდა დაატრილო და საკუთარი რიტმული შეგრძნებების მატერიალიზება მოახდინო. ვთქვით, დაამონტაჟე ვაშლი და პომიდორი, იმავე რამეს სხვასთან სხვა რიტმული სახე ექნება, შენგან განსხვავებული, ეს შეეხება სტატიკურ მონაკვეთებსაც, რადგან მთლიანი რიტმული სურათის მოდული ყველას საკუთარი აქვს. ზოგადად, კინემატოგრაფში სტატიკური და დინამიკური კადრების ურთიერთშეჯავშირება გასაოცარ ეფექტს ქმნის, დაახლოებით ისეთს, არქიტექტურული ნა-

წარმოების დათვალეობა რომ იწვევს. როცა გარშემოწევითი რაღაც შენობას, ჩვენი ხედვის კუთხე შუა დათვალეობებისა და ის კუთხე, საიდანაც მას ვხედავთ დათვალეობების ბოლოს, სიბრტყეთა ურთიერთდაფარვის საფუძველზე ქმნიან სურათს. ჩვენს მიერ დროში გაშლის და გარკვეული ტემპით ამოძრავების შემდეგ ერთი სიბრტყის თუ ფორმის მეორეზე დადებით იქმნება ერთი თემის განსხვავებული ვარიაციები, მსგავსად მუსიკალური ვარიაციებისა.

არქიტექტურული ნაგებობის ასეთი გაშლა დროში დამისი მუსიკალური წყობის თვალსაზრისით დათვალეობა იძლევა რიტმულ ნახატს, რომელიც მუსიკალური ნაწარმოების სანოტო ჩანაწერს მოგვაგონებს. თუ კლასიკური არქიტექტურის ტაძარს განვიხილავთ, მის თაღებქვეშ გავლისას სხვადასხვა სიბრტყის ურთიერთგადაკვეთა, მათი დაგრძელება რაღაც მიშენებებით თუ კონტრასტებით ჩვენი მზერის ყოველ ახალ რაკურსში ამ ტაძარს ალქმას ახალ თვისებას სძენს. იმის მიხედვით, ტაძარს სტატიკური ნერტილიდან უფურებთ თუ თვალეობებისა მოძრაობით, ირჩევთ ამ არქიტექტურული ნაწარმოების ალქმის თქვენულ გასაღებს, რომელიც საშუალებას მოგცემთ, მისი ამა თუ იმ თავისებურებების რიტმული წყობა შეიგრძნოთ. თუ ცენტრალური შესასვლელიდან შეხვალთ, შერობის ყველაზე წარმოადგენლობით ნაწილში მოხვდებით. მაგრამ, ჩვეულებრივ, ტაძარში გვერდიდან კეთილბოდა შესასვლელი, რადგან იქიდან ცენტრალურ ნაწილსაც ხედავ და გვერდითისაც, ანუ ერთიანად აღიქვამ მას. შემდეგ დათვალეობებისას აშინვე დეტალებს და იწყებ მთლიანი "ტექსტის" კითხვას. მცხეთაში პორტიკის თავზე მეორე ტიპმანიარომლის კუთხე ბლაგვია პორტიკის კუთხესთან შედარებით, მის თავზე კიდევ ერთი მასკული კუთხეა და შემდეგ უკვე გუმბათი, რომლის კუთხე პორტიკის კუთხის ტილია. კუთხეების ასეთ ჩაჯვრულ სურათს არაფერი აქვს საერთო, ვთქვით, გოთიკურ რიტმულ სურათთან, რომელიც ზევით, ცმაკენ საერთო მისწრაფებას გამოხატავს. ემოციურად მცხეთის ტაძარი ჩვენთვის არა მარტო ღვთის სახლია, იგი მინიერაცაა ამავე







დროს და ახლომდებარე აქ ამოსავალ მოდულად პორტო-კოს კუთხეა აღებული, რომელიც გარკვეული ტაქტის შემდეგ გაეორებული ასეთ ძლიერ რიტმულ შეგრძობებას ქონს.

უნდა აღინიშნოს, რომ არქიტექტურულ ნაგებობას ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ვითარებებში ჩვენ ხედვის უწყვეტი ხაზი არ გაგაგანია, ჯერ ერთი იმიტომ, რომ სიარული-ის ხან ვიხედვით, მეორე ვიხედვით, ესაბურთო, მიმოიხედვით და ისევ შევავლებთ თვალს რომელიმე წერტილს. შეიძლება ითქვას, რომ ესაა არქიტექტურული ნიჭიშის დიდიკრეტული დათვალიერება, ანუ ისეთი, როცა სახეზეა ჩვენს მხსიერებაში აღბეჭდილი ცალკეული სურათები, როგორც ფოტოგრაფის მიერ მოპოვებული სურათების სერია. ადამიანისთვის არაბუნებრივია უწყვეტი ხედვა მაშინაც კი, როცა ხედვის ობიექტი გაფრენილი ჩინაა. ჩვენ დროის უწყვეტობიდან ამოვალდებით, რაღაც საგნებს, ზუსტად ისევე, როგორც კინემატოგრაფში მოძრაობაში კადრებას გაყოფილი შავი ზოლით, რაც მათ შორის პაუზის მძიმეებელია. რაღაც ნიშნის შემადგენელ ნიშნებს შორის არსებული ზღვარი თავისთავად შეიცავს მონტაჟის დროს მათი იმგვარად გადაბმის შესაძლებლობას, რომ ორ ნაწყვეტს შორის დროის ნებისმიერი მონაკვეთის წარმოდგენა იყოს შესაძლებელი. ერთი ნაწილი შეიძლება დღეს იყოს გადაღებული, მეორე ხვალ, მაგრამ თუ იგი რიგაინად არის გადატვირთული, ეს არ იქნება შესაძლებელი. ხშირად სპეციალურად არის დადგენილი ზღვარი - ერთ კადრში დანაწევებული მოქმედება მეორეში კრძალვება რაღაც განსხვავებით, რომელიც საერთო კონტრასტში გარკვეულ მინიშნებს შეიცავს. დროის სხვადასხვაგვარადა მათში იმგვარადაა ნიშანდებული, რომ თავად აღვადგინოთ ამ ორ ნაწილს შორის კავშირი. კადრებს შორის ნაგულისხმებ დრო კი, ეკითხება, რომ შეგნებულადაა გამოტოვებული. ამგვარადვე უნდა ვთქვათ შემოკლებული "ტექსტები". სწორედ ასეთმა შესაძლებლობამ, რომ აღამაინაური ცხოვრების ბუნებრივი მდინარება შეუდაროს მისსავე შინაგანი კავშირების მქონე ცალკეულ მონაკვეთებს, გადააქცია კინემატოგრაფი განსაკუთრებულ სამეტყველო ფორმად. ამრიგად, თქვენს შეკითხვას რომ დაეკრძალვით მონტაჟის არსთან დაკავშირებით, იგი შეიძლება ასე ჩამოვავალდებო: პირველ რიგში, შერჩეული გამოსახულებები შინაგანი წყობის მთლიანობას უნდა ექვემდებარებოდეს, მეორე - შერჩევა უნდა იყოს ძალიან მკაცრი, ისეთი, რომ მასალა სრულად გათავისუფლდეს საშუალო შლაკებისგან და მესამე - შესე მიერ შედგენილი სამონტაჟო ფრაზა მკაფიოდ ეკითხებოდეს, ეს ტრიბადა, ცხადია, სრულად ვერ ამინურავს მონტაჟის პრობლემებს, მაგრამ რამდენიმე სიტყვით და კონკრეტულად ჩვენს საქმიანობაში, ეს ზუსტად ასეა.

• თქვენ ღრმადეთ, რომ სამონტაჟო ფრაზა მკაფიოდ უნდა ეკითხებოდეს, მანამდე კი თქვით, რომ ყოველი "სურათი" უნდა შეიცავდეს მკაფიო, კონკრეტულ "ნიშანს". ყველა შეიკავს ეს როგორც აისახება კინოსახეზე.

• ეს ცალკე საკითხია, რომელიც პირდაპირ უკავშირდება კინოსახის პრობლემას. ამაზე მოკლედ ლაპარაკი ძნელია, მით უმეტეს, ძნელია ძირითადი დებულებების ერთმორიერება. შევეცდებით, რამდენიმე სიტყვით მოგასხენო.

• თქვით, თქვენ წარმოთქვით რაიმე "ფრაზა", ამ "ფრაზასა" და იმას შორის, რასაც გულისხმობით, შეიქმნა ინტერვალი, შუალედი. თუ ეს "ფრაზა" კინემატოგრაფის ენაზეა ნათქვამი, იგი მშენებლს ამ მათერებელს ღრმად გაახრებებს შესაძლებლობას უყმის. მაგრამ მათ შეიძლება არასწორად გაგვიგოთ. თუ ასე მოხდა, საკუთარი თავს არასწორ კითხვას დაუსვამს და მდებარე დასკვნას გამოი-

ტანს. არაზუსტი ფრაზა შედგომებს გამოიწვევს. მსუყვა გაბერილი "ფრაზა" ყოველთვის იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ თქვენმა ოპონენტმა ისე გაიგოს, როგორც მას უნდა და არა როგორც თქვენ გსურთ. ისე, რომ ჯერ არაფერი მითხვას არსებით, თავს ნებას მიეცემ, ერთი განზოგადება გაეკეთო - რეჟისორის ოსტატობა ისაა - კინოების წესების მიხედვით იმგვარად აანწყოს თითოეული "სურათი" თუ სამონტაჟო "ფრაზა", რომ ურთიერთგამომრიცხავი განზარტებები არ განდეს.

ძალიან ხშირია, როცა ერთის თქმა ვსურს და მათერებელი იცებს მეორეს. ამასთან, არსებობს გარკვეული ნიშანთა სისტემები, რა თქმა უნდა, ძალიან ელემენტარული. მაგალითად, საგზაო ნიშანთა ენა, რასაც სხვადასხვა ქვეყნისა და ეროვნების ადამიანები უცხოპოლელი სიზუსტით იცებენ. ასეთ ენაზე ღრმა ნაზრების გამოსახვას ვერ შევძლებთ, მაგრამ მოცემული სემიოტიკური "ტექსტის" გაგება, პრაქტიკულად, ნებისმიერს შეუძლია, არავითარი სადღეღობო აქ არ არს.

ხელოვნების ენას კი, ხშირად, სხვადასხვაგვარად ეკითხულობენ. პირველ რიგში, როგორც ჩანს, იმიტომ, რომ (ისევე ტრადიადა ექმნება) ხელოვანი ყოველთვის ზუსტად და ადეკვატურად არ გამოხატავს თავის აზრს და მისი სხვადასხვანაირად გაგების დიდ შესაძლებლობას ტოვებს. მეორე - კადრის ემოციურ-შინაარსობრივ მზარეს ავტორი გარკვეული ნიშნით გადმოსცემს, რაც კონკრეტული ცოცხალი ფორმისაა გამოსახული - ის ცხოვრების ცოცხალი მაგისტრების ელფერს ატარებს და ამით მათერებელში როგორც პირადი, ასევე, ზოგადი ასოციაციის ტალღებს ბადებს; და მესამე - ყოველ ჩვენგანს კოორდინატთა საკუთარი სისტემა გვაქვს და ნებისმიერი მოვლენის პროციერების საკუთარ საკვანძო და მტკივნეულ ნერვებზე ვახდენთ. ყველას გვაქვს საკუთარი შორი-ზონები, საიდანაც ვინყვით ათვალს.

აი, ორი ადამიანი. თითოეული მათგანს საკუთარი ფესვები აქვს. გარემო, სადეც ბავშვობა გაატარა, ცხოვრების პირობები, შრომობები, პირველი მეგობრები, გარემომოყოფნი - ანგარიშინაბები, ღვარძლიანები, მატყურები, უმონაყალიონი ან, პირიქით, გულკლიანები, აღწრისანები, ხელდაშლილები?.. ეს ერთ-ერთი კოორდინატია. მეორე კოორდინატის მარჯვნივ, რაც ამ ორმა ადამიანმა შეიძინა სამყაროს, კულტურის, ხელოვნების შესახებ. "ტექსტის" კითხვისას მათ, შეიძლება, რაღაცაში მსგავსი კოორდინატები შეიქონიან, რაღაცაში - განსხვავებული. თუ კოორდინატები ერთმანეთს ემთხვევა, მაშინ ურთიერთგაგების ალბათობა გაიზრდება. ეს ენება დიდ სოციალურ გვეუფესსა. ეს აერთიანებთ ადამიანებს? მაგალითად, მე ვილატასთან მათერთიანებს ის, რომ ერთ ქუჩაზე ვცხოვრობთ, ვილატასთან ის, რომ ერთ კინოსტუდიაში ვმუშაობთ, მე და ვილატას საერთო ბიძაშვილი გვაყავს და ა.შ. წარმოიდგინეთ, რამდენი დამთხვევაა საჭირო, რომ ორმა ადამიანმა ნამდვილად გაუგოს ერთმანეთს. როგორ უნდა დამთხვევს ყველა კოორდინატი, რომ ერთის მიერ ნათქვამი ფრაზა ინტელექტუალურად, ემოციურად, ზნობრივად ადეკვატურად აღტყვას მეორემ. რომ არაფერი თქვათ იმაზე, რომ ურთიერთგაგების ხელისშემშლელი ურცხვები ბარიერი არსებობს. აი, "A"-ს უნდა სიმართლის თქმა, მაგრამ "B"-ს შეიძლება სულაც არ სურს მისი მოსმენა. ეს პირველი ბარიერია და იგი ყველაზე დიდი სირთულეა. ან, ვთვით, "A"-ს აქვს განათლებით ცნება, რაღაც სპეციალური ცოდნა, რაც არც ენება არც ფესვებს, არც კულტურას და ცდილობს ეს ცოდნა მიიზიაროს ამ სფეროში უმეტარ "B"-მდე, ეს მეორე ბარიერია. ამიტომ, მაგალითად, მუსიკოსმა ყოველთვის უნდა იცოდეს, რომ მის პროფესიონალიზმს მხოლოდ ათეული მსმენელი თუ შეაფასებს ღირსეულად მაშინ, როცა დარბაზში,





შესაძლოა, ასეულობით ადამიანი იყდეს.

ხელოვნების ნაწარმოებსა და მის აღმქმელ ინდივიდს შორის ყველაზე საშიშველი ბარიერი მაშინ იქმნება, როცა ხელოვანი თავისი მხატვრული იდეის გამოხატვაში სიზუსტეს ვერ აღწევს. ასეთ შემთხვევაში მაცურებელი ხელოვანის მიერ დაშვებული ინსტრუქციები ვერ აღიქვამს მას. ამასთან, შესაძლოა, მათ არც საერთო ფეხები ჰქონდეთ, არც კოორდინატთა სისტემების საერთო ნულოვანი წერტილები. უიმედოა თუ არა ასეთი ენობრივი კავშირი? ხელოვნების დონეზე მართლაც უიმედოა, რადგან აქ ენობრივი ურთიერთობა ყველაზე ზუსტ მოხდენიერს, ყველაზე ზუსტ და გულმამული აღქმას მოითხოვს. ამიტომაცაა შემოქმედისთვის ერთ-ერთი უპირველესი პირობა, იყოს გულახდილი. ხელოვანის გულახდილობა საკუთარ ნება-სურვილზე როდია დამოკიდებული, ის ბუნებრივი მდგომარეობაა, რომელიც მხოლოდ მაშინ მიიღწევა, როცა ხელოვანი მთელი სიგზადით გრძნობს თავის პასუხისმგებლობას ხელოვნების შემოქმედებით აქტის მიმართ.

ფილმის ასასათვის მოქმედების გარდღვალობა, დროის ეს მოკლე მონაკვეთი ჩართულია ჩვენს ცხოვრებაში. როგორც ცნობილია, უკვალოდ არაფერი იკარგება, არც წარმოითქმული სიტყვები და არც დანერგული ნიშნები. ამიტომ არც ღირს არც მაცურებლის და არც საკუთარი დროის ფუჭად კარგვა. შენ გრძნობ ვალდებულებას, ენობრიობით მაცურებელმა ზუსტად ის აღიქვას, რაც გასურდა მისთვის გადაგვცა. კი არ გეურყეობს, არამედ გადაგვცა მისი ცხოვრების რაღაც მოკლე მონაკვეთის მანძილზე. ვინაიდან კინემატოგრაფი დროის ხელოვნებაა და ფილმის მაცურებელი სწავლება თავის ცხოვრებას და ეროვნება შენს მიერ შექმნილში, იძულებული ხდები, მიმდინარე რეალობის გარკვეული დროითი კანონზომიერებებზე დაიყუცა. შენ აჯამებ დროის დიდ მონაკვეთში მომხდარს და მოკლედ, ეკრანული ცხოვრებისთვის განკუთვნილი დროის ფოკუსში აქცევ. ხოლო მყურებელთან ურთიერთობის დრო გავადგებლებს, ამიორჩიო ოდესღაც მომხდარი ან შენს მიერ წარმოსახული ყველაზე მნიშვნელოვანი მომენტები და მესხიერების კანონებს დაუქვემდებარო. როცა ვისხვებით, რომ სახლიდან ქუჩაში გამოვედით, დეტალურად არ აღწერთ, როგორი მოაჯირები იყო, რამდენი საფეხური თუ კიბის ბაქანი, თუმცა ეს ყველაფერი იყო. ჩვენ არც საკუთარ თავს და არც მსმენელს არ ვართმევთ იმ რეალურ დროს, რაც სინამდვილეში დაგვარგვით და ერთ მოკლე ფრაზაში ვატყობ მომხდარს. კინემატოგრაფიში ამისთვის ვირჩევ რაღაც ნიშნათა სისტემას, რისი შემგებობაც მოკლედ დროში უნდა გადმოვეცეს ის, რაც დიდი დროს მანძილზე ხდებოდა. ამაზე მაცურებელზე ისეთივე შთაბეჭდილება უნდა მოახდინოს, როგორცაც იქონიებდა რეალობაში აუცილებელი დროის მთელი ის მონაკვეთი რომ ეცხოვრა.

კინემატოგრაფს უკავშირდება კიდევ ერთი მახასიათებელი რამე - ყოველი ნიშანი, დროის პირობითობები აქ მატერიალიზებულია. რამდენიც უნდა ატრიალო ერთი ფილმი, ყოველ ჯერზე ეკრანზე გაშლილი მოქმედების აბსოლუტურად უცვლელი ფიქსაცია გვაქვს - საგანთა, მოვლენათა, ადამიანის სხეულის, ხმის, ბგერის ერთი და იგივე გამოსახულება. ამიტომ ეკრანული დროის რეალობა ცხოვრებისეულ რეალობასთან მიმართებაში აზრს კარგავს. მსახიობები, რომლებიც შეიძლება, ცოცხლები კი არ არიან, ან მათი ჩვეული ბუნებრიობა დაკარგული აქვთ, კვლავ აგრძელებენ მოძრაობას. მაგრამ ისინი კი რომლებიც, ღვთის ნყალობით, ცოცხლობენ, რაღაც დაკონსერვებულ, მუშიზებულ უნივერსუმში იმყოფებიან, ფერი - მატერიალიზებული დრო, რომელიც ოდესღაც მათ იცხოვრეს - ხომ სამუდამოდ უცვლელი რჩება, აქ სხვაგვარი განვითარება, სხვაგვარი დინება გამორიცხულია.

ეს რაღაც საიდუმლოა, მაგიაა. შესაძლოა, კიდევ ამიტომაც აკისრებს კინემატოგრაფი ხელოვანს ასეთ პასუხისმგებლობას. სიტყვა ბელარა არ არის, გაფრინდება და ვეღარ დაიჭურ. კალმით დანერგული ნახვებითაც ვერ ამოშლი. გენიალური ანდაზებია. რეჟისორის ბრალდებობა ფილმის შექმნის გამო უნდა შეფასდეს ისე, როგორც ქმედებისთვის, რომელიც პირველი და უკანასკნელი ცხოვრებაში და რომელიც ვერ შეიცვლება. ეს ზნეობრივი საკითხებია და ნებისმიერ ხელოვანს ესმება, მაგრამ მიმანია, რომ კინემატოგრაფისტს ოდნავ მეტი პასუხისმგებლობა ეკისრება, ვიდრე ლიტერატორს. როგორც ჩანს, ეს იმას უკავშირდება, რომ სიტყვით ნათქვამი, თუნდაც ძალიან შემზარადე, უშილავია, არაკონკრეტული, კინემატოგრაფში კი ყველაფერი უკიდურესად გაშიშვლებული და გახსნილია. წაკითხული ნაკლებად ხელშემატია, ვიდრე ეკრანზე ნანახი. ნამდვილი ხელოვანი საკუთარი თავის მიმართ ძალიან შიშობა იმდენ იყოს, ძალიან ფრთხილი უმეცობლობის, საზოგადოების უნდა შეცნობის გამოსახვაში. უნდა გაითავისოს, რომ არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს, მარჯვდევ მოიგონა თუ არა, მთავარია, მის მიერ შექმნილი შოის იყოს ნატურალიზმისა. თუცა, ნებისმიერი კინოწინა, თუნდაც ყველაზე პირობითი სამყაროს ზემდინეწითი საგნობრივ მატერიალიზობაზე ამაღლებების და მისგან მოწყვეტის საშუალებას არ იძლევა. ამიტომ კინემატოგრაფისთვის ბგერად უფრო რთულია, იყოს ხელოვნება, ვიდრე ლიტერატორისთვის, მუსიკისთვის, რომელთა ასახვის საგანიც ადამიანის ცხოვრებაა, მაგრამ ისინი სარგებლობენ ანრდებით, აბსტრაქციებით, ანარქულით და ა.შ. აქ ნიშნათა პირობებში კიდევ ერთი და მატებითი რაკურსი იჩენს თავს. კინოფირზე დაფიქსირება, ასახვის ობიექტები, მოძრაობები თუ უძრავობა, გადაღებადღევ არსებობდნენ და, ბუნებრივია, მის შემდეგაც აგრძელებენ და გააგრძელებენ არსებობას თავისთავად, ამ ფიქსაციასთან და მით უმეტეს, იმ დევნებთან ყოველგვარი კავშირის გარეშე, რაც გამოსახვასაც აფტორი ფოქსაციით ცდილობს. ეკრანზე გამოსახული ყოველი ობიექტი, გარდა ჩვენს მიერ მიწერილი ნიშნური არსისა, საკუთარი გაუმყოფრებელი, მხოლოდ მისთვის ნიშანდობლივი "ფიზიონომიის" მატარებელიცაა, ამიტომ საქმე გვაქვს რაღაც ისეთთან, რაც, შესაძლოა, ჩვენს პირად ცხოვრებისეულ გამოცდილებაზე ბევრად უფრო აერთოდ მოიცავს მეტად რთულ და ზოგჯერ სრულიად განსხვავებულ მნიშვნელობების დიდ რაოდენობას. ამაგვარად, პარადოქსა, მაგრამ კინემატოგრაფიული ტექსტის ზუსტი და ერთადერთი ტექსტარტი წაკითხვა ბევრად უფრო რთულია, ვიდრე სიტყვიერი ტექსტისა. სიტყვიერი ნიშანი უფრო ზოგადია და ერთმნიშვნელოვანი, ვიდრე კინემატოგრაფიული, რომელიც ერთხა და იმავე დროს ერთმნიშვნელოვანიც უნდა იყოს და მრავალმნიშვნელოვანიც.



- თქვენ ხშირად ზმარობთ ტერმინს "მოდელირება". ხელმძღვანელთან მიმართებით რას გულისხმობთ ამ ტერმინში?

- მოდელირების მეოხებით სწავლება ადამიანი სამყაროს ცქმნით მოდელს და ჯერ მის იდენტუფიციონების გახდენ ამა თუ იმ ნამდვილ მოვლენასთან, შემდეგ რეალურად მიმდინარე ფენომენების სფეროში ამ მოდელის მეშვეობით შესაბამისად ვმოქმედებთ. სწავლებლის რეალური მოვლენების ნაცვლად მოვლენებზე ატარებენ თავიანთ გამოკვლევებს - როგორც მათი ურთიერთკავშირი, როგორ ფუნქციონირებენ და ა.შ. შემდეგ კვლევის შედეგები რეალურ მოვლენებზე გადაიტანა. სამყარო მოდელით შეიცნობა. კინემატოგრაფიულ ქმნის თავის მხატვრულ მოდელს. ამგვარად, ყოველი ხელმძღვანელი სამყაროს შესახებ რაღაც ჰიპოთეზის ავტორი ხდება. მოდელირების გზით შესაძლებელია არა მხოლოდ საკვლევი რეალობის უკვე ცნობილი თვისებებისა და კავშირების ახსნა, არამედ მანამდე უცნობის და დაფარულის გამოვლენა. მეცნიერებაში, განსაკუთრებით კი ასტრონომიასა და მიკრობიოლოგიაში ეს მით უფრო მნიშვნელოვანია, რომ შესასწავლი ობიექტი ხელმძღვანელობდა. მოდელირების სულ უფრო მზარდი და სრულყოფილი შესაძლებლობები ძველ მეთოდებს უარყოფენ. დღეს ცნობილია, რომ ნიუტონის მეტეორა სწორია მხოლოდ გარკვეულ საზღვრებში. ხვალ შეიძლება ფარდობითობის თეორიის სისწორე დადგეს ექვემდებარება მოდელირების მოდელის სისწორე და მდებარეობა გადის დროის გამოცდას. მოდელი რაღაცით ტლანქი, სექემატური და არასრულყოფილია. იგი, თავისთავად, მოკლებულია სულს, მოკლებულია იმას, რაზეც უკვე ვისაუბრე - არ ვიცი რატომ, არ ვიცი საიდან, არ ვიცი როგორ. ყველა დიდი ხელმძღვანელი წერდა, რომ მისდაუნებურად მის ხელს თითქოს ვიღაც მართავს. ხელმძღვანლის ეს არაპიროვნული აღმოჩენები ყოველთვის უფრო ძლიერია, ვიდრე მისი საკუთარი მსოფლმხედველობით განპირობებული. მხატვრული ნაწარმოების მოდელი ლოგიკურ ანალიზს ექვემდებარება. მისი შეფასების მთავარი კრიტერიუმი ავტორის შექმნილისა და ცხოვრებაში რეალურად არსებულის ურთიერთმიმართება. ნებისმიერ ადამიანს თავისი შეხედულება აქვს სამყაროზე და, აქედან გამომდინარე, საკუთარი თვალთახედვა ხელმძღვანელზე. ამიტომ, რომელიღაც ნაწარმოების შესახებ აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს არსი და არა მეთოდი. ესეც ბუნებრივია, რადგან რაც უფრო მეტყველად და დამაჯერებლად არის გაკეთებული ის, რაც არ შეესაბამება სინამდვილეს (ვთქვათ, სოციალური მოვლენის), მით უფრო ძლიერა ფაქტი დამხინჯველობა, მით უფრო მტკიცდება ლოგიკური ნილი დოგმატურ პრინციპებში.

- რატომ უნოდეთ ფილმს "პასტორალი"?

- როგორ ესმით, ჩვეულებრივ, პასტორალი? ეს არის საღონში მოყოლილი სოფლის ცხოვრება. ამიტომაცაა ჩვენი ფილმი წინადა წყლის პასტორალი. ეს არის ჩვენს მიერ მოყოლილი და მუსიკოსების თვალით დანახული სოფლური ყოფა. სახეებს, ცხადია, ირონიული ქვეტექსტიც ახლავს. პასტორალის ტრადიციული მორალი არის იმაში, რამდენად მშვენიერი, სუფთა, კეთილშობილი და სულიერად ამაღლებულია სოფლის სინამდვილე ქალაქთან შედარებით. ჩვენს ფილმში ეს არის სოფლური ცხოვრებისკენ, როგორც მშვენიერებისკენ მიმართული მუსიკოსების შურვა, ეს არის ჩვენს მიერ რეალურად დანახული ცხოვრებისკენ გვერდიდან მიმართული შურვა, ეს არის შურვა მიმართული მუსიკოსებისკენ, რომლებიც დროის მოქცეულ მონაკვეთში ამ ცხოვრებით არსებობენ. "პასტორალის" მოდელი, მისი ზოგადი იდეა ჩვენს კულტურაში, ჩვენს ხალხურ ტრადიციებში მიმდინარე სერიოზულ ცვლილებებს ეფუძნება. ამგვარი მოდელი რაღაც პოზი-

ტიური სანყისის არსებობას გულისხმობს, რომელიც რეალური ცხოვრების გამო იმსხვერვა. უკვე ვთქვი, რომ მოდელი ყოველთვის ტლანქი და არასრულყოფილია. ამიტომ ჩვენს მიერ შემოთავაზებული სამყაროს მოდელი თითქოს ორ საპირისპირო ნაწილად ყოფს მას, რომლებიც ერთ მთავარ საკითხში თანხმდებიან - ადამიანი, მიუხედავად მისი სოციალური მდგომარეობისა, თუ უსახუროდ ჩაეფლო პროფესიულ საქმიანობაში, იგი ყოველდღიურიობის მიღმა აღმოჩნდება და ცხოვრების აზრს კარგავს. ავადყოფილად მიგრატორიფიციონული პროფესიული ფუნქციონირების სულიერების დაგინების და გაქრების მიზეზი ხდება. მუსიკოსები, რომლებიც თითქოს მოზოდებული არიან სამყაროს ყველაზე დახვეწილ და უზენაეს კვლევას ემსახურენ, ცივი და გულგრილი ადამიანები აღმოჩნდებიან. მათ არ აღმოჩნდათ უნარი, ჩანჯდომოდნენ მათსავე თვალწინ მიმდინარე სოფლის ყოველდღიურიობას და ისევე ჩვეული სტერეოტიპის ჩარჩოებში დარჩა, როგორც პეიზაჟი, როგორც პასტორალი... არ კნოთ სულის სიღაბიზე, სითბო და ყურადღება არა მარტო იმ ადამიანების მიმართ, ვისთანაც ცხოვრობდნენ, არამედ ერთობის მიმართაც. ვიოლინოსა და ვიოლონწლოზე ვირტუოზულად უკრვენ, მაგრამ ეს უკვე აღარაა ხელმძღვანელს, ეს გამოიფიტული ხელისნობა მხოლოდ. როცა ადამიანში რაღაც ერთი იწვევს აღმოცენებას, ივარგება მეორე და ირღვევა პარმინია.



- სამაგიეროდ, ივრძნობა პერსონაჟ გოგონაში.

- დიას, ეს გოგონა პარმინიულია და ამის მიზეზი მისი გულისხმიერება. მიუხედავად იმისა, რომ ფილმში არ არიან განსაკუთრებით ცუდები და განსაკუთრებით კარგები, ამ შურვი ყველა თანახმობია, მხოლოდ გოგონაში ვხედავთ ტრადიციითან, კულტურასთან კავშირის შესაძლებლობას. მე კი ვერ შევედი "პასტორალის" მოდელის ფორმულირება.

- ფილმში არ არის იოლად დანაწევრებადი მოდელი, რაც არ უნდა იწვევდეს თქვენს გაღიზიანებას.

- თუ რამე მაღიზიანებს, რასაკვირველია, ეს არა. "იყო მაშვი მაღლობელში" უფრო აბსტრაქტიზებული მოდელი იყო, უფრო სწორად, ორი მოდელი - შინაგანი და გარეგანი. გარეგანი მოდელით, მოვლენათა გარეგული ლოგიკით, ჩვენი გამოირ ნიჭით დაჯდომებული, გულითადად ადამიანი, რომელიც არაფრის აკეთებს იმისთვის, რასაც თვითაზიამხსნავს ვწოდებთ, თითქოს გამოცდარელებულია. მაგრამ შინაგანი მოდელი ანაჟდურებს გარეგანს. სინამდვილეში, ადამიანის დანიშნულების შესახებ დამკვიდრებული თვალთახედვა პრეგმატულ



სტიეროტიპად გადაიქცევა, რომელიც ვინო პროფსიუ-  
ლი ჩარჩოების ტყვეობაში მოაქცევს მას. ხოლო ჩვენი  
გმირის არამიზანმიმართული, სტიქიური დროსტარება  
ცხოვრებისთვის გულგახსნილი და დატვირთული აღმოჩ-  
ნდება. ასეთი შინაგანი გადატრიალება, რომელზეც აქ-  
ცენტს არ ვაკეთებთ, თავად პერსონაჟისა და მისი ქვე-  
ვებისადმი განსაკუთრებული მიდგომით ხორციელდება.

- ამ თვალსაზრისით რას ნიშნავს ფილმის ასეთი  
ფინალი?

- როგორი "ასეთი" ფინალი? მანქანა დაეჯახება და  
ჩვენ ვხედავთ, ფილმის გმირი დაეარდება, ჯალბი შეიყრე-  
ბა და იგი სასწრაფო დახმარების მანქანას მიჰყავს. სად  
მიჰყავთ, ან რატომ მიჰყავთ, არ ვიცით.

- თქვენთვის თუ იცით, ცოცხალია იგი თუ არა?

- არ ვიცი, საიდან უნდა ვიცოდეთ?

- ფინალური კადრის შესახებ მინდა გკითხოთ.

გმირის მიერ შესაათის სახელსნოში ქუდის ჩამო-  
საყიდებლად მიჭედებული ლურსმანი ხდება მაყუ-  
რებლის მხრიდან ყველაზე კატეგორიული მსჯელო-  
ბის საფუძველი - აი, მხოლოდ ეგდა და რჩა მისი უმ-  
იზნო არსებობიდან. მე ახლა განსხვავებული ხედვის  
ბუნება არ მალეღვებს, ამაზე უკვე ისაუბრეთ.

თქვენთვის რა ნიშნავს ფინალური აქცენტი?

- თუ იგი ხვალ იქ მივა და ქუდი ლურსმანზე დახვ-  
დება ჩამოკიდებული, განა ცუდი იქნება?

- პირიქით, კარგი იქნება, ძალიან კარგიც. რას  
ნიშნავს თქვენთვის, საერთოდ, დასასრული ფილმში?

იმავე "პასტორალში"?

- ფილმის დასასრული ფრჩხილებს გარეთ გამოდის  
და სულ სხვა ნერტილი დაქმის, რომელიც, თითქოს,  
კონკრეტული ისტორიიდან არ გამოდინარეობს. ის და-  
ესმის რაღაცას, რაც არ აღწერილა და არ ყოფილა ფილ-  
მში ნაჩვენები. შედეგად, ნანახის აღქმა იცვლება. "პასტო-  
რალში" ჩვენ გავაკეთეთ რონდო, ფილმი იწყება ერთი  
ცნობილი ჩინოფიკის სამუშაო დღის კადრებით და მთავ-

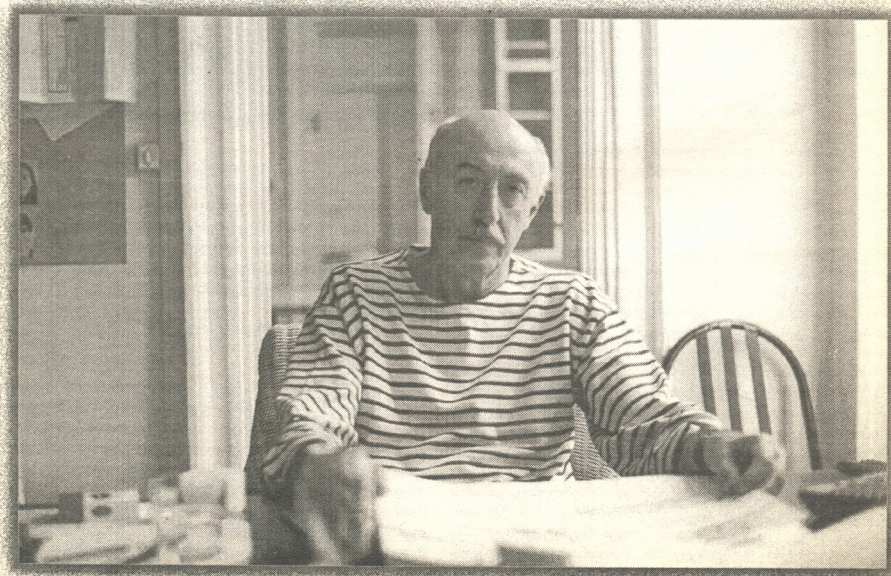
რდება იმით, როგორ ბრუნდება (სამსახურებრივ მანქა-  
ნებით) სამსახურიდან შინ დედი ტომრით, ქრთამია ეს  
თუ არა, არ ვიცი, მაგრამ ეს ნიშნები ყველასთვის ცხა-  
დად იკითხება. ჩვენს წინაშეა ხელმძღვანელის გარკვეუ-  
ლი ტიპი, რომელსაც თავისი გაბლენძილობით ცხოვრე-  
ბასთან ყოველგვარი კონტაქტი დაუკარგავს, ანუ ფირის  
ახალ ხვეულზე იგივე თემაა, რაც არის ფილმის მთავარი  
აზრი - ადამიანური კონტაქტების რღვევა. ეს ადამიანი  
ვილონჩელისტი მამა აღმოჩნდება, რასაც, ბუნებრივი  
დასაწყისში ვერ ვხვდებით. ის ჯდება სავარძელში, გვერ-  
დით მდგარი კალათიდან იღებს ვაშლს, ყნოსავს მას  
პემს, ღეჭავს და ამას თითქოს არანაირი კავშირი არა  
აქვს რომელ ხეზე იზრდებოდა ეს ვაშლი, რა ხდებოდა  
მის ირგვლივ. მან არ იცის და არც არასდროს დაფიქრ-  
დება ამაზე. მაგრამ ჩვენ ვიცი ვაშლის ისტორია - ჩვენ  
უკვე ნანახი გვაქვს ეს კალათი, ვნახეთ, რომელი ხიდან  
კრეფდა გოგონა ვაშლებს, როგორ მიუტანა მუსიკოსს,  
ვნახეთ რას დებდა ამაში, ვნახეთ, როგორ დარჩა მარტო,  
როცა ყველა წავიდა. ახლა კი, ამ ვაშლს შეეცევა ადამი-  
ანი, რომელსაც არანაირი კავშირი არა აქვს იმასთან,  
რაც მოხდა, ანუ, აქ სრულიად სხვა ისტორიაა.

- თქვენ ფილმში ახალი ისტორია შემოგაქვთ. უკ-  
ვე ნაამბობი ისტორიის შეჯამებას კი არ ახდენთ,  
რადგან?..

- ?.. ეკრანზე შექმნილი სამყაროს მოდელი გავაფარ-  
თით. და, რადგან ფინალი მივადევით, ამაზე გავჩერდეთ.

საუბარი შედგა 1979 წელს.

თარგმანი პიმონ ჰიბლიანმა







<http://www.opentext.org.ge/arili>

წააბ HERE

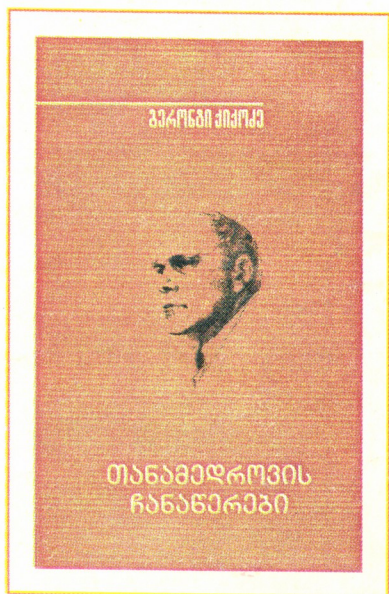
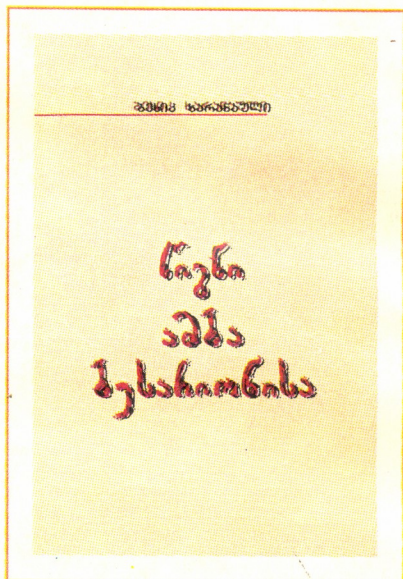




# "არეთე"

საქართველო  
ინფორმაცია  
40 262/1

ახალი  
გამომცემლობა



ახალი  
წიგნები